

WOORDENBOEK
VAN HET
DEVENTER DIALECT

IJsselakademie

WOORDENBOEK
VAN HET
DEVENTER DIALECT

IJSSELAKADEMIE
Molenstraat 28A
8261 JW KAMPEN
Telefoon 05202 - 15235

Dev.

WOORDENBOEK
VAN HET
DEVENTER DIALECT

BOEKHANDEL PRAAMSTRA DEVENTER

© *Boekhandel Praamstra, Deventer, december 1986*

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 9070575094

Zet- en drukwerk: Robine, Twello

INHOUD

	blz.
Medewerkers	6
Voorwoord	7
Ter inleiding	8
Afkortingen en verwijzingen	12
Woordenlijst A - Z	13
Niet meer opgenomen woorden	117

LIJST VAN MEDEWERKERS

1. H.J. van Baalen	geb.	01-11-1944
2. J.A. Beltman	geb.	16-02-1915
	overl.	03-08-1981
3. L. van den Bremen	geb.	21-06-1915
4. mevr. A. van den Bremen-van Vemde	geb.	21-01-1913
5. Dr. J.A. Coldewey	geb.	11-05-1913
6. mevr. I. Grevers	geb.	09-05-1929
7. mevr. J.H. Grevers-Essenstam	geb.	24-08-1902
8. mevr. H.L. Groenberg	geb.	12-01-1903
9. mevr. W. Groenberg	geb.	20-12-1904
10. mevr. J. Groenink-Theys	geb.	10-07-1927
11. J.W. Groenstege	geb.	31-07-1905
	overl.	08-04-1985
12. J.W. Harmsen	geb.	01-09-1916
	overl.	20-02-1986
13. W.A.M. Hoogstraten	geb.	15-12-1937
14. J.C.P. Jurgens Sr.	geb.	25-06-1913
15. H.D. Korteling	geb.	13-09-1898
16. D. Klunder	geb.	14-11-1900
17. G.J. Mäkel	geb.	26-04-1947
18. M.W. Oosterwijk	geb.	28-06-1914
19. G. Ordelman	geb.	15-07-1904
	overl.	09-02-1983
20. G.J.W. Roertert	geb.	16-05-1924
21. mevr. E. Timmerman-Theys	geb.	11-02-1939
22. A.J. de Weerd	geb.	24-06-1905

Het verzamelen van de in dit woordenboek bijeengebrachte woorden geschiedde onder voorzitterschap van: H.J. van Baalen.

Het optekenen van de woorden door: A.J. de Weerd.

Correctiewerkzaamheden: R.H. Allard, M.L. Borkent en Dr. J.A. Coldewey.

Eindredactie: G.J. Mäkel.

Voorwoord.

De woordenschat van het Deventer dialect is voor het eerst beschreven door W. Draaijer (M. Nijhoff, Den Haag 1896).

Zijn *Woordenboekje van het Deventersch dialect* werd veertig jaar later bewerkt door J.C.L. van der Lande en prof. dr. P. Fijn van Draat en als tweede druk bezorgd (AE. E. Kluwer, Deventer 1936); zij betreurden het dat het woordenboekje van Draaijer nog slechts antiquarisch te koop was en dat zijn *Vervolg* niet uitgegeven was. Stellig zijn er ook nu weer Deventernaren en andere geïnteresseerden die soortgelijke overwegingen koesterden of koesteren. Anderen menen wellicht dat het Deventers langzamerhand verdwijnen zal. Beide opvattingen rechtvaardigen een herbezinning.

Bij het aantreden van een nieuw bestuur van de Dialektkringe Salland en Oost-Veluwe op 1 januari 1980 is het plan geopperd om als een van de eerste activiteiten te beginnen met een herziening en heruitgave van dit Deventer woordenboek. Dit initiatief heeft weerklank gevonden bij een aantal Deventernaren, meest autochtonen, uit alle geledingen van de maatschappij en van verschillende leeftijd. Zo ontstond een enthousiaste groep die op 4 oktober 1980 begon met haar werkzaamheden. Aanvankelijk maandelijks, later driewekelijks, werd op zaterdagmorgen twee uur besteed aan het woord voor woord nagaan van de in 'Draaijer' genoemde woorden en uitdrukkingen.

Sommige werden verwijderd, omdat zij in onbruik zijn geraakt en nieuwe werden toegevoegd. Een prettige bijkomstigheid was dat er, met zoveel Deventer kennis bij elkaar, allerlei verhalen loskwamen. Dit vergrootte de geanimeerdheid en de saamhorigheid van de groep. Van 4 oktober 1980 tot en met 18 mei 1985 kwam zij bijeen, met gemiddeld ruim vijftien deelnemers en in totaal vijftenzestig maal. Afgezien van de voorbereiding en uitwerking, vergden deze werkzaamheden ruim 2000 man/vrouw-uren.

Naast de behandeling van de woorden werd er aandacht besteed aan de spelling. Een commissie werd gevormd die, onder supervisie van dr. J. Bouwhuis, tot een aanvaardbaar compromis kwam tussen oude en nieuwe opvattingen over spelling van streektalen. Voorts werd er achter de schermen zeer hard gewerkt door een kleinere groep, onder wie L. van den Bremen, dr. J.A. Coldewey en G.J. Makel, die alle op- en aanmerkingen verwerkte in de kopij. Bewust is gekozen voor het plaatsen van de dialectwoorden in een zin of uitdrukking, hetgeen de duidelijkheid ten goede zal komen.

Het resultaat van noeste arbeid ligt voor u. De medewerkers van het *Woordenboek van het Deventer dialect* hopen dat de autochtone Deventenaar en iedere in het Deventer dialect geïnteresseerde verrast zal zijn door de rijkdom aan uitdrukkingen. Moge dit werk ertoe bijdragen dat vele Deventernaren vaker de voorkeur zullen geven aan het gebruik van het Deventer dialect.

H.J. van Baalen
Voorzitter Dialektkringe
Salland en Oost-Veluwe

Een nieuwe Deventer woordenlijst.

Het is een bewonderenswaardig initiatief van de werkgroep Deventer uit de Dialektkringe Salland en Oost-Veluwe geweest om een woordenlijst vast te stellen van haar taal. Taal is immers gedurig aan veranderingen onderhevig en het is dan ook van groot belang, van tijd tot tijd naast andere wijzigingen, die in de woordvoorraad vast te leggen.

In Deventer bestond in dat opzicht enige traditie. In het verleden verschenen met een zekere regelmaat al Deventer Woordenboeken. In 1896 was dat W. Draaijers *Woordenboekje van het Deventersch Dialect*. Veertig jaar later, in 1936 verscheen een bewerking daarvan door J.C.L. van der Lande en Prof. Dr. P. Fijn van Draat. Het mag dan ook nauwelijks toevallig heten, dat nu, bijna vijftig jaar daarna, de stand van zaken weer vastgelegd wordt. Daarbij is men uitgegaan van hetzelfde basismateriaal; men bouwt voort op dezelfde fundamenteën. Dit is ook de belangrijkste reden voor de keuze die men heeft gemaakt voor een alfabetische opzet. De traditie en het basismateriaal maakten een systematisch woordenboek ook onmogelijk; men zou dan immers een totaal ander boek gekregen hebben.

De vrees van dialectliefhebbers, die men tegenwoordig zo vaak hoort formuleren omtrent de duistere toekomstperspectieven van onze streektaalen, blijkt in historisch opzicht absoluut geen nieuw verschijnsel te zijn. Bij Draaijer (1896) leest men al: 'In de laatste jaren heeft het dialect van Deventer danig geleden. Het getal *vleeseters* is op onrustbarende wijze gestegen en dat der *vleeseters* in dezelfde mate gedaald. Vandaar dat het hoog tijd wordt, dat taalminnaars het Deventersch eens onder handen nemen; hoe langer men daarmee wacht, hoe meer het gevaar bestaat, dat woorden en uitdrukkingen, die voor de taalstudie van belang zijn voorgoed verloren raken..' In de uitgave Fijn van Draat (1936): 'Wij hebben ons uitsluitend laten leiden door den wensch het dialect te helpen vastleggen, dat ons lief is, maar dat wij dagelijks meer zien verlopen'.

Het schrikbeeld van het verdwijnende dialect van Deventer is dus in het geheel niet nieuw. En wanneer we dan nu - vrijwel een eeuw later - zien dat het dialect van Deventer wel verandert, maar blijkbaar op geen enkele wijze uit te roeien is, dan is het een goede zaak te constateren, waarin de veranderingen van de woordvoorraad dan wel gelegen zijn. Dat is de bedoeling van deze woordenlijst.

Het basismateriaal uit 1896 en 1936 werd door de werkgroep van 1985 duchtig bekeken en op veel plaatsen geactualiseerd. Woorden die in onbruik geraakt zijn, werden in de reguliere lijst niet meer opgenomen. Taalverschijnselen die veranderden, werden naar de toestand anno 1985 geregistreerd.

Voor de dialectliefhebber met een hang naar het oude is dat verdrietig; voor hem betekent dat verlies. We moeten ons echter realiseren, dat taalgebruik een steeds veranderend, vaak procesmatig gebeuren is, waarbij we de toestand uit het verleden niet terug kunnen roepen, al zouden we dat nog zo graag willen. Ook dat is een principieel uitgangspunt geweest voor de werkgroep. Het Deventers, zoals in dit woordenboek, is evenwel de taal van de jonge en de oude generatie, zodat we zo hier en daar wel archaisch aandoende woorden zullen tegenkomen.

Het verleden heeft wel duidelijk gemaakt dat het Deventers nooit een constante en stabiele taal is geweest (evenmin als vele andere streektalen). Hoewel het behoorde tot de Nedersaksische dialectfamilie, werd het reeds in het verre verleden door de frequente en steeds wisselende contacten beïnvloed en veranderd.

In dat kader hoeven we alleen maar te denken aan de invloeden vanuit de handelssfeer (hanze) en de invloed van geloofsgemeenschappen, zoals de Moderne Devotie met regelmatige 'injecties' van buitenaf. Daarnaast bestonden en bestaan er nog steeds contacten met de streektalen uit de directe omgeving: het Sallandse achterland. De IJssel als intensief benut transportmedium voor goederen, dienen we ook te beschouwen als vervoermiddel voor taal en taalinvloeden.

Niet alleen beïnvloeding door talen van buitenaf veranderde het dialect van Deventer, zelfs binnen de stad vonden er verschuivingen plaats. Kon men een halve eeuw geleden nog twee (of zelfs drie) dialectvarianten in de stad constateren, door intensivering van contacten en bevolkingsmobiliteit zijn deze varianten nauwelijks terug te vinden; hoewel men de verschillende klankvormen en klankverschillen nog wel kan horen, zijn zij niet meer aan een bepaalde wijk gebonden. (Bergs en Noordenbergs verschillen qua klank nogal van elkaar; daar (Ned.) klinkt bijvoorbeeld als resp. *door* en *döör*).

Naast de algemene Oostnederlandse karakteristieken die men in de verschillende streektalen in de omgeving aantreft, volgen hier nog een aantal min of meer specifieke kenmerken die ook bij Fijn van Draat gemeld worden:

De toegevoegde-e:

- bij zelfstandig gebruik van de hoofdtelwoorden.
'*Ik heb vief appels*', maar '*Ik heb d'r vieve, zesse, achte, tiene, etc.*'
- bij absoluut gebruik van persoonlijke voornaamwoorden.
'*Wee hef dat edoan?*' '*Ik-e*'.
- bij bijvoeglijke naamwoorden die als bijwoord gebruikt worden.
'*Dat duurt mien te lange*'; '*Goa möör vaste*'.
- in de 1e persoon van de onv. teg. tijd.
'*Ik komme nog*'.
- in de 3e persoon van de onv. teg. tijd (inversie).
'*Wie denkt*', maar '*...denke wie*'

Klank en spelling*.

Om een optimale leesbaarheid en optimale bruikbaarheid van het woordenboek te garanderen, is als basis voor de spelling het algemeen Nederlands spellingssysteem gekozen. Wanneer de spellingscommissie, die bestond uit de heren G.J. Makel, G.J.W. Roetert en A.J. de Weerd, ook individuele verschillen en klankeigenaardigheden in het boek had willen realiseren, dan zou het principe van de leesbaarheid geweld zijn aangedaan. De spelling zou dan te veel een fonetische geworden zijn.

de klinkers:

a (kort)	<i>kats</i> (helemaal), <i>latte</i> (lat)	cf. Ned.
aa (lang)	<i>aalte</i> (gier), <i>riaal</i> (royaal)	
(in open lettergr.:)	<i>slateren</i> (verwaarlozen), <i>talén</i> (verlangen)	
ā (kort)	<i>wārm</i> (warm), <i>hātte</i> (hart)	neigt naar e.
ae (lang)	<i>paer</i> (paar), <i>raer</i> (raar)	
(in open lettergr.:)	<i>wāren</i> (oppassen), <i>gāren</i> (oprapen)	
o (kort)	<i>kolde</i> (kou), <i>rotte</i> (rat)	cf. Ned. hok
oa (lang)	<i>boaven</i> (boven), <i>hoast</i> (haast)	cf. Fr. rose.
ò (kort)	<i>klòkke</i> (kloek), <i>bòlle</i> (stier)	cf. Ned. bok
oo (lang)	<i>gemood</i> (gemoed), <i>dook</i> (doek) en ook: <i>dood</i> (dood), <i>sloom</i> (sloom)	cf. Ned. door cf. Ned.
(in open lettergr.:)	<i>moder</i> (moeder), <i>blome</i> (bloem) en ook: <i>loze</i> (loods), <i>ome</i> (oom)	
ö (kort)	<i>zönne</i> (zoon), <i>mölle</i> (molen)	cf. Duitse Köln.
öö (lang)	<i>döör</i> (daar), <i>jöör</i> (jaar)	cf. Ned. freule
(in open lettergr.:)	<i>nölen</i> (zaniken), <i>höken</i> (haken)	
u (kort)	<i>zunne</i> (zon), <i>drumpel</i> (drempel)	cf. Ned.
eu (lang)	<i>zeuken</i> (zoeken), <i>greun</i> (groen) en ook: <i>deuze</i> (doos), <i>heufd</i> (hoofd)	cf. Ned. deur cf. Ned. reus
e (kort)	<i>grefte</i> (gracht), <i>ente</i> (eend)	cf. Ned.
èè (lang)	<i>glèesken</i> (glaasje), <i>rèemken</i> (raampje)	
(in open lettergr.:)	<i>mèken</i> (meisje), <i>kèle</i> (keel)	
i (kort)	<i>pinnig</i> (zuinig), <i>slim</i> (erg)	cf. Ned.
ee (lang)	<i>zeek</i> (ziek), <i>leef</i> (lief) en ook: <i>feest</i> (feest), <i>geest</i> (geest)	cf. Ned. heer cf. Ned.
(in open lettergr.:)	<i>leve</i> (lieve), <i>getelink</i> (merel) en ook: <i>lege</i> (laag), <i>zepe</i> (zeep)	
ie (kort)	<i>piepe</i> (pijp), <i>wief</i> (vrouw)	cf. Ned.
ie (lang)	<i>blieven</i> (blijven), <i>vieve</i> (vijf)	met rekking voor r,v,g,z en uitgevallen d.
uu (kort)	<i>uut</i> (uit), <i>bruun</i> (bruin)	cf. Ned.
uu (lang)	<i>zuver</i> (zuiver), <i>luzen</i> (luizen)	met rekking, zie: ie.
oe (kort)	<i>moes</i> (muis), <i>gloeperd</i> (gluiperd)	cf. Ned.
oe (lang)	<i>droeve</i> (druif), <i>zoer</i> (zuur)	met rekking, zie: ie.

In de categorie medeklinkers treffen we nauwelijks afwijkingen ten opzichte van het Nederlands aan. Enkele opmerkingen:

- sch wordt vaak uitgesproken als sk, waarbij de k klinkt cf. het Franse garçon. In de schrijfwijze vinden we wel sch.
- infinitiefuitgangen *-en* en meervoudsuitgangen *-en* worden wel zo geschreven als in het Nederlands.
- de w in het bezittelijk voornaamwoord *oew* wordt wel geschreven; in het persoonlijk voornaamwoord niet.
vb.: *Hol oew hond bie oe* (Hou je hond bij je).
- Het voltooid deelwoord, dat in het algemeen Nederlands ge- als prefix krijgt, wordt in het Deventers gehoord (en geschreven) als e-.
Hee hef niks eheurd (Hij heeft niets gehoord).
- als meervoudsuitgangen worden in het Deventers de uitgangen *-s*, *-er* en *-en* gebruikt.

Het gebruik van de woordenlijst:

Bij elk trefwoord vindt men d.m.v. een afkorting de woordsoort aangegeven.

Bij werkwoorden zijn de hoofdvormen inf. -o.v.t.- v.d. vermeld.

Hierbij wordt de Nederlandse omschrijving van het trefwoord gegeven en gecursiveerd een voorbeeld.

Dr. J. Bouwhuis.

* De eerder genoemde commissie heeft haar bevindingen vastgelegd in een boekje 'Handleiding veur 't schrieven in 't dialekt van Dèventer en umstreken'.

Verklaring van gebruikte afkortingen en verwijzingen.

alg.	- algemeen
aanw.	- aanwijzend
Barg.	- Bargoens
bn.	- bijvoeglijk naamwoord
bw.	- bijwoord
cf.	- conform
Eng.	- Engels
Fr.	- Frans
Germ.	- Germaans
Gron.	- Gronings
Hebr.	- Hebreeuws
Hoogd.	- Hoogduits
Jidd.	- Jiddisch
Lat.	- Latijn
lett.	- letterlijk
mv.	- meervoud
Ned.	- Nederlands
onbep.	- onbepaald
pers.	- persoonlijk
Saks.	- Saksisch
telw.	- telwoord
tw.	- tussenwerpsel
Vgl.	- vergelijk
vnw.	- voornaamwoord
voegw.	- voegwoord
vrg.	- vragend
vz.	- voorzetsel
ww.	- werkwoord
Zie:	- verwijzing naar een verwant woord cq onderwerp
Zie ook:	- verwijzing naar een synoniem
zn.	- zelfstandig naamwoord

A

aalte, *zn.*, aalt, gier.

Zie: **gier**.

aalten, *ww.*, **aaldden**, **e'aalt**, het verspreiden van *aalte* over het land.

De boer was an 't aalten.

Zie: **gier**.

aap, *zn.*, aap.

In de uitdrukking: *veur aap hollen* = Voor de gek houden, foppen. Ook: *'t d'r umme doon*.

achelen, *ww.*, **achelden**, **e'acheld**, schelden.

Zie: **hachelen**.

achteran, *bw.*, achteraan.

Iej mot döör is meer achteranzitten.

Zie: **achterhen**.

Achter de Breuren, *zn.*, Achter de Broederen, straat in Deventer.

Vandaar dat de Broederenstraat zelf werd genoemd: *Veur de Breuren*, naar de Broederenkerk.

achterdoems, *bn.*, *bw.*, heimelijk, in het geniep.

achterende, *zn.*, achterste, achtereind.

Hee is zoo stom as 't achterende van 'n vārken.

achterhen, *bw.*, er achter vandaan, achteraan.

Hé, kom döör is (van) achterhen. Hé, iej mot döör is meer achterhen zitten.

Zie: **achteran**.

achterin, *bw.*, achterin.

Dat weet ik neet, ik sloape achterin = Mijn naam is Haas.

Achterkarspel, *zn.*, De Acht Kerspelen, een bekende buurt in Deventer. De naam is ontleend aan een uithangbord van een herberg, op de hoek Molenstraat/Muggeplein.

achtermiddag, *zn.*, namiddag.

achternoa, *bw.*, achterna.

De plietsie zat de bankrover achternoa.

achteroaver, *bw.*, achterover.

Hee sloeg steil achteroaver = Hij was stom verbaasd.

achterop, *bw.*, achterop.

Met 't wårk achterop raken.

achtersteveur, *bw.*, achterstevoren.

Jan had zien hood achtersteveur op.

achteruut, *bw.*, achteruit.

Wil iej oew auto 'n endjen achteruut zetten? Hee keek achteruut deur zien achterroete.

achteruutboeren, *ww.*, **boerden**, **eboerd**,

achteruitgaan in stoffelijke zin.

Dee man is met zien winkel arg achteruuteboerd.

achterveur, *zn.*, achterste.

Hee kreeg wat veur zien achterveur.

aerden, *ww.*, **aerdden**, **e'aerd**, aarden, lijken op.

Hee aerdt noar zien vader = Hij lijkt op zijn vader. *Hee hef 'n aerden noar zien vaertjen.*

af, *bw.*, af.

Zie: **of**.

afijn, *Fr.*: enfin.

En toen zei hee dit en toen dat, afijn um 'n lang verhaal kot te maken

ageeneet, *bw.*, in het geheel niet.

Zie ook: **geeneet**, **egeeneet**.

agosie, *zn.*, geringe koopwaar, waarmee men langs de huizen vent.

Zie ook: **egosie**, **negosie**.

akkefietjen, *zn.*, zaakje.

Dee x zit noe in de gevangenis; hee mot een of ander akkefietjen hebben ehad.

akketène, *zn.*, acatène, fiets waarbij de ketting is vervangen door een stang met kamwielen (verouderd).

aksie *zn.*, ongenoegen.

Dee buren hebt samen aksie = Die buren hebben samen ruzie.

al, *bw.*, wel, welles.

't Is neet! 't Is al! Ik zegge van al en mien breur van neet.

N.B.: Naast: *'t is al*, hoort men ook: *da's al* = Dat is wel zo. Aan het eind bv. van *al* hoort men ook vaak: *als*. *Als te mooi*.

alderbastend, *bw.*, erg, zeer, ontzettend.

Wat is dee keerl alderbastend lui.

Zie ook: **allebendig, bastend**.
allebendig, *bw.*, ontzettend.
Hee reej allebendig häd.
 Zie ook: **alderbastend, bastend**.
allee, *bw.*, vooruit.
 Fr.: aller = gaan.
Allée koesjee noar de beddestee = gezegde in Deventer familie, als de kinderen naar bed moesten. (Fr.: aller se coucher = gaan slapen.)
allemensenkinder, *tw.*, allemensen (uitroep van verbazing).
 Zie ook: **allemeugend**.
allemeugend, *tw.*, uitroep van verbazing.
Wel allemeugend, bi'j noe al weerumme? Dat hei'j gauw edoan!
 Zie ook: **allemensenkinder**.
allene, *bw.*, alleen.
Noa de dood van haer man bleef ze allene achter.
allinig, *bw.*, slechts.
Ze lèëfden allenig veur mekäre.
allens, *bw.*, hetzelfde.
Disse tweeling is altied allèns ekleed. N.B.:
 Het tegenovergestelde is: *onallèns*.
allichte, *bw.*, wellicht, vermoedelijk.
Allichte kump hee mårgen.
allozie, *zn.*, horloge.
alteraatsie, *zn.*, opwinding.
 Zie: **veraltereerd**.
ambacht verteunen, *ww.*, **verteunden, verteund**, kinderspel, voornamelijk door jongens gespeeld.
ambeeld, *zn.*, aambeeld.
ammezuur, *zn.*
 In de uitdrukking: *Hee hef gien ammezuur meer* = Hij heeft geen fut meer. Fr.: embouchure = een blaasinstrument goed aan de mond weten te zetten.
ampät, *bn., bw.*, apart, afzonderlijk; eigenaardig.
Ète wie vandage deur mekäre of ampät? Dee Frits is mien ook 'n ampätten.
amperan, *bw.*, nauwelijks, bijna. *Hee woag amperan 50 kilo.*
an, *bw.*, aan.
Loop is wat an = Loop eens wat vlugger. Met dee buren is 't dikke an = Die buren zijn erg bevriend met elkaar. Döör is niks van an = Daar is niets van waar.

an, *uz.*, op; in (gebruikt bij plaatsaanduidingen).
An de Welle. An de Brink. Maar: *Op de Poot* en *In de Steegjes*.
anbenzen, *ww.*, **bensden, ebensd**, opdrijven, aansporen.
 Zie ook: **benzen**.
anbinden, *ww.*, **bond, ebonden**, Kinderen werd op hun verjaardag een koek op hun arm *anebonden*.
 Zie: **binden, latkoke**.
anbossen, *ww.*, **bosten, ebost**, opleveren.
Zoo hier en döör 'n appel an de boom bost neet völle an.
anbrengen, *ww.*, **bracht, ebracht**, volbrengen, terugkeren; aangeven.
Zoo buurman, hei'j de reize weer anebracht? Wee zol dee man bie de plietsie anebracht hebben?
andacht, *zn.*, aandacht. Iemand die naar de kerk gaat, wenst men: 'Goeje *andacht*' toe.
andermans, *bn., bw.*, van een ander.
In andermans boken is 't duuster te lèzen = Het valt niet mee zich in de gedachten van een ander te verplaatsen.
ande(r)s, *bw.*, tweede (verouderd), gebruikt bij het kinderspel.
Eerst, anders, därdes!
ande(r)summe, *bw.*, andersom, om.
Drei oe is andersumme.
anderweggens, *bw.*, elders.
Hee is nooit thuus, hee is altied anderweggens.
andoon, *ww.*, **deej, edoan**, bezoeken; bedroeven, aandoen.
A'j in Italië bint, mo'j Napels ook is andoon. 't Hef hem ärg anedoan dat d'r ene zien hond vergiftigd hef. Hoo kui'j oew ouders toch andoon um zoo zat thuus te kommen?
 Zie: **anedoan**.
andujen, *ww.*, **duudden, eduud**, aanduiden.
De weg noar Colmschoate is goed aneduud.
anedoan, *bw.*, ontroerd.
Toen hee dat kado kreeg, wodden (wier) hee d'r anedoan van.
 Zie: **andoon**.
angel, *zn.*, vishaak; angel.
angelègenheid, *zn.*, zaak, geval, omstandigheid.

- Wie mot disse angelegenheid toch is noader besprèken.*
- angeven**, ww., **gaf**, **egeven**, aangeven; ophouden met; aanreiken.
Hee hef 't bie de plietsie anegeven. Hee hef zien studie d'r anegeven. Wil iej mien de suker èven angeven?
Zie: **anlangen**.
- angoan**, ww., **ging**, **egoan**, drukte maken; aanlopen; beginnen.
Wat goat dee kinder weer an, d'r is zeker roew weer op komst. A'j toch de stad in mot, goa(t) dan ook èven veur mien bie de slager an. Toen wie bie de biejeskoop kwammen, was dee nog neet anegoan.
- anhaalder**, zn., degene die koeien in de weide op een bepaalde plek bij elkaar haalt, waar ze dan worden gemolken.
In de uitdrukking: 'n *Anhaalder en lulleman* = Iemand die aan de luie kant is.
- anhalen**, ww., **haalden**, **ehaald**, aanhalen; liefkozen.
De dominee haalden 'n tekst uut de Biebel an. Onze buurvrouwe dee zelf gien kinder hef, mag ze graag anhalen. Wat hei'j oe noe anehaald? = Wat ben je nu begonnen?
- anies**, zn., anijs.
Wärme aniesmelk is lekker.
- ank**, zn., kolk
Zie ook: **hank**.
- ankatsen**, ww., **katsten**, **ekatst**, zich iets wijs laten maken of laten aansmeren.
Ach jonge, loat oe toch niks ankatsen.
- an'keren**, ww., **keerden**, **ekeerd**, schoonmaken, aanvegen.
Märgen zal ik de vloere van de keuken is an'keren.
- ankieken**, ww., **keek**, **ekeken**, aankijken; ergens tegen opzien; aanzien; afwachten.
Iej mot mien neet zoo ankieken, döör kan'k neet tegen. Hè, 't wärk kik mien vandage an. Ik mot dat nog is èven ankieken.
- anklejen**, ww., **kleedden**, **ekleed**, aankleden.
Za'k oe èven helpen met anklejen?
- ankommen**, ww., **kwam**, **ekommen**, aankomen, arriveren; groeien; aanraken; even aanlopen.
Wanneer kump de trein an? Dee struken bint de laatste dagen flink anekommen. Jan, neet an dat boek kommen! A'j in de
- buurte komt, mo'j toch ook is bie mien ankommen.*
- ankriegen**, ww., **kreeg**, **ekregen**, toetasten, nemen, zich bedienen.
Loat oe neet neugen, noe mo'j möör ankriegen.
- anlangen**, ww., **langden**, **elangd**, aanreiken.
Wil iej mien de suker èven anlangen?
Zie: **angeven**.
- anleggen**, ww., **legden**, **elegd**, onderweg stilhouden om ergens iets te gebruiken; organiseren.
Zölle wie döör èven anleggen? Dat mo'j anders anleggen.
- anloop**, zn., bezoek, visitie.
Wie hebt vandage 'n hoop anloop ehad.
- anlujen**, ww., **luujden**, **eluujd**. lett: door luiden verkregen, erven.
Dee man hef geld as drek, möör zelf hef hee 't neet verdeend, de klokken hebt 't hem aneluujd.
- anmaken**, ww., **maakten**, **emaakt**, voortmaken; aanmaken.
*Iej mot anmaken, anders kom iej te late an de trein. Zölle wie de kachel anmaken? In de uitdrukking: *Dee man maak iej de kachel neet an* = Die man laat zich door jou niet op stang jagen.*
- Anne**, meisjesnaam, Annie.
Aftelrijmpje:
*Anne, panne pot,
de deure zit op slot,
de hönd zit d'r veur,
Anne, panne pot kan d'r neet meer deur.*
- anneien**, ww., **neiden**, **eneid**, aannaaien; beetnemen.
Wil iej disse knoop an mien oaverhemd neien? Loat oe gien oor anneien = Laat je niet beetnemen.
- annemmen**, ww., **nam**, **enommen**, aannemen.
Wat hee zei hoof iej neet an te nemmen. Met Poasen wödt hee anenommen. Dat boek mo'j möör neet annemmen.
- anpakken**, ww., **pakten**, **epakt**, aanpakken; aangrijpen.
Wil iej dee deuze èven anpakken en in dee hook zetten? Dat verhaal pakten hem wel an. Hee weet van anpakken.
- anpiepen**, ww., **piepten**, **epiept**, aansteken van een sigaar of sigaret.

'k Hebbe gien vuur, mag ik van oe anpiepen?

anpietsen, *ww.*, **pietsten**, **epietst**, opdrijven, aansporen.

Dee vent is zoo lui dat ik hem de hele dag mot anpietsen.

Zie: **pietse**.

anpoeren, *ww.*, **poerden**, **epoerd**, opschieten.
Too jonge, poer is an!

anpriesgrei, *zn.*, reclamemateriaal.

anpriezen, *ww.*, **prees**, **eprezen**, aanprijzen, reclame maken.

De märktkoopman was druk bezig zien waer an te priezen.

anproaten, *ww.*, **proatten**, **eproat**, aanbevelen; opdringen.

In dee winkel wollen ze mien 'n heel duur allozie anproaten.

anpunten, *ww.*, **puntten**, **epunt**, spits maken.
Zal ik dat potlood is veur oe anpunten?

anrèkenen, *ww.*, **rèkenden**, **erèkend**, aanrekenen.

Dat zal ik hem möör neet anrèkenen.

anrikkemederen, *ww.*, **rikkemedeerden**, **erikkemedeed**, aanbevelen.

anropen, *ww.*, **riep**, **eropen**, aanroepen; afhalen om mee te gaan.

Gerrit, kom iej mien mårgen anropen a'j noar schole goat?

anschrieven, *ww.*, **schreef**, **eschreven**, aanschrijven, schriftelijk kennisgeven.

ansloan, *ww.*, **sloef**, **eslagen**, aanslaan; waaks zijn; salueren.

De hond sloeg an, möör hee sloeg ook gauw weer of. De soldaat sloeg an veur de officier.

anspannen, *ww.*, **spanden**, **espannen**, aanspannen.

Kinderrijmpje:

*Jan span an,
de peerden veuran,
de hõnd veuruut:*

döör geet Jan de poorte mee uut!

ansprèken, *ww.*, **sprak**, **esproaken**, een zieke bezoeken; iemand de wacht aanzeggen; mededeling doen van een sterfgeval.

't Lõp met Hendrik op 'n endjen, a'j kõnt kom hem dan nog is ansprèken. 'k Zal Jan is ansprèken dat hee op tied mot komen.

Iemand van de begrafenisonderneming

deed vroeger mondeling mededeling van een sterfgeval aan de bureu, vrienden en kennissen van de overledene. Dat deed de *ansprèker*, gekleed in een lange zwarte jas en met een steek op. Voorts droeg hij, als het een kind of een ongehuwd persoon betroof, witte handschoenen. Dit was ook het geval bij de begrafenis.

anstèkelijk, *bn.*, *bw.*, uitnodigend.

De kinder spõlden zoo anstèkelijk, dat mien logè gauw mee deeje.

anstèken, *ww.*, **stak**, **estoaken**, aansteken.

Met zien griep hef Battus mien ook al anestoaken. Va stak 'n segaer an.

anstellerieje, *zn.*, aanstellerij.

anstoan, *ww.*, **ston**, (**stin**, verouderd), **estoan**, op een kier laten staan; bevallen, aanstaan, behagen.

Loat de deure möör anstoan. 't Zal oew zuster wel anstoan da'j token wèke bie haer komt.

anstoffer, *zn.*, handstoffer.

anstrieken, *ww.*, **streek**, **estreken**, bijschilderen.

Ik mot dee keziene neudig anstrieken.

antammig, *bn.*, *bw.*, gezegd van een kind dat overal met de handen aanzit (verouderd).

antrekken, *ww.*, **trok**, **etrokken**, zich kleden; ontstemd zijn; treurig zijn.

Wat za'k vandage antrekken, de règenjas of de winterjas? Ik zol mien van zien prõtjes möör niks antrekken. Hee hef zich de dood van zien vrouwe årg anetrokken.

anvallig, *bn.*, *bw.*, aantrekkelijk, lief.

Cobi is 'n anvallig mèken. Wat is 't vandage toch anvallig weer = Wat is het vandaag toch liefelijk weer.

anveulen, *ww.*, **veulden**, **eveuld**, aanvoelen.

Kui'j dat neet anveulen?

anvrieven, *ww.*, **vreef**, **evreven**, aanrekenen, onder de neus wrijven.

Dat za'k hem is anvrieven.

anwennen, *ww.*, **wenden**, **ewend**, aanwennen.
Wat begin iej oe toch rare kunsten an te wennen.

Zie: **anzeuten**.

anzeen, *ww.*, **zag**, **ezeen**, aanzien; *zn.*, aanzien, eer, achtung.

'k Wil wel komen, möör ik mot 't eerst nog is anzeen. Hee was wel 'n man van anzeen.

anzeuten, ww., **zeuten**, **ezeut**, tot een gewoonte worden. *Iej mot neet altied 'n boddeltjen drinken, dat zeut zoo gauw an.*
Zie: **anwennen**.

anzeuk, zn., aanzoek.

Apeldoren, zn., Apeldoorn.

In het rijmpje:

*Apeldoren, spits van toren,
slecht van geld,
zoo is 't in Apeldoren esteld.*

apprepoo, zn., onderwerp.

Fr.: à propos.

Kees was neet van zien apprepoo of te brengen.

apseluut, bw., absoluut.

Derkjen wil apseluut met mien mee.

apteker, zn., apotheker.

ärfte, zn., erwt.

Hee zut d'r uut as 'n uutgescheten grauwe ärfte. Hee is zoo roew as ärftenstroo.

ärg, bw., erg; zn., vermoeden; zonder bepaalde bedoelingen.

Hee is ärg zeek. 'k Had d'r eerst gien ärg in dat hee mien bestoalen had. Ik deej dat zonder ärg. Ik zag Mientjen ook nog in de stad, ik had eerst gien ärg in haar.

Oudsaks.: ärg.

ärm, zn., arm (lichaamsdeel); bw., arm (behoefstig).

Hee sloeg de ärm en oaver mekäre. Met de ärm en oaver de därm en zitten = Niets te doen hebben. Hee is zoo ärm dat hee nog gien nêgel hef um zien gat te krabben.

ärmoo, zn., armoede; twist, gekibbel.

Dee mensen lèèft altied in ärmoo. A'k weg bin mot iejlou gien ärmoo maken. Hei'j dat möör veur die jasse betaald? Noe, döör kui'j gien ärmoo veur hebben = Daar ben

je goedkoop aangekomen.

ärrejakkes, bw., bah.

Zie ook: **ärrejazzes**.

ärrejazzes, bw., bah, (afkeer uitdrukking), zn., achterste.

Ärrejazzes wat stinkt 't hier. Pas op heur of iej kriegt wat veur oew blote ärrejazzes.

Zie ook: **ärrejakkes**.

ärrewitsen, ww., **ärrewitsten**, **e'ärrewitst**, jongensspel, nagenoeg als krijgertje (verouderd).

as(se), zn., as, verbrandingsresten.

Oudeng.: asce.

As(se) is verbrande törf, ook met de toevoeging: en vergoan holt.

as, voegw., bw., als; dan.

As de hemel völt hebbe wie allemoale 'n blauwe sloapmutse op. As wordt soms voor het voegwoord 'dat' geschreven, waar het in het Ned. niet gebezigd wordt.

Ik schreve as dat ik wel kommen zol. 't Dut mien wille as dat iej ekommen bint. Ik geleuve neet dat hee 't bëterder as mien kan.

Assenoal, zn., Arsenaal, het overgebleven deel van de vm. Mariakerk. De toegang hiervan was afgesloten met een grote deur, waarop een groot slot zat. Vandaar de uitdrukking: *Hee hef 't slot van 't Assenoal op de mond* = Van hem wordt je niets gewaar.

astoebleeft, tw., alsjebleeft, alstublieft

astrant, bw., bn., brutaal, vrijpostig.

Dee is ook astrant. Reeds bij Winschooten Seeman (1681), betekent in goed Hollands: hij is stout in de bek (Bron: Bargoens woordenboek).

atrapperen, ww., **atrapperden**, **e'atrapperd**, overvallen, betrappen.

Zie ook: **trapperen**.

B

baas, zn., baas.

Ik zal 't èven an mien baas vroagen. Ik bin oe toch de baas = Ik overtreft je toch nog. *Kui'j hem de baas wodden?* = Kun je het van hem winnen? *Ik zal 't vanoavond mien baas vroagen:* als dit door een huisvrouw wordt gezegd heeft *baas* hier de betekenis van de echtgenoot. *Komplementen van de baas en of de baas èven bie de baas wol kommen en as de baas neet bie de baas kan kommen, dan zal de baas wel èven bie de baas kommen. Dag baas!*

baggeren, ww., baggerden, ebaggerd, baggeren; kuiltjes in het zand maken door vogels. *Zee bint bezig zand uut den Iesselt te baggeren. 't Baggeren van de kippen deent um vlooien kwiet te raken. Toen ik dee stroate deur mos, wazzen d'r 'n hoop stenen uutebroaken, zodat ik deur 't zand mos baggeren.*

bakkeie, zn., baksteen.

bakkes, zn., mond; bij uitbreiding: gezicht (al bekend sedert de 16e eeuw).

Hee gaf dee jonge 'n klap op zien bakkes.

bakslagen, ww., bakslaagden, ebakslaagd, minachtend praten.

Wat hebt iejluu döör noe weer te bakslagen?

bakzeudjen, zn., hoeveelheid vis om te bakken.

Wie hebt vandage weer 'n mooi bakzeudjen vis evangen.

balg, zn., maag, buik (scherpsend gezegd).

Is ook bekend in het Rijnland.

balk, zn., balk.

Ik mot oaver de balk = Ik moet een grote boodschap doen.

Zie: **balkens.**

balkenbrie, zn., balkenbrij.

Balkenbrij wordt o.a. gemaakt van boekweitmeel, gekookt in worstenat met stukjes lever en spek, soms ook krenten. De brij wordt, als die koud is, in plakken gesneden en in een koekepan gebakken.

balkens, zn., mv. van balk.

In dat huus likt papieren balkens = Dat huis is (zwaar) belast met een hypotheek.

Zie: **balk.**

ballen, ww., balden, ebald, ballen.

Klompen ballen = Een stuk buitenband van een fiets of auto als zool onder de klompen bevestigen.

bamboesjeur, zn., flierefluiter, pierewaaier.

Zie: **bamboezeren.**

bamboezeren, ww., bamboezeerden, ebamboezeerd, doordraaien, verkwisten.

Fr.: bambocher = boemelen, zich overgeven aan uitpattingen.

Zie: **bamboesjeur.**

bandel, zn., hoepel.

Er waren vaak houten *bandels* voor de meisjes en overwegend ijzeren met een handvat met een oog er aan voor de jongens. Later werden ook velgen van fietswielen als *bandel* gebruikt. Een *bandel* zonder handvat en oog werd met een stokje aangedreven.

Jantjen, haal mien èven 'n bruun brood. Nemt oew bandel möör mee, dan bi'j d'r gauwer weer!

bandelen, ww., bandelden, ebandeld, hoepelen.

bandrèkel, zn., kwajongen.

bane, zn., baan.

Goa'j mee noar de iesbane? Dee meid is ook altied de bane op = Op het slechte pad. *Dat is van de bane* = Dat gaat niet door.

bangscheiterd, zn., bang iemand.

Zie: **scheiten, scheiterd, scheitskeerl.**

barbier, zn., scheerbaas.

Hee is zoo druk as 'n barbier met ene klante = Hij doet alsof hij het erg druk heeft.

Bärgers, zn., mv., Deventenaren die in het Oost. stadsgedeelte woonden. Er is een tijd geweest dat de Lange Bisschopstraat de stad in twee delen verdeelde: de Bergzijde en de Noordenbergzijde. De bewoners van

- de eerste heetten de *Bärgers* en de anderen *Noordenbärgers*. Vaak hadden kloppartij- en plaats tussen jongens van deze elkaar 'vijandige' delen van de stad.
Zie: 't Noorden.
- bärkenbessem, zn.**, berkenbezem.
Zie: bessem.
- bärste, zn.**, barst.
D'r zit 'n bärste in dee roete.
Zie: baste.
- baste, zn.**, bast (van een boom); schaal van een ei.
Doo de eierbasten hier möör in.
Zie: bärste.
- bastend, bw.**, heel erg.
Ik hebbe bastende heufdpiene. Ik hebbe bastende dost = Ik heb heel erge dorst.
Zie ook: **alderbastend, allebendig.**
- bats, bw., bn.**, trots; recht op de man af.
'n Bats keerl = Een trotse kerel. *Kiek hem döör is bats hen stappen* = Kijk hem daar eens trots lopen. *Ik zei 't hem bats veur zien kop* = Ik zei het hem recht voor zijn raap.
- batse, zn.**, grote schop met opstaande randen.
- Battum, Bathmen**, dorp 8 km. van Deventer.
De Battumse krante lêzen = Een middag-dutje doen. Als men de vraag: *'Wöör woont dee man?*', niet kan of wil beantwoorden zegt men: *'Bie (of: achter) de Battumse Vetkolk'*. *Battumse kärnse* zegt men van een dunne baard. *Wöör is oew vader? Dee is noar Battum hen proemen schudden* = In de betekenis van: Dat zeg ik je niet; daar heb je niets mee te maken!
- bebbe, zn.**, oude vrouw.
- bedde, zn.**, bed, slaappleats; bloem- of groentebed.
Wöörümme goa'j noar bedde? Umdat 't bedde neet bie mien kump. Hee hef de vrouwe in bedde = Hij heeft zijn vrouw in het kraambed. *'n Bedde sloabonen, andie-vie.*
- beddestèè, zn.**, bedstee, slaappleats.
Zie ook: **bedstèè.**
- beddestroo, zn.**, bedstro.
Verhuzen kost beddestroo = Verhuizen kost geld.
- bèdelaersheufd, zn.**, bedelaarshoofd, schoolerskop.
Hee hef 'n bèdelaersheufd = Hem staan al-
- le hoeden goed of hem passen alle hoeden.
Zie: **schooiersmoate.**
- bedenen, ww., bedeenden, bedeend**, bedienen.
Za'k oe nog 'n boddeltjen inschenken? Graag, iej könt mien bèter bedenen as de pastoor.
- bedenken, ww., bedacht, bedacht**, van plan veranderen; begiftigen.
Hee hef zich bedacht, hee geet noe wel mee. Dee is in zien testament ook goed bedacht.
- bedoon, ww., bedeej, bedoan**, bevuilen.
Dee vrouwe hef zich bedoan van angst.
- bedrief, zn.**, bedrijf.
Jansen hef 'n goed bedrief. 't Is 'n tonneelstuk in dree bedrieven. In dee bedrieven kwam Geit d'r ook anzetten = Ondertussen kwam Gerrit er ook nog aan.
- bedroofd, bn.**, bedroefd, bedenkelijk.
't Is bedroofd weinig wat hee van zien eigen stad weet.
- bedstèè, zn.**, bedstee.
Zie ook: **beddestèè.**
- bedujen, ww., beduudden, beduud**, beduiden, betekenen.
Hé, wat hef dat te bedujen? Zien zeekte hef neet völle te bedujen.
Zie ook: **betekenen.**
- beelden gooien, zn.**, kinderspel.
De kinderen, die in een rij met de rug tegen de muur staan, worden door de *gooier*, die voor hen staat, één voor één ruw naar voren getrokken. Nadat ze een paar passen hebben gedaan, moeten ze in de houding van dat ogenblik blijven staan. Degene die de mooiste (of de gekste) houding heeft, mag de volgende keer *gooier* zijn (verouderd).
- been, zn.**, been (lichaamsdeel).
Hee hef zien been ebroaken. Op een been kui'j niet stoan, gebruikt als argument om nog een vertering te nemen. *'t Beste met oe en hold de beentjes d'r möör onder. A'j oew kop neet gebruikt, mo'j oew benen möör gebruiken. Ik zee d'r gien been in.*
- beesten, zn.**, mv. van beest.
De boeren in de omgeving van Deventer bedoelen met *beesten* speciaal hun rundvee.
- beestig, bn., bw.**, heel erg.
't Was vandage beestig weer.
- begraffenis(se), zn.**, begrafenis.

- Van 'n begraffnisse kump 'n begraffnisse.*
- begreujen**, ww., **begreujden**, **begreujd**, begroeiën.
- begriepen**, ww., **begreep**, **begrepen**, begrijpen.
- begrotelijk**, bw., spijtig.
Zie: **begroten**.
- begroten**, ww., **begrooten**, **begroot**, spijten; boven de begroting komen.
Joa jonge, dat dink he'k veur oe ekocht, möör 't begrooten mien wel. 't Begroot mien da'k neet kan kommen.
Zie: **begrotelijk**.
- behei**, zn., koude drukte.
Wat hef dent 'n behei.
- behelpen**, ww., **behielp**, **beholpen**, behelpen.
Ik hebbe gien bedde meer oaver, dus iej mot oe möör behelpen met 'n kärmsbedde. Behelpen is gien zat èten = Men moet roeien met de riemen die men heeft.
- beieren**, ww., **beierden**, **ebeierd**, beieren, heen en weer slingeren.
Zit toch neet zoo te beieren met oew benen, ik kan(ne) dat gebeier neet hebben.
- bekaaid**, bw., slecht, karig.
Döör is hee bekaaïd (mee) ofekommen.
- bekant**, bw., bijna.
Ik had(de) hem bekant vergèten.
Zie ook: **biekant**.
- bèke**, zn., beek.
Oudsaks.: beke.
De Schipbèke was vrögger 'n drukbevären bèke.
- bekommen**, ww., **bekwam**, **bekommen**, bekomen.
Ik bin(ne) nog neet van de schrik bekomen.
- bekonkelen**, ww., **bekonkelden**, **bekonkeld**, in het geheim afspreken.
Wat dee bekonkeld hebt, weet ik neet.
- bekstuk**, zn., vrouw met haar op de tanden.
- bekwoam**, bw., bn., bekwaam; drankvrij.
Is dee wel bekwoam veur dat wärk? Helemoale bekwoam was hee neet toen hee bie ons kwam.
Zie ook: **kapabel**, **kompabel**.
- beleg**, zn., voorwendsel, uitvlucht.
Allied as iej te late komt hei'j wel een of ander beleg.
- belèven**, ww., **belèëfden**, **belèëfd**, beleven.
- Dat ik dat nog mag belèven!*
- beliene**, zn., balein.
Zie ook: **bliende**.
- belle**, zn., bel; groot glas.
Trek möör an de belle, dan doot ze wel lös. Hee kreeg mien döör toch 'n belle jenever!
- bellen**, zn., mv., rafels, vodden; vellen.
Dat mense hef de bellen bie de rok hangen. Dat vlees kui'j wel holden; 't is niks as toazen en bellen.
Zie ook: **reifels**.
Zie: **toazen en bellen**, **todde**.
- beloaven**, ww., **beloafden**, **beloafd**, **béloven**, verzekeren.
Iej mot neet te völle beloaven. Ik beloave oe da'k hem de wacht an zal zeggen.
- belt**, zn., hoogte.
De Galgenbelt was vrögger 'n heugte in de Veurstad. De straatnaam Hoge Belt herinnert nog aan deze hoogte, waarop een galg stond.
Zie: **bult**.
- belzen**, zn., mv., soort kleine pruimen (mirabelle); (koud)bloed) paarderas.
- bemeujen**, ww., **bemeujden**, **bemeujd**, bemoeien.
Bemeujt oe met oew eigen zaken.
- benaaïd**, bw., voornamelijk.
Zee hef vake last van heufdpiene, benaaïd as 't wärm is.
- bende**, zn., bende, een - = veel.
D'r was 'n bende volk op de Brink.
- beniejen**, ww., **beniejden**, **beniejd**, benieuwen.
't Zal mien beniejen of zien zuster ook kump.
- benoadelen**, ww., **benoadeelden**, **benoadeeld**, benadelen.
- benul**, zn., besef; geheugen; verstand.
Hee hef d'r gien flauw benul van dat dat zoo neet langer kan. Slietazie an 't benul = Vergeetachtig worden.
- benzen**, ww., **bensden**, **ebensd**, aansporen, dringen, jagen.
Wat zit iej toch te benzen, ik kan toch neet gauwer. 'Hangen hef gien hoast', zei Janes, toen de boer hem zat te benzen.
Zie ook: **anbenzen**.
- beproaten**, ww., **beproatten**, **beproat**, bespreken; overhalen.
Wie mot disse kwestie is noader beproaten.

- Nee, ik loate mien neet beproaten um döör an mee te doon. Iej mot oe deur gien ene loaten beproaten.*
- berappen**, ww., **berapten**, **berapt**, klaarspelen; bekostigen.
Ik kon dat neet zoo gauw berappen. Nee, dee pries kan ik neet berappen.
- beschimmeld**, bw., bn., beschimmeld; verlegen, bleu.
Disse keze is noe al beschimmeld. Wat is dee Geit toch beschimmeld, hee dörfst gien mond lös te doon.
- beschute**, zn., beschuit (één beschuit).
Lust oe ook wel 'n beschute met honing?
Zie: **beschuut**.
- beschuut**, zn., beschuit (soortnaam).
Wil iej mien èven 'n rolle beschuut halen?
Zie: **beschute**.
- beseibelen**, ww., **beseibelden**, **beseibeld**, bedriegen; slechte waar verkopen.
Hebr.: zèwel = mest, drek, dus rommel.
Zie: **besjoechelen**.
- besjoechelen**, ww., **besjoechelden**, **besjoecheld**, bedriegen.
Zie: **beseibelen**.
- besjolmen**, ww., **besjolmden**, **besjolmd**, betalen.
Jidd.: mesjollemen.
Dat kan ik neet besjolmen.
- beslot**, zn., sluitspier van de endeldarm.
Zien hele beslot is weg, 't löp hem zoo möör of.
- bessem**, zn., bezem.
Ik hebbe de hele nacht op de bessem erejen
= Ik heb de hele nacht diarree gehad.
Zie: **bärkenbessem**.
- bestellen**, zn., mv., ringvormige luchtige broodjes, gekruid met anijszaad, waaroverheen kokende melk met suiker werd gegoeten. Deze broodjes waren speciaal voor kraamvrouwen bestemd. *Bestellen* waren vroeger verkrijgbaar bij bakker Kruisweg in de Bergstraat.
- bestendig**, bw., bn., bedaard, kalm, rustig; onveranderlijk.
Hein is toch wel 'n bestendige jonge. 't Weer is al wèken ärg bestendig.
Zie: **bestendigheid**.
- bestendigheid**, zn., kalmte, rust.
De wilde hören van Eppe (= Egbert) bint
- d'r noe wel uut, zoo zeutjes an kump hee tut bestendigheid.*
Zie: **bestendig**.
- besuusterd**, bw., belazerd, bedonderd, betoeterd.
Bin iej noe helemoale besuusterd?
- betekenen**, ww., **betekenden**, **betekend**, beduiden.
Dee Anne hef ook wat betekend in zien lèven. Wat hef dat te betekenen?
Zie ook: **bedujen**.
- betiejen**, ww., **betiejden**, **betiejd**, begaan, betijen.
Loat 'm möör betiejen, dan geet zien verdreet wel oaver.
- betjen**, zn., beetje.
'n Betjen geduld past oe wel.
- betrekken**, ww., **betrok**, **betrokken**, geniepig of vals handelen.
'k Vertrouwe hem veur gien cent, hee kan oe zoo gemeen betrekken.
- betutteld**, bn., bw., bedremmeld, verlegen.
betuun, bw., schaars.
Wordt vooral van levensmiddelen gezegd. *Betuun* betekent oorspronkelijk: beperkt. Bv. een stuk land, omgeven door een heg, hek of schutting. Oorspronkelijk een stuk land, omgeven door een gevlochten omheining, *toen* of *tuin* genaamd. Deze diende om schadelijke dieren te weren. *Toen* of *tuin* zit ook nog in het Eng. town en Duitse Zaun. Ook is tuin als omheining nog bekend op afbeeldingen van de Hollandse Maagd in de Hollandse tuin. Later ging de betekenis van *tuin* als omheining over op het omheinde perceel zelf.
- beukel**, zn., beukenootje.
Goa'j mee beukels zeuken?
- beunen**, ww., **beunden**, **ebeund**, ravotten, stoeien; tieren.
Wat bint die kinder weer an 't beunen.
- beuren**, ww., **beurden**, **ebeurd**, tillen; ontvingen.
Kön iej dat kind wel beuren? Ik hebbe veur dee olde kachel nog 'n tientjen ebeurd.
- beurre**, zn., baar, berrie.
- bewiesken**, zn., een heel klein beetje, een tik-keltje.
Doot mien möör 'n bewiesken suker in de koffie.

bèze, zn., bes; standje, uitbrander.

Disse bèzen bint nog neet riepe. Hee gaf mien 'n bèze = Hij gaf me een uitbrander.

bezènde, bn., bw., heel veel.

Wat hef dee jonge 'n bezènde kuizen = Wat heeft die jongen veel knikkers.

beziejen, bw., bezijden.

Wat hee verklöörden was beziejen de wöörheid.

bezwöör, zn., bezwaar.

Döörtegen he'k gien bezwöör.

bezwöörlijk, bw., lastig, moeilijk.

bie, bw., bij.

Bie mien weten is d'r nooit oaver eproat.

M'irgen kump hee bie mien.

Vgl.: **bieje**.

biebliieven, ww., **bleef**, **ebleiven**, in herinnering blijven, heugen.

Disse feestdag zal mien nog lange biebliieven.

biedehand, bn., van wanten weten, bijdehand.

Da's mien ook 'n biedehand mëken.

bie de weg, bw., op de weg.

D'r was völle volk bie de weg.

biedoon, ww., **deej**, **edoon**, toevoegen, aanvullen.

Hee dut d'r zovölle bie = Hij doet er zoveel (bv. een bedrag) bij. *Wie doot d'r zovölle bie* = We gaan naar bed. *Zölle wie d'r zovölle biedoon?* = Zullen we maar eens weer aan het werk gaan?

bieje, zn., bij (insect).

Oudsaks.: bini.

Lichmissen (Maria Lichtmis, 2 febr.) *helder en klöör, dat wödt 'n goed biejenjöö, Lichmissen donker, dan wödt de boer 'n jonker* = Dan wordt het een rijke oogst. *'De witte biejen vleeft'*, zegt men als het in maart of april nog sneeuwt. Volgens het volksgeloof werd van maartse sneeuw het wijwater voor de R.K.-kerk gemaakt.

Vgl.: **bie**.

Zie: **snee**.

biekant, bw., bijna.

Zie ook: **bekant**.

biekeerze, zn., het pijnlijk ongemak dat ontstaat door het smetten of stukgaan van de bilnaad tengevolge van veel lopen in de warmte.

biele, zn., bijl.

Oudhoogd.: bihal.

Een vroegere directeur van Gemeentewerken, tevens adviseur van de vrijwillige brandweer, had de gewoonte bij een brand eerst met een bijl de ruiten van het pand in te slaan. Vandaar zijn bijnamen: *Harm met de biele* en *Roeten Oas*.

bieleggen, ww., **legden**, **elegd**, bijleggen (bv. van een ruzie of twist).

biemeze, zn., koolmees.

biepassen, ww., **pasten**, **epast**, bijbetalen.

Ik kon dat book veur niks kriegen, möör veur de kosten mos ik 'n riksdalder biepassen.

bieten, ww., **beet**, **ebeten**, bijten.

Wees möör neet bange, dee hönd zal oe neet bieten.

bietieds, bw., bijtijds, vroeg genoeg.

Ik komme wel bietieds.

bietoeren, bw., nu en dan, soms.

Berend kan d'r bietoeren zoo gelperig uutzeen.

biezend, bw., bn., bijziend.

biezitten, ww., **zat**, **ezèten**, bijzitten.

Hee zit d'r wärm (goed) bie = Hij is welgesteld.

biezunder, bw., bn., bijzonder, erg; eigenaardig.

Disse tuin is biezunder mooi. Dee Jannes is wat biezunder.

billen, zn., mv., billen.

Wie zölt is zeen wee of de blankste billen hef = We zullen wel eens zien wie gelijk heeft.

billewagen, zn., benen.

Zie ook: **kuierlatten**.

binden, ww., **bönd**, **ebönden**, een verjaardagcadeau geven.

A'j op mien verjöördag komt za'k zörge da'k wat onder de körke hebbe, möör dan mo'j mien ook binden.

Zie: **anbinden**.

Bissemstroate, zn., Bisschopstraat.

De Kotte en de Lange Bissemstroate. (Kotte en Lange Bee.) Met Lange Bissemstroate wordt ook schertsend het lange rechte stuk weg tussen Teuge en Apeldoorn en ook tussen de Bannink en Holten aangeduid. *Bi'j de Lange Bissemstroate nog deur ewest?* = Heb je lang gebeden?

blaag, *zn.*, lastig of stout kind; snotneus. *Blaag* komt ook voor in de dialecten van Beieren en Zwaben. Het woord hoeft niet altijd een ongunstige betekenis te hebben. Het kan ook gewoon 'kind' betekenen.

blageuren, *ww.*, **blageurden**, **eblageurd**, opscheppen; ergens mee te koop lopen, een ander de ogen mee uitsteken.
Fr.: *biaguer* = snoeven, bluffen.

blaksem, *bn.*, *bw.*, *tw.*, bastaardvloek; verbastering van bliksem.

Goa as de blaksem noar schole, anders kom iej nog te late. Dee blaksemse blagen!

bleike, *zn.*, bleek (verouderd).

Oudsaks.: *blêk*.

Op de *bleike* (meestal gras) werd de was in de zon gelegd om gebleekt te worden. Bleekmiddelen kende men vroeger niet, tot Reckitts zakje blauw op de markt kwam. De Duitse 'ei', *bv.*, in bleichen, zeichnen, teilen, werd in het Ned.: 'ee'. In het Deventers bleef het een 'ei': *bleike*, *teikenen* en *vleis*, wat oudere Deventernaren nog wel zeggen.

Zie ook: **blêke**.

blêke, *zn.*, bleek.

Zie ook: **bleike**.

blêkens, *zn.*, *mv.*, mazelen (verouderd).

Middelned.: *blecke* = vlek.

blekken, *ww.*, **blekten**, **eblekt**, schel en vervelend blaffen van honden.

Een vrouw had haar hond 'Blacky' genoemd. Iemand vroeg haar waarom ze dat gedaan had, de hond was nl. helemaal niet zwart. Zij antwoordde: *'Ik heb'm toch möör Blekkie eneumd, want hee blekt al-tied zoo'*.

blèren, *ww.*, **blèerden**, **eblèerd**, schreeuwen, schreien.

Wat blèert dee kinder toch.

Zie ook: **grienen**.

bleudjes, *zn.*, *mv.*.

In de uitdrukking: *bleudjes van kinderen* = hulpeloze kleine kinderen.

bleujen, *ww.*, **bleujden**, **ebleujd**, bloeien.

Kiek, dee vieultjes is mooi bleujen!

bleikböör, *bw.*, blijkbaar.

blieken, *ww.*, **bleek**, **ebleken**, blijken.

't Zal wel gauw blieken wee d'r geliek hef ehad.

blieven, *ww.*, **bleef**, **ebleven**, blijven, niet weggaan.

Kom, blijf nog èven.

bliende, *zn.*, balein.

Zie ook: **beliene**.

bloaze, *zn.*, blaas.

Mannus is gister eholpen an de bloaze = Manus is gisteren aan de blaas geopeerd. *Hee hef 't op de bloaze* = Hij heeft het op de heupen.

blooien, *ww.*, **blooiden**, **eblooid**, bloeden.

Ik blooie an de vinger.

blönd, *bn.*, *bw.*, blond; bont, geelachtig blauw.

Wat hef dat mèken mooi blönd höör. Ik hebbe mien ärm zoo an de deurposte estoten, da'k d'r 'n blönde plekke an kregge. D'r ene blönd en blauw sloan.

blood, *zn.*, bloed.

Iej mot möör volle pap èten, dan kom iej weer gauw bie blood = Je moet maar veel pap eten, dan wordt je weer gauw beter.

bloodzwere, *zn.*, bloedzweer.

'n Bloodzwere dut zeer, möör lasteren nog völle meer.

bluisterig, *bn.*, *bw.*, onstuimig, winderig (gezegd van het weer).

Eng.: to bluster.

'n Bluisterig gezichte = Een opgeblazen of opgezet gezicht.

Zie ook: **bluusterig**.

bluusterig, *bn.*, *bw.*, onstuimig, winderig.

Zie ook: **bluisterig**.

boadem, *zn.*, bodem.

Zie ook: **boajem**, **boam**.

boage, *zn.*, boog.

Met piel en boage scheten.

boajem, *zn.*, bodem.

Zie ook: **boadem**, **boam**.

boaken, *zn.*, baken.

Langes den Iesselt stoat boakens op de kribben veur de schippers.

boam, *zn.*, bodem.

Zie ook: **boadem**, **boajem**.

boaven, *bw.*, *vz.*, boven.

boaven of onder = kruis of munt (ook *onder of boaven*).

böcht, *zn.*, waar van slechte kwaliteit.

Foj, wat 'n böcht is dat; 't is hoast neet te drinken.

bòchte, zn., bocht, kromming.

Tussen Niebroek en Oene zit tien bòchten in de weg, möör tussen Déventer en Zwolle oaver de diek wazzen d'r vrögger negentig!

bod, zn., bod, aanbod; boodschap. Van het ww., **bejen**, **boaj**, **eboajen**.

Doot op dat huus möör gien bod, 't is van binnen kats uutewoond. Wil iej mien 'n bod doon? = Wil je een boodschap voor mij doen?

bo(r)d, zn., bord.

Hee kreeg döör 'n flink bo(r)d èten. An völle winkels hangt 'n uuthangbo(r)d.

boddel, zn., borrel.

In nood leer iej oew vrinden kennen, bie 'n boddel iederene.

boek, zn., buik.

Middelned.: buuc = romp, buik.

Oudfries: bûc.

Zie: **buuksken**.

boekpiene, zn., pijn in de buik.

't Kind hef boekpiene. Schrief 't möör op oew boek (met soms als toevoeging:) met rooie ink, dan kui'j 't met oew hemd weer uutvègen, zegt men van een vordering op iemand, waarvan vaststaat dat die oninbaar is. *Wèès blie da'j nog een boek hebt, anders viel oe 't èten zoo in de brook.*

boekweite, zn., boekweit.

Iej lult möör in de wilde boekweite weg = Je kletst maar raak. De boekweite is eerder riepe as de rogge, wordt gezegd van een verloofd span, waarvan het meisje ouder is dan de jongen. *Boekweite greujt gauw, in hondèrd dagen uut en in de zak.*

boekzeek, bw., buikziek, beurs (van een vrucht).

Disse pere is helemoale boekzeek.

boel, zn., (grote) hoeveelheid, o.a. van inboedel.

Met Koneginnedag bint d'r altied 'n boel mensen op de Brink. De boel schone maken = Alles een schoonmaakbeurt geven.

boer, zn., boer, landbouwer; veehouder.

Wil men iemand te kennen geven, dat hij maar naar bevind van zaken moet handelen, dan zegt men hem: *'Iej mot möör net doon as de boeren an gunne kante van den lesselt'*. En op diens vraag, hoe dat dan te doen, is het antwoord: *'Zoo as ze 't beste*

könt'.

boerroggen, zn., soort tarwebroodje, half rogge-, half tarwemeel. Warme *boerroggens* waren vroeger een geliefde versnapering op zaterdagavond.

boezeroen, zn., soort werkoverhemd.

bök, zn., geitebok.

De sikke mot noar de bök. Hee zit d'r op as 'n bök op de haverkiste = Hij spant er zich verschrikkelijk voor in. 'n Bök van 'n vent = Een koppige vent. Hee had mien bie de bök = Hij heeft me te pakken gehad (bedrogen).

Zie: **bökkig**.

bök, **bök**, **hoovölle horens**, kinderspel.

Eén kind gaat gebukt staan, een volgende springt er op, steekt een aantal vingers op en vraagt: *'bök, bök, hoovölle horens?'*. Als de eerste het raadt, mag hij springen en moet de springer gaan staan. Het spel kan ook gespeeld worden met twee partijen, waarbij de ene partij achter elkaar gaat staan en de andere partij om beurten springt, de eerste zover mogelijk om plaats te maken voor de anderen.

bökkig, bn., bw., koppig.

Wèès noe neet zoo bökkig.

Zie: **bök**.

bökse, zn., broek.

Geen Deventers, maar Twents. Wordt hier toch soms schertsend voor broek gezegd.

böksen, ww., **böksten**, **ebökst**, in orde maken.

Dat hei'j mooi veur mekäre ebökst.

bolderen, ww., **bolderden**, **ebolderd**, lawaai maken.

Foj, wat bint dee kinder weer an 't bolderen.

bölkalf, zn., stierkalf.

bölsen, ww., **bölkten**, **ebölkten**, loeien.

Wat bint de beesten vandage an 't bölsen; zol d'r ander weer kommen?

Zie ook: **bulken**.

bölle, zn., stier.

Eng.: bull.

Als iemand betrapt wordt en een rood hoofd van schaamte krijgt, zegt men wel: *Hee/zee kreeg 'n kop as 'n bölle.*

bollenhook, zn., laatste gedeelte van het plantsoen op de Worp, rechts van de Lange Laan, aan de stadskant. (Naar het bolwerk

Graaf van Buren). *De Bollenhook? O ja, döör bint d'r meer emaaft as doodeslagen.*

bolte, zn., strijkbout; schroefbout.

bone, zn., boon (witte of bruine).
Vanmiddag ète wie bonen met spek.

bongerd, zn., boomgaard.

bönje, zn., ruzie, heibel (Barg).

bönke, zn., grote hoeveelheid.
Iej hebt 'n bönke klei an oew schoo. Dee man hef 'n bönke geld. In de uitdrukking: 'n Bonke van 'n keerl = Een onbehouwen vent.

bönker, zn., kort winterjasje, jekker.

book, zn., boek.
De boken in 't butenland bint net as bie ons, allenig de woorden bint anders.

boord/böörd, zn., baard.
Eng.: beard.

bore, zn., boor.
Op 1 april werden de krullejongens in de timmerwerkplaats er vaak op uitgestuurd om bij een collega-baas de *vierkante gatenbore* te halen.

borste, zn., borstkas.
Ik hebbe piene in de borste.
Zie ook: **boste**.

bös, bw.
In de uitdrukking: *bös èten of drinken* = Zoveel eten of drinken tot alles op is. *Jonges, zölle wie moo vanmiddag is bös èten?*

bösbeze, zn., bosbes.

böskazie, zn., bosschage, struikgewas.

bössel, zn., jongen.
Iej mossen dee bössels is zeen lopen.

boste, zn., borstkas.
Zie ook: **borste**.

bostel, zn., borstel.

böt, zn., vis; been, bot.
'n Gebakken butjen smaakt best. Nee, ik goa neet mee, want ik heb 'n böt in 't been = Een schertsende verontschuldiging om niet mee te gaan. *Hee zetten de bötten d'r op* = Hij had zwaar werk aan dat karwei. *'t Is böttenwark* = Het is een zwaar karwei. *Gerrit hef 'n böttingeleuf, hee hef lever 't vleis as de bötten.*

bo'tram, zn., boterham.
Veur iej 'n bo'tram met wat d'r op kriegt, mo'j d'r eerst ene met niks (= met margarine) èten.

Zie: **slodderig**.

böttenkop, zn., mager gezicht.

Wat hef dee man toch 'n böttenkop.

böttenzak, zn., pakket vleeswaren dat door de werknemers van vleeswarenfabrieken tegen gereduceerde prijs gekocht kan worden. Wordt ook wel gezegd van een mager persoon.

botter, zn., boter.

Wee botter op zien heufd hef, môt neet in de zunne goan stoan. Hee broajt de botter d'r uut = Hij profiteert van de omstandigheden.

botterblome, zn., boterbloem.

botteren, ww., **botterden**, **ebotterd**, boteren.

't Wil tussen dee beiden neet botteren.

bottervleute, zn., botervloot.

bötvilder, zn., bot mes.

Dat mes is 'n echte bötvilder, iej könt d'r op noar Keulen riejen.

bouwbeen, zn., been, waarbij de voet binnewaards wordt gezet, alsof de eigenaar zijn hele leven achter de ploeg in de voor heeft gelopen (verouderd).

bouwen, ww., **bouwden**, **ebouwd**, bouwen (huis); bebouwen (land), ploegen.

De leerlingen van de Tropische Landbouwschool worden *landbouwers* genoemd.

bouwmeestertjen, zn., witte kwikstaart.

Böxbärgen, zn., landgoed aan de Soestwetering tussen Diepenveen en Wesepe (voormalige havezathe).

Achter Böxbärgen begint ze Zwols te praaten.

brake, zn., vervallen huis of schuur.

branderig, zn., bw., branderig; nare smaak.

D'r henk (hangt) buten 'n branderige lucht. Ik heb(be) 'n branderige smaak in de mond.

brandnettels, zn., mv., brandnetels.

'n Wieze henne leg ook wel is 'n ei in de brandnettels = Het beste paard struikelt wel eens. *Wöör brandnettels bint, kump de nachtegaal* = Niet overhaast ingrijpen!

brandschone, bw., brandschoon.

Brandschoon betekent eigenlijk: schoon als een pas schoongemaakt 'brand' (brand = zwaard). *Of hee noe helemeale brandschone is, weet ik neet* = Of hij nu helemaal zuiver op de graat is, weet ik niet.

breef, zn., brief.

Brèmen, zn., Bremen, stad in Noord-Duitsland.

Hee is zoo wies as 't scheithuus van Brèmen (ook met de toevoeging): *dat vanzelf löög liep*, of: *dat van klinkklöör wiesheid in me-kare viel*.

breuds, bn., bw., broeds.

Disse kippe is breuds.

breudsel, zn., broedsel.

breujen, ww., **breujden**, **ebreujd**, broeden.

breur, zn., broer.

Toen tijdens de Franse bezetting van ons land Napoleon ook een bezoek aan Deventer zou brengen, vond men het wenselijk hem bij zijn aankomst bij de schipbrug door een groep burgers te laten toejuichen onder het geroep: Vive l'Empereur! Maar omdat niemand zich hiervoor opgaf, besloot men dat door *sjouwers* op de Welle te laten doen. Vlijtig werd door hen op de Franse woorden geoefend. Toen het grote moment was aangebroken, werd Napoleon door hen toegejuicht met de kreet: '*Vieve de Lammen zien breur!*' (*De Lammen* was Lodewijk Napoleon, koning van Holland, 1806-1810, die hinkte).

Zie: *sjouwer*.

briejen, ww., **briejden**, **ebriejd**, brouwen (met de stem).

De Zwolsen könt briejen en neet zoo zunig ook, want: Op brrrood en op prroemen, döörr könt de Zwolsen op rroemen!

brille, zn., bril (hulpmiddel om te zien); WC-bril.

Ik mot neudig is 'n nieje brille hebben. As kleinemans kinder op grotemans kakhuzen goat zitten, dan zakt ze deur de brille = Hoogmoed komt voor de val.

Brink, zn., marktplein, o.a. in Deventer, dorpsplein, plein achter boerenhuis; (H.W.Heuvel in: 'Oud Achterhoeksch Boerenleven', zegt: achter het (ouderlijk) huis is een ruim plein, de Brink, waarop vier zandwegen uitkomen); rand van een akker; grasland; rand om een hoeve; aarden wal; met gras begroeide hoogte, heuvel, grasvlakte in of bij een dorp.

Eng.: brink = rand.

Zie: *de Steegjes*.

broa, zn., gebrad (geen mv.).

Een groot stuk vlees, waarop de familie tijdens de slacht genodigd werd (verouderd).

broajen, ww., **broajden**, **ebroajen**, braden.

broam, zn., braam (oneffen rand).

D'r zit 'n broam an dat mes.

Vgl.: *brummel*.

brödekes, zn., mv., kleine nieuwe aardappeltjes die in een gietijzeren pan in olie gebraden worden.

broddelappe, zn., eerste werkstuk bij het handwerkonderwijs.

broddelen, ww., **broddelden**, **ebroddeld**, knoeien.

broene berend, zn., waterkruizemunt.

Zie ook: *brune berend*.

broes, zn., schuim.

Zie ook: *schoem*.

broezen, ww., **broesden**, **ebroesd**, bruisen, schuimen.

't Is zuk greujzaam weer dat alles de grond uitbroest. De koakende pap broesden oaver de panne.

brömmen, ww., **brömden**, **ebrömd**, moppen; gevangen zitten; bromfiets rijden.

Wat zit iej döör te brömmen? Hee mot vief jöör brömmen.

brömmerd, zn., knorrepot; bromvlieg; bromfiets.

brömmes, zn., standje.

Hei'j brömmes ehad van de meester?

brood, zn., brood.

Goed zien brood hebben = Een behoorlijk bestaan hebben. *Dat et gien brood* = Daar hoeft niet dadelijk wat aan gedaan te worden. *De broodkrummels stèekt hem* = De welstand stijgt hem naar het hoofd. Ook gezegd van kinderen, als ze lastig en druk zijn.

Zie: *krummels*.

broodèten, ww., **at**, **egèten**, de koffiemaaltijd of het avondbrood gebruiken.

Moo, wanneer goa wie broodèten?

broodogen, zn..

In de uitdrukking: *Iej zeukt met broodogen* = Je kijkt niet goed, het ligt vlak voor je.

brook, zn., broek (kledingstuk); laag gelegen (gras)land.

Oudsaks.: brök.

Hee hef de brook neet kapot = Hij heeft

- nog wel een paar centen. *Pochen en in de brook scheiten is gien kunst. Panelen brook* = vakuitdrukking van timmerlieden. Een eenvoudige gemaakte deur is een zgn. opgeklampte deur, maar een deur met losse panelen is een *panelendeure*. De timmerlui droegen door de week een manchesterbroek, maar 's zondags een zondagse broek en dat was dan de *panelenbroek*.
Zie: **mesjester**.
- brudegom**, zn., bruidegom.
Oudsaks.: brūdigumo (gumo = man).
- brugge**, zn., brug.
Oudsaks.: bruggia.
Iej bint ook te late. Joa, möör de brugge was lös = smoesje van mensen die te laat kwamen in de tijd dat er een schipbrug voor de stad lag. *De bruggen doon* = Een wandeling maken vanuit de stad over de spoorbrug, via de Worp en de schipbrug terug.
- brullen**, ww., **brulden**, **gebruld**, schreeuwen; schreien.
Zie ook: **grienen**.
- brulufte**, zn., bruiloft.
Oudsaks.: broedlocht.
Het woord is samengesteld uit 'bruid' en 'loop' en slaat op dat deel van de huwelijksplechtigheden waarin de bruid uit het ouderlijk huis naar dat van de bruidegom wordt gebracht.
Wie viert vandage onze zilveren brulufte.
Zie: **menisten brulufte**.
- brummel**, zn., braambes, braamstruik.
Vgl.: **broam**.
- brune berend**, zn., waterkruizemunt.
Zie ook: **broene berend**.
- buffelen**, ww., **buffelden**, **ebuffeld**, veel eten, schransen; hard werken.
- bugen**, ww., **boag**, **eboagen**, buigen.
Iej möt dee takke neet zoo verre bugen. 't Is bie hem altied bugen of basten.
- buje**, zn., bui.
Wie möt dee buje möör ofwachten. Hee hef vandage 'n slechte buje.
Zie ook: **schoer**.
- bukkem**, zn., bokking.
- bukkink**, zn., bokking.
- bulken**, ww., **bulkten**, **ebulkt**, loeien; een boer laten.
Zie ook: **bölkem**.
- bulkwater**, zn., limonade gazeuse, werd vroeger in kogelflesjes verkocht, door de jeugd een *bulkjen* genoemd.
- bult**, zn., bult; hoogte; heel veel.
Ongeliek hef 'n bult. Hee hef 'n bult geld. D'r steet 'n bult water in den Iesselt.
Zie: **belt**.
- bungel**, zn., plompe grote jongen; bengel; vrachtje.
Dee jonge is ook 'n bungel. An dee zak eerpels ha'k 'n hele bungel.
- buskes**, zn., veel; bosjes.
Kui'j döör nog meer van kriegen? O joa, nog buskes. Wat hef dee hond döör in de buskes te snuffelen?
- busse**, zn., bus, ziekenfonds (verouderd); autobus.
Hei'j mien breek op de busse edoan? Wöör steet de busse met koffie? Dee mensen bint in de busse = In het ziekenfonds.
Zie: **dooienvonnis**, **zekenvonnis**.
- butendat**, zn., bovendien.
- butenmensen**, zn., mv., mensen die buiten de stad wonen.
- buug'ies**, zn., bomijs.
Zie ook: **papieren zölderken**.
- buuksken**, zn., buikje, verkleinwoord van *boek* = buik.
Ik zal vanmiddag mien buuksken is op de leeste sloan = Ik zal vanmiddag eens lekker goed eten.
Zie: **boek**.
- buul/bule** zn., vierkante papieren winkelzak.
De buul met suker is eknapt. Wee hef d'r an de buul etrokken? = Wie heeft een wind gelaten? *Wat is dee Derk wies! Oh, hee les de buul van Zijlstra* = Zijlstra was een bekende filiaalbedrijf in kruidenierswaren; op de winkelzakken stonden spreuken en korte verhaaltjes.

C

centsdreimölle, zn., draaimolen.

Rijmpje:

*In de centsdreimölle
dat kost oe neet völle,
iej dreit möör in de rondte
met kop en kònte.*

centefu, zn., centrifuge.

centen stèken, zn, spel (verouderd).

D

däddeweggens, bw., op verschillende manieren.

Dat kui'j däddeweggens doon.

dagens, bw., overdag.

Dagens slöp e en snachens löp e = Gezegd van iemand die van de dag een nacht maakt.

Zie: **nacht**.

dagwerk, zn., weidemaat van ca. een halve bunder.

Een oppervlakte die een man in één dag kon maaien. Nu in het algemeen een langdurig karwei. In de uitdrukking:

Döör zui'j dagwerk an hebben = Stel je voor dat je elke dag dat geluk had!

dak, zn., dak.

Oudeng.: thoec.

D'r is hier te völle dak op 't huus = Je bent hier niet vrij om te zeggen wat je wilt.

damp, zn., damp, rook, mist, nevel.

Noa dee règenbuje sloeg de damp van 't land.

dankbaer, bn., bw., dankbaar.

Ik bin oe dankbaer = Dank je wel. (*Ik dank oe dat 't zoo soest* = Heel erg bedankt).

Zie: **dankensweerd**.

dankensweerd, bw., dankbaar, met een religieuze ondertoon.

Noa dee zwöre zeeke bi'j d'r weer goed

Van een afstand van plm. twee meter werd door twee spelers getracht centen in een pot (vierkantje van plm. 4 cm²) te gooien. De centen die in de pot kwamen waren voor de werper, die er buiten bleven werden verzameld en volgens een tevoren 'kruus of munt' verdeeld. Het spel was als hazardspel door de overheid verboden.

boavenop ekommen. Joa, da's wel dankensweerd.

Zie: **dankbaer**.

därm, zn., darm.

Dat zal 'm nog dunne deur de därms lopen = Dat zal hem nog lelijk opbreken.

dasse, zn., das (kledingstuk); das (roofdier).

Ene de dasse ummedoon = Iemand ergens in laten lopen.

dauwelen, ww., **dauwelden**, **edauweld**, stoeien.

Kinder likt toch neet zoo te dauwelen.

dauwtrappen, ww., **trapten**, **etrapt**, dauwtrappen.

Een wandeling maken in de vroege ochtend op Hemelvaartsdag. Later een fietstochtje, bv. naar de waterval in Loenen, de Julianatoren in Apeldoorn of naar Zutphen. Uit de laatste stad werd een Zutphense mik mee naar huis genomen.

Zie ook: **dauwtrejen**.

dauwtrejen, ww., **treesden**, **etresden**, dauwtrappen (verouderd).

Zie ook: **dauwtrappen**.

dauwworm, zn., dauwworm, soort eczeem, uitslag, speciaal bij kinderen.

Dauwworm kwam vroeger meer voor dan nu. Daar de aangedane plekken erg jeukten en het kind er niet aan mocht krabben, kreeg het kartonnen kokers om de armen

tot boven de elleboog. Ook werd boven een wieg wel een kooi met een duif gehangen. Volgens een oud volksgeloof ging de dauw-worm over op de duif.

*Hé wat hef dat kind noe op 't heufd zitten?
O, ze hef dauwworm.*

dee, *aanw. vnw.*, die.

*Dee man hef meer estoalen as verdeend. 'n
Lappe stof van dee lengte kui'j bienoa nâr-
gens meer kriegen.*

deef, *zn.*, dief.

A'j ene keer stèèlt, blief iej altied 'n deef.

deep, *zn.*, diepte.

*Vanuut de deep*te roop ik oe an, o Heer.
(Psalms 130, vers 1).

Zie ook: **diepte**.

dege, *zn.*, plezier, aardigheid.

*Wârkt Henne neet meer bie dee zaak? Nee,
hee had d'r niks geen dege meer in.*

Deie, meisjesnaam, Dirkje.

Zie ook: **Derre**, **Detse**.

dek, *zn.*, dek, dekens, beddegoed.

*Hei'j genog dek oaver, Piet? Mien man hef
mien vannacht al 't dek ofetrokken. Foj
wat ha'k 't kold!*

dèle, *zn.*, deel, achterhuis in een boerderij,
waar o.a. het graan werd gedorst.

Oudsaks.: dël.

delle, *zn.*, del, slons.

'n Delle van 'n meid.

dempig, *bn., bw.*, dampig; kortademig (bij
mensen, maar vooral bij paarden).

*'t Is dempig weer. 'n Dempig peerd = Een
oude man.*

denen, *ww.*, **deenden**, **edeend**, dienen.

*Dee vrouwe hef vrogger nog bie 'n baron
edeend. Wöör deent dat gekke dink veur?*

dennent, *aanw. vnw.*, gindse.

Zie ook: **dent**.

dent, *aanw. vnw.*, gindse.

*Welke appel wol iej hebben, dissent of
dent? Dennent, dat is de mooisten.*

Zie ook: **dennent**.

Zie: **dissent**.

depe, *bn, bw.*, diep.

Zomers is de Iesselt vake neet zoo depe.

Zie ook: **diepe**.

derkjesperen, *zn., mv.*, dirkjesperen (oud pe-
renras).

Derre, meisjesnaam, Dirkje.

Zie ook: **Deie**, **Detse**.

desie, *zn.*, biscuitje, waarin de vorm van 'n
madeliefje is gedrukt en aan één kant be-
dekt met een laag glanzende suiker in de
kleuren rood, wit, geel of bruin. Wordt
door kinderen wel likkoekje genoemd.

Eng.: Daisy = madeliefje.

Detse, meisjesnaam, Dirkje.

Zie ook: **Deie**, **Derre**.

deuj, *zn.*, dooi.

*Zol de deuj de kommende dagen deurzet-
ten?*

deujen, *ww.*, **deujden**, **edeujd**, dooien.

*'t Kan vrez*en, 't kan *deujen* = De uitslag is
onzeker.

deuksken, *zn.*, doekje.

*Iej könt 't kriegen, zoa'j 't hebben wilt;
dunne of deur 'n deuksken.*

deup, *zn.*, doop.

deupen, *ww.*, **deup**ten, **edeup**t, dopen.

*Zundag wödt de kleinen edeup*t. 't Olde
mense kon neet goed meer bieten, döörum-
me *deup*ten zee de köste brood in de koffie.

deur, *bw.*, door.

*Jonges wie goat disse stroate deur. Iej mot
mien neet deur de rogge lopen. Zee is der
deur* = Zij is geslaagd voor haar examen.
Ik hadde oe al deur = Ik had je al door-
zien.

Vgl.: **deure**.

deurdoon, *ww.*, **deej**, **edoan**, afboeken, kwijt-
schelden.

*Wil iej dee tien gulden in 't boek deurdoon,
dee mevrouw betaald hef?*

deure, *zn.*, deur.

*Kind, doo de deure toch is too! Zee kwam
veur 'n too deure* = Zij kwam voor een
dichte deur.

Vgl.: **deur**.

deurgoans, *bw.*, doorgaans.

Deurgoans goa'k um elf uur nöör bedde.

deurhen, *bw.*, doorheen.

*De Iesselt is zoo lege da'j d'r deurhen lopen
könt.*

deurmekäre, *zn.*, stampot; *bw.*, in de war,
door elkaar.

*Vanmiddag ète wie deurmekäre. Hee
maakten de hele boel deurmekäre.*

deurslag, *zn.*, vergiet; over(ge)wicht; doorslag
(timmergereedschap).

- Veur 't wassen van de sload gebruikt moo 'n deurslag. De greunteman gaf mien iets deurslag.*
- deursloan**, *ww.*, sloeg, eslagen, overdrijven; verraden.
Wat was breur Jan weer an 't deursloan! Zee hebt dee man zoo emätteld dat hee wel deursloan mos.
- deuze**, *zn.*, doos.
'n Verhaal uut de olde deuze.
- dezien**, *zn.*, dozijn.
- diek**, *zn.*, dijk; weg met aan beide zijden een sloot.
Oudeng.: dic. Eng.: dike.
Dijk betekent in het Middelned. zowel dijk als poel.
- diepe**, *bw.*, diep.
Zie ook: **depe**.
- diepte**, *zn.*, diepte.
Zie ook: **deepte**.
- dier**, *zn.*, beest.
In de uitdrukking: *Wat 'n dier van 'n knie-ne (haze, appel) = Wat een verschrikkelijk groot konijn! 't Stomme dier = Het zielige beest.*
- dierazie**, *zn.*, gedierte; gemene vent (In tweede betekenis verouderd).
In Artis kui'j de vremdste dierazie zeen.
- differentjen**, *zn.*, niet bijpassende voorwerp, bv., een kop met een niet bijpassende schotel of een rok met een niet bijpassende bloeze.
- dikke**, *bw.*, dik; rijk; ruim; in verwachting.
Bart is vòls te dikke. Dee Jan zit d'r noe weer dikke bie. In de Grote Kärke wazzen 'n dikke honderd mensen. Ik geleuve dat Ditse ook weer dikke is.
- dildallen**, *ww.*, dildalden, edildald, wankelen; stuiptrekken.
Hee is zoo slòk, dat 'e steet te dildallen op zien benen.
- ding**, *zn.*, ding.
Wat 'n leuk ding is dee Mientjen. Da's 'n mooi ding wa'j döör ekocht hebt. 't Is 'n heel ding a'j de vrouwe missen mot.
Zie ook: **dink**.
- dingelsdag**, *zn.*, dinsdag (verouderd).
Zie ook: **dinzes**.
- dink**, *zn.*, ding.
Zie ook: **ding**.
- dinzes**, *bw.*, op dinsdag.
Dinzes striek ik altied de wasse.
Zie: **dingelsdag**.
- dissent**, *aanw. vnw.*, deze.
Zie: **dent**.
- doad**, *zn.*, daad.
Oudsaks.: *dåd*.
- doakerd**, *zn.*, dom persoon.
- doanig**, *bw.*, danig, zeer.
Dee dronken keerl ging doanig te keer. 't Was vandage doanig heite.
- dodde**, *zn.*, bundel watten of lappen; speen voor een zuigeling, gemaakt van een lapje katoen, waarin wat suiker met brandewijn gedaan is.
Zie: **fòtse**.
- döddeken**, *zn.*, lieveling, de jongste, Benjamin.
Iej bint toch moders döddeken.
Zie ook: **nöstdöddeken**.
- dodderig**, *bw.*, loom; hongerig.
Ik weet neet wat mien schèèlt, ik bin wat dodderig vandage.
- doe**, *pers. vnw.*, jij. Soms gebruikt i.p.v. *iej*.
Duits: *du*.
Achter de Snipperling woont vremde mensen, döör zekt ze 'doe' tegen onze Leve Heer. Doe ondoch = Jij lelijkerd!
Zie: **oe-toe-lelijkerd**.
- doedel**, *zn.*, sufferd, slaapkop.
Zie ook: **doedelkop**.
- doedelkop**, *zn.*, sufferd.
Zie ook: **doedel**.
- doem**, *zn.*, duim.
Oudsaks.: *thûmo*.
Ik heb mien in de doem esnejen. Omstreeks 1900 was er een barbier in Deventer, die vòdr het scheren de klanten vroeg of het *op de doem* of *op de lêpel* moest. Was het *op de doem* dan stak de barbier zijn duim in de mond van de klant om diens wang bol te krijgen. Deze behandeling kostte 2½ cent. Was het evenwel *op de lêpel*, dan werd er een lepel tegen de binnenkant van de wang gehouden. Dit kostte 5 cent. Beide methoden waren bedoeld om de wang van de klant goed uit te kunnen scheren.
- doesteren**, *ww.*, **doesterden**, **edoesterd**, licht slapen, dommelen, sluimeren.
Hé man, zeg is wat, iej zit de hele oavond al

- te doesteren.*
Zie: **doesterig**.
- doesterig**, *bn., bw.,* slaperig, sufferig.
Zie: **doesteren**.
- doeve**, *zn.,* duif.
Oudsaks.: *dūva.* Oudeng.: *dūfe.*
Wee zien geld wil zeen stoeven, köch tabak en doeven. = Wie zijn geld kwijt wil raken, moet tabak en postduiven kopen.
- dog**, *zn.,* katoenen pit van een kaars of een petroleumlamp.
D'r zit helemoale gien dog in dee jonge.
= Daar zit niet veel bij.
- dölle botter**, *zn.,* iemand die op een domme, gekke of onverstandige manier iets doet.
- döllen**, *ww., dölden, edöld,* ijlen; woelen, dwaas, zorgeloos of ondoordacht handelen.
Hee dòlt zo möör wat hen, hee is neet wiezer.
- dönders**, *bw.,* donderdags.
Dönders hale wie altied onze boodschappen.
- doodriep**, *bn., bw.,* overrijp.
Dee rogge is doodriep en mot hoogneudig emeid wodden.
- dooin**, *zn.,* dode; traag persoon, waar niet veel fut in zit.
Dent is mien toch zon dooien.
- dooienhuusken**, *zn.,* lijkenhuisje.
- dooienvonnis**, *zn.,* begrafenisfonds (verouderd).
Zie: **busse**.
- dook**, *zn.,* doek.
- doon**, *ww., deej, edoan,* doen; kosten; geven.
Mee te doon hebben = Medelijden hebben met; mee te maken hebben. *'t Is d'r um te doon* = 't Is bijna zo ver. *D'r mee hen doon* = Toegeeflijk zijn. *Niks mee te doon hebben* = Geen last mee hebben. *Dee doot mekäre neet völle* = Die verschillen niet veel. *Dat is gien doon* = Dat is onmogelijk; dat komt niet te pas. *Too, doo mien dat* = Och, geef me dat. *Wie'j hebt dat groot van doon* = Wij hebben dat hoognodig. *Wat doot de eier vandage?* = Wat kosten de eieren vandaag?
- döör**, *bw.,* daar.
Wee woont döör in dat nieje huus?
Zie ook: **door** (Zie inleiding; Noordenbergs Deventers).
- door**, *bw.,* daar.
Zie ook: **döör** (Zie inleiding; Bergs Deventers).
- döörantoo**, *bw.,* tot daaraan toe.
Da'j oew centen versnoopt is tot döörantoo, möör da'j d'r ook nog bie leegt is neet mooi meer.
- döörgunder**, *bw.,* daarginds.
Döörgunder löp Karel weer met Anne. Zol 't wat wodden met dee beiden?
- döörmee**, *bw.,* daarmee.
Meer krieg iej neet, döörmee kui'j 't wel doon.
- doorn**, *zn.,* doorn.
Doorns doot zeer, möör 'n scharpe tonge völle meer.
- döörumme**, *vw. bw.,* daarom; ook als aanduiding dat men over iets niet verder wil uitweiden.
Wöörumme hei'j dat edoan? Döörumme.
De vraagsteller zegt dan vaak: *Döörumme is gien reden, a'j van de trappe valt, bi'j gauw beneden.*
- doppen**, *zn., mv.,* ogen.
Jonk, kiek toch bëter uut oew doppen!
- döppen**, *ww., döpten, edöpt,* doppen van peulvruchten; voetballen.
Moder was 'n mööltjen grote bonen an 't döppen. Jonges, 'n parteitjen doppen?
- döppers**, *zn., mv.,* doperwten.
A'j boodschappen haalt, brengt dan ook twee blik döppers veur mien mee.
- doren**, *zn.,* eidooier.
- dorst**, *zn.,* dorst.
Zie ook: **dost**.
- dörven**, *ww., dörfden, edörfd,* durven.
Dörf iej den Iesselt oaver te zwemmen?
- dössen**, *ww., dösten, edöst,* dorsen.
- dost**, *zn.,* dorst.
Rijmpje:
*Hei'j dost,
goa nöör Jan van Host,
dee hef 'n hundjen
dat pist oe zoo in 't mundjen.*
Zie ook: **dorst**.
- drammen**, *ww., dramden, edramd,* drenszen, zeuren, dwingen; op huilerige toon iets vragen, vooral van kinderen gezegd.
- drammerd**, *zn.,* zeurkous.

dree, *telw.*, drie.

Rijmpje:

*Mooi Elskén zat an 't venster,
't breiwerk op de knée.*

*zee droeg zes ponnielökskes
an ied're kante dree.*

*'n Junksken dol van leefde
dat kwam haer huus veurbie
had zes höörkes op de lippe,
an ied're kante dree.*

*Deep veur zien Elskén boag e,
zee wären 't ens, dee twee,
hee gaf haer toe zes kuskes
an ied're kante dree.*

*Haer vader kwam en zag dat
en riep: 'o wee, o wee!,
gaf 'm d'r zesse van achteren
an ied're kante dree.*

dreeklazoer, *zn.*, baksteen van $\frac{3}{4}$ van de normale lengte; een halve gare.

Dee Frans is mien toch zön dreeklazoer.

dreestikken, *ww.*, **stikten**, **estikt**, kibbelen, dwarszitten; *zn.*, spelletje met zes knopen van verschillende kleur op negen blokken (soort boter-kaas-eieren).

drei, *zn.*, draai, bocht.

Zien drei hebben = Ergens plezier in hebben. *In dee drei is hee met zien auto eslipt.*

dreien, *ww.*, **dreiden**, **edreid**, draaien, in het rond bewegen; onoprecht zijn.

Kiek de Bolwärmölle is dreien. De klokke opdreien. 't Licht uudreien.

Zie: **dreier**, **dreierd**.

dreier, *zn.*, draaier (van metaal of hout).

Zie: **dreien**, **dreierd**.

dreierd, *zn.*, iemand die onoprecht is.

Noe, dee Hein is mien ook 'n dreierd.

Zie: **dreien**, **dreier**.

dreilasse, *zn.*, vierkant stukje stof dat onder de arm wordt ingezet (naaistersterm).

dreimölle, *zn.*, draaimolen.

drekbak, *zn.*, vuilnisvat.

Zie ook: **drekvat**.

drekvat, *zn.*, vuilnisvat.

Zie ook: **drekbak**.

dreuge, *bn.*, *bw.*, droog.

Dat brood is zoo dreuge as Sunderkloas zien achterwärk. Vandage holle wie 't wel dreuge. Met dee handel verdeenden hee nog gien dreug brood. Ik kon dat neet met

dreuge ogen anzeen. De koo steet dreuge = Geeft geen melk meer. *Dee Mannes is mien ook 'n dreugen* = Droogpruim.

dreugerieje, *zn.*, drogerij, waar men kruiden of gras droogt.

dreughekke, *zn.*, droogrek.

Zie ook: **dreugrek(ke)**.

dreugist, *zn.*, drogist.

dreugisterieje, *zn.*, drogisterij.

dreugliende, *zn.*, drooglijn.

dreugproeme, *zn.*, droog of stijf persoon zonder enige humor.

dreugrek(ke), *zn.*, droogrek.

Zie ook: **dreughekke**.

dreumen, *ww.*, **dreumden**, **edreumd**, dromen.

drieffolle, *zn.*, tol, die met een zweepje wordt aangedreven.

Zie ook: **zweptolle**.

drieten, *ww.*, **dreet**, **edreten**, zijn behoefte doen.

Döör heur ik oe langs de emmer hen drieten = Nu sla je de plank mis.

drieven, *ww.*, **dreef**, **edreven**, drijven; opjagen.

A'j drieven wilt mo'j in den Iesselt goan liggen, möör a'j eigenwies bint kom iej in Zutphen terechte.

drillepit, *zn.*, tolletje van een eikel met een lucifer er doorheen; nuffig meisje; druk kind.

drinken, *ww.*, **dronk**, **edronken**, drinken; *zn.*, avondeten.

Wie hebt 't drinken al op.

droa, *bn.*, *bw.*, langzaam, traag; gemelijk.

Foj, dee keerl dut alles èven droa. Janna is altied zön droa mense ewest.

droad, *zn.*, draad.

Ik kan tegenswoordig de droad slecht deur 't oge van de noalde kriegen. Hé, kom is veur de droad = Kom eens te voorschijn.

droadnègel, *zn.*, draadnagel (machinaal gemaakte spijker); iemand die traag in zijn doen en laten is; iemand die alles met tegenzin doet; iemand die altijd tegen de draad in is.

Van dee jonge kan'k niks gedoan kriegen, wat 'n droadnègel.

droeve, *zn.*, druif.

Oudsaks.: thruvô.

Disse droeven bint hãrdstikke zoer.

drummel, *zn.*, dreumes.

drummelen, ww., **drummelden**, edrummeld, onvast lopen van kleine kinderen.

drumpel, zn., drempel.

Hoo is 't toch met Piet? Och, hee löp zon betjen tussen deure en drumpel.

dubbeld, bn., bw., dubbel.

Hier he'k 'n ei met 'n dubbelde doren. Hee schrif met dubbeld kriet = Hij berekent te veel.

Zie: **enkeld**.

duchten, ww., **docht**, **educht**, dunken, als mening hebben.

Wat ducht oe döörvan?

Uit het gedicht 'Veurjoar' van Johanna van Buuren (dialect van Hellendoorn).

'k Weet neet of 't woor is, mar mijë duch, het veurjoor hank zoo in de luch.

duker, zn., duiker, wateronderdoorgang.

Jan is duker bie de brandweer. Dee duker onder de weg is verstoppt.

dukkels, bw., dikwijls.

dummelig, bw., dommelig; kinds; seniel.

Mien va is nog aerdig gezond, möör hee wödt wel 'n betjen dummelig.

dunne, bw., dun.

Iej möt dat brood neet zoo dunne sniejen.

Zie: **dunnen**.

dunnen, zn., diarree.

Ik bin an de dunnen.

Zie: **dunne**.

Zie ook: **loperieje**.

duren, ww., **duurden**, **eduard**, duren, houdbaar zijn; uithouden, harden.

Disse appels könt wel duren. Ik kon 't in huus neet meer duren.

dutte, zn., deuk.

D'r zit 'n dutte in de kètel.

duumstok, zn., duimstok.

Duim (*duum*) = oude Ned. lengtemaat. Een Geld. duim was 2.7 cm., 1 inch is 2.54 cm. In de vaktaal nog steeds: *een dreeduums piepe* = een pijp met een diameter van drie duim.

duuster, zn., duister; bn., bw., duister.

Ik zagge 't neet in duuster. Foj wat is 't hier duuster.

Zie: **duusteren**.

duusteren, zn., duisternis.

In 't duusteren is 't goed fluusteren, möör slecht vlooien vangen.

Zie: **duuster**.

duvel, zn., duivel.

Hee is veur de duvel nog neet bange. De duvel schit altied op de grote hoop.

duvelsneigören, zn., warkruid.

dwā(r)s, bw., bn., dwars; tegen het heil in.

dwārsdrieven, ww., tegen de goede orde ingaan.

Hee is altied an 't dwārsdrieven.

dwārslijger, zn., spoorbiels, iemand die altijd tegen het heil ingaat.

dwārszitten, ww., **zat**, **ezèten**, dwarszitten.

Dee vent zat mien altied dwārs. 't Zit mien nog altied dwārs da'k dat huus toen neet kon kopen.

E

edel, bn..

In de uitdrukking: *Wat is 't vandage toch edel weer* = Wat is het vandaag toch prachtig weer.

eek, zn., eek, eikeschors van jonge stammen.

Werd vroeger gebruikt in de leerlooierijen.

eenderweggens, bn., op één plaats.

eerbèze, zn., aardbei.

eerlinks, bn., menens.

Schei noe möör is uut met dat gedauwel, tammee wödt 't nog eerlinks.

eerpel, zn., aardappel.

A'j 75 bint, hei'j de meeste eerpels al op.

eerpelkoele, zn., aardappelkuil.

Half in de grond gegraven kuil, waarin de aardappels, afgedekt met stro, vorstvrij bewaard worden.

eerpelkrallen, zn., mv., de vruchtjes van de aardappel na de bloei.

effen, bw., even, eventjes.

De vorm *effen* werd meestal door de Doopsgezinden gebruikt; het zgn. *Menisten*

Dèventers.

Zie ook: **èven** en samenstellingen daarmee.
egeeneet, *bw.*, in het geheel niet.

Er stond eens in het afschrijfboek van de roeivereniging Daventria de variant:

*As ik mòt roeien met Lenie,
Dan roei ik nog lever egeenie.*

Zie ook: **ageeneet**, **geeneet**.

egge, *zn.*, eg.

De beste grond vrög de zwöörste egge.

egosie, *zn.*, geringe koopwaar, waarmee men langs de deur vent.

Zie ook: **agosie**, **negosie**.

eigengereid, *bn.*, *bw.*, eigenwijs, alles beter menen te weten.

In de betekenis van: *eigengereid linnen* = zelf geweven linnen.

Eng.: Homespun.

Zon eigengereide keerl he'k nog nooit ezeen.

eigens, *bw.*, vanzelf.

Zie ook: **vaneigens**.

ekertjen, *zn.*, eekhoortje; twistziek persoon.

elle, *zn.*, el, oude ellemaat van ca. 68 cm.

Hee is zoo gemeen as ketoen van 'n cent de elle.

elleboage, *zn.*, elleboog.

ellekoke, *zn.*, ellekoek.

Platte Deventer koek die een el lang is. In de winkel werd deze op een glazen plaat op de toonbank in vier gelijke delen gesneden (vierels = een vierde el), vervolgens verpakt in een wikkeltje met een touwtje er omheen en dan aan de klant gegeven.

empe, *zn.*, mier.

empig, *bn.*, *bw.*, kribbig, korzelig, koppig.

ende, *zn.*, eind, einde.

't Jöör löp op zien ende. Hee is neet begerig, möör hee hef graag 't middelste met de beide enden. Wat hei'j noe weer bie 't ende? = Waar ben je nu weer mee bezig? Alles hef 'n ende behalve 'n wost, dee hef d'r twee. Wat drommel en gien ende! = uitdrukking van verbazing.

ene, *onbep. vnw.*, een; iemand; iemand die ergens door opvalt.

D'r was möör ene vrouwe in de winkel. Dee Jan is mien d'r ook ene! Ene mot 't toch doon = Iemand moet 't toch doen.

enend, *onbep. vnw.*, de ene.

De enend mag een koo stèlen en 'n ander mag nog neet oaver 't hekke kieken.

enk, *zn.*, kamp, bouwland, weide- en bouwlanden bij de stad.

Verwant met het Duitse Anger = weide of grasland. Het woord *enk* zit ook in Margijnenenk, Rielerenk en Engestraat.

enkeld, *bn.*, *onbep. telw.*, enkel.

'n Enkelde keer kom ik d'r wel is. Enkeld staat tegenover dubbeld.

Zie: **dubbeld**.

ens, *bw.*, helemaal.

't Is ens neet wöör = Het is helemaal niet waar. Ik bin d'r ens neet ewest = Ik ben er helemaal niet geweest.

ente, *zn.*, eind.

In de Singelgrefte zwemt altied völle enten.

Zie ook: **pielente**.

esselink, *zn.*, een op spiering lijkend visje dat men in de IJssel vangt en als aas dient voor snoek en baars.

èten, *ww.*, at **egèten**, eten.

Oudsaks. en Oudeng.: etan.

Wat ète wie vandage? Deurmekäre of ampat? As de boel op is, is 't èten edoan = Als er niet meer is, houdt alles op.

ètenstied, *zn.*, etenstijd.

etgreun, *zn.*, gras dat al een keer in het hooiseizoen gemaaid is.

Et heeft de betekenis van terugkerend. Het woord zit ook in 'etmaal' = telkens terugkerende tijdseenheid.

èven, *bw.*, even, eventjes.

Hei'j nog èven tied of mo'j vot?

Zie ook: **effen**.

èvenolder, *bn.*, *zn.*, iemand van gelijke leeftijd.

Klaas en ik bint èvenolder.

èvenvölle, *bw.*, evenveel, gelijk.

Jejlou kriegt allemoale èvenvölle. 't Is hem alles èvenvölle.

F

fedusie, zn., vertrouwen.

Ik hebbe gien fedusie in dee man. Ik hebbe gien fedusie in oew selusie (solutie) = Gek-scherend gezegd tegen een fietsenmaker.

(Fr. Fiduciaire = Tijdelijk erfgoedhouder.)

Zie: selusie.

feèkse, zn., feeks.

feètse, zn., sliert.

feile, zn., dweil.

fenoal opnemmen, ww., nam, enommen, er-gens verhaal halen uit nieuwsgierigheid.

fenuus, zn., fornuis.

fetuten, zn., mv., kuren, kunsten.

Wat bint dat noe weer veur fetuten?

fiedeldans, zn., St. Vitusdansen, een zenuwziek-te.

fief, bw., levendig.

fielsepèè, zn., vélocipède (Fr.), snelheid via pe-daalkracht aangedreven.

N.B.: Of het Ned. woord 'fiets', (populair voor rijwiel) in Deventer is ontstaan of is afgeleid van een Haarlemse rijwielhande-laar, Viets genaamd, is nog steeds onzeker.

Zie ook: fietse, fietsepee.

fiemelen, ww., fiemeld, efimeld, betasten met de vingers; prutsen; peuten.

Zit toch neet zoo an mien te fiemelen! Wat bi'j noe weer an 't fiemelen? Zit toch neet zoo in oew neuze te fiemelen!

fien, bn., bw., fijn.

De Fienen = De Gereformeerden. Veur motrègen en fienen mo'j oe wären, iej wodt wel nat, möör iej vernemt d'r niks van.

Zie: geriffemeerd.

fiene, zn., einde.

Fr.: fin = einde.

'k Hebbe mien wärk in 't fiene.

fiesterd, zn., koudleum; soort vuurwerk.

Jan is mien toch ook 'n koldfiesterd.

Zie: koldfiesterd.

fiesterig, bn., bw., huiverig; guur, nat.

Ik veule mien vandage wat fiesterig. 't Is vandage fiesterig weer.

fiet, zn., fijt, ontsteking aan een vingertop.

fietse, zn., fiets, rijwiel.

Zie: fielsepèè, fietsepee.

fietsepee, zn., fiets.

Zie: fielsepèè, fietse.

fietsken, zn., kleinigheid.

Doot mien möör 'n fietsken melk in de thee.

Zie ook: fiezeltjen.

fiezee, zn., voetzoeker.

Fr.: fusée = vuurpijl.

Zie ook: fusee.

fiezeltjen, zn., klein beetje.

Iej mòt nog 'n fiezeltjen zolt bie de eerpels doon.

Zie ook: fietsken.

fiks, bn., bw., fit.

Buurman veulden zich vergangen wèke neet helemoale fiks.

filette, zn., anjer; anjelier.

Fr.: oeillet.

fladden, zn., mv., flarden, rafels; abrikozen op brandewijn.

Henne hef altied de fladden an zien brook hangen. Mot iej ook 'n glèèsken fladden?

Zie: reifels.

flakke, zn., snee, plak.

Ik kregè 'n beste flakke keze op mien bo'tram.

Zie: fleksken.

flambozen, zn., mv., frambozen.

fleksken, zn., plakje, sneetje.

Zie: flakke, fliederken.

flèmen, ww., flèmden, eflèemd, vleien, met stroop smeren(fig.).

flèmerd, zn., vleier, stroopsmeerder.

fleppen, ww., flepten, eflept, drinken, zuipen.

An de flep wèzen = Aan de drank zijn; di-arree hebben.

flesse, zn., fles.

Hef Jan al 'n böörd? Joa, möör dee is zoo roew as 'n flesse.

fliederken, zn., heel dun plakje.

D'r zat möör 'n fliederken keze op mien brood, ik kon de moane d'r deurhen zeen

schienen.

Zie: **fleksken.**

flikkerieje, zn., handel van twijfelachtige reputatie.

Dat was mien 'n goeie flikkerieje.

flöddermutse, zn., muts met een slappe voorstrook; tegenover *knipmutse* = Kornet.

flössig, bn., bw., erg zacht, los.

Zie ook: **flötsig.**

flötsig, bn., bw., zacht, los.

Wat is dee törf flötsig.

Zie ook: **flössig.**

fluite, zn., fluit (muziekinstrument); meisje.

Antjen is mien ook 'n leuke fluite.

fluusteren, ww., fluusterden, efluusterd, fluisteren.

föchelen, ww., föchelden, eföcheld, smokkelen, bedriegen.

Ik heb 't behang d'r op ekregen, möör ik mosse mangs wel 'n betjen föchelen. Appe wil bie 't kuizen tikken (knikkeren) altied föchelen.

foeke, zn., fuik; plooi.

Middelned.: *fuecke, vuyke.*

Ene in de foeke nemmen = Iemand beet of in de maling nemen.

foekepot, zn., foekepot, rommelpot. Een *foekepot* werd meestal gemaakt van een stuk varkensblaas, een bloempot of een blikken bus en een rietje. Verkleed en het gezicht beschilderd trok men op *vastenoavend* in groepjes langs de huizen, spelend op de *foekepot*, om geld en snoep op te halen, onder het zingen van:

*Vrouwe 't is vastenoavend,
Komme neet in huus vanoavend,
Komme neet in huus veur märgenvrog,
Is dat dan neet vrog genug?*

*Vrouw geef mien dit, vrouw geef mien dat,
Geef mien 'n stuk van 'n värkensstät.*

*Hier 'n stool en döör 'n stool
Op iedere stool 'n kussen
Meisjes holdt oew kinnebakken too
Of ik sloa d'r 'n pannekook tussen.
Geef wat, hold wat, geef de ärme stumpere
wat! (bis).*

foekerig, bn., bw., ruim zittend, geplooid zijn.

Dee bloeze zit oe ärg foekerig. Een foekeri-ge appel of eerpel.

foep, zn., kracht, energie; degelijkheid.

Bie Hannes is de foep d'r uut = Naar lichaam en geest vervallen. *Döör zit gien foep in* wordt gezegd van onsolide stof; ook van gazeuse drank waar het koolzuur uit is.

foerazie, zn., fourage.

foesterd, zn., geluidloos gelaten windje.

Foj, wee hef d'r hier 'n foesterd eloaten?

Zie ook: **voesterd.**

foesterig, bn., bw., vuil, smerig, onfris.

foeteren, ww., foeterden, efoeterd, brommen; opspelen.

Va zal wel foeteren a'k zoo late thuus komme.

foezel, zn., goedkope jenever.

Duits: *Fusel*, dat is afgeleid van het Arabische woord: *al-quist*. *Foezel* werd ook gebruikt bij het zilverpoetsen.

föksten, ww., föksten, efökst, slordig aan elkaar naaien.

Dee noad mo'j weer lös törnen; iej hebt de boel möör zon betjen an mekäre efökst.

föksepinne, zn., zuinig persoon.

fokseren, ww., fokseerden, efokseerd, forceren; dwingen.

Fr.: *forcer.*

A'j 't neet graag doot mo'j 't möör loaten, ik wil oe neet fokseren.

föndement, zn., zitvlak (verouderd).

Dee upperman is van de steiger evallen en noe is zien föndement uutmekäre evallen.

forsie, zn., kracht.

Fr.: *force.*

Met forsie ärgens tegen an lopen of stoten.

fötse, zn., dot; bos.

'n Fötse poetsketoen. 'n Futsken stroo.

Zie: **dodde.**

fusee, zn., voetzoeker.

Zie ook: **fiezee.**

futselen, ww., futselden, efutseld, wegmoffelen, verstoppelen.

Iej hoeft veur mien niks weg te futselen, ik märk 't toch wel.

G

gaaië, zn., iemand die niet helemaal 100% is.
gaaien, ww., **gaaiden, egaaid**, loeren, gluipen.

Hee löp altied te gaaien of d'r ook wat te snaaien valt (völt).

gädde, zn., garde, stok.

visgädde = hengel.

bonengädde = bonenstok.

Zie ook: **garde**.

galle, zn., fut, pit.

Oudsaks.: galle.

D'r zit neet völle galle in hem.

gang, zn., gang; steeg, slop.

Zie ook: **gank**.

gangs, bw., aan de gang, op gang.

Zieluu bint met 't wärk al gangs. De allozie-maker hef mien klokke weer gangs emaaft.

gank, zn., gang; steeg, slop.

Wat 'n lange gank heb ze in dat herenhuus.

Deventer straatnamen: *Viengenboomgank, Greunegank, Möllegank.*

Zie ook: **gang**.

gaperd, zn., nieuwsgerig iemand.

garde, zn., gard, stok.

Zie ook: **gädde**.

gaeren, ww., **gaerden, egaerd**, verzamelen, zoeken, oprapen.

Ned.: vergaren.

Goa'j mee beukels gären? = Ga je mee beukenootjes zoeken? *Too, gaer mien dat schruufken is van de grond op.*

garve, zn., garf, bos gemaaide korenhalmen.

Hee et de töpkas van de garven = Hij eet er het beste van.

gaste, zn., zestal, met de koppen tegen elkaar opgezette garven.

gasterd, zn., vuilak, smeerlap. In woord en daad.

gasterig, bn., **bw.**, vuil; garstig (van spek); gevoel van onbehagen, van zich niet thuis voelen.

Dee vent is altied èven gasterig. Noe dat spek is mien ook knap gasterig ewodden. Ik veule mien wat gasterig.

gat, zn., gat, kuil; achterwerk.

Pas op, val neet in dat gat wat ze in de tuin egraven hebt. Wee kent mien gat in ander-mans stad? = Daar kan ik wel over de schreef gaan. *A'j oew gat neet vaste hadden zitten was iej dat vaste ook nog is kwiet. 'n Zittend gat prakkezeert altied wat. Hee hef nog gien nègel um zien gat te krabben. Bè-ter in de wiede wereld as in 'n nauw gat* (zegt degene die een wind laat). *Oew gat met voesten sloan:* Als een kind tegen zijn moeder zegt: *'Moo, ik wete niet wa'k doon zal'*, zich dus verveelt, is het antwoord vaak: *'Goat dan oew gat möör met voesten sloan. Dan kui'j mårgen de bulden tellen'*. In het Amsterdams-Jidd. was een gezegde: *'Schloog daan tooches mit feisten.'* H. Beem in zijn boek: *'Jerosche'* verklaart deze uitdrukking met: *'Doe wat je wilt, het helpt toch niet'*.

gatvlege, zn., vlieg die bij paarden tussen de billen kruipt. Van een pedant parvenu zegt men: *Hee hef last van gatvlegen.*

gauwigheid, zn., vlugheid.

In de gauwigheid = Inderhaast. *Alles is 'n wæren en vlooiën vangen is 'n gauwigheid.*

gavel, zn., gaffel, hooivork.

In de uitdrukking: *Hee löp van de gavel in de grepe* = Van kwaad tot erger worden.

Zie: **grepe**.

gebed, zn., gebed.

In de uitdrukking: *Tönnis höldt van 'n ko(r)t gebed en 'n lange metworst* = Toon houdt van een goed leventje. *Gebed* wordt ook wel gezegd van een lang stuk rechte weg, bv. tussen de Bannink en Holten of tussen Teuge en Apeldoorn.

gebeente, zn., gebeente.

In de uitdrukking: *Wee oew gebeente a'j hier nog is appels snaait.*

gebrek, zn., gebrek, gemis.

In de uitdrukking: *'k Heb gebrek an oe* = Ik heb je niet nodig.

gebrekkelijk, bn., **bw.**, gebrekkig.

Dee man is mank en schèèl, hee is ärg ge-

- brekkelijk. Dat menneken kan möör gebrekkelijk lezen en schrijven.*
- gedachten**, zn., geheugen.
In gedachten kommen = Zich herinneren. Ärgens gien gedachten op hebben = Ergens niet aan denken. Dat schoat mien inens in de gedachten.
- gedag**, bw., volkstaal voor 'Goedendag'.
Hee zei ons egeneet gedag.
- gediejen**, ww., **gediejden**, **gediejd**, gedijen.
Dee blomen hebt op disse plaatse nooit willen gediejen.
- gedoo**, zn., gedoe, drukte; boerderij; bedrijfe.
ᶓ möör 'n klein gedoo wöör dee boer op woont.
- gèel**, bn., bw., geel.
- geeneet**, bw., helemaal niet.
Teuntjen hef dat geeneet edoan.
Zie: **ageeneet**, **egeeneet**.
- geheggel**, zn., getwist, krakeel.
Zie: **heggelen**.
- geheur**, zn., gehoor, antwoord.
Ik heb(be) drie keer anebeld, möör kregien geheur.
- geheurig**, bw., gehorig.
Dat huus is ärg geheurig; as ze boaven wat vraagt, gèeft ze benejen antwoord.
- Geie**, *persoonsnaam*, Gerritje.
- geil**, bn., bw., wulps, wellustig; vruchtbaar; sterk smakend.
Oudsaks.: gël = vrolijk, overmoedig. Oudeng.: gâl = dartel, lichtzinnig. Oudhoogd.: geil = levenskrachtig, dartel, overmoedig. 'n Geile meid = Een wulpsse meid. 'n Geile buje = Een vruchtbare bui. *De koffie smaakten vandage nöör niks. D'r hef vaste 'n geil beuntjen in de pröttel ezèten.*
- geiselen**, ww., **geiselden**, **egeiseld**, hardlopen.
Jansen mot vaste weer de olde wèzen, gisteren zag 'k hem oaver de Brink geiselen. Iej mossen dee jonges is zeen geiselen toen de plietsie ze achternoa zat.
- Geit**, *persoonsnaam*, Gerrit.
Wanneer een kind bv. zijn pap niet lust zegt zijn moeder wel eens: 'Gaap Geit'. Als het dan de mond open doet stopt moeder er meteen een lepel vol in.
- gekkigheid**, zn., dwaasheid, verwaandheid.
Dee keerl weet van gekkigheid ook neet wat hee doon zal.
- gekonkel**, zn., samenspanning.
Zie: **konkelen**.
- geldig**, bn., bw., geldig; prijzig.
Is dat kaertjen nog wel geldig? Ik heb(be) mien 'n niej pak ekocht, möör 't was feitelijk wel wat geldig. Op de markt wazzen de eierpriezen vriedag slim geldig.
- gelègen**, bw., gelegen.
Kump 't oe gelègen da'k mærgen bie oe komme?
- gèle oor**, zn., gele draderige pezen, die vaak in goedkoop vlees zitten.
In de uitdrukking: *Gèle oor mo'j wel opèten, dan kui'j der mooi van zingen.*
- gelieke**, bw., tegelijk, op hetzelfde moment; meteen.
Dee twee wielrenners kwammen precies gelieke an. Ik heb(be) 't hem gelieke verteld.
Duits: gleich.
- gèlig**, bn., bw., geelachtig; ongezonde kleur.
Wat zut dee Pietjen d'r vandage toch gèlig uut; ik geleuve vaste dat hee wat onder de lejen hef.
Zie ook: **gelperig**.
- geliekenis**, zn., gelijkenis, parabel.
De geliekenis van de verloren zönne.
- gelperig**, bn., bw., geelachtig.
Zie ook: **gèlig**.
- geluud**, zn., geluid.
'k Meenden dat dat geluud van gunne kante kwam.
- gelte**, zn., varken (vóór de eerste worp).
- gemag**, zn., mannelijk lid.
- gemak**, **met-**, bw., gemakkelijk; langzamerhand; zn., gemak; w.c.
Iej könt d'r met gemak wel kommen. 't Is al bie zesse, mien ducht da' we met gemak möör is op mossen stappen.
- gemier**, zn., gehannes.
Zie: **mieren**.
- gemood**, zn., gemoed; het voorkomen van een vrouw.
't Gemood schoat hem vol toen hee haer noa zoo lange tied weerzag.
- gemze**, zn., gems; pineut.
In de uitdrukking: *Iej bint de gemze.*
- genèlen**, zn., mv., garnalen.
- gengelen**, ww., **gengelden**, **egengeld**, doelloos rondlopen; slenteren.

Hef Jan zien huuswark ofekregen? Nee, hee hef weer de hele middag deur de stad lopen te gengelen.

genoadig, *bw.*, genadig.
Dee olde man is d'r met dee anrieking nog genoadig ofekommen.

genog, *bw.*, genoeg, voldoende.
Had iej op de karmse wel genog geld bie oe?

geproat, *zn.*, geklets.
A'j zoo vake bie vrouw Everts op bezeugt komt, krie'j in de kortste keren geproat.

gepronveerd, *bw.*, gepromoveerd (verbastering).
In de betekenis: uitmuntend, knap (verouderd).
Battus is gepronveerd in 't tekenen. Mientjen is mien ook 'n gepronveerden!
= Zij is enig in haar soort. Kan ook betekenen: Zij is een geslepen meisje.

gepse, *zn.*, gesp, bv. aan een riem.
Rijmpje:
*Op mien gepse
Zat een wepse
Tussen hier en Epse.*
Zie ook: **gepsel**.
Zie: **wepse**.

gepsel, *zn.*, gesp aan een riem of op een schoen.
Zie ook: **gepse**.

gerak, *zn.*, gemak, gerief; maaltijd, eten.
Hee hef d'r völle gerak van. Jantjen hef zien gerak al achter de knopen = Jantje heeft zijn eten al op.

gerzeleveerd, *bn.*, *bw.*, kloek, vastberaden (verouderd). Afgeleid van het woord: resoluut.

geriffermeerd, *bn.*, *bw.*, gereformeerd.
Zie: **fien**.

gesluns, *zn.*, ingewanden of zachte delen van dieren; onbekende lekkernij.
Mien vader wol altied völle gesluns in de ärftensoep. Wat veur gesluns zit d'r in dat taertjen?

gestoa, *zn.*, het staan.
Dat gestoa hier begint mien de kële uut te hangen.

gestoedig, *bw.*, gestadig.
Wark möör gestoedig deur, mien ventjen, dan kom iej wel klöör. Mien zeke vader

geet gestoedig veuruut.
Zie ook: **stoadig**.

getèem, *zn.*, geteem, zeurige praat.
getelink, *zn.*, gieteling, zwarte lijst, merel.
Oudsaks.: gêtufgal.

getroebeleerd, *bn.*, *bw.*, getroebleerd, niet goed bij het hoofd.
Och iej mot möör denken, hee is 'n betjen getroebeleerd.

getugen, *ww.*, **getuugden**, **getuugd** of **egetuugd**, **getuigen**.
gevaer, *zn.*, voertuig; gerij.
Völle gevaer gef völle gevöör op de weg.
Vgl.: **gevöör**.

geval, *zn.*.
In de uitdrukkingen als: *'t Geval wol dat* = Zo kan het gebeuren dat *Wat wol 't geval?* = Wat gebeurde er?

geveul, *zn.*, gevoel.
Wat is 't allebastends kold, ik heb gien geveul meer in mien vingers.

gevöör, *zn.*, gevaar.
Vgl.: **gevaer**.

gevrèet, *zn.*, gevreet; ruw woord voor gezicht.
D'r zit ook gevèet in disse appel = Deze appel is aangevreten (bv. door worm of wesp). *Hold oe noe is stille of ik sloa oe in oew gevèet.*
Zie ook: **gevret**.

gevret, *zn.*, gevreet.
Zie ook: **gevrèet**.

gewaerwodden, *ww.*, **wier**, **ewodden**, te weten komen.
Dat hee mien bestoalen had bin'k gisteren gewaerwodden.

geweld, *zn.*, geweld.
In de afleiding: geweldig, vreselijk, verbazend. In de uitdrukking: *'t Was mien döör 'n lèven van wonder en geweld.* Ook: *van wonder gien geweld.*

gewoagd, *bw.*, gewaagd.
't Is wel gewoagd um noe al bie de Singel-gref:ie 't ies op te goan.

gezeggelijk, *bn.*, *bw.*, gehoorzaam.
Ik wol Antjen toch graag wat gezeggelijker hebben. Kazan is 'n gezeggelijke hond. A'j roopt: 'Kom iej noe of neet', dan kump hee of *neet*.

giebelen, *ww.*, **giebelden**, **egiebeld**, gekheid maken, zich tersluiks over iemand verma-

ken.

Zie ook: **goechelen**.

gier, *zn.*, uier van koe of geit; vocht van koeiemest.

Zie: **aalte**, **aalten**.

giespelen, *ww.*, **giespelden**, **egiespeld**, er tussen uit knijpen.

giezel, *zn.*, ijzel.

Zie ook: **iezel**.

glad, *bw.*, glad; helemaal.

Dee verrekte knol wier mien glad de baas.

gleier, *zn.*, autoped, step.

gleujend, *bn.*, *bw.*, gloeiend; rood van woede.

't Was vandage gleujend heite. De boer was gleujend, möör hee kon de jonges neet kriegen.

Zie: **gleujendig**.

gleujendig, *bw.*

In de uitdrukking: *De inbréker was d'r gleujendig bie* = De inbreker was er vies bij.

Zie: **gleujend**.

gliebane, *zn.*, glijbaan.

Wie een kras op de glijbaan maakte, moest de baan kussen.

glieperd, *zn.*, gluiperd, stiekemerd.

Zie ook: **gloeperd**.

glieren, *ww.*, **glierden**, **eglierd**, glijden.

glieve, *zn.*, gleuf, reet, kier.

De deure stond op 'n glieve.

glimmerd, *zn.*, politieagent.

Zie: **pit**.

glimsmeer, *zn.*, schoensmeer.

glippe, *zn.*, snede.

Bie 'n takke ofsniejen schampten 't mes uut en ik krege 'n glippe in mien doem.

gloepen, *ww.*, **gloepten**, **egloept**, gluipen.

gloeperd, *zn.*, gluiperd.

Zie ook: **glieperd**.

gloeps, *bn.*, *bw.*, verraderlijk; onverhoeds; vals.

Ene gloeps anpakken. In de uitdrukking: *Dat is 'n gloeps glas* = In dat glas gaat meer dan men zou verwachten.

goan, *ww.*, **ging**, **egoan**, gaan, lopen; op gang zijn; weggaan.

Wil iej èven nöör de viswinkel goan um 'n paer lekkerbekjes te halen? Mien klokke hef 'n half jöör egoan en noe wil hee inens neet meer. Iejluu könt noe wel goan.

goechelen, *ww.*, **goechelden**, **egoecheld**.

Zie: **giebelen**.

göfferd, *zn.*, lompe man.

goggerd, *zn.*, grote neus, mogelijk verbastering van kokkerd.

goor, *bn.*, *bw.*, vuil; modderig, slijkerig.

Wat zut dat junksken van de buren d'r toch altied goor uut.

N.B.: Goor als *zn.* betekent laaggelegen weiland. (Middelned.: *gore* = laagland.)

gören, *zn.*, garen.

'n Klosken neigören. Hee hef 't zwärte gören uutevonden, tewiel 't witte d'r al was = Iemand, die steeds met ideeën komt, die niet nieuw zijn.

göte, *zn.*, goot, ook in de betekenis van een kamertje in een boerderij waar de melk bewaard en bij slecht weer de was gedaan werd.

grabbels, *zn.*, *mv.*

Zie ook: **gribbels**, **griezels**.

grefte, *zn.*, gracht.

De Singelgrefte is al dichte evroren, möör iej könt d'r nog neet op schaatsen.

grei, *zn.*, spul.

Wat is dat veur grei? = Wat is dat voor spul?

grepe, *zn.*, greep, mestvork met drie tanden.

Zie: **gavel**.

greuj, *zn.*, groei; in verwachting.

Ik heb(be) dee planten weer aerdig an de greuj ekregen. Jan hef de vrouwe weer an de greuj (verouderd).

greun, *bn.*, *bw.*, groen.

Ik heb(be) dee tuinbanke mooi greun evärfd. 't Wier mien greun en gèl veur d'ogen. Wat pröt dee greun = Wat praat die met een landelijk accent.

gribbels, *zn.*, *mv.*

Zie ook: **grabbels**, **griezels**.

grienderig, *bn.*, *bw.*, somber, betrokken.

Wat is 't vandage toch grienderig weer.

grienen, *ww.*, **green**, **egrenen**, huilen.

In de uitdrukking: *Dee woagt, dee wint, dee verspölt, dee grint.*

N.B. Het werkwoord schreien kent men in het Deventers niet.

griepen, *ww.*, **greep**, **egrepen**, grijpen.

griepstuver, *zn.*, strijkgeld; snelle bijverdiensde.

gries, *bn.*, *bw.*, grijs.

griezels, *zn.*, *mv.*.

In de uitdrukking: *De griezels goat mien oaver de grabbels* = Ik huiver bij het horen van zo iets vreselijks of de gedachte daaraan. Ook: *De gibbels goat mien over de grabbels*.

Zie ook: **grabbels**, **gribbels**.

groad, *zn.*, *graad*, *bv.* van temperatuur.

De radio zei dat 't vandage wel 25 groad kon wodden.

groat, *zn.*, *graat*.

A'j vis èèt en iej kriegt 'n gröötjen in de kèle, dan mo'j 'n gekoakte eerpel deurslikken.

grölen, *ww.*, **gröölden**, **egrööld**, leedvermaak hebben, meesmuilen.

Sommigen gröölt van andermans verdreet.

grömmetjen, *zn.*, vuiltje in 't oog of glas.

Zie ook: **grummeken**, **grummetjen**.

gròndbeet, *zn.*.

In de uitdrukking: *Hee hef gròndbeet* = Gezegd van iemand wiens vishaak over de grond sleept, zodat de dobber beweegt wat een beet van een vis moet registreren.

groot, *bn.*, *bw.*, groot; klaar.

Wat heb iej 'n groot huus. Ik heb(be) de botter groot = Ik heb de melk voldoende gekarnd; de boter is er uit.

gròs, *zn.*, gras.

gròsnekke, *zn.*, lompe vent.

grote bonen, *zn.*, *mv.*, tuinbonen.

grözen, *ww.*, **gröösden**, **egröösd**, grazen; onrijp fruit eten.

grummeken, *zn.*, stofdeeltje in drank, vloeibare spijs of oog.

Zie ook: **grömmetjen**, **grummetjen**.

grummetjen, *zn.*, stofdeeltje in drank, vloeibare spijs of oog.

Zie ook: **grömmeken**, **grummeken**.

grundel, *zn.*, grendel.

Oudsaks.: grindil.

gruppe, *zn.*, greppel.

grutjes, *zn.*, *mv.*, gebroken boekweitzaad dat o.a. gebruikt werd om er gruttenpap van te koken.

gruttenmèèl, *zn.*, boekweitemeel.

gundse, *aanw. vnw.*, gene, gindse.

An gundse kante van den Iesselt is de Worp.

Zie ook: **gunne**.

gunne, *aanw. vnw.*, gene, gindse.

Zie ook: **gundse**.

gunsent, *aanw. vnw.*, *bw.*, ginds.

Wöör steet 't huus van oew vader? Döör gunsent.

N.B.: Bij keuze uit een aantal huizen.

Zie ook: **gunter**.

gunter, *aanw. vnw.*, *bw.*, ginds.

Döör gunter steet 't huus van mien vader.

N.B.: Als een bepaald huis wordt aangewezen.

Zie ook: **gunsent**.

guren, *ww.*, **guurden**, **eguurd**, tochten; uitstromen van fijn verdeelde droge vaste stoffen.

Wat guurt 't hier toch. Dät kriej met 'n gebärsten roete. D'r zit vaste 'n gaatjen in dee sukerbule, 't spul guurt d'r uut.

gus, *bn.*, *bw.*, niet drachtig bij vee; niet melkgevend.

Disse koo is gus. Maar: *'n guste koo*. In de uitdrukking: *Ik stoa guste* = Mijn glas is leeg.

gusse, **gèle-**, *zn.*, geelgors.

H

hachelen, ww., **hachelden**, **ehacheld**, lett.: uitwerpselen eten.

In de uitdrukking: *Iej könt mien de bout hachelen*. Jidd.: achelen = eten. Hebr.: achiela = spijs.

Zie ook: **achelen**.

hä(r)d, bn., bw., hard.

't Ies is al aerdig häd; ik denke dadde wie d'r märgen al op könt lopen. Dee vent hef zon hädde kop, wa'j ook tegen hem zekt, hee luustert nooit.

hä(r)den, ww., **hä(r)dden**, **ehä(r)d**, harden; uithouden, duren.

't Is goed da'j oe goat hädden tegen de kolde. Foj wat is 't hier heite, ik kan 't neet langer hädden.

hä(r)dheurig, bn., bw., hardhorig, doof.

Opoe is nog best te passe, möör ze wödt de laatste tied slim hädheurig.

hä(r)dlievig, bw., hardlijvig, verstopping hebben.

hä(r)dstikke, bw., gebruikt als bw. van graad o.a. bij de woorden: doof, dood en gek.

Dee vent is hädstikke doof; dee mos neet meer allenig de stroate op. Gisteroavend he'k bie de Platvoot een haze hädstikke dood erejen.

hakke, zn., hak (tuingereedschap); hak; hiel.

Zie: **platte hakke**.

hakkepöffer, zn., vreemde snuiter; een slecht of onregelmatig lopende motor.

Kobus is mien ook 'n hakkepöffer, hee et de eerpels altied dreuge.

haksel, zn., kort gesneden stro.

halen, ww., **haalden**, **ehaald**, halen; zijn best doen.

Wöör goa'j de boodschappen halen? Zee hem is halen = Zie hem eens zijn best doen (bv. smullen).

halfscheid, zn., helft; scheidslijn.

Wie zölt 't hekke op de halfscheid zetten.

ham, zn., ham.

A'j gien ham könt kriegen mo'j 't met spek doon = Je moet van de nood een deugd

maken.

handse, zn., handschoen.

hane, zn., haan.

Oudsaks.: hano van het ww. hanan, dat zingen betekent. Vandaar dat de haan het ochtendgloren met 'gezang' begroet.

Kreit de hane bie oavend of nacht, dan wödt d'r ander weer verwacht. 'Wie bint d'r nog neet', zei de hane tegen de piere, toen hee hem half uut de grond had.

hangen, ww., **hing**, **ehangen**, hangen.

Wat een mooi schilderije hangt bie oe an de mure. 'Hangen hef gien hoast', zei de boef.

hangoor, zn., konijneras. Ook gezegd van kinderen die voor volwassenen aan de beurt willen komen.

hank, zn., kolk in de uiterwaarden langs de IJssel.

Ontstaan door dijkbreuk of door uitgraven van klei voor de baksteenindustrie.

Zie ook: **ank**.

hapschere, zn., grootbek; feeks.

Härdenberg, zn..

In de uitdrukking: *Dee luu komt van Härdenberg = Die mensen zijn gierig of: schraalhans is bij hen keukenmeester.*

härke, zn., hark, (tuingereedschap); stug en ongemanierd iemand.

hasjen, zn., ribbetjes met knarsebot erjn.

hässens (härsens), zn., mv., hersens.

Too jonge, gebruik noe endelijk oew härsens is 'n keer. A'j gien hässens hebt, kui'j ze ook neet gebruiken. Op hässens greujt gien höör.

hätte (härte), zn., hart.

Mien moder is gelukkig nog gezond van hätte.

hättelijk (härtelijk), bn., bw., hartelijk; zoutig.

Dee eerpels smaakt mien best, möör ze bint wel wat hättelijk.

hä(r)tzeer, zn., hartzeer, verdriet.

haze, zn., haas.

- Oudhoogd.: Hase. Oudeng.: hara.
Doo möör kalm an, 'n haze en 'n slekke hebt gelieke niejöör.
- hazelnötte**, zn., hazelnoot.
Weet iej hoe iej ekertjes könt vangen? Dan mo'j ze een hazelnötte veur de bek holden.
- hebbende gek**, zn., hebzuchtig of inhalend iemand.
Dee Derk is mien toch zon hebbende gek.
 Zie: **hebberig**.
- hebbedink**, zn., ding; prul.
Wat hei'j döör veur moois? Och 't is möör 'n hebbedink.
- hebberig**, bn., bw., hebzuchtig, inhalig.
 Zie: **hebbende gek**.
- hechten**, ww., **hechtten**, **ehecht**, hijgen.
 Middelned.: hichten. *Hee hecht as 'n old peerd.*
 Zie: **hesten**.
- hedekes**, tw., bastaardvloek.
Och hedekes = Och Here Jezus.
 Zie ook: **herejekes**.
- heer**, bw., heen.
Wöör goa'j heer? In de uitdrukking: Wat ging't d'r toch heer = Wat was het toch een kabaal.
 Zie: **hen**.
- heerd**, zn., haard.
 Oudsaks.: herth.
- heggelen**, ww., **heggelden**, **eheggeld**, twisten, kibbelen met woorden.
Kinder scheid noe endelijk is uut met dat heggelen.
 Zie: **geheggel**, **steggelen**.
- heggeperen**, zn., mv., rode vruchtjes van de Meidoorn.
- heibel**, zn., ruzie. Wellicht van het Hebr.: hewel = IJdelheid; vergeefse zaak; koude drukte.
- heil**, zn., nut; heil; het goede.
Ik zee d'r gien heil in. In de uitdrukking:
Dee keerl is altied tegen 't heil in = Die man is altijd tegen de draad in.
- heisteren**, ww., **heisterden**, **eheisterd**, ravotten, wild spelen.
Jonge, goa toch is èven zitten, iej hebt 'n kop as 'n bölle van al dat heisteren. Wat bint de kinder weer an 't heisteren; wie kriegt vaste roew weer.
- heite**, bn., bw., heet.
- Is 't water al heite genug? Maar: heit water.*
Heite bliksem = Stampot van aardappels en zoete appels.
- helendal**, bw., helemaal.
In juni is 't 's oavends um tien uur nog neet helendal donker.
- hellig**, bn., bw., boos, kwaad, nijdig.
 Oostmiddelned.: hellich = wild, woest.
Ik kan mien döör toch wel zoo hellig oaver maken.
 Zie: **helligheid**.
- helligheid**, zn., kwaadheid, woede.
Pietjen had 'n rooie kop van helligheid.
 Zie: **hellig**.
- hemd**, zn., hemd.
 Oudsaks.: hemithi.
 Rijmpje:
*Dee 't eerste vernemt,
 Hef 't achter in 't hemd.
 Dee 't eerste antwoordt
 Brech de stank voort!*
Ik mos vandage van mien vrouwe 'n schoon oaverhemd andoon. Zien hemd en mien oaverbrook bint gelieke ewassen = Wij zijn in de verte nog familie van elkaar.
 Zie: **permetasie**.
- hen**, bw., heen; weg.
D'r wären is drie breurs uut Lettele dee ieder 'n eigen zaak hadden. Vriedes kwammen ze nöör Dëventer um veuroad te kopen. Ook bie de limonadefabriek van de Weduwe Schutte. Tegen de boekholder zei den oldsten: 'Wie hebt ons 'n stukjen (effect) ekocht'. Toen zei den tweeden: 'Möör 't dink is ons ezakt!' En den jongsten zei toen: 'Möör wie goat d'r met zien drejen hen'. Mien hond is noe al drie dagen hen.
 Zie: **heer**.
- hendig**, bn., bw., handig.
Mien buurman is zon hendige keerl; hee knapt thuus alle karweitjes zelf op.
- hendoon**, ww., **deej**, **edoan**, verwaarlozen; ontzien.
Iejluu doot d'r möör 'n betjen mee hen = Jullie verwaarlozen de boel. Wie mot möör 'n betjen met hem hendoon = Wij moeten hem maar een beetje ontzien.
- hennekenwagen**, zn., klein soort mallejan met een lange boom die diende om planken te vervoeren. Werd door mankracht getrok-

- ken.
- herejekes**, *tw.*, bastaardvloek.
Zie ook: **hedekes**.
- herink**, *zn.*, haring.
A'j 'n slechte herink bint kui'j altied nog 'n goeje bukkink wodden.
- hesten**, *ww.*, **hestten**, **ehest**, hijgen; op de keel slaan.
Foj wat mos opa toch hesten. Dee brandwacht had zoo völle rook eslikt dat 't hem op de kële hestten.
Zie: **hechten**.
- hetsig**, *bn.*, *bw.*, verhit, bezweet.
Zie: **verhetsen**.
- heufd**, *zn.*, hoofd.
Oudsaks.: *hövid*.
- heufdkeze**, *zn.*, hoofdkaas.
Vers fijn gehakt vlees van een kop van een varken in gelei, dat in een puddingsvorm werd gedaan. Soort verfijnde zure zult.
- heugte**, *zn.*, hoogte.
De Bärq is 'n heugte in Dèventer. Ik kon möör neet op de heugte kommen van wat d'r wel oaver hem ezegd werd.
- heujen**, *ww.*, **heujden**, **eheujd**, hooien.
't Heujt vandage best = Het is vandaag goed weer om te hooien. Mo'j hen heujen? = Zegt men tegen iemand die haastig iets doet.
- heujmiete**, *zn.*, hooimijt.
- heujwagen**, *zn.*, hooiwagen; langpootmug.
- heukskes**, *zn.*, *mv.*, hurken.
Zie ook: **hoeken**, **huukskes**.
- heunderen**, *ww.*, **heunderden**, **eheunderd**, scharrelen, op vrijersvoeten gaan.
Ik geleuve dat Tone ook an 't heunderen is.
- heurentjen**, *zn.*, hoornaar; hoorntje.
- hie(t)** in: **te hie(t)** of **te zwie(t)**, *tw.*, van het ene uiterste in het andere.
't Geet döör altied van te hie(t) of te zwie(t).
- hiemeltjen**, *zn.*, krekeltje.
D'r zat 'n hiemeltjen in de riezen van de bakker.
- hiemen**, *ww.*, **hiemden**, **ehiemd**, piepend ademhalen.
As Pa zoo mot hiemen veur 't hoesten mo'j hem toch nöör de dokter sturen.
- hiepe**, *zn.*, hakbijltje.
De boer puntten zien bonestokken an met
- 'n hiepe.*
- hieropan**, *bw.*, hierheen, deze kant op.
- hilde**, *zn.*, ruimte boven de stal waar het hooi wordt opgeslagen. In een woonhuis een soort vliering, ook hangzolder genoemd.
Zie: **instèèk**.
- hoak**, *zn.*, haak.
Doo't möör kalm an,iej hoeft oe de konte neet uut de hoak te lopen.
- hoaken**, *ww.*, **hoakten**, **ehoakt**, haken met haakpennen.
De olde juffrouw S. is bienoa negentig, möör zee zut nog best. Zee zit hele dagen spreien te hoaken.
Vgl.: **höken**.
- hoape**, *zn.*, hoop, vertrouwen.
Hoape dut lèven.
Vgl.: **hoop**.
- hoapen**, *ww.*, **hoapten**, **ehoapt**, hopen, wenssen.
De dokter hef vandage ezegd dat 't met buurman disse wèke wel oflöp; wie mot 't beste möör hoapen.
- hoast**, *bw.*, haast, bijna; *zn.*, haast, spoed.
Kalm möör an, mien junkskén, hangen hef gien hoast. Mien kleine jonge wol de klokke geliek zetten, möör hee kon d'r hoast neet bie.
- hodde**, *zn.*, hor.
Zie: **spee**.
- hoddel**, *bw.*, slecht in elkaar sluitend.
Moo's neitöfeltjen steet in de kamer bie ons altied in de zonne. 't Dink is zoo hoddel dat 't neudig eliemd mot wodden.
Zie ook: **horrel**.
- hoek**, *zn.*, huig.
De hoek lichten = Peper en zout tegen de huig aanbrengen (verouderd).
- hoeken**, *zn.*, *mv.*, hurken.
Zie ook: **heukskes**, **huukskes**.
Zie: **hörken**, **roekedaalsnöskén**.
- hoen**, *vrg. vnw.*, wat voor (in samenstellingen)?
Hoeneer? = Wanneer? Hoeneene? = Wat voor een? Hoeneer kom iej bie mien? Hoén kleur is dat?
Zie: **hoo**.
- hof**, *zn.*, tuin, hof.
Wöör is dat kind noe toch? Oh, dee löp al 'n tiedjen in de hof.

höken, ww., **höökten**, **ehöökt**, haken; blijven haken; pootje haken.

Vgl.: **hoaken**.

holsteiner, zn., zwaar paarderas; schertsend: zwaar gebouwde vrouw.

holt, zn., hout.

Oudned., Frankisch, Oudsaks., Oudfries, Oudeng., Oudnoors: holt = hout, bos, bloem.

As 't dondert in 't kale holt,

Kump 'n veurjööer nat en kold.

'n *Hölten Kloas* = Een houterige (stijve) vent. *Dee bint van 't höltjen* = Die zijn Rooms-Katholiek.

holddoeve, zn., houtduif.

hõndhörig, bw., onverzorgd, vooral van haar.

Wat zut dee Henne d'r toch altied hõndhörig uut.

hoo, vrg. vnw., hoe?

Hoo geet 't met oe?

Zie: **hoen**.

hood, zn., hoed.

De *hood* was in de twintiger jaren de bijnaam van een hefkraan op de Welle.

hook, zn., hoek.

Ik wone al jören op de hook van de Pa-penstroate en de Bruunsstege.

hoomennigsten, telw., hoeveelste (verouderd).

Zie ook: **mennigsten**.

hoop, zn., hoop, veel.

Wie hebt disse zomer nog nooit zon hoop blomen in de tuin ehad. Ik begriep neet dat dee stõmmerd in zien lèven zon hoop geld hef verdeend.

Vgl.: **hoape**.

hõör, zn., haar.

Oudsaks.: *hār*.

Iej hebt oew hõör as de Polstroate = Je scheiding zit niet recht. *Føj, wat is dee kof-fie heite, iej zollen oe 't hõör uut de strotte branden.*

hõörneuze, zn., onprettig mens.

hörken, ww., **hörkten**, **ehörkt**, hurken.

Zie: **hoeken**.

horrel, zn., slecht in elkaar sluitend.

Zie: **hoddel**.

houwen, ww., **houwden**, **ehouwd**, slaan.

Kiek uut, dat peerd houwt oe temee nog te-

hukkend, bw., vrg. vnw., wat voor een; hoe een?

Zie: **zukkend**.

Hummes, van der -, zn., gezegd van iemand waarvan men de naam niet zo gauw weet.

hunnen, ww., **huunden**, **ehuund**, hoeden.

Geit mot vandage de kooien hunnen.

huppelwater, zn., jenever.

huseren, ww., **huseerden**, **ehuseerd**, wonen, verblijven.

Woont Kees neet meer allenig? Nee, dee huseert al 'n paer wèken met 'n jong dink.

Zie ook: **huzen**.

huud, zn., huid.

huukskes, zn., mv., hurken.

Op de huukskes zitten = Op de hurken, gehurkt zitten. *Op de huukskes gliejen* = Gehurkt baantje glijden.

Zie ook: **heukskes**, **hoeken**.

huus, zn., huis.

Alg. Germ.: *hūs*.

huusbeste, zn.,

in de uitdrukking: *Wårken veur 't huusbeste* = Voor het gezamenlijk gezin. *Dee weduwe boert aerdig veuruut, möör alle kinder wårkt döör dan ook veur 't huusbeste.*

huushenne, zn., iemand die altijd thuis zit.

Dee Karel is mien toch ook zon echte huushenne; hee dut nårgens an mee en iej zeet hem hoast nooit is buten de deure.

huusholdster, zn., huishoudster.

A 'j 'n huusholdster hebt, kröp zee oe of in de kaste of in bedde.

huusken, zn., huisje; w.c. (vroeger buiten het huis).

Iej mot 't huusken bie de schure loaten = Jij moet redelijk blijven. *Ik geleuve da'k gister te vólle onriep krissebèzen egèten hebbe; vanmårgen mos ik achtermekåre nõör 't huusken.*

huzen, zn., mv., van **huus** (huis); ww., **huusden**, **ehuusd**, wonen, verblijven.

Zie ook: **huseren**.

I

iederene, *vnw.*, iedereen.

Zie ook: **iederene**.

iederene, *vnw.*, iedereen.

Zie ook: **iederene**.

iej, *pers. vnw.*, jij, u.

Het Deventer dialect kent niet de beleefdheidsvorm 'u'. Als er toch behoefte bestaat aan een beleefdheidsvorm, wordt de indirecte vorm van aanspreking gebruikt:

Wil de dokter is effen kieken? Hef meneer mien eropen?

Zie: **ieje**, **oe**.

ieje, *pers. vnw.*, jij, u (bij zelfstandig gebruik).

Wee dut dat? Ieje.

Zie: **iej**.

iepromp, *zn.*, roerdomp.

In Dèventer hebbe wie de Ieprompstroate = Yprompstraat.

lessel(t), *zn.*, IJssel.

Gait Jan Blikveld was in den Iesselt evallen. Hee zei allenig möör: 'Ik veulden wat natigheid toen 'k noar de kante zwom'.

ietskes, *zn.*, klein beetje.

Doo mien möör ietskes melk in de thee.

iezel, *zn.*, ijzel.

Zie ook: **giesel**.

iezer, *zn.*, ijzer.

Oudsaks.: *îsarn*.

Iezermölle, *zn.*, ijzergieterij. Naam voor de in 1932 opgeheven N.V. Deventer IJzergieterij en Machinefabriek v/h J.L. Nering Bögel en Co.

Iezermotte, *zn.*, werknemer bij Nering Bögel.

Zie: **steenmotte**.

iezig, *bw.*, ijzig.

Wat was 't vandage toch iezig kold!

inens, *bw.*, opeens.

Inens hiel'e stille = Opeens stopte hij.

inespannen, *bw.*, tegen iemand die iets gekregen heeft waaraan hij/zij behoefte had zegt men wel: *'Ziezoo, noe bi'j weer inespannen.'*

ink, *zn.*, inkt.

Hee schreeuwden penne en ink = Hij schreeuwde moord en brand.

innebal, *zn.*,

Zie: **utenbal**.

inschunen, *ww.*, **schuunden**, **eschuund**, ophitsen.

Zie ook: **opschunen**.

instèèk, *zn.*, zoldertje.

Zie: **hilde**.

integen, *bw.*, tegemoet.

Ik liepe mien vader 'n endjen integen.

Zie: **tegen**.

J

jachtenduel, *zn.*, St. Janskruid; jachterig persoon.

Jan, persoonsnaam Jan; St. Jan, 24 juni.

Jan met de ene arm = De pomp. *Alle ezels heet Jan* = Jan is een doodgewone naam. *As de linde bleujt met St. Jan, is de rogge riepe met St. Jacob (25 juli).*

Rijmpje:

*Veur St. Jan bidt ze um règen,
Noa St. Jan kump dee ongelègen.*

jandoedel, *zn.*, jenever.

janmèkes, *zn.*, lijmerig sprekende zemelkous; saaië vent.

janplakan, *zn.*, kleefkruid (klitten). Ook jongensspel.

Janplakan met de neuze veuran.

jas, *zn.*, jas.

Ze hebt hem ook 'n jas uutetrokken, gezegd van iemand die na een ziekte of operatie sterk vermagerd is.

jasse, *zn.*.

In de uitdrukking: *Ārgens de jasse oaver in hebben* = Ergens de pee over in hebben.

Zie ook: **ju**.

jenken, *ww.*, **jenkten**, **ejenkt**, schreien.

Zie ook: **grienen**.

jödden, *ww.*, **jödden**, **ejöd**, pingelen.

Zie: **knibbelen**.

jodenproemen, *zn.*, *mv.*, vruchtjes van de els.

jodtoer, *zn.*.

in de uitdrukking: *'t Is 'n jodentoer* = Het is erg moeilijk.

jochteren, *ww.*, **jochterden**, **ejoechterd**, draven; tieren; stoeien.

Wat bint de kinder weer an 't jochteren.

K

ka, *zn.*, bijdehante vrouw.

Mientjen van Tone, dat is mien ook 'n ka!

kaaien, *ww.*, **kaaiden**, **ekaaid**, gappen.

kaatjen egaal, *bw.*, precies hetzelfde.

Verbastering van het Duits: 'ganz egal'.

kabanes, *zn.*, iets dat groot of plomp is.

De nieje directeur van de heerdenfabriek hef zich 'n kabanes van 'n huus loaten bouwen.

Zie: **joekel**, **klabanes**, **knoert**.

kachel, *zn.*, kachel, haard; *bw.*, dronken.

Janna maak iej de kachel èven an? Dee Kees is iedere zondag kachel. Iej maakt mien de kachel neet an = Je kunt me nog meer vertellen, ik geloof je toch niet.

kachelen, *ww.*, **kachelden**, **ekacheld**, zaniken.

kachelsmit, *zn.*, roetaanslag aan kookgerei.

Zie: **smiesterd**.

kadee, *zn.*.

In de uitdrukking: *'n Voele kadee* = Een vuil mens.

kakstool, *zn.*, kakstoel; kinderstoel met gat in de zitting met een po eronder.

kalle(tjen), *zn.*, meisje.

Hebr.: *kalla* = bruid.

Zie: **koaje**.

kammenet, *zn.*, kabinetkast.

kammeroad, *zn.*, kameraad (Ook vrouwelijk).

joekel, *zn.*, hond (Barg.); ook gebruikt om iets groots aan te duiden.

Wat 'n joekel van 'n hond. Wat 'n joekel van 'n vis!

Zie: **kabanes**, **klabanes**, **knoert**.

jofel, *bn.*, *bw.*, mooi, leuk.

Hebr.: *jafee* = mooi. Jidd.: *jofe*.

'n Jofel mèken = Een aardig meisje.

jörig, (**jorig**), *bw.*, jarig.

jörk, *zn.*, jurk.

ju, *zn.*.

In de uitdrukking: *Ārgens de ju oaver in hebben* = Ergens de pee over in hebben.

Zie ook: **jasse**.

Elsjen is mien kammeröodjen.

Kampen, *zn.*, de stad Kampen.

In de uitdrukking: *Allemoale rampen an disse kante van Kampen. Dee hef 'n klap van de Kamper mölle ehad* = Die is niet helemaal bij zijn verstand.

kanis, *zn.*, hoofd, kop; kanjer.

Oorspronkelijk: (vis)mand. *Hee kreeg 'n klap op zien kanis dat hee zoesden. Wat 'n kanis van 'n appel hei'j döör.*

Zie: **smeerkanis**.

kanne, *zn.*, kan.

Oudsaks.: *kanna*.

kante, *zn.*, kant, zijde.

De ene kante was greun, de andere kante gèèl. Goa is an de kante = Ga eens opzij. *Ik heb(be) mien wärk al an de kante* = Ik ben al klaar met mijn werk. *Familie van de kolde kante* = Aangetrouwde familie.

kapabel, *bn.*, *bw.*, bekwaam; in staat tot; nuchter.

Dee vent had vaste wel tien boddels op en toch was hee nog aerdig kapabel.

Zie ook: **bekwoam**, **kompabel**.

kapittelstökskes, *zn.*, *mv.*, kleine langwerpige koralen kralen waar halskettingen van gemaakt worden.

kapot, *bn.*, *bw.*, stuk, kapot.

Mo'j lopen? Joa, mien fietse is kapot. Hee

hef de brook neet kapot = Hij zit er warmpjes bij.

kapsinders, zn., mv., kapucijners.

kardoes, zn., kardoes, ontstekingsmiddel van een-kanon.

Fr.: cartouche. In de uitdrukking: *De ben-de van Kardoes* = Een koor van licht en donker (Robin Hood-achtige figuren).

Zie: **Koor van knikker de knak.**

kärmse, zn., kermis.

Middelned.: kerkmis(se) = mis, gevierd n.a.v. de wijding van een kerk en verbonden met een jaarmarkt annex vermakelijkheden.

Goa'j vanoavond de kärmse nog op?

Kärmse wensen: Op de vrijdag vóór de kermis (eerste zondag in juni) werd de kermis met carillonspel van de Grote Toren ingeluid. Daarna gingen de naaste burens en vrienden elkaar een 'goeje kärmse' wensen. Dat deed het personeel hun bazen of mennen, de dienstboden hun mevrouwen of juffrouwen, waarvoor ze een kermisfooi ontvingen. De mannen van de Gemeentereiniging en de krantenbezorgers wensten hun klanten, evenals met Oud en Nieuw, een 'goeje kärmse', waarvoor zij dan natuurlijk een fooi verwachtten. (Uit 'Deventer bij Gaslicht', door Herman Korteling). Op kermisdonderdag (*Meidondonderdag* of *Kärmsdönderdag*) was de kermis voor de werknemers. Veel werkgevers gaven dan 's middags om vier uur vrij. Op vrijdagmorgen was er kermis voor de boeren en 's avonds voor de 'elite'.

kärrekettballe, zn., bal gebruikt bij 't kinderspel *kärreketten*, ook wel tennisbal.

Zie: **kärreketten.**

kärrekettlatte, zn., soort slaghout, gemaakt uit een stuk plank, in de vorm van een tafeltennisbat. Wordt gebruikt bij het *kärreketten* en bij *kies*.

Zie: **kärreketten, kies.**

kärreketten, ww., kärreketten, ekärreket, kinderspel (verouderd). In een vierkant van plm. 3 m² werd op twee staande latjes van plm. 6 cm., een even groot liggend latje geplaatst. De ene partij moest vanaf buiten het vierkantje proberen met een *kärrekettballe* dat latje er af te gooien. De tegenpartij

moest proberen dat te voorkomen, o.a. door een speler met een *kärrekettlatte*. Wordt de *kärrekettballe* door een tegenpartij gevangen dan mocht die, weer met de *kärrekettlatte* zover mogelijk weggeslagen worden. Voordat de tegenpartij de bal terug had kon men, met het lopen van een bepaalde afstand, punten halen.

Zie: **kärrekettballe, kärrekettlatte.**

Käsdagen, zn., mv., Kerstdagen.

kaskenade, zn., drukte, lawaai, herrie.

Fr.: gasconnade (op z'n Gascons) = opsnijderij. Uit Gasconne kwamen de drie musketiers uit het gelijknamige boek van A. Dumas.

Käsmis, zn., Kerstmis.

'n *Greune Käsmis*, 'n *witte Poasen*.

Käsoavond, zn., Kerstavond (24 december).

kassazie, zn., ontslag.

Fr.: cassation = vernietiging van een vonnis. *Dee knecht van de börgemeister krig binnenkort ook zien kassazie.*

kaste, zn., kast; gevangenis; bordeel.

Mientjen leg 't schone goed möör in de kaste. Ene de kaste uutvègen = Iemand goed de waarheid zeggen. *Zeg tegen Jan möör neet te völle, iej hebt 'm zoo op de kaste.*

Katgerman, ei van -.

In de uitdrukking: 'n *Ei van Katgerman* = Een ei met 'n dubbele dooier.

katoele, zn., ransuil.

Zie: **oele.**

kats, bw., volkomen; helemaal; plotseling.

Duits: ganz.

Hee was kats van de kaerte = Hij was helemaal van streek. *Dee stok brak mien kats middendeur.*

katsig, bn., bw., leuk, aardig.

Wat 'n katsig keerltjen löp döör.

katte, zn., kat, poes.

Kiek, de katte wast zich; dan kriege wie vandage vesite.

katte(n)kärmisen, zn., mv..

In de uitdrukking: *Dee Berend is van alle katte(n)kärmisen thuus* = Die Berend kan van alles; hij weet zich altijd te redden; is van alles op de hoogte.

katte(n)stä(r)t, zn., kattestaart, plant (lythrum salicaria).

kavalje, zn., krot.

keerl, zn., kerel.

Rijmpje:

*'t Is 'n keerl as kas,
möör de beentjes, de beentjes,
dee bint van was.*

keerlswärk, zn., een werk van belang; een sterk stuk; grote inspanning.

't Is keerlswärk um den Iesselt oaver te zwemmen zonder of te drieven.

keerse, zn., kaars.

Duits: Kerze.

Keerse uut, alles uut.

keersenschone, bn., *bw.*, niet erg schoon.

't Is döör keersenschone, möör iej mot de boel neet bie daglicht zeen.

keizer, zn., keizer; *bw.*, hoogste stand van een vlieger.

Piet zien vleger stond keizer = Piet's vlieger stond het hoogst.

kèkelen, ww., **kèkelden, ekèkeld**, kakelen.

Wat bint dee kippen toch de hele tied an 't kèkelen? Noe wat zol iej doon a'j wisten dat oew kop der mårgen of ging?

kèkelkouse, zn., babbelaarster.

keldermötte, zn., pissebed.

Zie ook: **steenmötte**.

kèle, zn., keel.

keliengkralen, zn., *mv.*, cornalijnkralen.

Zie ook: **klingskralen**.

kemille, zn., kamille.

kenèl, zn., kaneel.

kerkhofbleumkes, zn., *mv.*, grijze haren; pigmentvlekken op de handen bij oude mensen.

kermejakken, ww., **kermejakten, ekermejakt**, jammeren.

kerosinevinke, zn., straaljager.

kesjotten, zn., *mv.*, trawanten.

kètél, zn., ketel.

keukelen, ww., **keukelden, ekeukeld**, buitelen.

Kleine Henne kan nog neet best fietsen. Hee keukelt nog geregeld oaver de kop.

Zie ook: **kukelen**.

keu, zn., big.

keuter, zn., boer op een kleine boerderij (keuterboer). Het suffix kotte(n), kot(e), kate(n) komt vooral in de Saksische streken voor en betekent: hut, kot, kleine boerderij.

Duits: Kötter. Oostmiddelned.: cater.

Eng.: cottage. Alg. Ned.: keet en kot.

Vgl.: de familienaam Ten Kate en Kater.

Vgl.: Colmschate.

keze, zn., kaas.

Lat.: caseus. Eng.: cheese. Duits: Käse.

Iemand had een oom die van oorsprong R.K. was. Hij kende geen Deventers. Toen hoorde hij iemand in een winkel om *kemie-ne keze* (komijne kaas) vragen. En van 'communie kaas' had hij toch echt nooit gehoord (historisch).

kezien, zn., kozijn van raam of deur.

kibbe, zn., bepaalde hoeveelheid.

Een kibbe stokvis = Een bos stokvis van vijftig pond.

Zie ook: **kip**.

kidde, zn., hit, paardje.

kiedelen, ww., **kiedelden, ekiedeld**, kietelen.

'n Dèventersen was veur het eerst van zien lèven nõör 'n concert ewest, wöör ook 'n keerl op 'n basse spölden. Toen hee thusus kwam, vroeg zien vrouwe of 't mooi ewest was. De man zei: 'Hee kiedelden hem onder de kinne en streek hem oaver de boek. En de basse zei allenig möör: Oh-God, oh-God.

Zie ook: **kielen**.

kiefte, zn., kieviet.

Dee olde Meijer is tegen de negentig, möör hee lõp nog as 'n kiefte.

kiek, uut de - , zn.

In de uitdrukking: *'t Is döör alles uut de kiek = Daar is alles piekfijn in orde.*

kiekdeuze, zn., kijkdoos.

Zie ook: **kiekkaste**.

Zie: **zuuggpapier**.

kiekerd, in de - lopen, in de gaten lopen.

Nee dat mo'j neet doon, dat lõp völs te volle in de kiekerd.

kiek in de pot, zn., cel in het politiebureau.

Ene nõör de kiek-in-de-pot brengen = Iemand opbrengen. Hee zit in de kiek-in-de-pot = Hij is door de politie opgepakt (verouderd). In de Waag was heel vroeger de Hoofdwacht (een soort politie) gevestigd. De stenen waarmee de Waag in 1528 werd gebouwd, waren voor een deel afkomstig van een op de Geldersen veroverde en afgebroken versterking die aan de overkant van

de IJssel lag en die de Morgenster heette. Dit fort lag zo dicht bij de stad dat men van daaruit, bij wijze van spreken, bij de Deventernaren op tafel kon kijken. Vandaar de bijnaam: *Kiek-in-de-pot*. Een beeldje dat een man voorstelt die in een pot kijkt, herinnert hieraan. Het is in de muur van de Waag gemetseld.

kiekjuffrouw, zn., kwekelinge, leerlinge van de Kweekschool voor Onderwijzers (later Rijks Pedagogische Academie), die stage liep op een lagere school.

kiekkaste, zn., kijkkast.

In een lege schoenendoos wordt een soort panorama aangebracht van mensen, dieren, huizen, enz., die uit oude ansichten worden geknipt. Het deksel wordt vervangen door doorzichtig papier (*zuugpapier*). In de korte kant is een gaatje gemaakt om door te kunnen kijken, vroeger tegen betaling van een *knoop, kuis* of *kralle*.

Zie ook: **kiekdeuze**.

kiekoavond, zn., de avond vóór 5 december. De ouders met de kinderen gingen dan etalages en winkels kijken waar Sinterklaas-artikelen uitgesteld werden.

kielen, ww., **kielden, ekield**, kietelen.

Als men een kind kietelt, roept met daarbij: '*Kiele, kiele, kiele*'.

Zie ook: **kiedelen**.

kielspit, zn., geultje, gegraven met een schop langs een gespannen touw om een stukje te bewerken grond af te bakenen.

kienen, ww., **kienden, ekiend**, de uitlopers van de aardappelen (*eerpelkienen*) verwijderen. Oudsaks.: *kīn* = kien; *kīnam* = kiemen.

kiepse, zn., soort vrouwenhoed (verouderd).

kies, zn., kinderspel (verouderd).

Een korte ronde stok, aan beide uiteinden aangepunt, de *kies*, werd op de rand van de stoep gelegd, zodanig dat een klein stukje overstak. Met de *kärreketlatte* werd door de leden van de ene partij op het losse eind van de *kies* geslagen, zodat deze een eind wegvloog. De tegenpartij probeerde de *kies* te vangen. Lukte dit, dan werd opnieuw geslagen, maar nu door de tegenpartij. Kwam de *kies* op de grond terecht, dan moest degene die geslagen had de afstand schatten die de *kies* was weggevoerd, uit-

gedrukt in de lengte van de *kies*. Accepteerde de tegenpartij dat, dan werd opnieuw geslagen en kon de slagpartij het aantal punten noteren. Accepteerde de tegenpartij dit niet, dan moest men gaan *noamèten*, d.w.z., dat de slagman met de *kies* de afstand moest nameten. Was het juist of te kort geschat, dan hield men het aantal punten. Was het te hoog geschat dan kreeg men geen punten en kwam de andere partij aan slag.

Zie: **kärreketlatte**.

kiet, bw., quitte, gelijk.

Twee jonges sloegen met de voesten op me-käre in. Toen ze beiden 'n bloedneuze hadden opelopen zeien ze tegelieke: 'Noe binne wie kiet'.

kif, zn., run (gemalen eikenschors); *bw.*

In de uitdrukking: *dat is de kif* = je bent jaloers. Wanneer vroeger iemand ernstig ziek thuis lag, werd de straat voor het huis bestrooid met *kif*. Daardoor werd het lawaai van de ijzeren wagenwielen over de keien gedempt. Ook de klepel van de huisbel werd met een doek omwonden. Het *kif* werd betrokken van een van de leerlooierijen van Piethaan, Slichtenbree of Maaldrink.

kiften, ww., **kiften, ekift**, bekvechten.

kikkerd, zn., kikker, kikkvors.

Weet iej wat 'n heilöver tegen 'n kikkerd zeg asse der ene zut zitten? Niks! Hee vret hem achtermekäre op.

kim, zn., schimmel.

Zie ook: **koam**.

Zie: **poes**.

kinderköpkes, zn., *mv.*, vierkante, uit graniet gehouwen straatstenen met iets afgeronde kop.

kindsdoek, zn., witte linnen luier.

kinkeltjen, zn., vierkant stukje spek uit de nek van het varken.

Ook: *kinkelspek*.

kinne, zn., kin.

Oudsaks.: *kin*. Oudeng.: *cin*.

kip, zn., bepaalde hoeveelheid.

Zie ook: **kibbe**.

kippe, zn., kip.

kisjen, zn., kistje; bakje voor op de wagen waar de voerman op zat.

Zie: **voerkisjen**.

kisjesman, zn., marskramer.

kistentuug, zn., nette pak of japon.

Hee hef zien kistentuug an = Hij heeft zijn beste pak aan. Vroeger werden kleren en dekens in kisten bewaard. De meesten hadden geen kast.

kistewagen, zn., wagen waarop de kist van een boerenmeid of -knecht werd vervoerd bij verhuizing (verouderd).

kits, bw., oké, in orde.

Is alles nog kits bie oe thuus? = Is alles bij jullie thuis nog in orde?

kitsen, ww., **kitsten**, **ekitst**, missen, niet raken; gappen.

Vanmârgen wol ik mien nôtten rapen. D'r leien d'r wel dârtig onder de bomen. Mөөr 't hoofden al neet meer. Dee verdomde kinder hadden ze mien allemoale ekitst.

klabanus, zn., iets dat groot of plomp is.

Zie ook: **joekel**, **kabanes**, **knoert**.

kladde, zn., klodder; een grote hoeveelheid.

Jantjen, kiek noe is nөөr oew bo'tram; de botter zit d'r in kladden op. Dat hef toch neet neudig? Hee kreeg 'n mooie kladde achter de kόνte = Er werd druk over hem geroddeld. *Dingen hef ook 'n kladde in 't oge* = Die vent ziet niets ofschoon het voor de hand ligt. *D'r bint dit jөөr 'n kladde appels* = Er zijn dit jaar veel appels.

Zie: **kledderig**, **klödder**.

kladden, ww., **kladden**, **eklad**, knoeien; zn., mv., lurven.

Wat zit kleine Jenneken vandage weer met haer pap te kladden. A'k oe in de kladden kriege, krieg 'n pak op oew duvel dat oe heugen zal = Als ik je in de lurven krijg, beloof ik je een pak slaag dat je nog lang heugen zal.

klapbēzen, zn., mv., kruisbessen.

Zie ook: **krissebēzen**.

klaproze, zn., klaproos.

klasjeneren, ww., **klasjenerden**, **eklasjeneerd**, redekavelen.

klavieren, zn., mv., klauwen; handen; vingers. Middelned.: clauwier, clavier = haak.

Blijft met oew klavieren van dat ventjen of, anders doo ik iejluu wat.

kledderig, bn., bw., morsig, modderig; buiig.

As de snee geet smelten is 't altied weer zon

kledderige troep op stroate. In meert is 't vake kledderig weer.

Zie: **kladde**, **klödder**.

kleedwagen, zn., boerenwagen met huid, waarmee de boeren vroeger naar de vrijdagmarkt in Deventer kwamen.

Kleef, van - , zn..

In de uitdrukking: *Hee is van Kleef* = Hij is zuinig.

Ik bin van Kleef, ik holle meer van de hebbe as van de geef. (Bedoeld is de stad Kleef in het Rijnland).

klemme, zn., klem; roofvogel (vaak een sperwer).

De laatste tied grimmelt 't bie ons van de rotten. Gisteroavond ha'k 'n klemme ezet en vandage zat d'r mien al ene in. Vanmârgenvrog zag ik 'n klemme op mien kukens duken, ik kon 'm nog net votjagen.

klepkόνte, zn., iemand die altijd komt zeuren.

kleppe, zn., klap; klep (van een pet).

De kleppe van de brugge is ook op = De klap van de (vroegere) schipbrug is omhoog om een klein schip door te laten. *De kleppe van mien pette is ook kapot. 'n Kleppe met 'n prente* = Een snee roggebrood met een snee wittebrood erop.

kleppen, ww., **klepten**, **eklept**, geregeld heen en weer lopen, bv. van kinderen van de straat het huis in en weer terug; zeuren.

Jonges wat bint iejluu weer an 't kleppen; blief noe mөөr is op stroate. Ach man, lik toch neet zoo allebastens te kleppen.

kleppermansgrei, zn., minderwaardig gereedschap.

Zie: **kleppermansspul**, **kleppermanswärk**.

kleppermansspul, zn., slecht gereedschap.

Wa'j in dee winkel koopt kost oe neet völe, mөөr 't is dan ook kleppermansspul.

Zie: **kleppermansgrei**, **kleppermanswärk**.

kleppermanswärk, zn., slecht, slordig uitgevoerd werk, klungelwerk.

Dee timmerman nem ik neet weer; wat hee oflevert is allemoale kleppermanswärk.

Zie: **kleppermansgrei**, **kleppermansspul**.

klerazie, zn., kleding (verouderd).

Toe zee Piet uut de Singelgrefte hadden ehaald was hee zoo nat ewodden dat hee zien klerazie uut mos trekken.

kletskop, zn., soort uitslag op het hoofd; soort

koekje.
Duits: Glatze = Kale kop.
klaver, zn., klaver.
Oudeng.: clāfre.
Vroeger was er een bierbrouwerij in Deventer die een klaverblad als handelsmerk voerde.
klieën, zn., mv., boekweitebasten. Kievietseieren werden (worden) in een doos met *klieën* vervoerd.
klier(bak), zn., iemand die altijd tegen de draad in is.
klik, zn., op slag van een heel uur.
Vijf minuten voordat het carillon van de Grote Toren ging spelen, als inleiding van de uurslagen, hoorde men een klik op één van de klokken. *Um klik vöör tiene mot iej-luu binnen wèzen jonges; ons huus is gien kroeg wöör iej möör binnen könt vallen as't oe zoo te passe kump.*
klikke, zn., kliek, prak, etensresten.
D'r steet veur oe nog een klikken sniebonen in de ieskaste.
klingkrallen, mv., zn., cornalijnkralen.
Zie ook: **keliënkralen**.
klinke, zn., deurklink.
klinkertjes, zn., mv., klinkertjes; stoep bestaande uit klinkers.
Zie: **stuupkes**.
klikklap, zn., ogenblik.
Iedere klikklap kump hee hier anwaaien.
klödder, zn.
Zie: **kladde, kledderig**.
kloeke, zn., kloekhen.
Zie ook: **klökke**.
kloete, zn., kluit.
Oudeng.: clūt.
Wat lust een otter? Een dikke kloete botter.
kloeven, ww., kloefden, ekloaven, kluiven.
Nem dee butjes möör gerust, d'r völt nog heel wat of te kloeven.
Zie ook: **knoeven**.
klofjen, zn., kleding.
klöfte, zn., troep.
'n Klöfte jonges. Ieder noajöör kui'j bie ons op 't land grote klöften kieften zeen.
klokhuus, zn., binnenste van een appel; hart, longen en lever van een dier; baarmoeder.
Ze hebt bie de olde mevrouw A het hele klokhuus motten wegnemmen. Zee is noe al

weer aerdig te passe.
Zie: **kreuze**.
klökke, zn., kloekhen.
Zie ook: **kloeke**.
klokke, zn., uurwerk, klok; teug.
Helemoale gek is hee neet. Hee is net as een klokke dee stille is goan stoan, möör toch nog tweemoal daags de juuste tied angef. (naar Belcampo).
klömpenmajoor, zn., man of jongen op klompen.
klömpenmaker, zn., klompenmaker.
'Zit iej weer as 'n klömpenmaker met de könte nöör 't licht', zei men tegen een kind dat in de schemering met de rug naar 't raam zat te lezen. (Eng.: One does not sit in one's own light).
klömpenschole, zn., klompenschool, school voor de minder draagkrachtigen aan de Singel te Deventer. De tegenhanger was school A aan de Graaf van Buurenstraat, die de *vlooienschole* werd genoemd.
klöörloeder, bn., bw., louter, zuiver, onvermengd.
Disse rink is van klöörloeder gold.
klootvègen, ww., vèègden, evèègd, zaniken, kletsen, zeuren.
klootvèger, zn., zeurpiet.
klophengst, zn., slecht gecastreerde hengst.
klötse, zn., scheut.
Drink is uut, d'r zit nog 'n mooie klötse koffie in oew köpken.
klungel, zn., slecht exemplaar van iets; onhandig persoon; kluwen garen; klepel van een klok.
Ze hebt mien 'n klungel anekatst.
Zie: **klungelsken**.
klungelen, ww., klungelden, eklungeld, talmen, dralen; prutsen; niets zinnigs doen.
klungelig, bn., bw., ondeugdelijk, slecht.
klungelöle, zn., jenever met stroop.
klungelsken, zn., kleinigheid.
Ik heb(be) oe 'n klungelsken mee'ebraacht = Ik heb voor jou een kleinigheid (souvenir) meegebracht.
Zie: **klungel**.
kluntjes, zn., mv., kandijsuiker met een draad erin dat zondags in de koffie, i.p.v. suiker, werd gebruikt.
klunze, zn., onbeholpen iemand.

knappen, ww., knapten, eknapt, botsen.
De ene sjaffeur keek neet uut en toe knapten beide auto's tegen mekare.
knärpen, ww., knärpten, eknärpt, piepen, knarsen.
Dat veurrad van oew fietse knärpt as de pest. Döör mo'j is met de öliespuite bie.
knä(r)s(es)eböt, zn., kraakbeen.
Mien va is hardstikke gek op knässebutjes in zien deurmekare.
knasterd, zn., oude man; oude boom; soort tabak.
Das andere tabak as knasterd = Dat valt mij mee (of tegen).
knechjen, zn., knechtje; koosnaam voor jongetje.
Kom is hier, mien knechjen.
knee, zn., knie.
Iej mot de katte veur de knee binden, wordt gezegd tegen iemand die iets zoekt en het niet vinden kan.
knibbelen, ww., knibbelden, eknibbeld, kibbelen; haarkloven; pingelen.
Zie: **jödden**.
kniene, zn., konijn.
kniepen, ww., kneep, eknepen, knijpen, hem knijpen; in angst zitten.
Wöörumme mo'j dat meisken noe zoo kniepen? Ze hef oe toch niks edoan? Hee knip hem = Hij zit in de piepzak.
knieperd, zn., zuinig iemand.
In de uitdrukking: *Hee zit in de knieperd = Hij is bang.*
kniep-of, zn., cichorei.
Zie: **peerdjen**.
knieptange, zn., nijptang.
Man, wol iej dat karwei zoo klören? Schei toch uut. Goa op dak zitten en kreien melken met de knieptange!
knieszen, ww., kniesden, ekniesd, wegwijnen.
knip en weerknip.
In de uitdrukking: *As 't knip en weerknip = als het er om gaat. As 't knip en weerknip is hee nog familie van mien.*
knipgat, zn., gat in weg of straat waardoor een voertuig een schok krijgt als het er overheen rijdt.
knipmutse, zn., kornetmuts.
knoert, zn., iets groots, kanjer; harde trap.
Mien buurman hef gisteren een knoert van

'n snook evangen.
Zie: **joekel, kabanés, klabanus**.
knoeven, ww., knoafden, eknoaven, kluiven.
Zie ook: **kloeven**.
knökkel, zn., kneukel, knokkel.
knökkelenbos, zn.
In de uitdrukking: *'n Mense mot toch eerst altied deur 't knökkelenbos = Men moet toch altijd door de beproevingen heen zien te komen.*
knolle, zn., knol (veldvrucht); paard; gat in de kous.
Henne had amper nieje kousen anetrokken of hee had d'r alweer een knolle in.
knollerape, zn., koolraap.
Zie ook: **oranjestaafjes**.
knooien, ww., knooiden, eknoid, knoeien.
Jantjen lik toch neet zoo te knooien met oew èten.
knoop-kuis-kralen, uitdrukking bij het knikkerspel.
Tegen 'betaling' van een *knoop, kuis* (knikker) of *kralle* (kraal) mocht men in een boek dat de aanbieder stevig vast hield en waarin tussen verschillende bladzijden een plaatje verstopt was, raden waar dat zat. Raadde men goed, dan mocht men het plaatje hebben.
knötteren, ww., knötterden, eknötterd, kreuken.
Dee jörk is in de wasse goan knötteren.
knup, zn., knoop in touw of draad.
Doo mien dat is uut de knup = Leg me dat eens uit. 'Noe, döör zit ook gien knuppen in', zei Jannes, toe Berend 'n boddel in ene klokke deur de hals goat.
knuphansen, zn., mv., handschoenen door een koordje verbonden, zodat kinderen ze niet kunnen verliezen.
knuufken, zn., kapje van brood.
koaje, zn., meisje; pruim tabak.
Annie van hiernoast is amper vieftiene, möör 't is al een leuke koaje. Dee olde baas löp altied met 'n koaje achter de kiezen.
Zie: **kalle(tjen)**.
koaken, ww., koakten, ekoakt, koken.
Wat koakt moo vandage? = Wat kookt ma vandaag?
koakhuus, zn., kookhuis.
Staat nog vaak bij oude boerderijen, los

van het hoofgebouw. Zomers wordt er ook overdag in gewoond.

koalen, *zn., mv.*, steenkolen.

Maar: *rooie kolen* = rode kolen.

koam, *zn.*, schimmel, o.a. op ingemaakte groente.

Eng.: coom = roet, aanslag.

Zie ook: **kim**.

köchel, *zn.*, grote dove kool in een stoof.

koale, *zn.*, kuil.

De boeren bewaert tegenswoordig 'n hele boel spul in 'n koele met plastic d'r oaverhen.

koerazie, *zn.*, moed, durf.

Fr.: courage.

koeren, *ww.*, **koerden**, **ekoerd**, koeren (van duiven); de wacht houden; rommelen in de darmen.

Heel vroeger was er een wachttoren aan het eind van de Bergweide bij de Koerhuisbeek, die diende ter bescherming van weide en stad voor gevaar uit het zuiden. Als de kinderen uit Epse voor het eerst met hun ouders op zondag naar de Bergkerk gingen, werd hen wijsgemaakt dat ze bij de Koerhuisbrug eerst een *old wief veur 't gat mos-sen kussen*. (Uit: 'Oud-Achterhoeksch Boerenleven' van H.W.Heuvel)

koesjee, *zn.*, bed.

Fr.: se coucher = gaan slapen, liggen.

Noör de koesjee gaan. Noar Betje van de Veren in de Lange Lakenstraote gaan = naar bed gaan.

Vgl.: De uitdrukking: 'koest' tegen een hond gezegd, betekent lett.: couche toi = ga liggen.

koeskoes, *zn.*, dooreen geknoeid eten van onduidelijke herkomst.

Wat is dat noe veur rare koeskoes = Gezegd van een gerecht dat men niet kent en dat er niet smakelijk uitziet. Koeskoes is een nationaal gerecht in Marokko en Algerije.

koetseloo, *zn.*, oud-Deventer spel.

Een *koetseloo* is een werptuig, bestaande uit een tot een ring ineengedraaide twijg-schil, met een uithangend einde. De *koetseloo* wordt, na enige verticale slingeringen, zo hoog mogelijk in de lucht geworpen. In de twintiger jaren waren ze nog bekend on-

der de naam 'parachute'.

koeze, *zn.*, lompe, domme en/of ongemaniereerde man of vrouw.

koffieöle, *zn.*, koffieteut.

kogelflesken, *zn.*, kogelflesje.

Dit type fles werd gebruikt door limonade-fabrieken die limonade gazeuse maakten. De smaak werd kunstmatig aangebracht. Het was priklimonade doordat onder druk koolzuurgas werd toegevoegd. De afsluiting van de fles was een rand met een gum-miflens en een glazen kogel die door de druk van het koolzuur tegen de flens werd gedrukt. Om de fles te openen moest men met de vinger de kogel naar beneden duwen. In Deventer waren limonadefabrieken van de firma Wed. S. Schutte in de Leusensteeg en van Spoelstra in de Assenstraat. Limonade gazeuse werd gemaakt in de smaken: citroen, frambozen, grenadine (smaak van de granaatappel) en champagnepils. Bij de Deventer sportverenigingen werden kogelflesjes *bulkjes* genoemd, omdat men na het drinken moest *bulken* = boeren.

koke, *zn.*, koek.

A'j vroeger een steenpoeste hadden ging iej nōör Bussink of Klopman Baerselman en dōör kocht iej veur een dubbeltjen kokedege. Dat lei iej op de poeste en dan brak hee de volgende dag vaste deur.

kokelekoo, *zn.*, drukte, lawaai.

Jongen, iej mot mien neet zon kokelekoo maken.

köker, *zn.*, koker.

Iej könt oew lèsbrille bèter altied noa gebruuk in de köker doon. Asse oe kapot geet kost oe dat 'n bult geld.

kokkerd, *zn.*, iets groots.

Wat hef dee vent 'n kokkerd van 'n neuze.

kokkieje, *zn.*, kokinje, steek, schelpachtig zuurtje.

Fr.: coquille = schelp.

Rijmpje:

'k Magge liejen

Dat oe de kokkiejen

In lange riejen

Zonder te spiejen

Deur de hals meugt gliejen.

Dit rijmpje was plm. 1900 bekend in een

Deventer familie. De bekendste *kokkiejen* werden gemaakt door de N.V. J.P. Coelingh en zonen in de Assenstraat.

kold, *bw.*, *bn.*, koud.
'n Kolde dooi is 'n wisse dooi = Doorzettende dooi.

kolde, *zn.*, kou(de).
Ik veule mien niks lekker; 'k geleuve da'k de kolde in de bötten hebbe. Wat goed is veur de kolde is ook goed veur de wärmt.

koldemarkt, *zn.*, najaarsmarkt in november.

koldfiesterd, *zn.*, koukleum.
 Zie: **fiesterd**.

kömme, *zn.*, drinkkom.
Vrogger dronken de mensen meer uut kòmmen as uut köpk.

kòmmederen, *ww.*, **kòmmedeerden**, **ekòmmedeerd**, commanderen.
Kòmmedeer de hönd en blaf zelf.

kòmmen, *ww.*, **kwam**, **ekòmmen**, komen.
Jantjen, an dat allozie van grootpa mo'j möör neet ankòmmen. As 't kump is 't nog vrog genog = Geen zorgen voor de tijd.

kòmpabel, *bn.*, *bw.*, bekwaam, in staat tot; nuchter.
Nee, veur dat wark is Derk neet kòmpabel.
 Zie ook: **bekwoam**, **kapabel**.

Kòngo, *de -*, *zn.*, blok noodwoningen gebouwd aan het eind van de mobilisatiejaren 1914-1918. Het waren vier huizen onder één kap, hoofdzakelijk gebouwd van drijfsteen. De officiële naam was Molenwijk.

konink, *zn.*, koning.
 Van het Germ.: *kunja* = geslacht. Bete- kent eigenlijk 'afstamming van een (godde- lijk) geslacht'. Een koning werd vroeger geacht van een god af te stammen.

kònk, *zn.*, koffiepot.
 Zie: **kunkeltjen**.

kònkelefoezen, *ww.*, **kònkelefoesden**, **ekònke- lefoesd**, stiekem praten; bekokstoven; rod- delen.
Wat zit iejluu döör te kònkelefoezen? Mò- ge wieluu ook is heuren wa'j uutbreujt?

kònkelen, *ww.*, **kònkelden**, **ekònkeld**, sa- menspannen; ruilen.
 Zie: **gekònk**.

kònkelerieje, *zn.*, gekonkel.

kònnen, *ww.*, **kon**, **ekònd**, kunnen.
Goed met mekäre kònnen = Goed met el-

kaar kunnen opschieten. *Hee mòt 't altied kònnen* = Hij moet er altijd aan geloven.

kònt(e), *zn.*, achterwerk, zitvlak, kont.
'n Kònte met krenten hebben = Heel veel drukte maken. *De kònte op de leeste sloan* = Ergens onverwacht met de neus in de bo- ter vallen.
't Was bie Jansen in huus zon rotzooi da'j oe de kònte neet konnen keren = Het was daar zo'n troep dat je geen stap kon verzet- ten. *Wie liepen ons de kònte uut de hoak um de trein nog te kònnen halen.* 't Is bie *Peters en Meier uut en in mien kònte* = Liggen altijd bij elkaar over de vloer. *Dee is ook bange dat hee zien mond eerder verslit as zien kònte* = Hij durft zijn mond niet open te doen. *Wat hee in de kop hef, hef hee neet in de kònte* = Hij is een doorzet- ter.
Hee is de beste van de klasse, hee stek d'r met kop en kònte uut (ook: *met kop en kè- le*).
 Zie: **kus-mien-de-konte**.

kòntrei(n), *zn.*, *mv.*, omgeving, buurt.

koo, *zn.*, koe.

kööntjes, *zn.*, *mv.*, kaantjes, spekvet.
 Kleine dobbelsteentjes die overblijven als reuzel, rund- of kalfsvet is uitgebraden. Werden (worden) als lekkernij op rogge- brood gegeten (ook: *koajen*).

koor, *zn.*, zangkoor; troep mensen.
In Dèventer bint altied vòlle mensen lid van 'n koor ewest. 't Is döör in dat café altied 't zelfde koor dat keet maakt.

koor van knikker-de-knak, *zn.*, koor van licht en donker = een zootje ongeregeld.
 Zie: **kardoes**.

koorse(n), *zn.*, koorts.

kop, *zn.*, hoofd, kop; ijzeren inhoudsmaat, van buiten groen geverfd en van binnen rood. Aan de buitenkant, iets onder de rand, zat een messing band. Wordt niet meer gebruikt. Droge inhoudsmaten wa- ren: één kop, twee kop en vijf kop.

kopkulee, *zn.*, kopje duikelen.

köper, *bw.*, *bn.*, koper (roodkoper of geelko- per, ook wel messing).
'n Antieke köperen kètel is tegenswoordig 'n bult geld weerd. *Dat smaakt nöör köper* = Dat is te duur.

köperen maandag, zn., kopermaandag, de maandag na Driekoningen. Feest voor de drukkers.

köre, zn., kar, wagen.

Hem is gien köre an de kònte ebonden = Hij laat zich toch niet tegenhouden. Rond 1900 was er op het Gymnasium aan de Nieuwe Markt een leraar in Latijn en Grieks die Wilmink heette. Zijn vrouw heette Louise. Op dinsdag was er daar altijd groentemarkt waarbij de meeste groente werd aangevoerd door kwekers uit de Steenkamer, met hun eigenaardige karren op twee wielen plus een neuswiel. Tijdens een pauze zat Wilmink in de lerarenkamer en keek naar de markt. Daar zag hij zijn vrouw staan die groente kocht, maar haar kind kennelijk niet in de gaten hield. Hij schoof het raam op en riep: 'Lawiese, kiek toch uut, ons kind henk met de kop uut de köre!'

Zie: **kruwagen**.

kören (koren), ww., **köörden**, **eköörd**, rijden, karren.

Wöör is moo? O, dee is hen kören = Zij is met de kinderwagen op stap.

körf, zn., korf; mand; bijenkorf.

körke, zn., kurk.

Hei'j nog iets önder de körke? = Heb je nog iets te drinken?

körreltjen, zn., korreltje.

Ik kregre vanmårgen 'n körreltjen zand in mien oge en ik kan 't möör neet kwiet raken.

kö(r)ste, zn., harde buitenkant; korst op een wond; broodkorst.

Nem nog 'n köpken koffie, iej könt d'r bèter van pissen as van 'n kösken brood.

ko(r)t, bn., bw., kort; gewisseld; zuinig.

Dat is de kotste weg nöör Zwolle. Roa'j is wa'k veur dee olde klokke ebeurd hebbe? Dach iej twintig gulden? Noe dan bi'j der kot bie. Kön iej mien 'n tientjen kot maken? = Kun je mij dit tientje wisselen? Dee jonge van Harmsen wödt akelig kot eholden = krijgt weinig ruimte.

ko(r)toasemig, bn., bw., kortademig.

köster, zn., koster.

kösteren, ww., **kösterden**, **ekösterd**, lichte arbeid verrichten; drentelen.

Hoe geet 't tegenswoordig met oew olde vader? Och hee köstert nog zon betjen um 't huus hen. Mien zönneken (= zoontje) löp noe al zon betjen um mien hen te kösteren.

Zie: **köttelen**.

köttel, zn., keutel; klein kind.

Vrögger laggen d'r völle peerdeköttels (ook: peerdeviegen) op stroate. Deze werden wel door armelui verzameld en aan de ijzergieterij van Nering Bögel verkocht. Deze köttels werden gemengd met de vormklei voor de gietmallen om die te verstevigen.

köttelen, ww., **köttelden**, **ekötteld**, licht werk doen; beuzelen, prutsen, knoeien; drentelen.

Bin iej vandage nog uut ewest? Joa, ik hebbe wat langs 't nieje Wellepad ekötteld. Jonge, zie toch neet zoo te köttelen en maak noe eerst oew huuswark is of.

Zie: **kösteren**.

köttelschole, zn., kleuterschool.

Zie ook: **spölschole**.

kottens, bw., onlangs.

kouse, zn., kous.

Jantjen, trek as de bliksem 'n paar nieje kousen an. Dee'j noe an hebt bint zoo smerig da'j ze rechttop tegen de mure könt zet-ten.

kousevoten, zn., mv., kousevoeten.

Op kousevoten lopen = Sluipen, zachtjes lopen.

kousevoter, zn., drijfтол zonder spijker; geluidloos windje dat wel stinkt.

kouwe, zn., kooi.

Zie ook: **kui(w)ken**.

kraaie, zn., kraai; bijdehand meisje.

Oudsaks.: krāja.

Zie ook: **kreie**.

krabbe, zn., krab, kleine verwonding.

Dee krabbe an mien doem veul ik de hele dag, kui'j noagoan wat een mense met zien doem dut.

krafte, zn., karaf, tafelfles.

krage, zn., boord; kraag.

'n Stuk in de krage = Dronken.

Mien vrouwe zei da'k een niej oaverhemd an mos trekken umdat mien krage smerig was. Dinges had vriedagoavond zon stuk in de krage dat de plietsie hem hef opebracht.

kralle, zn., kraal (in meisjesspel); vruchten van

de aardappelplant; klein pittig meisje.

In de uitdrukking: **knoop**, **kuis** of **kralle**, waarmee de bezitter van een **kiekdeuze** of **kiekkaste** aangaf dat men tegen betaling tot kijken kon overgaan.

Zie: **kulekenknik**.

krallen, ww., **kralden**, **ekrald**, schitteren; uitpuilen.

De ogen kralden hem in zien kop toen hee dee goochelaar an 't wark zag.

krane, zn., kraan (tap); hijstoestel; kraanvoegel.

Raadsel:

Gèèl isse

Wit pist e

Stief steet e

Håd geet e

(wat is dat?) (koperen waterkraan!)

kranenzomer, zn., mooie nazomer.

kranewaken, ww., **waakten**, **ewaakt**, slecht slapen doordat men ergens last van heeft.

Ik hebbe de hele nacht liggen kranewaken van de kiespiene.

krang(e), bw., verkeerd om, binnenstebuiten.

Tone was zoo zat dat hee zien jas krang(e) had anetrokken toen hee uut de kroeg kwam.

krap, bw., te kort.

Ik kan oe gien kömme melk meer geven; ik zitte d'r nogal krap in.

krappe, zn., klamp aan een kerkboek; gesp op een schoen (verouderd).

Kraton, zn., naam van een blok huizen tussen de Diepenveenseweg, Kolkweg en Beestenmarkt.

krregel, bn., bw., kras.

Dee olde dokter is al bienoa negentig, möör hee löp d'r nog kregel bie.

kreie, zn., kraai. (tegenwoordig meer: **kraaie**).

Zie ook: **kraaie**.

krèkelink, zn., krakeling, koekje in de vorm van een acht.

Zie: **Palmpoasen**.

krengerig, bn., bw., kringerig, gezegd van aardappels waar **kringen** (kringvormige ziektevlekken) inzitten.

Zie: **kringe**.

Zie ook: **kringerig**.

kremselig, bn., bw., kribbig.

Mientjen is vandage toch zoo kremselig; ik

geleuve vaste dat zee wat onder de leden hef.

krenteböörd, zn., gezegd van iemand die veel uitslag of puisten op zijn kin heeft.

krentenkakkerd, zn., Pietlut.

krentestoete, zn., krentebrood.

Zie ook: **krintestoete**.

kreuze, zn., klokhuis van appel of peer; rode bosbes (*Vaccinium vitis Idaea* L.).

Zie: **klokhuis**.

kribbe, zn., bed (slaapplaats); dam in een rivier om de stroomsnelheid te vergroten en daardoor de vaargeul te verdiepen.

A'j zwemmen goat mot iej duvels oppassen da'j neet in een deep gat achter 'n kribbe te-rechte komt.

kribbekatte, zn., snibbig meisje.

kriegeltjen, zn., krijgertje (kinderspel).

Zie ook: **kriegertjen**.

kriegen, ww., **kreeg**, **ekregen**, krijgen; pakken, nemen.

Kriegt ze bie oewluu nog altied wat met Sunderkloas? Dat mo'j neet doon, iej kriegt d'r oe zelf mee. Dat ze oe nog möör lange meugt lusten, kriegen zal nog wel goan.

kriegertjen, zn., krijgertje (kinderspel).

Zie ook: **kriegeltjen**.

kriet, zn., krijt.

Mien keu dut niks as ketsen, 'k zal d'r is kriet an doon.

krietzoer, bn., bw., erg zuur, zo zuur dat er krijt bij moet.

krikke, zn., soort kleine zwarte kers; ondermaats meisje.

Wat blif Alie toch 'n kleine krikke; döör zit helemoale gien schot in.

kringe, zn., kring.

De kinder zatten in 'n kringe bie mekäre.

Zie: **krengerig**.

kringerig, bn., bw.

Zie ook: **krengerig**.

krinten, zn., mv., krenten.

krintestoete, zn., krentebrood.

'n Lekkere krintestütjen smaakt met 'n kladder roombotter önmeugend lekker.

Zie ook: **krentestoete**.

krissebèzen, zn., mv., kruisbessen.

Zie ook: **klapbèzen**.

kroambedde, zn., kraambed.

Jantjen lig van Mannes weer in 't kroambedde. Zee kan d'r umsgeliëks wel in bliëven, want dat stel jongt möör an.

Zie: **kroame**.

kroame, zn., kraam; kraambed.

Zie: **kroambedde**.

kroepen, ww., **kroap**, **ekroapen**, kruipen.

krökkel, zn., sukkel, sukkelaar.

krökkelen, ww., **krökkelden**, **ekrökkeld**, sukkelen.

Dee olde Mentink krökkelt ook al 'n hele tied.

Zie: **krukkelen**, **krukken**.

krökkelig, bn., bw., sukkelig.

kroppe, zn., krop (zakvormige verwijding in de slokdarm van bv. duiven en kippen); kropsla.

Jan, sneij mien èven 'n paer kröpkes sloa veur bie 't èten.

krujen, ww., **kruujden**, **ekruujd**, kruien (met een kruitwagen); kruien (van ijs).

Rijmpje:

De upperman kruujt stenen,

Den helen dag deur.

Wat krig'e döör veur?

Thuus achterveur!

As noe de deuj deurzet, zal 't ies in den Ies-selt wel gauw goan krujen.

krujen, zn., mv., kruiden, kruidenrijen.

Völle huusvrouwen hebt tegenswoordig wel tien pötjes of zekskes met krujen in huus.

Zie: **kruud**.

krujerig, bn., bw., gekruid.

Nee, dee koke is mien te krujerig. D'r zit vaste te völle pement in.

krukke, zn., deurkruk; kruik; iemand met twee linkerhanden.

krukkelen, ww., **krukkelden**, **ekrukkeld**, sukkelen.

Zie ook: **krökkelen**, **krukken**, .

krukkelig, bn., bw., sukkelend.

krukken, ww., **krukten**, **ekrukt**, sukkelen (met de gezondheid).

Zie: **krökkelen**, **krukkelen**.

krumen, ww., **kruumden**, **ekruumd**, kruimig worden.

De eerpels begint al aerdig te krumen; voort kui'j ze ofgeten.

krummel, zn., kruimel.

Krummels is ook brood = Wie het kleine

niet eert is het grote niet weerd.

Zie: **brood**.

krustemkrasten, bw., kriskras.

Wie liepen krustemkrasten deur 't bos toen dee grote driejjacht in Wesepe ehouden was, möör jammer genug konnen wie dee aneschoaten kok (fazantehaan) neet trap-pereen.

kruud, zn., kruid (planten, gewas).

Oudsaks.: krüd.

Zie: **krujen**.

kruudhof, zn., boerenbloementuin.

Vroeger ook een kruidentuin bij een klooster.

kruudkoke, zn., kruidkoek.

Door Deventerkoekbakkers ontwikkelde koeksoort, o.a. bereid uit roggebloem, oranjensnippers, honing, rietsuiker en diverse exotische kruidenrijen.

kruudmoes, zn., kruidmoes.

Speciale gewestelijke middagkost die vroeger tijdens de roggeoogst naar het land werd gebracht. Het bestaat o.a. uit *pelle-gaste* (gort) en *rezienen* (rozijnen met pit), spek, rookworst, Roomse kervel en *Brune Berend* (waterkruizemunt). Dit alles in karnemelk gekookt en koud opgediend. Op het bord gaat er nog een lepel stroop over. N.B.: Men zegt dat het een heel oud heidens recept is dat oorspronkelijk negen kruiden bevatte. Onder invloed van het Christendom werden het er zeven.

kruudnègel, zn., kruidnagel.

kruus, zn., kruis.

Völle kathelieken hebt thuus een kruus an de mure hangen. Hee löp met 't kruus op de knejen = Die broek is hem veel te wijd.

kruut, zn., (bus)kruit.

kruwagen, zn., kruitwagen.

Zie: **köre**.

kuier, zn., wandeling.

'n Hele kuier = Een lange wandeling.

kuieren, ww., **kuierden**, **ekuierd**, wandelen.

kuierlatten, zn., mv., benen.

Hee nam de kuierlatten = Hij ging er van door.

Zie ook: **billewagen**.

kuis, zn., knikker; hoofd.

Er waren verschillende soorten *kuizen*. Bv. *pottebakkers*, glazen *kuizen*, gekleurd of

ongekleurd en de *looien tokkerd*. De laatste was een stalen kogel uit een kogellager.

Hee zit achter de witte kuizen, wordt gezegd van iemand die wordt verpleegd in de Psychiatrische Inrichting 'Brinkgreven'.

N.B.: Deze uitdrukking stamt van de ronde (witte) stenen bij de inrit.

kuizendeuze, zn., knikkerdoos.

Meestal van een oude schoenendoos, met aan één kant drie of vier openingen van verschillende grootte met daarboven de cijfers 1 t/m 4. Het hoogste cijfer bij de kleinste opening. Gooide men een *kuis* in een gat, dan kreeg men een *kuis* terug, plus het aantal gelijk aan het cijfer boven het gat. De gemiste *kuizen* waren voor de eigenaar van de *kuizendeuze*.

kuizentikken, ww., **tikten**, **etikt**, knikkeren.

kui(w)ken, zn., kooitje.

Kiek, döör löp 'n vruiwken met 'n kuiwken. En dat kuiwken höldt ze vaste an 'n tuiwken. En in dat kuiwken zit 'n kuken-tjen. = Kijk, daar loopt een vrouwtje met een kooitje. En dat kooitje houdt ze vast aan een touwtje. En in dat kooitje zit een kuikentje.

N.B.: Dit werd eens door een Deventer Stokvis gezegd tegen zijn vrouw, die uit de Zaanstreek afkomstig was en die natuurlijk van dit Deventers niets begreep.

Zie ook: **kouwe**.

kukelen, ww., **kukelden**, **ekukeld**, over de kop buitelen; vallen.

Oaver de kop kukelen, vaak met de uitroep: *Kopkukelee oaver de beddeplankee! Döör was ik hoaste ekukeld. Mense, pas op dat oe de bloempot neet umme kukelt.*

kuken, zn., kuiken; minachtend gebruikt voor jongen of meisje.

He'k van mien lèven, zon kuken van 'n meid hef noe al 'n jonge!

kulenenknik, zn., knikerspel dat door meisjes met *krallen* werd gespeeld. Hierbij werden door de speelsters een rijtje *krallen* op een afgesproken afstand van een putje (*pot*) gelegd, waarna ze *ummes de beurten* met de duimnagel de *kralle* in de *pot* moesten mikken. Zij die de laatste *kralle* in de *pot* mikte, kreeg de inhoud van de *pot*.

Zie: **kralle**.

kulen, ww., **kuulden**, **ekuuld**, rollen; buitelen.

'n Balle nöör 'n kind kulen. Hierbij roept men: *'Kulo!'* *Hee kuulden oaver de grond.*

kunkeltjen, zn..

Zie: **könkel**.

kunsten, zn., vreemde handelingen.

Wie zölt oe dee kunsten wel is gauw ofleren.

kuntjen, zn., achterwerk.

Ene 'n kuntjen geven = Iemand een steuntje geven bij het overklimmen van een hek of een muur. *As mien opa 'n mooie jonge meid zag lopen zei hee altied: 'n mooi kuntjen is nooit weg'.*

Zie: **kuntjesdag**.

kuntjenblik doon, ww., **deej**, **edoan**, een plat steentje over het water keilen.

kuntjesdag, zn., lett.: kontjesdag, gezegd van een jongen tegen een ander, terwijl hij deze onverwachts met de knie tegen diens achterwerk stoot.

Zie: **kuntjen**.

kupen, zn., kuip, wastobbe.

Moo hef de hele margen ewassen op de kupen.

kus-mien-de-könte, zn., rare snaak.

Jannes dut vake zoo ampat; 't is mien ook een kus-mien-de-könte.

N.B.: *Kust hem is =* Drink je glas eens uit. Ook: *kus-mien-de-knee*.

Zie: **könte**.

kuterd, zn., vis waar de kuit nog in zit.

kuut, zn., kuit (van een been); kuit (van een vis).

kwabbe, zn., verdikking.

Hoo kump dinges toch an dee grote kwabbe an zien wange? Zol 'n bieje hem estoaken hebben?

kwaken, ww., **kwaakten**, **ekwaakt**, kwaken (van kikkers); jeremiëren, kleinzerig zijn.

Dee twee olde vruiwkes likt altied te kwaken. Iej mot neet zoo met oew kinder hen kwaken; zoo slim is 't noe ook weer neet.

kwakerd, zn., kleinzerig persoon.

kwakerieje, zn., gekheid; onzin; aanstellerij.

Duits: Quackelei = kinderpraat, onzin.

kwakken, ww., **kwakten**, **ekwakt**, neersmijten.

Dee sjouwer an de Welle kwakten de zakken zoo hard neer dat de koffiebeuntjes oa-

ver de stroate rolden.

kwaksen, *ww.*, **kwaksten**, **ekwakst**, met een smak neervallen.

Oarend kwaktsten met zien fietse zoo hard op de stroate, dat hee buten westen bleef liggen.

kwalsteren, *ww.*, **kwalsterden**, **ekwalsterd**, slijm ophoesten en uitspuwen.

kwaste, *zn.*, kwast.

Oudsaks.: quest.

kwavoepteek, *zn.*, slordige reparatiesteek.

Wordt gezegd van een scheur in een kleidingstuk, die met grote steken voorlopig is dichtgemaakt.

kwekke, *zn.*, kweekgras (*Triticum repens*).
Hardnekkig onkruid.

Zie ook: **kwekkoo**.

kwekkoo, *zn.*, kweekgras.

Zie ook: **kwekke**.

kwenne, *zn.*, hermafrodiet. Wordt zowel van mensen als van dieren gezegd.

Middelned.: quene = oude vrouw.

Vgl.: Eng.: queen.

kwidam, *zn.*, zonderling, rare kwibus.

Lat.: quidam = een zeker iemand.

kwiet, *bw.*, weg, zoekgeraakt.

Iets kwiet maken. Iets kwiet wodden. As de olde Merie van hiernoast de brille weer kwiet emaaft hef röp ze ons altied um te zeuken. En wee hem vindt krig een dubbeltjen.

kwoad, *zn.*, kwaad.

Blijf van dee jonge of, of hef hee oe kwoad edoan?

kwoajonge, *zn.*, kwajongen.

kwoale, *zn.*, kwaal, ziekte.

Oudsaks.: quāla.

Wat veur kwoale Anne onder de lejen hef, weet de dokter ook neet, möör mooi is anders.

kwoalijk, *bn., bw.*, kwalijk.

L

laatste, *zn.*.

In de uitdrukking: *Dee vrouwe van Tone löp ook op 't laatste* = De vrouw van Toon is bijna aan de bevalling toe.

Laban, tuug van -, *zn.*, onbeschofte of erg lastige personen.

Vgl.: Genesis: 24.

labbedoedas, *zn.*, klap, opstopper.

labendig, *bn., bw., tw.*, verdraaid.

Wel labendig! = Wel verdraaid! *Labendig zwöör* = Verdraaid zwaar. *Dee jonge van mien kan toch zoo labendig völle eten.*

lak, *bn., bw.*, flauw (van smaak en geur van voedsel); krachteloos, slap (van personen).
Middelned.: lac = o.a. flauw, laf, slap, zouteloos, krachteloos.

An dat eten is gien lak of smak = Aan dat eten is geen kraak of smaak. In Westfalen zegt men: Et es nitt rak of smak derane. In Oost-Friesland heet het krak of smak. Rak is verwant met reuk. De uitdrukking betekent dus: Er is geen reuk of smaak aan.

lammenadig, *bn., bw.*, lam; vervelend; onaan-

genaam.

Fr.: lamenter = weklagen.

Iederene vindt Därk 'n lammenadige keerl. Ik veule mien vandage toch zoo lammenadig; zol 't de jandoedel van gisteroavend wèzen?

lamzak, *zn.*, vervelende of lastige vent.

Dee kleine Appie van de oaverburen is mien toch zon lamzak; altied hef hee wat.

Zie ook: **zeikzak**.

landverovertjen, *zn.*, jongensspel.

Op een afgebakend stuk grond werd om de beurt met een mes of ander scherp voorwerp in de grond gegooid. In de richting waarin het mes bleef staan werd een lijn getrokken. De gooier mocht kiezen welk stuk grond hij nam.

Zie ook: **zandhappertjen**.

langen, *ww.*, **langden**, **elangd**, geven, aanreiken.

Catootje, langt mien de suker èven an.

Vgl.: Handlanger.

langerder, *bw.*, langer (dubbel comparatief).

- Zo ook: *Bèterder, slimmerder, groterder, mooierder*, enz. *Iej mot is wat langerder blieven!*
- lankaster**, zn., gordijnstof; *bn.*, van lankaster gemaakt.
Lankaster is een gepapte, dikke stof, genoemd naar de Engelse stad Lancaster. Deze stof werd gebruikt voor rolgordijnen. Om die recht te laten hangen en op te kunnen rollen, werd aan de onderkant een zoom gemaakt, waardoor een dun, iets bol latje werd gestoken. Het geheel werd voltooid door aan deze zoom een rand met balletjes te maken. Deze randen kon men kant en klaar kopen.
- lankverrekt**, *bw.*, languit.
Van de hitte waren wie zoo lui ewodden dat wie lankverrekt in 't grös gingen liggen.
- lanteern(e)**, zn., lantaarn, (lantaren).
Iej bint 'n goeie lanteern, möör iej geeft weinig licht = Je staat me in het licht.
- lappe**, zn., lap.
Oudsaks.: lappo.
Mien vrouwe hef op de märkt 'n mooie lappe stof ekocht. Mien fietseband was lek, möör ik heb d'r zelf een lappe opeplakt.
- lapper-de-poepie**, *tw.*
In de uitdrukking: *Dat is lapper-de-poepie* = Dat lijkt nergens op.
- late**, *bw.*, laat.
Middelned.: late. Oudeng.: late. Germ.: latta.
- latigheid, in de** — , zn., laat.
Wöörumme kom iej altied in de latigheid? (verouderd).
- latkoke**, zn., latkoek.
Latkoek, de goedkoopste soort Deventer peperkoek, werd gebruikt om het baksel (schot) te beschermen tegen de hete ovenwanden. Het werd in de winkel voor 2½ cent per vierel verkocht. Kinderen die jarig waren, bond men vroeger een stuk *latkoke* op de linker bovenarm (*anbinden*).
Zie: **anbinden**.
- latte**, zn., lat.
Oudsaks.: latta.
Op de latte kopen = Op de pof kopen. *Hee hef alles an de latte emaaft* = Hij heeft er alles doorgejaagd. *Hee is schone an de latte* = Hij is blut. Ook: Hij is uitgeput. 'n *Lange latte* = Een lang persoon.
- ladder**, zn., ladder.
Eng.: ladder.
'n Lange man is 'n ladder in huus = Een lange man kan in huis overal bij komen.
- leef**, *bn.*, *bw.*, lief.
- leefhebberieje**, zn., liefhebberij, hobby.
Jan hef zon leefhebberieje in 't vissen dat hee geregeld thuus kump as ze 't èten al op hebt.
- leegte**, zn., laagte; vallei.
Dèventer ligt in de Iesselleegte.
Zie ook: **lèègte**.
- lèègte**, zn., laagte (verouderd).
Zie ook: **leegte**.
- leerze**, zn., laars.
- leeste**, zn., leest.
Op de leeste sloan = Het met het eten eens goed van nemen.
- lege**, *bn.*, *bw.*, laag.
't Water in den Iesselt stond zoo lege da'j d'r met leerzen an deurhen konden lopen. Dee weide lig zoo lege dat hee zowat elk jöör onder water steet.
- leggen**, *ww.*, **loag**, **eloagen**, liegen.
Grote mensen leegt, kinder zekt de wöörheid neet. A'k lege, leeg ik in kemissie.
- leie**, zn., lei.
Oudsaks.: leia.
Vrögger schreven de schoolkinder met 'n griffel op 'n leie. Met de leste storm bint d'r 'n hoop leien van 't karkedak ofeweid.
- lek** — **en** — **gebrek**, zn., alles wat iemand hindert.
Wat zei hee toch tegen oe? Och, hee vertelden mien zien hele lek en gebrek.
- lekkazie**, zn., lekkage.
- lekken**, *ww.*, **lekten**, **elekt**, likken; lekken.
De katte lekten zien bek of, zoo lekker vond hee dat stuksken makreel. De loodgenter is gister nog ewest en noe lekt mien dee krane al weer.
- lekker dier**, zn., schertsend gezegd van iemand, die men een beetje ondeugend vindt.
- lekkeren**, zn., fraai of lief persoon.
Zie ook: **lekkertjen**.
- lekkertjen**, zn., fraai of lief persoon.
Iej bint mien ook 'n lekkertjen = Jij bent me ook een lieverd, vaak ironisch bedoeld.
Zie ook: **lekkeren**.

leng(e), *zn.*, bederfelijke schimmel, o.a. in meel, haverhout, brood en melk. Vooral bij broeierig warm weer.

lente, *zn.*, lang persoon.

Foj toch, wat 'n lange lente is dee Gradus.

leppen, *ww.*, **lepten**, **elept**, drinken.

Jonges, holdt noe is op met dat leppen (gelep), al dat kolde water in oew boek is beslist neet goed.

lere, *zn.*, leer; lering.

Möör iejuuj komt d'r veur uut wat met de goeie lere oaverene kump. (Uit de brief van de Apostel Paulus aan Titus, hoofdstuk 2, vers 1. Ontleend aan de vertaling in het Nijbroeks-Terwolds van J. Vredenberg).

leren lappe, *zn.*, zeemleer.

leufken, *zn.*, lovertje.

Zoo dunne as 'n leufken.

leugenbanke, *zn.*, overdekte halfronde bank aan de Welle, schuin tegenover de voormalige schipbrug, waar ouden van dagen en sjouwerlui plachten te zitten. In 1943 op last van de Duitse bezetters afgebroken omdat deze met zwaar materieel de bocht naar de schipbrug niet konden halen.

leugenbasterd, *zn.*, leugenaar.

leups, *bn.*, *bw.*, loops, van een teef.

leus, *zn.*, kroos in een sloot.

Zie: **luus**.

lèven, *zn.*, leven, lawaai; brandend peukje van een sigaret.

Oudsaks.: levon.

Wat hef dee olde keerl nog an zien lèven?

Wat maakt dee kinder toch 'n lèven. Zeg

Jan mag ik het lèven van oe? Ons lèven is 'n

winterpad, noa weinig dreugte al weer nat

= Het leven verloopt in voor- en tegenpoed.

Zie: **polle**.

lèvendig, *bn.*, *bw.*, levend.

Kiek uut met dat vuur, iej zollen lèvendig verbranden.

lèver, *zn.*, lever.

Oudeng.: lifer.

lèzen, *ww.*, **las**, **elèzen**, lezen; sorteren.

Hoe weet iej dat? Noe, dat heb ik ärgens elèzen. Bonen lèzen = ongerechtigheden uit de bonen halen.

lichtveerdig, *bn.*, *bw.*, lichtvaardig; handzaam.

Iej mot döör neet zoo lichtveerdig oaver proaten. Dat liekt mien 'n lichtveerdig model.

lief, *zn.*, lijf; buik.

Oudsaks.: lif.

Heb iej piene in oew lief? Dat kump d'r van a'j onriepie krissebèzen èèt. D'r geet niks boaven een lös lief = Er gaat niets boven een regelmatige stoelgang.

Zie: **lös**.

liek, *zn.*, lijk; gelijk; quitte.

Oudsaks.: lik.

Zee hebt 'n liek achter 'n kribbe bie de spoorbrugge evonden. Löp oew klokke liek? Ziezo, noe binne wie liek. Wat hei'j lever, 'n jonge of 'n mèken? Dat schèèlt mien niks, as 't möör liek en recht is = Als het maar gezond is.

lieke, *bw.*, waterpas; in evenwicht.

Dee stoepe lig neet helemoale lieke. Dat schilderieje döör hangt (henk) ook niet lieke.

lieken, *ww.*, **leek**, **eleken**, lijken; aanstaan; gelijk maken.

Neum iej dat oprumen? Noe dat liekt nãrgens op. Elken aovend te kaarten zol mien neet lieken. Dat stuk grond mo'we mãrgen möör is lieken (liek maken).

liekstèè, *zn.*, litteken.

liem, *zn.*, lijm.

Jonges scheet is op, of hei'j liem an de stool?

liemen, *ww.*, **liemden**, **eliemd**, lijmen; overhalen.

Iej könt dee stool 't beste met disse liem liemen. Loat oe deur dee meid toch neet liemen!

liemgãdde, *zn.*, lijmstok, lijmgarde.

Vroeger ving men kleine vogels met behulp van een hengelstok waarop een lijmstokje was bevestigd.

liende, *zn.*, lijn (touw).

't Wasgoed hangt al an de liende te dreugen. Van kastanjes maakt kinder vake 'n peerdeliende.

Zie: **teum**.

lieste, *zn.*, lijst. (schilderij-, boodschappen-, leden-, was-.)

liester, *zn.*, lijstster.

liksken, *zn.*, likje; klein beetje.

- Disse thee is mien wat te st rk. Wil iej d'r 'n liksken water bie doon?*
- lippe**, zn., lip.
Oudeng.: lippa.
Merietje l t de lippe altied zoo gauw hangen. Hee h ldt hem an de lippe = Hij drinkt stevig. *Is 't te dikke dan hangt 't oe an de lippe, is 't dunne is 't net of ik 't oe neet gunne!*
- lippen**, ww., **lipten**, **elipt**, schreien, grienen.
Zie ook: **grienen**.
- loage**, zn., laag.
Middelned.: l ge, l ge.
D'r is mien vannacht toch 'n loage snee evallen!
- loaten**, ww., **liet**, **eloaten**, laten; nalaten.
Wilt iejhuu dat voetballen op stroate wel is loaten! Ik zal dat book m r hier loaten, dan k n iej 't ook l zen.
- loeke**, zn., luik.
Doo 't kelderloeke m r gauw too, anders valt de kinder nog n r benejen.
- l kke**, zn., meisje in de puberteit dat uit haar krachten is gegroeid.
Zie ook: **lukse**.
- L mbok**, zn., naam voor een aantal huizen die vroeger in de buurt van de Lange Zandstraat, Sallandstraat en Zandweerdsweg stonden.
- l mmerd (holden)**, zn., een 'aardigheid' die op een zwemplaats werd uitgehaald. Onder het roepen van 'L mmerd' werden de kleren van de zwemmers door elkaar gehaald.
- l nge**, zn., long.
Oudsaks.: lungandia.
Mo'j dee snootap zeen; nog geen tiene en hee rookt noe al oaver de l ngen.
- lood**, zn., metaal; inhoudsmaatje van 10 dl.
Dat is net zoo st rk as 'n lood koffie op drie emmers water = Dat is een sterk verhaal. *Wat hef dat kind lood in 't gat* = Wat is dat kind zwaar.
- loodlappe**, zn., slecht mes.
Vakuitdrukking voor een mes waar te weinig staal in zit.
- l og**, bn., bw., leeg, ledig.
De eerde noe was woest en l og... (Genesis 1:2).
- look**, zn., ui.
N.B.: Het woord *look* wordt weinig meer gebruikt. Echter wel in samenstellingen als *bieslook*, *knoflook* en *zomerleukses* (lookjes). *Doot mien m r 'n p nd look, greunteboer.*
- loopschute**, zn., grote schoen; vrouw of meisje dat veel op straat loopt.
A'j met ons mee wilt, trek dan oew loop-schuten an.
- loperieje**, zn., diarree.
Hoe is 't, bin iej nog steeds an de loperieje?
Zie ook: **dunnen**.
- l rken**, ww., **l rkten**, **el rkt**, lurken.
Kind, zit toch neet eeuwig op oew doem te l rken.
- l s**, bn., bw., open; los.
De deure steet l s. Wil iej 't raam  ven l sdoon? As dende deur de steegjes l p, schupt hee alle deuren l s = Hij loopt met zijn voeten schuin naar buiten toe.
Zie: **lief**.
- lotse**, zn., speen voor een zuigeling, gemaakt van een lapje katoen waarin wat suiker werd gedaan en dan met een draadje vastgebonden.
- loverhutte**, zn., loofhut.
- loze**, zn., loods, opslagplaats.
Holtloze = Houtloods. *Wagenloze* = Wagenloods.
- lucht**, zn., uitspanseel; geur, reuk.
Oudsaks.: luft.
Noa 't onweer wier de lucht weer helder. Wat een lekker luchtjen zit d'r an dee zepe.
- luchten**, ww., **luchtten**, **elucht**, bijlichten; niet kunnen uitstaan.
Wil iej mien  ven uutluchten? Mien brille mot hier  rgens in de hoek van de kamer op de grond liggen. Ik kan dee rotvent neet luchten of zeen.
- luchter**, zn., lichtkroon; lantaarn; kandelaar.
- luiers**, zn., mv., luiers.
Zee hef de luiers in de ogen (in 't gezichte) = Zij is in verwachting.
- lujen**, ww., **luujden**, **eluujd**, luiden.
Op k rsoavond luuji ze alle klokken.
- lukken**, ww., **lukten**, **elukt**, gelukken.
Wil 't neet lukken, dan mo'j m r drukken.
- lukse**, zn., meisje in de puberteit, dat uit haar krachten is gegroeid.
Zie ook: **l kke**.

lulla, zn., kletsmaajoer.

Zie ook: **lullebattus**, **lulleman**, **lullemeijer**.

lullifikaatsie, zn., kletspraat.

lusse, zn., lus; strik.

Luthers, bn., bw..

In de uitdrukking: '*Bi'j Luthers*', gevraagd aan een meisje bij wie de rok onder de japon of ander kledingstuk uitkomt. (Naar de dracht van de Augustijner monniken).

luus, zn., lus; kroos in een sloot.

Hee hef döör 'n lèven as 'n luus op 'n zeer heufd = Hij leeft er goed van. *Dee döör schut met zien wärk op as 'n luus in 'n teertonne* = Hij werkt veel te langzaam. *Hee hef luzen onder de stät* = Hij deugt niet, is niet betrouwbaar.

Zie: **leus**.

luusteren, ww., **luusterden**, **eluusterd**, **luisteren**.

Hee luusterden andachtig nöör de sprèker. Dat mo'j wel precies doon, want dat

M

mage, zn., maag.

Oudeng.: maga.

Moo, d'r zit ook zand in de spinazie. Hindert neet jonge, zand schoert de mage.

maken, ww., **maakten**, **emaakt**, repareren; last bezorgen.

De timmerman mot mien dee deure is maken; hee klemt as de pest. Wat maak iej mien noe? = Wat haal je nu weer uit? Wat hei'j mien noe te doon emaaft? = Wat heb je me nu weer voor last bezorgd?

maltenterig, bn., kleinzerig.

man, zn., man.

Als achtervoegsel gebruikt bij een jongensnaam: *Henneman* = Hendrik. *Geitman* = Gerrit. Maar ook: *vaderman* (vader) en *moderman* (moeder). *Bie ons thuus is moderman de baas. En vaderman dan? Dee is op zien wärk de baas, zeg hee.*

mangs, bw., langzamerhand; ondertussen; soms.

't Wödt tied; loa'we mangs goan. Ik komme dadelijk; schep 't èten möör mangs op.

luustert nogal nauw. 't Kan vrezen en 't kan dooien; 't weer steet (lig) te luusteren, wordt gezegd bij een onzekere weersgesteldheid.

luzebasten, zn., mv..

In de uitdrukking: *Hee is een koopman in oalevelen en luzebasten* = Hij is een scharrelaar.

luzebos, zn., slechte, gemene vent.

luzenmilte, zn., melde (*Chenopodium album* L.).

Hiervan bestaan twee soorten. De ene groeit in het wild en de andere wordt gekweekt. Deze laatste wordt, met krenten gekookt, als groente gegeten.

luzenet, zn., luizenet.

Volgens het volksgeloof kwamen hoofdluizen uit het hoofd naar buiten. De 'plek' waar deze zaten, heette het *luzenet*. Wanneer iemand was overleden, zei men: *Zien luzenet is deurebroaken.*

Veur 'n reize nöör Amsterdam hadden onze veuolders mangs 'n hele wèke neudig.

Mannes, persoonsnaam, Hermanus, Manus, Mans.

märgen, zn., ochtend; de volgende dag.

Oudsaks.: morgän.

Vanmärgen was kleine Wimme nog bie mien en noe heb ik eheurd dat hee deur 'n auto is oaverrejen. Märgen kom ik bie oe an.

Märtelaersbrugge, zn..

Bijnaam van de vroegere Pothoofdsbrug. Deze draaibrug had de eerste tijd na haar voltooiing voortdurend herstel of verbetering nodig.

märtelen, ww., **märtelden**, **emärteld**, martelen, pijnigen; tobben.

In elke oorlog wordt d'r mensen emärteld. Lig noe möör neet wieder an dee olde fietse te märtelen, dat dink krieg iej toch neet ree.

matte, zn., mat.

Middelnd.: matte. Oudeng.: meatte.

mauwerd, zn., iemand die altijd klaagt.

mee an motten, *ww.*, mosten, emot, aanpakken; klaarspelen.

Ik wete neet hoo ik döör mee an mot.

meegoand, *bn.*, *bw.*, meegaand.

Dee Pieters is wel 'n meegoande man, as hee èven kan helpt hee oe wel.

mèèl, *zn.*, meel.

Oudsaks.: melo.

Dèventerkoke bakt ze van roggemèèl. 'n Stoete bakt ze van weitemèèl = tarwemeel.

Mèèlmoezen, *zn.*, *mv.*, bijnaam van de werknemers van de voormalige meelfabriek van Noury & Van der Lande.

meepennink, *zn.*, handgeld dat betaald werd bij het huren van personeel.

meerderweggens, *bw.*, op meerdere plaatsen.
Dèventerkoke kui'j meerderweggens kriegen.

meerkòle, (**merkòle**), *zn.*, Vlaamse gaai.

meerpoete, *zn.*, meerval (vis).

meesteweggens, *bw.*, op vele of de meeste plaatsen.

meetokken, *ww.*, **tokten**, **etokt**, meelokken, meetronen.

meiboom, *zn.*, meiboom,; pannebier.

Als op een nieuw gebouwd of verbouwd huis de eerste dakspant geplaatst is en daarmee het hoogste punt bereikt is, wordt de *meiboom* opgericht. Meestal is dit een groene tak, soms een vlag. De bouwvakkers worden dan getraceerd op bier (*pannebier*). Wordt dit niet gegeven, dan wordt een lege fles met een dennetak er in geheesen.

meien, *ww.*, **meiden**, **emeid**, maaien.

Oudeng.: māwan.

meikever, *zn.*, meikever.

Kinderen bonden meikevers aan een draadje en lieten ze dan vliegen. Voordat ze opvlogen stonden ze vaak een poosje stil. Dan zei men: *'Hee telt zien geld'*. Dit betekende dat de meikever spoedig de vleugels zou uitslaan. Men kende verschillende soorten: *ölieslagersmennekes* en *-wiefkes*, *muldersmennekes* en *-wiefkes*, *koningen* en *koninginnen*. De laatsten hadden een roodkopergekleurd dekschild. De meikevers met de breedste waaiers (voelhoorns) waren de mannetjes. Ook zei men wel: *'Meikever, telt oew geld, goat dan möör vlegen!*

Zie: **mulder**.

meizeuntjen, *zn.*, madeliefje.

mekäre, *bw.*, elkaar.

Haalt dee rommel noe möör is uut mekäre.

Dat stelletjen höldt ärg völle van mekäre.

Berend en Rika bint ook uut mekäre.

mèken, *zn.*, meisje.

't Mèken wöörmee iej 't eerste achter de hegge hebt elègen, vergèet iej nooit.

mèkes, **Jan** - , *zn.*, lijmrig sprekend persoon.

melgerd, *zn.*, hom, homvocht van een mannetjesvis.

melk, *zn.*, melk.

Oudsaks.: miluk.

Is dat de enigste melk dee'j geeft? = Is dat de enige bijdrage die je geeft? De melk optrekken = Een belofte niet nakomen.

melkrik(ke), *zn.*, rek waarop de melkbussen werden gedroogd.

mèmen, *ww.*, **mèèmden**, **emèèmd**, zeuren.

mèmerd, *zn.*, zeurkous.

memme, *zn.*, tepel van een zoogdier.

An de achterste memme liggen = Stiefkind zijn of altijd aan het kortste eind trekken.

meneuvels, *zn.*, *mv.*, manoeuvres, manoeuvres; capriolen.

't Leger höldt of en toe meneuvels op de Veluwe. Wat 'n gekke meneuvels maakt dee Kobus toch altied.

Menisten brulufte, *zn.*

In de uitdrukking: *Noe, 't is hier ook Menisten brulufte* = Hier wordt de beerput geruimd. Wordt ook wel gezegd als iemand naar de w.c. is geweest en de volgende bezoeker het nog kan ruiken. Plm. 1900 heette in Amsterdam de wagen die de faecaliën ophaalde, volgens M. Sluijser in zijn boek: *'Voordat ik het vergeet'*, de Menisten brulofte. Dat hier van Menisten sprake is zal waarschijnlijk wel komen door het feit dat deze vroeger hun godsdienstoefeningen slechts konden uitoefenen in een van de openbare weg niet zichtbare ruimte. Zo'n ruimte of schuilkerk was later nog een onderdeel van Bussink's Koekfabriek, destijds gevestigd in de Korte Assenstraat.

Zie: **brulufte**.

mennigsten, *zn.*, hoeveelste.

Wat veur mennigsten is het vandage? = De hoeveelste is het vandaag? (verouderd).

Zie: **hoomennigsten**.
mense, zn., mens; vrouwspersoon.
 Oudsaks.: mennisko.
Mense bemeujt oe d'r neet mee. Wat 'n ongelukkig mense is dat toch. Mense, mense, wat was dat aerdig van oe.

merakel, zn., wonder.
 Fr.: miracle.
't Is mien 'n merakel = Voor mij is het een wonder.

merakels, bw., wonderlijk, bijzonder.
Merakels mooi = Bijzonder mooi.

merelle, zn., morel.
Merellen wordt vake inemaakt op brandewien.

merode, zn.
 In de uitdrukking: *Dee meid is altied op (de) merode* = Die meid is altijd op stap (de straat op).
 Fr.: maraude = soldatenroof, diefstal van veldgewassen en stroperij.

meschiens, bw., misschien.

mesister, zn.
 Zie: **mesjester**.

mesjester, zn., manchester (soort katoenfluwelen stof met ribbels, genaamd naar de Engelse stad Manchester).
Völle wärkluu draagt noe nog wel 'n mesjester brook.
 Zie ook: **brook, mesister, pilo**.

met, bw., mee (verouderd).
Goa'j met? Metgoan.

mèten, ww., **mèetten (mat)**, **emèten**, meten, opmeten.
Dee luu van 't kadaster hebt mien dat stuk land opemèten da'k van mien buurman ekocht heb. Kiek Jan döör is mèten = Wat loopt Jan met grote stappen.

mèter, zn., meter, landmeter.

meter, zn., meter, lengtemaat van 100 cm.

metworst, zn., metworst.
Met 'n metwost nöör 'n zieje spek gooiën = Een spierinkje uitgooien om een kabeljauw te vangen.

meu, bw., moe, vermoeid.

meug, zn., lust, genoeg.
'Ieder zien meug', zei de boer en toen vrat hee gatvlegen.

meugen, ww., **mocht, emeugd**, mogen.
Zolle wie hier wel meugen kamperen?

meuje, zn., tante.
Dienemeuje, Gerritjenmeuje, = Tante Dina, tante Gerritje (verouderd).

meujte, zn., moeite.
Ach, schei toch uut, 't is toch de meujte neet weerd.

mewe, (meeuwe), zn., meeuw.

meze, zn., mees.
 Oudhoogd.: meisa. Oudeng.: mase.

meziek, zn., muziek.
Hee is met de meziek mee, wordt gezegd van iemand waarvan men niet weet waar hij is of als men dat niet wil zeggen.

middendeur, bw., doormidden.

miegen, ww., **miegden, emiegd**, urineren (verouderd).
 Middelned.: migen.

miemelen, ww., **miemelden, emiemeld**, peinzend; zeuren.

mien, pers. vnw., mij; **bezittelijk vnw.**, mijn.
Hee zal mien wel gauw vergèten, hee hef al 'n ander mèken. Mien vader en de zienend bint breurs.

miendent, zn., het mijne.
Zien huus is net zoo as 't miendent.

mier, zn., hekel.
Argens de (of: het) mier an hebben.

miere, zn., mier (insect); mierikwortel (Stellaria média).
D'r loopt 'n kladder mieren op 't anrecht. Zal ik vandage wat miere veur oe halen?

mieren, ww., **mierden, emierd**, knoeien; prutsen.
Scheet toch is op met oew wärk en zit neet zoo te mieren. 't Was 'n heel gemier um dat touw uut de knup te kriegien.
 Zie: **gemier**.

miereneuker, zn., muggezifter.

mierzeute, bn., **bw.**, erg zoet.

miete, zn., mijt, hooimijt.

mieteren, ww., **mieterden, emieterd**, smijten; vallen.
Toen ik gisteroavend thuus kwam stond d'r 'n inbrèker in de gang. Wat hei'j toen edoan? Wel, ik greep hem vaste en ik heb dee keerl de deure uutemieterd.

minne, zn., duivin.

minnigheid, zn., kleinigheid.
Ik mot dingen nog tweeduzend gulden betalen; 't is gien minnigheid!

minizeren, ww., **minizeerden**, **eminizeerd**, verminderen; kalmer aan doen.

A'j minder dikke wilt wodden mo'j wel 'n betjen minizeren met èten en drinken.

moal, zn., maaltijd; keer.

Toen ik thuus kwam stond 't middagmaal op toafel. Dat is zoo vaste wöör as twee maal twee viere is.

moand, zn., maand.

Oudsaks.: mānoth.

moandag, zn., maandag.

Hee hef ook nog 'n blauwe moandag op de fietsenfebriek ewärkt.

moane, zn., maan.

Oudsaks.: māno. Oudeng.: mōna.

't Is vanoavend volle moane. De moane schient hem deur 't heufd = Hij wordt kaal.

moat, zn., kameraad, makker.

Ene moat van mien uut de dienst lèeft neet meer.

Zie: **möötjen**.

moate, zn., inhouds- of lengtemaat.

Döör verkoopt ze kleren veur alle moaten en gewichten. Hee is veur soldoat ofekeurd umdat hee onder de moate was.

moekepoten, zn., mv., dikke benen. Wordt ook van een paard gezegd.

De vrouwe van onze bakker hef mien toch 'n stel moekepoten!

moer, zn., vrouwtjeskonijn of -haas.

moeren, ww., **moerden**, **emoerd**, peuteren, vernielen.

Schei toch is uut met dat moeren in oew tanden. Iej meugt wel èven op mien nieje fietse riejen a'j hem möör neet moert.

moes, zn., muis.

Oudsaks. en Oudeng.: mûs.

moezen, zn., mv., muizen; aardappelras.

Vgl.: **muizen**.

mökkel, zn., meid; meisje.

Mogelijk van het Middelned. *mocke* dat zeug, maar ook slet en lichtekooi betekent. *Dee Anne tegenoaver ons is toch zon verdomd lekker mökkeltjen.* (aantrekkelijk).

mölder, zn., platte houten bak, meestal lichtblauw gekleurd, waarin was- of strijkgoed werd gelegd.

mölle, zn., molen.

'n Stille mölle maalt gien mèèl.

möllen, ww., **mölden**, **emöld**, malen.

Sniebonen möllen = Snijbonen snijden met de snijbonenmolen.

möllepeerd, zn., grote zware vrouw.

mööltjen, zn., maaltje.

Mien vrouwe hef vanmårgen weer 'n mooi mööltjen sloabonen uut de tuin ehaald.

möötjen, zn., maatje.

'n Möötjen jenever = Een deciliter jenever.

Zie: **moate**.

mörg, zn., botmerg.

mörgpiepe, zn., mergpijp.

moskõnte, zn., vuil iemand.

mõt, zn., molm; fijn zaagsel; stof.

Tabaksmõt. Törfmõt.

möthol, zn., (geheime) bergplaats.

De appels in de kelder bint op, möör moo hef vaste nog wel 'n möthol.

motorbolle, zn., de man die per bromfiets of motor bij de boeren komt om de koeien K.I. (kunstmatige inseminatie) toe te dienen. In West-Nederland: bromstier.

mötte, zn., zeug, vrouwtjesvarken.

'n Mötte met keun = Een zeug met biggen.

Mötten bint vårkens, woordspeling met *mötten* = moeten.

Zie: **vårken**.

mouwe, zn., mouw.

Dat had ik hem ook neet uut de mouwe eschud = Dat had ik niet van hem gedacht.

Dat is 'n gemaakte mouwe = Dat is doorgestoken kaart.

muffen, ww., **muften**, **emufd**, stinken; een wind(je) laten.

muizen, ww., **muisden**, **emuisd**, prakken; smikkelen.

Kiek hem is muizen = Zie hem eens smikkelen.

Vgl.: **moezen**.

mulder, zn., molenaar; meikever.

Zie: **meikever**.

mulen, zn., mv., muilen (schoeisel).

mummelen, ww., **mummelden**, **emummeld**, de manier van eten van iemand zonder tanden.

Moder zei tegen de kinder: 'Wat bint jullie lekker an 't mummelen'. Mummelen as 'n kniene, möör slokken as 'n koo.

mundig, bn., bw., mondig, meerderjarig.

munne, zn., zeelt.

mundjenvol, *bw.*, een mondje vol.

Wo'j nog wat brandewien? Noe, geef mien nog möör 'n mundjenvol.

mure, *zn.*, muur (plant); muur (bouwsel).

muusken, *zn.*.

N

nach(t), *zn.*, nacht.

Oudsaks.: naht.

Snachens = Vannacht; in de nacht. *In de veurnach(t); in de noanach(t).*

Zie: **dagens**.

nachtoele, *zn.*, nachtvlinder.

naer, *bn.*, *bw.*, naar, beroerd.

Ik bin wat naer = Ik voel me niet lekker. *Dee tante van oe is 'n naer mense. Zee mosten haer in 'n kanon lajen en oaver het dak van de Grote Kärke scheten.*

nakend, *bn.*, *bw.*, naakt, bloot; kaal.

Dat was mien ook wat! Ik stond toen mooi in mien nakende hemd = Dat was mij ook wat! Ik stond toen mooi voor schut. *'t Is döör ook 'n nakende boel* = Daar is Schraalhans keukenmeester. *De moezen likt döör dood veur de kaste.*

nakendeersken, *zn.*, sneeuwkllokje (verouderd).

Zie ook: **sneeklöksken**.

name, *zn.*, naam.

Oudsaks.: namo.

nauw, *bn.*, *bw.*, nauw, eng; precies.

Disse jas(se) zit mien völs te nauw; dee nem ik neet. 't Stek 'm altied heel nauw = Hij is een Pietje Precies.

nègel, *zn.*, nagel van een vinger of teen.

Oudsaks.: nagal.

nègelholt, *zn.*, rookvlees, gemaakt van het dunste spierstuk uit de bovenbil van de koe (verouderd).

negen, **de goeje** – , *zn.*, naam die vroeger aan een aantal woningen in de Ossenweerdstraat werd gegeven.

negosie, *zn.*, geringe koopwaar, waarmee men langs de huizen vent.

Zie ook: **agosie**, **egosie**.

neimesjiene, *zn.*, naaimachine.

In de uitdrukking: *Vleesken wat en muusken zat* = Jullie krijgen zoveel vlees als je gegeven wordt en van de groente zo veel als jullie lusten.

'n Vrouwe en 'n neimesjiene mo'j nooit uutlenen.

neisteren, *ww.*, **neisterden**, **eneisterd**, even een klein naaiklusje doen.

nekke, *zn.*, nek.

Germ.: hnikka.

nemmen, *ww.*, **nam**, **enommen**, nemen.

nering, *zn.*, de tegenstroom tussen de kribben in de IJssel.

neudig, *bw.*, nodig.

A'k oe neudig hebbe rammel ik wel met 'n olde emmer of met 'n olde pispot = Houdt je er buiten.

neugen, *ww.*, **neugden**, **eneugd**, uitnodigen.

Loat oe neet neugen, bedeen oe zelf, 't steet d'r veur.

neuze, *zn.*, neus.

Mien neuze jeukt, dan wördt 't ook 'n goed botterjöö.

nève, *zn.*, neef.

Oudsaks.: nevo.

Nève en nichte vriejt lichte.

Zie: **nichte**.

nichte, *zn.*, nicht.

Zie: **nève**.

nieds, *bn.*, *bw.*, opvliegend; vastberaden.

Dee boavenmeister is 'n niedse keerl. Jan hef mien al oaver de honderd gulden epoft, möör noe goa'k hem is niets anpakken.

niefelen, *ww.*, **niefelden**, **eniefeld**, eufemisme voor stelen; stiekem gappen.

Wegniefelen = Wegkapen. *Ofniefelen* = Afkapen. *Dee jonge van lange Battus mo'j in de gaten holden. Vanmiddag hef hee mien nog drie kuizen ofeniefeld.*

Zie: **ofniefelen**.

niemelks, *bn.*, pas gekalfd.

'n Niemelkse koo = Een koe die pas heeft gekalfd. De melk heet dan biest.

nienöödjen, zn., nieuwkneepje.

Als iemand een nieuwe japon, jas of mantel aan heeft, geeft men hem of haar een kneepje in de arm.

niere, zn., nier.

Lus iej gebakken niertjes? Harrejakkes nee, dee roekt nöör de fontein op de Brink.

N.B.: Onder deze fontein, die in 1985 in ere hersteld werd, bevond zich tot de afbraak in de zestiger jaren, een urinoir.

niesend, van -, bw., opnieuw.

Van niesend of an = Van voren af aan.

niks, zn., niets.

noa, bw., na.

Hee is d'r noa an too = Hij is op sterven na dood.

noad, zn., naad.

Hee löp zich de benen uut de noad um gauw thuus te wèzen.

noadzak, zn., naadzak.

Zak van katoen of linnen die vrouwen onder de jurk droegen. Hierin borgen zij zakdoek, beurs, sleutels, enz.. Door een open naad in de jurk kon men in de *noadzak* komen.

noajöör, zn., najaar, herfst.

Van 't noajöör = Dit najaar, deze herfst.

noalde, zn., naald.

De noalde in 't spek stèken = Ophouden met werk.

noar, bw., naar toe.

Zie ook: **nöör** en inleiding (Bergs).

noeste, zn., knoest, kwast (in hout).

Hè wat 'n noesten zit d'r in disse planke, d'r is met de zage zowat gien deurkommen an.

noevedan, bw., voortaan, van nu af aan.

Jan is weer blieden zitten op schole, noevedan mot hee möör 'n baantjen zeuken.

nölen, ww., **nöölden**, **enööld**, zaniken, prutten, mokken, zeuren.

Jonge nöölt toch neet zoo!

Noorden, 't - , zn., buiten de Noordenberg, maar ook het Noordenbergkwartier.

Zie: **Bärgers**.

nöör, bw., naar.

Zie ook: **noar** en inleiding (Noordenbergs).

nöst, zn., nest.

Dee kinder haalden alle eier uut 't nöst.

nöstdöddeken, zn., de jongste van het gezin of van een nest jonge vogels.

Dat pieleken is vaste 'n nöstdöddeken, hee kan möör amper meekommen.

Zie ook: **döddeken**.

nöstelen, ww., **nöstelden**, **enösteld**, nestelen, een nest maken.

Iej könt goed zeen dat 't veurjöö is, want de vogels bint allemoale an 't nöstelen. Geet oew dochter Merie al gauw an 't nöstelen? = Is je dochter Marie al bezig met haar uitzet?

nösterig, bn., bw., eigenwijs; mopperig, humeurig.

nötte, zn., noot, walnoot.

Möör in de meziek bint 't noten!

nöttelig, bn., bw., kort aangebonden, stuurs.

nöttemuskoat, zn., nootmuskaat.

Wie èèt vandage bloemkool. Hebbe wie nog nöttemuskoat um d'r oaverhen te doan?

nusselen, ww., **nusselden**, **enusseld**, klungelen.

Gister wären wie bie mekäre um vlegers te maken. Kleine Jan maakten d'r neet völle van, hee nusselden möör wat an.

O

oal, zn., aal, paling.

Doedeltjen en zien moat visten is bie de 'Volle Hand' op oal. Doedeltjen kreeg 'n kanjer an de hoake en liep achteruut um hem op 't dreuge te kriegen. Hee liep wel zon viefstig meter tutdat hee met de konte in 't prikkeldroad van 'n rikke liep. Toe zei hee tegen zien moat: 'Hakt hem hier möör of'.

Zie: öle.

oalbèzen, zn., mv., aalbessen, rode bessen, *Oalbèzenjenever is 'n lekker drinken. Möör te völle rood gef 'n vrogge dood.*

oaze, zn., bloedader; waterader; korenaar. Oudsaks.: äthera.

oarend, zn., adelaar (stadswapen); mannetjes-duif (doffer); persoonsnaam (Arend).

oas, zn., pienter of bijdehand kind; kribbekat; aas (speelkaart); aas (prooi).

oasem, zn., adem.

'k Heb zoo hãrd elopen da'k hoast gien oasem meer hebbe. Hee hef 'n stãrke oasem = Hij drinkt zijn glas in één teug leeg. Hee (zee) hef vergeten oasem te halen = Hij (zij) is doodgegaan.

oavend, zn., avond; oven.

Ik bin vanoavend neet thuus, 'k mot oaverwãrken. Ook de langste dag hef 'n oavend = Aan alles komt een einde. Somers bint de nachten zoo kort da'j könt zeggen dat de oavend de mãrgen 'n hand gef. Het doktersadvies: stoof maar wat peertjes in de oven van het fornuis werd aldus 'vertaald': stoof maar wat paartjes in de avond van het fornuis'. N.B.: Het mv. van oavend (avond) = oavenden; dat van oavend (oven) daarentegen: oavends.

oaver, bw., vz., over.

Vrögger wãren d'r völle mensen dee Sundes de spoorbrugge oaver liepen nõör de Wörp en dan oaver de lange brugge weer op huus an. Zien vrouwe is 'n jöör elejen estorven, möör noe is hee d'r wel oaver hen. Mien zønne is op schole oaver'egoan.

oaverbèteren, ww., bèterden, ebèterd, overgaan.

Dat bètert wel oaver = Dat gaat vanzelf weer over.

oaverbrengen, ww., bracht, ebracht, meemaken, doormaken. (klemtoon op derde lettergreep).

Dee vrouwe hef zoo völle met haer man oaverebracht = Die vrouw heeft veel met haar man moeten doormaken.

oaverende, bw., overeind.

't Viel de olde baas neet mee um oaverende te kommen noadat hee uuteglejen was.

oaverensie, zn., fooi, toegang.

oaverkante, zn., overkant.

De Wörp lig an de oaverkante van de stad. oaveroaren, ww., oarden, e'oard, overbrengen, bv. van een besmettelijke ziekte.

oaverstèken, ww., stak, estoaken, oversteken. *A'j 'n stroate wilt oaverstèken, kiek dan eerst of d'r ook zebra's bint.*

oazen, ww., oasden, e'oasd, azen; belust zijn op.

Zie ook: özen.

oe, pers. vnw., u, jou.

Zie: iej.

oele, zn., uil; nachtvlinder.

Oudsaks.: ula.

Zie: katoele, oelewapper.

oelewapper, zn., sufkop; dromer; klap; nachtvlinder.

Zie: oele.

oerebök, zn., schuit waarmee het langs de Schipbeek opgegraven oer naar de ijzergieterij van Hendrik Lindeman werd vervoerd. Uit deze gieterij is later de N.V. Deventer IJzergieterij v/h J.L. Nering Bögel en Co. ontstaan.

oeskwakker, zn., luie vent.

oe-toe-lelijkerd, tw., werd iemand toegevoegd op wie men kwaad was.

Varianten: *Toe-aap; toe-doe-ondoch (= ondeugd)*. Volgens Dr. W.H. Staverman in het Deventer Dagblad van mei 1937 is 'toe'

- of 'doe' het Duitse 'du'. *Oe- toe- loederd, blief met oew kolde handen van mien poeperd.*
Zie: **doe, ondoch.**
- of, bw., af; voegw., of.**
Wee mo'j hebben, Jan of Piet? Hei'j oew wark al of? Hee is van schole ofestuurd.
Zie: **af.**
- ofbleuten, ww., bleutten, ebleut,** de bemeste bovenlaag van de akker met een platte schop afsteken en in de voor werpen.
- ofdoon, ww., deej-, -edoan,** afzetten; er niet toe doen.
Iej könt in de kärke oew hood bèter ofdoon. Dat hoeft an dee kwestie niks of te doen.
- ofdreugen, ww., dreugden, edreugd,** afdrogen.
Vind iej 't gek da'k mien vrouwe altied met 't ofdreugen bie de ofwas helpe?
- ofelajen, bn., bw.,** stomdronken.
- ofestampt, bn., bw.,** stampvol.
- ofetrokken, bn., bw., sip,** verstrooid, afgetrokken.
Herman zut d'r zoo ofetrokken uut. Wat zöl hem toch schèlen?
- ofgang, zn.,** ontlasting.
Ik lusse alles van 'n värken, behalve zien ofgang.
- ofgoan, ww., ging, egoan,** afgaan, staat maken, vertrouwen.
Op dee pröötjes van Battus mo'j neet ofgoan.
- ofgoand, bn.,** kwijnend.
'n Ofgoande zeekte.
- ofjacht, zn.,** het weggagen.
Dee verdomde jonges kroept altied in mien appelboom; ik mot ze is goed ofjacht geven.
- ofkärreveren, ww., kärreveerden, ekärreveerd,** afslaan; verhinderen.
Hee wol mien schaatsen lenen, möör ik heb hem met 'n smoesjen ofekärreveerd. Henne wil märten langs kommen, möör ik zal hem nog wel ofkärreveren.
- ofkoakers, zn., mv.,** aardappels, die ga'uw tot pap koken.
- ofkriegen, ww., kreeg, ekregen,** klaar krijgen.
Kui'j dat wark wel op tied ofkriegen?
- ofleggen, ww., lei, elegd,** afdanken; opgeven; lopen; een dode klaar maken voor het
- kisten.
Met rëkenen mot ik 't altied tegen Willem ofleggen. Hoovölle kilometers kui'j in ene dag ofleggen? Vandage kump d'r ene um mien vader of te leggen.
- ofplakken, ww., plakten, eplakt,** aftikken bij verstopperdje spelen als men de gezochte heeft gezien; kinderspel uit de jaren twintig waarbij men bij het zien van een strohoed (matelot), de natgemaakte duimtop in de palm van de hand drukte en er daarna met gesloten vuist op sloeg. Zo telde men het aantal strohoeden dat men binnen een bepaalde tijd had gezien. Dus een soort wedstrijd.
- ofniefelen, ww., niefelden, eniefeld,** afkapen, wegpikken.
Zie: **niefelen.**
Zie ook: **wegniefelen.**
- ofrikken, ww., rikten, erikt,** omheinen.
Märten ma'k mien Pa helpen de weide of te rikken.
Zie: **rikkepoale, rikking.**
- ofroffelen, ww., roffelden, eroffeld,** iets haastig afmaken.
- ofromen, ww., roomden, eroomd,** afromen, de room van de melk scheiden. Wat dan overblijft is de **ondermelk.**
Zie: **ondermelk.**
- ofschöttelen, ww., schöttelden, eschötteld,** afwijzen; achteruit zetten.
Meug iej neet meespöllen, Jantjen? Mossen ze oe weer ofschöttelen?
- ofstel, zn.,** afstel.
Van uutstel kump ofstel.
- ofstoan, ww., stond, estoan,** afstaan; uitlenen.
Veur mien studie he'k 'n book van oe neudig; kui'j mien dat 'n peusken ofstoan?
- ofstriejen, ww., streej, estrejen,** tegenspreken, heten liegen.
Ik wil 't oe neet ofstriejen, möör geleuven doo'k 't neet.
Zie: **striejen.**
- oftokkelen, ww., tokkelden, etokkeld,** afbedelen, aftroggelen.
Zie ook: **oftokken, oftroggelen, tokken.**
- oftokken, ww., tokten, etokt,** aftroggelen.
Zie ook: **oftokkelen, oftroggelen, tokken.**
- oftrekken, ww., trok, etrokken,** bleek worden.
Toen hee dat heurden trok hee wit of.

oftroggelen, ww., troggelden, etroggeld, af-troggelen.

Zie ook: **oftokkelen**, **oftokken**, **tokken**.
ofvragen, ww., vroeg (vrieg), evroagd, afvragen.

ofwègen, ww., woag, ewoagen, afwègen.

ofzakkertjen, zn., glaasje op de valreep.

Volgens het Bargoens Woordenboek van Endt: 'om plassen koffij en thee, welke men geslurpt heeft, af te drijven'.

ofzeggen, ww., zei, ezegd, afzeggen.

oge, zn., oog.

Wat 't oge neet zut, wat 't harte neet deert. Hee hef de boek vol, möör de ogen nog neet. Iej hebt oew grootvader de ogen uute-trapt = Je hebt stront aan je schoenen.

ogelijk, bn., bw., het aanzien waard.

Dat mèken zut d'r wel ogelijk uut.

ogenkeukelderieje, zn., gezichtsbedrog.

ogentroost, zn., stinkende gouwe, (Chelidonium majus).

old, bn., bw., oud.

Oudsaks.: ald.

older, zn., ouder (vader of moeder); leeftijd, ouderdom.

Mien elders bint andere wèke vieftig jöör etrouwd. Tone is van mien older.

öle, zn..

In de uitdrukking: *Dat is mien ook 'n lange öle* = Dat is een lang meisje (vrouw).

Zie: **oale**.

ölie, zn., olie.

Overbekend bij de meeste Deventernaren is het volgende. In de begintijd van de toen nog open auto, moesten chauffeur en inzittenden zich met leren- of oliejasen wapenen tegen de kou. Omstreeks 1900 moest een 'automobil' wachten voor de schipbrug die toen de verbinding met de westoever van de IJssel vormde. Een van de sjouwers, die indertijd op de Welle boten laadden en losten, vroeg aan de chauffeur: 'Öliet iejluu oeluu?' (Oliën jullie je?). De chauffeur snapte er natuurlijk niets van en zei: 'Wat zegt U?' Waarop de sjouwer weer: 'Ik vroege of iejluu oeluu öliet?' (Ik vraag of jullie je oliën?).

öliekrabben, zn., mv., olieballen.

ölienötjes, zn., mv., pinda's.

ome, zn., oom.

Oudeng.: eam.

omesland, zn., een stuk land waar de jongens de vrijheid namen knollen te plukken (verouderd).

onbeholden, bn., bw., onbehouwen.

onbòcht, zn., bocht, uitschot; rommel; onkruid.

Wat zit d'r weer 'n onbòcht in de tuin, wee van iejluu dut d'r is wat an? In 't café van Willem schenkt ze puur onbòcht. De andere mårgen hei'j een spieker in de kop en 'n flawelen tonge.

ondentelijk, bn., bw., ordentelijk; behoorlijk.

Vandage he'k mien op 'n ondentelijke lappe vlees etraakteerd.

onderdoems, bw., langs de neus weg, en pas-sant.

Hee zei mien dat möör zoo èven onderdoems.

ondermelk, zn., taptemelk.

Zie: **ofromen**.

onderhen, bw., onder vandaan, onderheen.

Dee bromfietse reej mien kats van de sokken, möör 'k bin d'r aerdig goed onderhen ekommen.

onderhold, zn., onderhoud; gesprek.

onderhouden, ww., **hield**, **eholden**, de les lezen; onderhouden.

Mien nève had rottigheid oaver mien verteld; döör za'k hem nog wel oaver onderholden.

onderweggens, bw., onderweg.

Wie wåren (wazzen) net onderweggens toen d'r 'n schoer op kwam zetten.

ondoch, bw., zn., ondeugd.

Zie: **oe-toe-lelijkerd**.

onèven, bw., oneven.

Zie: **on-of-ef**.

ongeliek, bn., bw., ongelijk.

Ongeliek hef 'n bult.

ongemak, zn., hinder; ongedierte.

Ik hebbe zweerderieje in mien rechter oor en döör hebbe ik slim ongemak van. Dat kind hef ook altied ongemak in zien höör. Könt dee elders döör niks an loaten doon?

ongenoadig, bn., bw., ongenadig.

ongeriemd, bn., bw., ongerijmd.

ongestödig, bn., bw., ongestadig.

onkruud, zn., onkruid.

onmundig, bn., bw., lomp; danig; zeer; min-

derjarig.
Wat is dee Frits toch 'n onmundige keerl.
Dee kiste is toch zoo onmundig zwöör,
da'k hem allene neet beuren kan. Dee buur-
man van mien kan toch zoo onmundig le-
gen. Bettie van hiernoast is nog onmundig.

onneuzel, *bn.*, *bw.*, onnozél; zwakzinnig; onschuldig.

on-of-ef, *zn.*, oneven of even.
 Knickerspel, waarbij bij toerbeurt moest worden geraden of in de gesloten hand van de tegenspeler een even of een oneven aantal *kuizen* (= knickers) zat. Had men goed geraden, mocht men de knickers houden.
 Zie: **onèven**.

onpertiedig, *bn.*, *bw.*, onpartijdig.

onroad, *zn.*, onraad.

ontloaten, *bn.*, *bw.*, lichte dooi.
't Is buten 'n betjen ontloaten, zol d'r gien vorst meer kommen?

onzelig, *bn.*, *bw.*, vuil, vies; walgelijk.
 Zie: **unzelig**.

oord, *zn.*, oord, plaats, plek; inhoudsmaat.
Wie zit hier op 'n goed oord = We wonen hier prettig. Vroeger werd melk altijd per oord (een halve liter) verkocht.

opan, *bw.*, naartoe.
Goat döör möör opan, dan kom iej d'r vaste wel. Op dee olde baas kui'j altied wel an = Op die oude baas kan je vertrouwen.

opbrèken, *ww.*, **brak**, **ebroaken**, oprispen; tegenvallen, berouwen.
Hè, dee look brèk mien op. As hee zoo vake tööt thuus kump, zal 'm dat nog wel is lelijk opbrèken.

opbrengen, *ww.*, **bracht**, **ebracht**, opvoeden; grootbrengen; naar het politiebureau brengen.
Mien va is jong doodegoan, möör mien moder hef ons jatsoendelijk opebracht. De deef wier opebracht nöör 't plietsiebuero.

opdoon, *ww.*, **deej**, **edoan**, kopen; opslaan; oplopen.
Veur de winter zölle wie vief mudde eerpels opdoon. Wöör zol ik dee verkoldheid toch opedoan hebben?

oppassen, *ww.*, **pasten**, **epast**, opwachten.

oppentop, *tw.*
 In het rijmpje:
Oppentop,

Mien geld is op.
Mien zak is nöör de mölle,
Ha'k nog möör 'n stuverken ehad,
Dan had ik neet te völle.

opschöttelen, *ww.*, **schöttelden**, **eschötteld**, opzadelen.

opschöttelink, *zn.*, opgeschoten jongen of meisje.

opschunen, *ww.*, **schuunden**, **eschuund**, opstoken, ophietsen.
Ach jonge, loat oe toch deur dee keerl neet opschunen.
 Zie ook: **inschunen**.

opslag, *zn.*, opslag, loonsverhoging; spontaan gegroeid boom-, struikgewas of onkruid.
 Rijmpje:
Bòkslag, mag ik òpslag,
Òpslag?
Neerslag, dönderstag,
Met de bessemstelle.
Iej mot toch is wat an dee opslag in oew tuin doon.

opstèken, *ww.*, **stak**, **estoaken**, aansteken; op-laten.
De lanteerns opstèken. Blijf nog èven en stèek oe 'n segaer op. Zulle wie dadelijk oew nieje vleger opstèken?

op streek, *bw.*, in orde.
Bi'j al helemoale op streek noa oew verhu-zing?

opsukeren, *ww.*, **sukerden**, **esukerd**.
 In de uitdrukking: *Loawe d'r nog ene opsukeren =* Laten we nog een borreltje nemen.

optugen, *ww.*, **tuugden**, **etuugd**, optuigen.
 Zie: **tugen**.

oranjestaafjes, *zn.*, *mv.*, knolraap.
Vandage kriege wie as greunte oranjestaafjes.
 Zie ook: **knollerape**.

òt-bòt-vòt, *bw.*,
 De laatste regel van een aftelrijmpje. Bòt is hier wellicht het Fr.: bout (= einde); òt is oet.
 Middelned.: boet = einde.

ot(te), *zn.*, etensrest, prak
 Jantje kan zijn eten niet op. Moeder wil met dat restje niet blijven zitten en vraagt aan Jantjes grotere broer Piet: *'Zeg Piet, wil iej dat betjen èten van Jantje ook nog opèten?' Piet zegt: 'Nee, dank oe, ik lusse*

*Jantjen zien ot(te) neet. Wat vandage
ot(te), is, is mǎrgen goed voer.*
ötteleetööt, bw., niet goed wijs.
Dee man is ook hardstikke ötteleetööt!
otterdoks, bn., bw., orthodox.

özen, ww., öösden, e'öösd, er op uit zijn.
Hee zat d'r op te özen dat hee mee mog.
Zie ook: **oazen.**
Ozewold, zn., sufferd.
Hee is 'n kind van Ozewold.

P

padseringe, zn., flox, (sierbloem).

padwieze, bn., bw.,

In de uitdrukking: *'n Padwieze keerl* = iemand die meer wil lijken dan hij is.

paertjen, zn., paartje; tweeling; verloofd stel.
*Op mien verjöördag he'k van mien ome 'n
paertjen nondoeven ekregen.*

paltalte, zn., dikke modder op straat of in de goot.

Palmposen, zn., Palmпасen; versierde stok waarmee de kinderen met Palmпасen rondgaan.

De *Palmposen* heeft een folkloristisch-symbolisch karakter en is daardoor gebonden aan traditie. Van oorsprong zijn de zwaan (oorspronkelijk een haan) en de krakeling, die voor het maken van een *Palmposen* worden gebruikt, de heidense symbolen van het lentefeest ter viering van de wederkomst van het licht en het ontwaken van de vruchtbare aarde. Na de kerstening in de tijd van keizer Karel de Grote is het christelijk Paasfeest daarvoor in de plaats gekomen. De zwaan is het symbool van het licht, de waakzaamheid en de vruchtbaarheid en heeft, als symbool, een manlijk karakter. De ronde krakeling van gevlochten brooddeeg met de vier assen (het vroegere Germaanse zonnewel) is ook het symbool van het licht en de vruchtbaarheid en heeft als zodanig een vrouwelijk karakter. De traditie van de IJsselstreek wil nu dat de *Jongenspalmposen* een grote zwaan is, met soms een kleintje op de rug, versierd met palmtakjes van buxus. In en op de kop en staart nog een paar vlaggetjes (liefst zelfgemaakte van glacépapier). Het kleine zwaantje wordt alleen versierd met een paar palmtakjes. Van de kop van de grote zwaan

hangen langs de hals en over de romp drie snoeren van aaneengeregen rozijnen. De draagstok kan van geschild natuurrand zijn of van een met gekleurd papier omwikkelde stok of lat. De *Meisjespalmposen* heeft als hoofdmotief een horizontaal gedragen krakeling, waarop in het midden een zwaan is geplaatst (soms op een sinaasappel), versierd met palmtakjes. Rondom de krakeling zijn vier kleine zwaantjes dito versierd, met een vlaggetje er tussenin. Verder vanuit de punten, waar de vlaggen staan, snoeren geregen rozijnen die aan de krakeling hangen. De stok kan gelijk zijn aan die van de *Jongenspalmposen*. In onderdelen mag de versiering natuurlijk verschillen; bv. waaiertjes i.p.v. vlaggetjes of het gebruiken van vijgen, noten en een enkel gekleurd ei. Of een bescheiden gebruik van knipsels en suikereitjes. Maar toffee's, cellofaanpapier e.d. zijn uit den boze! Wel mag onder de *Palmposen*, langs de stok, een netje gehangen worden met een sinaasappel, dan wel wal- of hazelnoten en een gekleurd of suikerei. Dan zijn er nog mogelijkheden om aan de *Palmposen* een eigen karakter te geven door smaakvolle versiering en vormgeving. Wanneer de kinderen op Palmzondag met hun *Palmposen* rondlopen zingen ze daarbij:

Pallem, Pallem Poasen.

Eikoerei, Eikoerei.

Nog möör ene Zondag,

Dan kriege wie 'n ei.

Eén ei is gien ei,

Twee ei is 'n hallef ei,

Dree ei is 'n Poasei!

Vroeger was er *Poasweide* op de Worp in de *Lange Lane*. Daar stonden dan kramen

met sinaasappels, hazel- en walnoten, dadel, kokosnoten en vis.

Zie: **krèkelink**.

pampelen, *ww.*, **pampelden**, **epampeld**, kwakzalveren; zeuren.

Al wèken achter mekare bint dee luu an 't pampelen met huusmiddeltjes; wöörumme goat zee neet nöör de dokter? Jonge, lig noe neet zoo verdomd te pampelen.

panherink, *zn.*, panharing.

pannekeuksken, *zn.*, pannekoekje; sleutelbloem, primula.

papieren zölderken, *zn.*, bomijs.

Zie ook: **buugies**.

passé, *te-*, *bw.*

In de uitdrukkingen: *D'r kwam 'n dokter an te passé* = Er was een dokter voor nodig. *Döör kom iej neet an te passé* = Dat gaat jouw neus voorbij. *'k Bin niet ärg te passé* = Ik voel me niet lekker. *Toen 't zoo bie de proat te passé kwam* = Toen het zo in het gesprek ter sprake kwam. *Hee is raer te passé ekommen* = Hij is raar terecht gekomen.

patatterd, *zn.*, draai om de oren, oorvijg.

peerd, *zn.*, paard.

't Kump te peerd en 't geet te voot = Een ziekte die plotseling opkomt en maar langzaam verdwijnt. *'t Beste peerd wödt ook 'n knol*. *'t Beste peerd geet ook wel is verkeerd*. Rijmpjes:

Rust en völle haver

Maakt van oew peerd 'n goeje draver.

en:

'n Peerd achter de kärke,

Brech 't hele spul in de wärre.

Raadsel:

Vier ronde drollen,

Twee poepedrollen,

'n Fiesterbuul,

En 'n kniep in 't gat,

Roa, roa, wat is dat?

(Antwoord: Een rijuig met twee paarden en een koetsier met een zweep.)

peerdeboer, *zn.*, scheepsjager.

peerden, *ww.*, **peerdden**, **epeerd**, jagen, een schip door paarden doen trekken (verouderd).

Wie hebt 't aerdig veur de wind ehad. Alleinig in 't Vesinger rak mösse wie peerden.

(Het Vesinger rak is een grote bocht in de IJssel boven Veessen.)

peerdevleis, *zn.*, paardevlees.

Wat goat dee kinder weer an. 't Liekt wel of zee peerdevleis hebt egèten.

N.B.: Deze uitdrukking herinnert nog aan de oude offerfeesten ter ere van Wodan, waar het erg wild toeging.

peerdewörm, *zn.*, mestkever.

peerdjen, **Van 't -**, *zn.*, cichorei; paardje.

Hei'j zin in 'n köpken koffie? Astoebleef, a'j d'r möör neet te völle van 't peerdjen indoot.

N.B.: De cichorei van Egbers in Dalfsen en van Schaars in Borculo was vroeger in Deventer populair. De rolletjes cichorei waren in blauw papier verpakt met een geel etiket waarop een paard was afgebeeld (Nederzak. symbool).

Zie: **kniep-of**.

peerdjen spöllen, *ww.*, **spölden**, **espöld**, paardje spelen, kinderspel (verouderd).

Hierbij werd de werkelijkheid nagebootst door één of meer kinderen als paard te laten optreden en een ander als koetsier. Het paardetuig, soms niet meer dan een touw om de armen van het *peerd*, werd soms verfraaid door kastanjes aan het touw te rijgen.

pellegäste, *zn.*, gepelde gerst, gort.

pèperbusse, *zn.*, zo wordt ook de Grote Toren van de Lebuïnus wel genoemd, in navolging van de Zwolse peperbus.

peppel, *zn.*, populier.

peren, *ww.*, **peerden**, **epeerd**, zich bedrinken.

Hee peert hem aerdig = Hij doet zich buitensporig te goed aan sterke drank. *'k Zal hem vanoavond is peren; wie hebt de wostkêtel op 't vuur* = Ik zal vanavond nog wel eens een borreltje nemen tijdens het *vetpriezen*.

Zie: **vetpriezen**.

permetasie, *zn.*, verwantschap.

Fr.: parentage.

Ja, hee is nog bie mien in de permetasie.

Zie: **hemd**.

Peter, **Sint**, *zn.*, St. Pieter (22 februari).

As 't vrus in de nacht van Sint Peter, vrus 't nog veertien nachten d'r noa. Sint Peter maakt de brugge of hee brek dee = Na een

zachte winter wil het nog wel eens knap vriezen.

pette, *zn.*, pet.

Iej könt bêter de pette op hebben as 't geld. Èven in (achter) de pette kieken = bidden. In het algemeen wordt met gesloten ogen en gevouwen handen gebeden. Maar bij veel buitenmensen, die de pet zowel binnens- als buitenshuis dragen, was het de gewoonte tijdens het bidden bij maaltijden de pet af te nemen en voor het gezicht te houden. Dit gebeurde ook tijdens kerkdiensten, maar dan staande. *Ene de pette in de ogen trekken.* Als jongens ruzie hebben en één vriendje wil helpen, zegt hij tegen de anderen: *'Wacht èven, 'k zal hem de pette wel in de ogen trekken'.*

peusken, *zn.*, poosje, korte tijd.

A'j met mien mee wilt lopen mo'j nog 'n peusken wachten.

piano an, *bw.*, kalmpjes aan, langzaam aan. *Henne is weer aerdig te passe, möör de dokter hef hem wel ezegd dat hee 't de eerste wèken piano an mòt doen.*

pielente, *zn.*, eend.

Als de eenden gevoerd werden, lokte men ze met de kreet: *'Piele, piele, piele!' In Zwol roopt ze: 'Poele, poele, poele'.* Dat verstoat dee enten neet en ze goat dan ook geregeld dood van de honger. *'n Nakende pielente = Iemand met kale kak. De kärke is gien pielente = Komt men te laat voor een kerkdienst, dan is er altijd nog wel een volgende.* De tuinjongen van een Deventer burgemeester kwam eens opgewonden de huiskamer binnen, maar zag dat er bezoek was. Geschrokken schakelde hij over op Nederlands en zei: *'Burgemeester er is u ook een pijleend doodgegaan'.*

Zie ook: **ente**.

piemelen, *ww.*, **piemelden**, **epiemeld**, eufemisme voor: urineren; zeuren.

Man scheet toch is op. Lig toch neet zoo te piemelen.

piene, *zn.*, pijn; moeite.

Fr.: peine.

'k Heb pien' in de boek. 't Is mien de piene neet weerd.

pieneköttel, *zn.*, gierigaard; kleinzerig, vreesachtig of schriël mens; Pietje Sekuur.

pienetensie, *zn.*, penitentie, straf, boetedoening.

't Is oe 'n pienetensie um alle dagen met zoo ene umme te mötten goan. In de pienetensie zitten = In de knijperd zitten.

pienlijk, *bn.*, *bw.*, pijnlijk; zuinig, schriël.

piepenbrooksvalve, *zn.*, zalf die vooral gebruikt werd bij verstuikingen, verrekkingen en kneuzingen. Werd vroeger gemaakt door een zekere Pijpenbroek, vermoedelijk uit paardevet (verouderd).

piepenpörker, *zn.*, pijpekoter, pijpestoker; eigenaardig mens.

Mien piepe is zoo smerig da'k d'r 'n piepenpörker bie neudig hebbe. Dee Koos is mien ook 'n piepenpörker!

piepereur, *zn.*, aardappelstamper.

pieperd, *zn.*, kleinzerig mens.

piere, *zn.*, pier, aardworm.

't Is döör in huus zoo vol as 'n pötjen met pieren. 'Wie bint d'r nog neet', zei de hane tegen de piere toen hee 'm half uut de grond had.

pierenkuultjen, *zn.*, graf (verouderd). *Mien moder zei vrogger tegen ons kinder: 'A'j neet èèt goa'j dood en dan lekt ze oe in 'n pierenkuultjen en dan vernem iej niks meer.*

piersenoepp, *zn.*, vermicellisoep.

pierig, *bn.*, *bw.*, wormstekig; ongezonder.

Disse appels bint zoo pierig da'j de helfte weg kunt gooien. Dee Battus zut d'r de leste wèken slim pierig uut.

pierkruid, *zn.*, boerenwormkruid.

pietje, *zn.*, haasje over.

Lopend-pietjee = Haasje over over langere afstand, bv. van huis naar school of omgekeerd. Verre of pote-pietjee = Haasje over waarbij de bök na iedere sprong een stap zijwaarts deed, waardoor tussen bök en meet, de afstand iedere keer groter werd en dus moeilijker te bespringen.

pieteltjen, *zn.*, zeer klein stukje.

Hee gaf mien nog gienens 'n pieteltjen van zien reep sjokela.

pietjes, *zn.*, *mv.*, (hoofd)luizen.

Zie ook: **piotters**.

pietse, *zn.*, kleine zweep.

Zie: **anpietsen**.

Zie ook: **zweppe**.

pietsken, zn., heel klein beetje.

Doo mien möör 'n pietsken melk in de thee.

pik-an-de-lippe, zn., likeur.

pikken, ww., **pikten, epikt**, kleven.

Kinder, goat neet op dee banke zitten. Dee is pas evärfd en pikt nog.

pikkerig, bn., bw., kleverig.

Dat is mien ook pikkerig spul, 't blif of voort an de vingers zitten.

pikkerd, zn., schoenmaker.

pille, zn., pil; dikke snee brood.

pilo, zn., een soort gekeperd weefsel van half linnen en half katoen. Waarschijnlijk van het Engelse: moleskin. Ook wel *pilomollevel*. 'n *Pilo (pilose) brook*.

Rijmpje:

De Venus van Milo

Had 'n pakjen van pilo

Dat woog nog gien kilo!

Zie: **mesjester**.

pinke, zn., koe van ongeveer een jaar oud.

Pinksteren en Poasen, zn., mannelijke genitaliën.

Zien brook was van veuren zoo kapot da'j zien hele Pinksteren en Poasen zeen konden.

pinnefokse, zn., duitendief.

piotters, zn., mv., (hoofd)luizen.

Zie ook: **pietjes**.

Pisgrete, zn., St. Margriet (20 juli).

Rijmpje:

Règent 't op Sint Margriet

Dan kriege wie zes wèken natte tied.

pispötjen, zn., haagwinde.

pissen, ww., **pisten, epist**, plassen, urineren.

Hee pist ook oaver de pink = Hij krijgt ook praatjes.

pit, zn., scheldnaam voor een politieagent.

Zie: **glimmerd**.

pitte, zn., pit van een vrucht.

pitten, zn., pak slaag.

Jantjen had weer appels egapt. Toen kreeg hee mien döör 'n possie pitten van zien vader.

plas, zn., (binnen)plaats.

Met mooi weer zitte wie buten op de plas.

plasse, zn., plas water of andere vloeistof.

plate, zn., plaat (afbeelding); bakplaat.

Dee hef ook 'n plate veur de kop = Die is ook goed eigenwijs.

platte hakke, zn., kleine hiel van een kous.

Zie: **hakke**.

plere, zn., oplawaai, opdonder.

Hee gaf hem 'n plere.

pleren, ww., **pleerden, epleerd**, scheuren.

Hee pleerden weg op zien bromfietse.

ploage, zn., plaag.

De ploagen van Egypte. Kump de tied, kump de ploage.

pluushof, zn., composthoop.

Poasen, zn., Pasen.

Van 't jöör hebbe wie 'n vrogge Poasen.

poaten, ww., **poatten, epoat**, poten.

Veur de handel heb ik 'n halve bunder kårstdennen epoat.

poater, zn., pootaardappel.

podde, zn., vuil, smeerboel; moeilijkheid; ziekte.

't Wasgoed zat slim in de podde = Het wasgoed was erg vuil. Ene uut de podde helpen = Iemand uit de moeilijkheden helpen. 'k Zitte in de podde = Ik ben een beetje ziek.

Zie: **podderig, smoesterig, verpodden**.

podderig, bn., bw., vuil, smerig.

Wat bint dee bewoners toch podderig!

Zie: **podde, smoesterig, verpodden**.

poddik, zn., pudding (verouderd).

poddik-in-de-buul, zn., meelspijs die in een zak wordt gekookt, Jan in de zak.

poeperieje, zn., diarree.

'k Veule mien niks lekker want 'k bin an de poeperieje.

poepesteer(t), zn., scheldwoord, door kinderen gebruikt.

Dag meneertje poepesteertje.

poepiedik, zn., kort dik ventje.

poere, zn., poer.

Stuk hout, steen of metselwerk om als voetstuk te dienen. *Dat kui'j neet zoo möör op de grond zetten. D'r mòt eerst 'n poere veur emaaft wodden.*

poeren, ww., **poerden, epoerd**, peuren (op paling vissen met een bos wormen); peuteren. *Zit toch neet aldeur in oew neuze te poeren.*

Zie: **pörken**.

poes, zn., kat; donsachtige groene schimmel.

Poes, poes, döör hei'j tand, geef mien astoebleef 'n niejen weer = Dit zeiden kinderen die een melktand verloren hadden,

terwijl zij die achterwaarts over hun hoofd gooiden. *Hee is poesmooi (met de bellen an!)* = Hij heeft zich opgetut.

Zie: **kim**.

poesmummel, zn., hummel, klein kind.

poeste, zn., puist; windvlaag.

'k Hebbe mien 'n poeste in de boek egèten = Ik heb smakelijk en veel gegeten. *'n Poeste wind* = Een harde wind, een windvlaag.

Zie: **poesterig**.

poesterd, zn., gemene kerel; vuil, ongewassen iemand; blaasbalg.

N.B.: Assepoester is dus degene die zorgt dat het vuur in de haard blijft branden.

poesterig, bn., bw., kortademig; opgeblazen gevoel na veel eten; lichte ongesteldheid.

Zie: **poeste**.

poete, zn., klap; oorvijg.

poeteken, zn., koosnaam voor een kind.

poetemekwa, zn., scherts geneesmiddel; bril-lantine.

Stille möör, moetjen zal d'r ietskes poete-mekwa opdoon. (bv. speeksel).

pöffer, zn., voetzoeker die een doffe knal geeft.

pöfferd, zn., tulband (gebak).

In Deventer was dit gebak met rozijnen en krenten, in olie gebakken in een gietijzeren pot. Het werd vooral op warme zomerdagen gebruikt en opgediend met kaneelsaus.

pokkel, zn., schouder; rug.

Kees nemt völs te zwöre vrachten op zien pokkel.

polka, zn., soda (verouderd).

polle, zn., pol; laatste stukje van een bijna opgerookte sigaret.

'n Polle grös = Een graszode. *Geef mien de polle van oe èven* = Geef mij dat gloeiende eindje van je sigaret even, (zodat ik de mijne kan aansteken).

Zie: **lèven**.

Polstroate, zn., Polstraat (in Deventer).

Iej hebt oew hōör weer net as de Polstroate = Je scheiding loopt niet recht. *Disse lini-aal is net zoo lieke as de Polstroate* = Deze liniaal is krom.

pòmpe, zn., pomp.

Loop nōör de pòmpe = Donder op. Als men iemand vraagt hoe laat het is, krijgt

men soms als antwoord: *Kwät veur de pòmpe* met soms als toevoeging: *en a'j mien neet geleuft: kus mien de konte*'.

ponteneur, zn., waardigheid; prestige.

Fr.: point d'honneur.

Op zien ponteneur stoan = Er een prestige-kwestie van maken.

pook, zn., pook, ijzeren stang om een kolen of houtvuur op te rakelen; kind dat te klein voor zijn leeftijd is.

Dee Mientjen van hiernoast kan best leren op schole en toch is zee möör 'n kleine pook.

pöörs, bn., bw., paars.

pörken, ww., pörkten, epörkt, peuteren; opsteken.

Hee Jantjen, zit toch neet zoo in oew neuze te pörken, neustaertjes wodt hier neet verkocht.

Zie: **poeren**.

possie, zn., portie; deel.

posselein, zn., postelein (groente).

Pot, de - , zn., het overdekte deel van de Dui-vengang, gelegen aan de kant van de Smedenstraat.

potdeksel, zn., naam voor een man die een vrouw trouwt die een buitenechtelijk kind heeft van een andere, meestal voornamere man. Om haar fatsoen te redden werd door de natuurlijke vader op het kind wel een levenslange rente vastgezet.

pot deur mekäre, zn., stampot.

poten, ww., pootten, epoot, methode bij kinderspel om twee ploegen te kiezen en om uit te maken wie het eerste mag kiezen. Twee kinderen gaan op een bepaalde afstand tegenover elkaar staan en gaan dan elkaar tegemoet door hele en halve voeten te zetten. Wie de laatste voet zet, mag het eerste kiezen.

pötjen, zn., potje.

Goa wie vanoavend 'n pötjen kaarten?

potland, zn., portlandcement.

potlander, ww., potlanderden, epotlanderd, een muur of vloer met portlandcement bestrijken.

Bie ons hebt ze gister de vloere van de kelder epotlanderd.

potse, zn., vuilak, smerig persoon.

potsmit, zn., gemenerd.

Zie: **smiesterd**.
pottebakker, zn., knikker van gebakken klei.
 Zie ook: **stokvärvertjen**.
pottekieker, zn., pottekijker; Jan Hen, keukenpiet.
prakke, zn., priktol; etensrest; eigenwijs mens.
De beste prakken ko'j vrogger kriegten bie holdtreier Van de Beld (later Harmsen) in de Smeestroatte.
prakkezoasies, zn., mv., sombere gedachten; zinger.
Zinder maakt zich gelukkig nog gien prakkezoasies.
pratten, ww., pratten, eprat, pruilen; zeuren.
prebeersel, zn., poging.
prèke, zn., preek. *Dee olde dominee mos möör is opstappen. Hee prækt iederene in sloap.*
prèkeberend, zn., praatvaar.
 Zie ook: **prèkebreur**.
prèkebreur, zn., praatvaar.
 Zie ook: **prèkeberend**.
prente, zn., prent, plaatje; lieverdje (ironisch); iemand die stijf of houderig van gedrag of kleding is.
Wat hei'j döör 'n mooie prente an de mure hangen. Iej bint mien ook 'n prente! Wat 'n stieve prente is dee olde schooljuffrouw toch.
prenteboek, zn., prentenboek.
proelen, ww., proelden, eproeld, pruilen.
proellippe, zn., pruillip.
proeme, zn., pruim (vrucht); tabakspruim.
 Oudeng.: plûme.
Mo'j is kieken wat 'n hoop proemen d'r an dee boom zit. De olde baas bewaerden zien proeme in 'n köperen tabaksdeuze. Toen ze in de jören twintig bie de fietsenfebriek van Burgers 'n nieje directeur ekregen hadden, verboaj dee de mensen jandoedel mee te nemen. In de febriek mog neet meer

epeerd wodden en döörmee uut. Möör ze hebt hem mooi betrokken, want zee sopten de proeme in olde klöre veur ze van huus ofgingen!
provezoor, zn., provisor, bestuurder van een gesticht.
prutlippe, zn., iemand met een dikke lip; zuurpruim.
pruttel, zn., rommel; onkruid.
Jantjen, noe mo'j dee pruttel toch is oprumen.
pruttelkanne, zn., koffiekann.
puffekes, zn., mv., poffertjes.
Met de karmse ète wie lekker puffekes.
 (Vroeger bij Victor Consael of bij Wouters.)
pulle, zn., kuiken.
 Lat.: pullus.
pulsteren, ww., pulsterden, epulsterd, plassen, met water smijten.
Schei toch is uut met dat pulsteren (gepulster) in dee aker. Iej maakt oe zoo nat as mest (verouderd).
punder, zn., zwaar gewicht van een klok.
punderen, ww., punderden, epunderd, wegen met een unster; gewicht op het gevoel bepalen.
Kees, pundert mien dit kniene is.
pungel, zn., vrachtje.
'k Had 'n hele pungel an dee zak eerpels.
puntebedekt, bw., iets eetbaars dat men op de punt van een mes steekt.
'Mannes, ma'k oew mes èven lenen?' 'Joa-wel, möör krieg ik dan 'n puntebedekt weerumme?'
puthoak, zn., puthaak.
Dat stel is ook oaver de puthoak etrouwd
 = Dat stel is niet wettig getrouwd.
puun, zn., puin.

R

rabels, *bn.*, *bw.*, wild; opstandig.
Foj, wat bint de kinder vandage weer rabels.

rachelen, *ww.*, **rachelden**, **eracheld**, kwaadspreken; schoonmaken.
Wat hei'j toch altied op oew buurman te rachelen? Tegen 't veurjöö is hier in huus van alles te rachelen.

raken, *ww.*, **raakten**, **eraakt**, raken.
Eraakt, bet. ook beledigd, op zijn tenen getrapt.
Hee was metene eraakt toen 'k hem de wöörheid zei.

rambam, *zn.*
 In de uitdrukking: *Krieg de rambam* = Barst of val dood! Het woord *rambam* is een afkorting van: Rabbi Moosje ben Maimon; ook wel: Rabbi Mozes ben Maimon. Van de initialen van deze geleerde, geneeskundige en filosoof (1135-1204) werd het woord gevormd.

ramenten, *ww.*, **ramentten**, **erament**, ravotten, stoeien; stuk maken.

rammeltjen, *zn.*, rammelaar; mannetjeshaas of -konijn.
 Zie: **remmel**.

rap, *bn.*, *bw.*, vlug; lenig; rammelend.
Wat 'n rap jonk is dee Pietjen toch. 'n Rappe klômpe = een klomp waarvan de bovenkant gebarsten is. *Met de rapklômpe lopen*, wordt gezegd van iemand die haastig naar de vroedvrouw loopt met het oog op een op handen zijnde bevalling.

rappelement, *zn.*, berisping, uitbrander.
 Fr.: rappeler = terugroepen.

rappo, *zn.*, klein, vlug en beweeglijk jongetje.

raspelen, *ww.*, **raspelden**, **eraspeld**, raspen; rotzooien.
Lig toch neet zoo te raspelen op dee hoop planken. Iej rament al oew goeje goed kapot.

ratat, *bw.*, ad rem, gevat.

ratsen, *ww.*, **ratsten**, **eratst**, gappen.

rechttoo, *bw.*

In de uitdrukking: *Hee is meer as rechttoo* = Hij is meer dan gewoon, of: van betere huize.

recht too, **recht an**, *bw.*, rechttuit.
Iej loopt möör recht too recht an, dan komiej d'r vaste wel.

redzaam, *bn.*, *bw.*, flink, kloek, van zessen klaar, handig.
 N.B.: Wordt vooral gezegd van een vrouw die zich altijd weet te redden.

ree, *bn.*, *bw.*, slank; aardig; gereed.
Diene is 'n ree mëken ewodden. Veur 't feest is noe alles ree; 't spul kan beginnen.

reem, *zn.*, riem, gordelriem.
De reem anhalen = Een beetje bezuinigen.
An de reem trekken = Een beetje voortmaken.

règen, *zn.*, regen.
 Oudsaks.: *regan*.

règenboage, *zn.*, regenboog.

reidekamme, *zn.*, stofkam voor het haar.

reie, *zn.*, liniaal.
Disse reie is zoo krom as de Polstroate.
 Zie: **Polstroate**.

reifelen, *ww.*, **reifelden**, **ereifeld**, bonen afhalen.
Wee van iejluu hef vandage de bonen ereifeld? Volgens mien gienene, a'k 't zoo preuve.

reifels, *zn.*, *mv.*, draden van bonen; rafels.
Zoo kön iej dat jonk toch neet nöör schole sturen; hee hef de reifels an zien brook hangen.
 Zie ook: **bellen**.
 Zie: **fladden**.

rèkenen, *ww.*, **rèkenden**, **erèkend**, rekenen.
Van heufdrèkenen he'k op schole nooit völle eholden. Iej könt d'r vaste op rèkenen da'k mårgen bie oe langs komme.

rèkening, *zn.*, rekening.
Hee hef de vrouwe weer an de rèkening = Zijn vrouw is weer zwanger.

rèkenschap, *zn.*, rekenschap.
 Als rekening houden met, in: *Hier hei'j 'n*

tientjen veur de karmse. Möör hold d'r goed rèkenschap mee da'j gien stuver meer kriegt a'j d'r deurhen bint.

emmel, *zn.*, mannetjeshaas of -konijn.
 Zie: **rammeltjen**.

epe, *zn.*, streng, waarmee het paard aan de wagen wordt verbonden.
 Eng.: rope.
Deur de repe trekken = Uit de band springen.

eppel, *zn.*, stijl, waaraan de koe in de stal wordt vastgebonden.

eppelen, *ww.*, **reppelden**, **ereppeld**, klimmen, klauteren.
Holdt is op met dat reppelen op dee stool.

eufken, *zn.*, roofje, wondkorstje.

euj, *zn.*, rui.
As de kippen in de reuj bint zee'j niks as stoppelkõnten.

eupe, *zn.*, paarderuif.

eupen, *ww.*, **reupten**, **ereupt**, slordig afsnijden, -trekken, -scheuren; woelen.
Grös veur de knienen reupen. Kalm an, keertjen, iej reupt oew moder nog de kleren van 't lief. Reup toch neet zoo an dee struken en blomen. Straks hei'j alles verrinneweerd.
 Zie: **röppen**.

euren, *ww.*, **reurden**, **ereurd**, roeren.
 Zie ook: **ruren**.

evenzie, *zn.*, revanche, genoegdoening, verhaal.
Dat nam ik neet van dee rotkeerl. Döör goa'k d'r revenzie van halen.

eziene, *zn.*, rozijn.

ibbe, *zn.*, rib.
 Oudsaks.: *ribbi*. Oudeng.: *ribb*.
Vanmiddag kriege wie deurmekare met ribbeken.

ibbeltjen, *zn.*, verkleinwoord van *ribbel*, dat in het Deventers niet wordt gebruikt.
'n Pilose brook hef ribbeltjes op de kõnte, möör mien grootva hef ze ook in 't gezichte.

icht, *bn.*, *bw.*, kort (van afstanden).
De Binnenweg nöör Twelle is wel 'n ketier richter as oaver de grote weg. Langs disse weg loop iej richter as langes dent. Disse weg is nog altied de richtsten.

eet, *zn.*, riet.

Oudsaks.: *hriod*.

riaal, *bn.*, *bw.*, royaal.
Hee lèeft d'r riaal van = Hij kan er royaal van leven. *'n Riale banane* = Banane Royale (ijs met o.a. banaan).

rièel, *bn.*, *bw.*, reëel.

riege, *zn.*, rij. Vroeger was er een kinderspelle-tje waarbij de kinderen, terwijl ze elkaar bij de hand vasthielden, in een rij over straat liepen. Daarbij zongen ze:
Lange, lange riege
De katte kan de moes neet kriegen.
Bie bakker Willems hebt ze 'n hele riege kinder.
 Zie: **ritse**.

rieje, *zn.*, rij; metselaarslat, richtlat van 30 cm. lengte.

riejen, *ww.*, **reej**, **erejen**, rijden.
Op de bessem riejen = Diarree hebben.
Hee reej hem as 'n snook = Hij zat boven op de kast.

riep, *zn.*, rijk (neerslag).
Disse winter hebbe wie al vake mee'emaakt dat de riep an bomen en struken hing.

riepe, *bn.*, *bw.*, rijk (van vruchten).
Kui'j de appels van disse boom al èten? Nee heur, dee bint nog lange neet riepe. Möör van dent kui'j wel ene ofhalen. D'r bint al riepen bie.

riepen, *ww.*, **riepten**, **eriept**, rijpen, rijk worden.
As de rogge begint te riepen, schut de zommer al weer op.

riest, *zn.*, rijst.

riestesoep, *zn.*, rijstesoep; rijstepap. Analog: *årftensoep*, *pellegåstesoep*.
 N.B.: *Riestenat* wordt veel gegeven aan mensen die last van hun ingewanden hebben.

riève, *zn.*, rasp.
Nöttemuskoatriève = Nootmuskaatrasp.

riève, *bw.*, gul, ruim, overdadig (verouderd).
Wèès toch neet zoo riève met de suker; hele klodders blijft onder in 't köpken zitten.

rieze, *zn.*, rijshout, brandstof voor de bakkersoven.
 Zie: **riezebos**.

riezebos, *zn.*, bos rijshout.
 Zie: **rieze**.

riezen, *ww.*, **rees**, **erezen**, doorheen vallen; la-

- ten vallen; rijzen.
De zolderplanken sluut neet goed an, 't stof riest d'r deur. Draagt dee gärven veurzichtig en zörg da'j neet riest. 'k Kan noe nog gien puffekes bakken, 't beslag mot eerst nog riezen.
- rikke**, *zn.*, rek; hek.
Met de kippen nöör 't rikke goan = Vroeg naar bed gaan.
- rikkepoale**, *zn.*, paal (post) van een weidehek.
 Zie: **ofrikken**.
- rikking**, *zn.*, afrastering om een stuk land.
 Zie: **ofrikken**.
- rikroajen**, *ww.*, **roajden**, **eroajen**, woelen in bed.
Ik konne vannacht neet in sloap kommen, 'k lagge möör te rikroajen.
- rimmetiek**, *zn.*, reuma; arthrose.
- riuel**, *zn.*, riool.
- ritse**, *zn.*, rij, sliert.
Zomers kui'j vake 'n hele ritse plezierboten deur den Iesselt zeen vären.
 Zie: **riege**.
- ritswörm**, *zn.*, iemand die niet stil kan zitten.
- road**, *zn.*, raad; bestuurscollege.
Ene met road en doad biestoan. De gemeenteroad kump märten ook bie mekäre.
- roajen**, *ww.*, **roajden**, **eroajen**, raden.
Noe mot iej is roajen wee d'r hier ewest is. Dat roaj iej nooit.
- roat**, *zn.*, honingraat.
- roazend**, *bn.*, *bw.*, razend.
Doot 't möör kalm an, de wereld is neet roazend emaaft. In dee dèken zit de roazende mötte = Die deken is helemaal kapot en vol gaten.
- röbbelig**, *bn.*, *bw.*, hobbelig; ruw van oppervlakte.
'k Hebbe vandage 't ies op de Singelgrefte beken, möör um te schaatsen was 't völs te röbbelig. Disse zandweg is zoo röbbelig da'j d'r met 'n auto allenig stapvoets oaver hen könt riejen.
- rodolm**, *zn.*, ijzeroer.
't Water in dee sloot is härdstikke bruun, dan zit d'r vaste rodolm in.
- roebölle**, *zn.*, robol, moeraspaardestaart.
- roef**, *zn.*, korte spanne tijd, ommezien.
Iej könt gerust nog èven blieven, 'k bin in 'n roefken weerumme.
- roeftem** – **raftem**, *bw.*, hals over kop.
 Uit de vertelling: 'Ut Rottenhuus', van Herman Korteling:
Roeftem-raftem geiselden ze dan weer naar Govert zien huus.
- roegiezel**, *zn.*, ijzel.
 Zie ook: **roewiezel**.
- roegiezelen**, *ww.*, **iezelden**, **e'iezeld**, **ijzelen**.
Bèter wöör 't rookt as wöör 't roegiezelt.
- roekedaalsnösken**, *zn.*, menselijke ontlasting, faeces. Dr. W.H. Staverman schreef in mei 1937 twee stukjes in het Deventer Dagblad met als titel: 'Het Deventer dialect'. Hierin o.a.: *Roekedaalsnöskes, al dan neet too edekt met 'n fôtse grös, kui'j vinden achter de heggen en struken, wöör mensen dee in hoge nood verkeerden, op de 'hoeke dale' bint goan zitten.* Het woord is afgeleid van 'hoekendaler' wat betekent dat men op de hoeken (hurken) dale (beneden) ging zitten. Daar men het oude woord 'hoekend' niet meer kende, bracht de volksmond het in verband met *roeken* = vies ruiken, stinken.
- roeken**, *ww.*, **roak**, **eroaken**, ruiken (geur afgeven), ruiken (geur opsnuiven).
Wat ruk dee roze lekker. Hei'j wel is op 'n bottertunneken ezèien? Nee. Dan mo'j op 'n strönttunneken goan zitten, dan kui'j 't roeken.
- roepe**, *zn.*, rups.
 Duits: Raupe.
- roesterig**, *bn.*, *bw.*, huiverig, rillerig; bruinvlekkig.
'k Veule mien wat roesterig, 'k goa vanaovend möör is vrog nöör bedde. 'n Moand elejen hebbe wie eerpels veur de winter opeslagen, möör ze wodt noe al roesterig.
 Zie: **roezig**.
- roet**, *zn.*, onkruid.
Jan, d'r zit te völle roet in de eerpels. Iej mot d'r märten hoogneudig met de hakke deurhen.
- roete**, *zn.*, ruit; vensterglas.
- roew**, *bn.*, *bw.*, ruw.
- roewbasterig**, *bn.*, *bw.*, ruw in de mond.
- roewbollig**, *bn.*, *bw.*, rumoerig.
'k Geleuve da'j döör wel in 'n roewbollige hook zit.
- roewiezel**, *zn.*, ijzer.
 Zie ook: **roegiezel**.

roewvoer, zn., ruwvoer voor dieren, vooral stro en hooi.

roeze, in de – of bie de –, in of bij de roes, schattenderwijs.

In (of bie) de roeze iets kopen = Iets kopen zonder dat men het geteld, gewogen of gemeten heeft.

roezen, ww., **roesden, eroesd**, ramen, schatten.
Roes is hoovölle nötten d'r an dee boom zit.

roezig, bw., huiverig, rillerig.

Zie: **roesterig**.

rok, zn., speling.

D'r zit rok in 't rad van mien fietse.

ròlle, zn., rol (bv. papier); rolpens.

ròllepatroon, zn., niet bestaand werktuig.
Vaak werd in een zaak de jongste bediende uitgezonden om bij een andere werkgever in dezelfde branche het *rollepatroon* te leen te vragen. Deze werd dan van Pontius naar Pilatus gestuurd. Bij de Deventer Brandweer moest men de *boekbore met de klos* zien los te krijgen.

ròndjes lopen, ww., **liep, elopen**, rondjes lopen. Op zaterdagavond gingen jongelui de stad in om *rondjes te lopen*. Dat begon om een uur of zeven. De jongens gingen dan bij Vroom en Dreesman de Korte- en daarna de Lange Bisschopstraat in, om vervolgens via de Grote Poot, Vleeshouwerstraat, Kleine Overstraat en de Steegjes (zie aldaar) weer bij V&D uit te komen. De meisjes liepen dezelfde route in de tegengestelde richting. Vaak kregen jongelui op deze wijze kennis aan elkaar.

ròndumme, bw., rondom.

Toen in 1926 den Iesselt zoo hoge was, stonden d'r in de buurte van Dèventer völle boerderiejen ròndumme in 't water.

roodeerde, zn., poeder dat, met water aange- maakt, gebruikt werd als poetsmiddel voor rood koper.

ropen, ww., **riep, eropen**, roepen.

röppen, ww., **röpten, eröpt**, slordig aftrekken

of afscheuren.

Zie: **reupen**.

ropperig, bw., rafelig; slordig.

Zie ook: **röpperig**.

röpperig, bn., bw., rafelig; slordig.

Iej mot is 'n nieje brook kopen, want dee'j noe anhebt is toch wel slim röpperig.

Zie ook: **ropperig**.

rötèl, zn., ratel.

Op de rötèl kopen = Op de pof kopen.

Zie: **rötelen**.

rötelen, ww., **rötelden, eröteld**, ratelen; druk praten.

Zie: **rötèl**.

rötjen, zn., rotje, klein soort knalvuurwerk.

rotte, zn., rat.

roze, zn., roos (bloem); koudvuur.

A'j 'n zwere an oew vinger hebt mo'j zör- gen da'j d'r gien roze in kriegt.

rozen, ww., **roosden, eroosd**.

Deventer gebruik om hand zingend om de Pinksterkroon te lopen. Behalve bekende liedjes o.a. het volgende:

*Onze poes en buurmans poes
Wären samen an het rozen.*

*Onze poes had brummels an de boek
En buurmans poes flambozen.*

(Wijze: Tussen Keulen en Parijs.)

rugge, zn., rug.

Ene oaver de rugge kroepen = Iemand vlei- en.

ruile, zn., schommel (verouderd).

rune, zn., ruïn, gesneden hengst.

ruren, ww., **ruurden, eruurd**, roeren.

Zie ook: **reuren**.

Rusland, zn., Rusland.

Goa'j noe al nöör Rusland? = Ga je nu al slapen?

N.B.: Verbastering van Rustland.

ruter, zn., ruiter.

ruum, zn., ruim (van een schip).

ruum, bn., bw., ruim, voldoende.

Disse brook zit mien wat ruum. Hee zit d'r ruum bie.

S

saba, zn., (klemtoon op de tweede lettergreep).

In de uitdrukking: *Hee hef gien brood veur saba, dee windzak.* = Hij is een opschepper.

N.B.: Saba is vermoedelijk een verbastering van 'sabbat' (verouderd).

sachs, bw., zonder bezwaar.

Likt döör möör neet wakker van, dat köntiejhuu sachs doen.

saffroan, zn., saffraan.

Henne hef vaste gèèlzucht, zien ogen bint zoo gèèl as saffroan.

sam, bw., smeug; precies goed gaar gebakken (van brood, koek of cake).

Zie: **smeu**.

satisfaksie, zn..

In de uitdrukking: *Dat is 'n man van de minste satisfaktie* = Dat is een man van het minste allooï.

sausage, zn., saus.

Vanmiddag kriege wie sausage bie 't èten anemaakt met botter.

schabbeldebònk, zn..

Zie: **schabbeltjenbònk lopen**.

schabbeltjenbònk lopen, ww., **liep**, **elopen**,

klaplopen, schooien; rondzwerfen.

Dee keerl löp altied op schabbeltjenbònk.

Zie: **schabbeldebònk**.

schabberig, bn., bw., slordig gekleed.

Wat zut dee keerl d'r toch altied schabberig uut.

schaboel, zn., duivelstoeljager (verouderd).

schadròn, zn., eskadron.

Toen dee luu staakten, stuurden ze d'r 'n heel schadròn soldoaten op of.

Schalkbatter, zn., samentrekking van de plaatsnamen Schalkhaar en Bathmen. Schertsnaam voor een niet bestaand dorpje in de buurt van Deventer.

Hè, de zonne wil d'r vandage nog neet goed deurkommen. Noe, vroeg de burgemeister van Schalkbatter of dee hem bie de Snipelink wil loaten optrekken.

schampen, ww., **schampten**, **eschampt**, over-

slaan.

Goa'j zundag nöör de kärke? Nee, 'k zal disse keer möör is schampen.

schande, zn., breltel; draagzeel.

Een *schande* dient dus zowel om een broek als een kruiwagen op te houden.

schap, zn., legplank.

Oudsaks.: **skap**.

Mien vader hef vandage in de veurkamer 'n schap veur mien boken an de mure emaaft.

scheef, bn., bw., scheef.

Scheef en schel, 't juffert wel = Er een slag naar slaan; werken met de Franse slag.

schèèl, bn., bw., scheel, loens.

Oudeng.: **sceolh**.

Wat kik dat kind toch schèèl! A'j wat verdeelt mo'j nooit schèle ogen maken.

scheerbaas, zn., barbier, herenkapper.

scheiten, ww., **scheet**, **escheten**, schijten.

Hee schit oaver ledder en wagen = Hij is flink aan de diarree. *De duvel schit altied op de grote hoop* = De welgestelden krijgen altijd de voordelen.

Zie: **bangescheiterd**, **scheiterd**, **scheitskeerl**.

scheiterd, zn., lafbek.

Zie: **bangescheiterd**, **scheiten**, **scheitskeerl**.

scheitskeerl, zn., bloodaard.

Zie: **bangescheiterd**, **scheiten**, **scheiterd**.

schelden, ww., **schold**, **escholden**, (uit)schelden.

Rijmpje:

Schelden dut gien zeer,

A'j mien sloat, sloa 'k oe weer.

schèlen, ww., **schèèlden**, **eschèèld**, schelen, verschillen; deren; mankeren.

Ze schèèlt mekare dree jöör. Wat schèèlt oe toch? Op dee veiling he'k op 'n kastjen eboajen möör neet ekregen. 't Schèèlden net 'n tientjen.

schelle, zn., schil, schillen.

De boerinne gaf de schelle an de vārkens.

schellekes maken, ww., **maakten**, **emaaft**, belletje trekken.

schellen, ww., **schelden**, **escheld**, schillen.

Kui'j moo neet èven helpen met eerpels schellen? Zee hef de grote wasse ook al e-daan.

schenne, *zn.*, scheenbeen.

schepel, *zn.*, inhoudsmaat; landmaat.

Een schepel zaad is 1/4 hectoliter. Een schepel land is een oppervlakte die met één schepel zaad kan worden bezaaid.

schere, *zn.*, schaar.

Oudsaks.: skara. Oudeng.: sceara.

Raadsel:

'k Gooie 't recht op 't dak

En 't kump d'r kruus-kras weer of.

Roa, roa, wat is dat?

scheteboage, *zn.*, boog om pijlen mee te schieten.

scheten, *ww.*, **schoat**, **eschoaten**, schieten.

't Schut mien in de gedachten da'k oe lange elejen in de oorlog ārgens ezeen hebbe.

scheter, *zn.*, pistool; plankje met korte steel gebruikt om brood in de oven te schieten.

Zie: **schōtel**.

scheuken, *ww.*, **scheukten**, **escheukt**, schurken, zich ergens tegenaan wrijven.

scheurdewārk, *zn.*, aardewerk (verouderd).

Zie ook: **scheurwārk**.

Zie: **scheuren**.

scheuren, *zn.*, *mv.*, scherven, diggels.

Bij de vroeger zeer bekende glas-, porcelein- en aardewerkhandel van de firma Reinders (op de Brink bij de voormalige Luxor bioscoop), werkte een reiziger die de bijnaam *Scheurenherman* had.

Zie: **scheurdewārk**, **scheurwārk**.

scheurwārk, *zn.*, aardewerk.

Zie ook: **scheurdewārk**.

Zie: **scheuren**.

schientjen, *zn.*, bewijsstuk, kwitantie; kleinigheid.

Vgl.: Duits: Schein.

schier, *bn.*, *bw.*, onbevrucht (van een ei); netjes, keurig.

Middelned.: scier = glanzend; grijs.

'k Hadde de klōkke op tien eier zitten, mōör de helfte was schier. Dee oldste dochter van mien bakker is toch zon schier mēken.

Zie: **verbreujd**.

schieren, *ww.*, **schierden**, **eschied**, onderzoeken of eieren bevrucht dan wel onbevrucht

zijn.

N.B.: in water leggen of met een lamp doorlichten.

schietfenint, *zn.*, kribbekat, meisje of jongen dat/die vinnig of kribbig is (verouderd).

schiethakke, *zn.*, hiel van een paard of een koe. Afgeleid van schijten (schieten) omdat er vaak een deel van de uitwerpselen op de hiel terecht komt. *Dat is mien ook 'n schiethakke!* = Dat is ook een bangig meisje!

schietse, *zn.*

Zie ook: **schitse**.

schieve, *zn.*, schijf.

Oudsaks.: skīva.

schillink, *zn.*, schelling (verouderd).

Eng.: shilling.

schimmelen, *ww.*, **schimmelden**, **eschimmeld**, beschimmeld raken; iemand met een spiegel via de zon in de ogen schijnen.

Verrek, dee winterappels begint noe al te schimmelen.

Zie: **schimmelglas**.

schimmelglas, *zn.*, spiegelend voorwerp waarmee men een ander in de ogen kan schijnen (*schimmelen*).

Zie: **schimmelen**.

schin, *zn.*, (hoofd)roos.

Eng.: skin = vel, huid.

Heb iej al lange last van schin in oew hōör?

schinken, *ww.*, **schōnk**, **eschōnken**, schenken; vloeistof uitgieten.

schitse, *zn.*, iemand die, als hij loopt, met zijn (pilo) broekspijpen langs elkaar schuurt, waardoor een piepend/fluitend geluid ontstaat.

Zie ook: **schietse**.

schoale, *zn.*, schaal.

Oudsaks.: skāla.

Wèëgschoale = Weegschaal.

schoap, *zn.*, schaaap.

Oudsaks.: skāp.

De schōöpkes oaver de weide lopen = Als een kind het broodbeleg opeet en dan de boterham weglegt.

Raadseltje:

Dōör gink 'n menneken oaver de diek

Zien eugskes gingen van kiekerdekiek.

Zien hōörkes gingen van krullerdekruul

Iej kōnt 't neet roajen, al wo'j ook dul.

schōbben, *ww.*, **schōbden**, **eschōbd**, wrijven,

- schuren.
Zee dee koo zich is schòbben.
 Zie ook: **scheuken**.
- schoem, zn.**, schuim.
Hee was zoo hellig dat 't schoem op zien lippen kwam.
 Zie ook: **broes**.
- schoer, zn.**, onweersbui.
 Duits: Schauer. Eng.: shower. Oudsaks.: skür.
 Zie: **buje**.
- schoeren, ww.**, **schoerden, eschoerd**, schuren.
Vröger gingen de kinder met mooi geschoerde klumpkes an nöör schole.
- schoeve, zn.**, schuif.
- schòft, zn.**, (middag)pauze.
- schokken, ww.**, **schokten, eschokt**, betalen (Barg.).
- scholder, zn.**, schouder.
 Oudeng.: sculder.
Ik hebbe breje scholders = Ik kan nog wel wat kritiek verdragen.
- scholdoek, zn.**, boezelaar; schorteldoek.
 N.B.: schort betekent een afgesneden kleedingstuk.
 Vgl.: Eng.: short.
- schòmpers, zn.**, mv..
 In de uitdrukking: *Zich de schòmpers èten* = Zich te barsten eten.
- schone, bw.**, schoon.
Schone proaten = Zich eruit draaien, goed praten.
- schòns, zn.**, smeerlap.
- schònzepòffer(d), zn.**, viezerik; vreetzak; slordige vrouw.
- schoo, zn.**, schoen.
 Oudsaks.: skòh.
- schooiersmoate, zn.**, schooiersmaat.
Hee hef 'n schooiersmoate = Hem passen alle maten wat kleding of schoeisel betreft.
 Zie: **bedelaersheufd**.
- schoorsteen, zn.**, schoorsteen, ook **schoorstien** en **schòssteen**.
 Als vroeger kinderen een schoorsteenveger op het dak aan het werk zagen, zongen ze vaak:
*Schòssteenvèger,
 Lange Lèger,
 Piepedop
 Val möör op mien kale kop.*
- schot, zn.**, hok, kot; aantal Deventer koeken dat bij Bussink één oven vulde.
 Middelned.: cot, cote, kate = stal, schuur, kleine boerderij.
Värkensschot = Varkenshok. Hee hef 'n schot vòl kinder = Hij heeft veel kinderen. vòl kinder = Hij heeft veel kinderen.
- schòtel, zn.**, plankje met lange steel waarop te bakken brood of koek in de oven wordt geschoten.
 Idem met een korte steel heet *scheter*.
 Zie: **scheter**.
- schòttel, zn.**, schotel.
- schòtteldoek, zn.**, vaatdoek.
- schraapsel, zn.**, schraapsel.
Slager, mag 'k veur 'n dubbeltjen schraapsel van 't blok veur ònze hònd? Möör neet te vet, anders lust mien vader 't neet.
- schremmen, ww.**, **schremden, eschremd**, schrijven.
'k Hebbe mien gister in de doem esnejen en dat schremt mien noe nog.
- schroa, bn.**, **bw.**, schraal.
 Zie ook: **schroal**.
- schroal, bn.**, **bw.**, schraal.
D'r weit vandage 'n schroale wind. 't Is döör altied 'n schroale boel.
 Zie ook: **schroa**.
- schrònselen, ww.**, **schrònselden, eschrònseld**, schaven (van de huid).
- schuddegavel, zn.**, houten vork om hooi te schudden of het stro tijdens het dorsen.
- schulen, ww.**, **schuulden, eschuld**, schuilen.
Met dee zwöre règenbuje konden wie gelukkig bie'n boer in de schure schulen.
- schungelen, ww.**, **schungelden, eschungeld**, scharrelen; rommelen.
Dee smerige hond löp altied oaveral te chungelen. Wat hei'j döör toch in dee kaste te chungelen?
- schuppendaghuurder, zn.**, dagloner.
- schup, zn.**, schop, trap.
Toen kreeg hee mien toch 'n schup onder zien achterwàrk!
- schuppe, zn.**, schop, spade.
Wat dee gef kui'j bèter op de schuppe hebben as in de hand = Je krijgt van hem nooit het beste.
- schupstool, zn.**, schopstoel.
Op de schupstool zitten = In onzekerheid

- verkeren, bv. aan kunnen blijven in een huis of betrekking.
- schure, zn.,** schuur.
Oudhoogd.: scûr.
Jonges, noe mot iejlue wel 't huusken bie de schure loaten = Jongens maak het niet te bont (geef niet te veel geld uit). *Iej hebt ook nog ongedekte schuren* = Jij bent er nog lang niet.
- schuumlèpel, zn.,** schuimspaan.
Zie ook: **schuumspoane, sleve.**
- schuumspoane, zn.,** schuimspaan.
Zie ook: **schuumlèpel, sleve.**
- schuuns, bn., bw.,** schuïn.
Hier schuuns tegenover woont sinds vergangen wèke 'n bookholder.
- schuverig, bn., bw.,** rillerig, hui'verig.
'k Veule mien wat schuverig vandage. A'k noe möör neet de griep kriege.
- seibelen, ww., seibelden, eseibeld,** zeuren, treuzelen, zaniken; knoeien.
Oudjidd.: seiweln = spuwen. Mogelijk verwant met het Duitse seibern = zeveren, zeuren.
- sejet, zn.,** sajjet, soort katoenen draad, waarvan men wel kousen breide. De naam is nog verankerd in de 'Sajetbaal', het huis op de hoek van de Noordenbergstraat en Het Klooster.
Raadsel:
'k Gooie 't rond op 't dak
En 't kump der langs weer of,
Roa, roa, wat is dat?
(Oplossing: een kluwen sajjet of wol).
Zie ook: **sjet.**
- selusie, zn.,** solutie, plakmiddel (mengsel van benzine en rubber).
Eng.: solution.
Zie: **fedusie.**
- siefesant, bn., bw.,** hecht, sterk.
Fr.: suffisant.
Dat huus zit siefesant in mekäre.
Zie: **hufesant.**
- siepoge, zn.,** ontstoken oog.
- sieroad, zn.,** sieraad.
'n Mooie vrouwe is 'n sieroad in huus.
- sisteren, ww., siesterden, esiesterd,** sissen.
De eerpels siestert al in de panne.
- siesterd, zn.,** voetzoeker, vuurwerk dat niet knalt, maar sist.
- sieze, zn.,** sijs, sijsje.
In de straatnaam: *Siezenbane* = Sijzenbaan.
- sikke, zn.,** geit; kinbaardje.
Va brech mærgen de sikke nöör de bök.
- sikkebèè, zn.,** kinderspel (verouderd).
Met een deksel, meest van een schoensmeerdoosje (*Eradeuze*), waardoor via een gaatje een touw met een knoop was gemaakt, hard over straat hollen. Hierdoor ontstond een mekkerend geluid (*sikkebèè*).
- Sikkebuurte, de - , zn.,** geitenbuurt.
Vroeger de naam voor het oudste gedeelte van de Ooievaarstraat.
- sitsewinkel, zn.,** troep, rommel; santekraam.
O jekes, noe döndert mien de hele sitsewinkel op de grond.
N.B.: letterlijk winkel waar sits (bedrukt katoen) wordt verkocht.
- sjaffeur, zn.,** chauffeur, autobestuurder.
Fr.: chauffeur = stoker.
- sjakkeren, ww., sjakkerden, esjakkerd,** draven als een oud paard; lopen.
Weer of gien weer, hee sjakkert alle dagen nöör zien hof.
- sjanken, ww., sjankten, esjankt,** schreien, huilen.
Zie ook: **grienen.**
- sjanker, zn.,** huilebalk.
- sjappie, zn.,** onguur iemand die zich als heer probeert voor te doen.
N.B.: waarschijnlijk verband met het Eng.: chap.
- sjarrebant, zn.,** Janplezier (rijtuig).
Fr.: char-à-bancs = rijtuig met banken.
As kleine jonge binne wie 'n keer op mien verjöördag met 'n sjarrebant van Zunneberg nöör 't Rooie Hert erejen.
- sjas, zn.,** vaart; elan.
Hee hef mooi de sjas d'r in.
- sjek, zn.,** tabak; verbeelding; opschepperij; namaak.
Als vroeger een film werd vertoond waarbij voor de opname van een spoorwegongeluk kennelijk een speelgoedtrein werd gebruikt, riep men: *'Jonges, kiek is wat 'n sjek!'*
Zie: **sjekkerieje.**
- sjekken, ww., sjekten, esjekt,** opscheppen.
Herman sjekt altied dat hee de honderd meter in elf seconden löp. Mense, dat hale ik

- nog as 'k achteruut lope!*
sjekkerd, *zn.*, opschepper.
sjekkerieje, *zn.*, opschepperij.
 Zie: **sjek**.
- sjeletjen**, *zn.*, geel of wit doorschijnend suiker-
 kussentje (snoepje), dat destijds gefabri-
 ceerd werd door de voormalige Koek- en
 Suikerwerkfabriek van J.P. Coeling in de
 Assenstraat. In 1984 ten behoeve van hui-
 zenbouw afgebroken.
- sjenken**, *ww.*, **sjenkten**, **esjenkt**, schreien, hui-
 len.
 Zie ook: **grienen**.
- sjentelen**, *ww.*, **sjentelden**, **esjenteld**, als heer
 paraderen.
 Eng.: gentleman.
*Kiek Willem döör is met zien nieje pak an
 sjentelen.*
- sjet**, *zn.*, sajete.
 Zie ook: **sejet**.
- sjeu**, *zn.*, flauwekul; spek en bonen.
Derk dut vandage möör mee veur de sjeu.
- sjikker**, *bw.*, dronken.
 Hebr.: sjikkoor.
- sjo(e)cht**, *zn.*, troep, bende.
*Döör liep 'n hele sjocht meiden en jonges
 achter de meziek an.*
- sjoegel**, *zn.*, antwoord; reactie.
 Hebr.: tesjoewa. Jidd.: sjoewe.
*'k Hebbe de hele oavend um dee meid hen
 edreid, möör zee gaf gien sjoegel.*
*Döör he'k gien sjoegel van = Daar heb ik
 geen verstand van.*
- sjoksen**, *ww.*, **sjoksten**, **esjokst**, gehaast en
 schokkend lopen.
*'t Hele zeudjen sjoksten achter de meziek
 an.*
- sjoos**, *zn.*, zaak; geval.
 Fr.: chose.
*Dat is de sjoos = Zo zit de zaak in elkaar,
 dat is het helemaal.*
- sjonges ja**, *tw.*, zo is het beslist.
sjonges nee, *tw.*, zo is het beslist niet.
*Mo'j vandage in huus blieden? Sjonges
 nee!*
- sjouwer**, *zn.*, sjouwerman.
 Dit woord werd vroeger hoofdzakelijk ge-
 bruikt voor de arbeiders die schepen aan de
 Welle laadden en losten.
 Zie: **breur**.
- sju**, *zn.*, jus.
*Dee sju lik wel watersjoegel = Die jus is erg
 waterig.*
- slag**, *op - , zn.*, direct.
*A'j mien neudig hebt zeg iej 't möör. Dan
 komme ik op slag.*
- slagen**, *ww.*, **slaagden**, **eslaagd**, slagen; lijken
 op.
Hee slagt mien = Hij heeft wat van mij.
 Of: Hij kan me nog meer vertellen.
- slag op slag**, *bw.*, keer op keer, telkens weer.
slamiere, *zn.*, scheldnaam voor een lang per-
 soon.
- slakke**, *zn.*, slak.
 Raadsel:
*'t Geet oaver de brugge
 met zien huus op de rugge.*
 Zie ook: **slekke**.
- slateren**, *ww.*, **slaterden**, **eslaterd**, morsen; treu-
 zelen; uitstellen.
*Kees, iej möt neet zoo slateren met oew
 èten. Janneman hef dee brief nog neet
 eschreven; hee slatert d'r wat mee hen.*
 Zie: **sleiferen**, **sleuteren**.
- slaterkouse**, *zn.*, slordig of vergeetachtig mens.
slee, *bn.*, *bw.*, stomp; wrang.
*Dee biele mo'j is loaten sliepen, hee is völs
 te slee.*
 Zie: **sleebèze**.
- sleebèze**, *zn.*, sleebes, wilde pruim; vrucht van
 de sleedoorn (*Prunus spinosa* L.)
 Zie: **slee**.
- slèger**, *zn.*, hefboom; slinger van een pomp.
- sleiferen**, *ww.*, **sleiferden**, **esleiferd**.
 Zie: **slateren**, **sleuteren**.
- slekke**, *zn.*, slak.
 Zie ook: **slakke**.
- slekkedop**, *zn.*, slakkenhuis.
- sleppen**, *ww.*, **slepten**, **eslept**, slepen; vervoeren
 met paardetractie.
 Zie: **slepperieje**.
- slepperd**, *zn.*, iemand die telkens weer met een
 ander verkering heeft.
- slepperieje**, *zn.*, sleperij, vervoersbedrijf met
 paardetractie.
 Zie: **sleppen**.
- sleuteren**, *ww.*, **sleuterden**, **esleuterd**.
 Zie: **slateren**, **sleiferen**.
- sleve**, *zn.*, schuimspaan.
 Zie ook: **schuumlèpel**, **schuumspoane**.

slichten, *ww.*, **slichtten**, **eslicht**, slechten (verouderd).

sliemerd, *zn.*, vleier; slijmerd.

sliPERTJEN maken, *ww.*, **-maakten**, **-emaakt**, spijbelen.

sliEPLANKE, *zn.*, plank waarop messen werden geslepen met zilverzand; lange magere vrouw.

Zie: **sliere**.

sliEP uut, *tw.*, uitroep van leedvermaak waarbij de kinderen het teken gebruikten door de rechter wijsvinger over de bovenkant van de linker wijsvinger te strijken.

sliERBANE, *zn.*, glijbaan.

sliere, *zn.*, lange rij; lange magere vrouw.

Zie: **sliEPLANKE**.

sliEREN, *ww.*, **slierden**, **eslierd**, glijden; slenteren.

Zee dee kinder is op 't ies baantjens slieren.

sliETAZIE, *zn.*, slijtage.

Slietazie an 't benul = Dementie.

sliETIERJE, *zn.*, slijterij.

sliKKEPITJEN, *zn.*, algemeen woord voor snoepje.

sliKKEREN, *ww.*, **slikkerden**, **eslikkerd**, met de tong uit een kopje of een glaasje de suiker trachten te halen.

sliM, *bn.*, *bw.*, ondeugdelijk; erg; moeilijk. *Mien breur is slim zeek = Mijn broer is ernstig ziek. Hee is d'r slim an too = Het is heel erg met hem. Wat hef hee 't weer slim! = Wat heeft hij het weer moeilijk!*

Zie: **slimmen**.

Vgl.: **vernemstig**.

sliMMEN, *zn.*, iets of iemand dat of die niet deugt.

Op disse stoel kui'j bèter neet gaan zitten; dat is 'n slimmen.

Zie: **slim**.

sliNGER-de-slanGE, *bw.*, zigzag.

De kinder liepen zingend slinger-de-slange deur de stroate.

sloabek, *zn.*, iemand met een grote mond.

sloabonen, *zn.*, *mv.*, spercie- of prinsessenbonen.

sload, *zn.*, sla.

sloaölie, *zn.*, slaolie.

A'j 'n brandblöre hebt, mo'j d'r voort 'n ietsken sloaölie op doon.

sloapEN, *ww.*, **sliEP**, **esloapEN**, slapen.

Oaver oew veurstel mo'k eerst nog is 'n nachtjen sloapen.

slodderföKSE, *zn.*, slordige of slordig verzorgde vrouw.

slodderig, *bn.*, *bw.*, slordig.

Wat is dat mèken toch altied slodderig ekleed. 'n Slodderige bo'tram = Een goed belegde boterham.

Deurgoans viel de keuze op 'n 'slod'rigen'. En 'n oogenblikken doarnea, aw'we weer an ons tēufeltjen in de zaal of 'op de stoepe' wazzen an'eland, kwamp Jan d'r triomfantelijk andragen met 'n blad vol bote-rambo(r)djes, elk bo(r)djen belegd met 'n deurgesneejen groote kadette, dikke bebotterd en belegd met 'n paar flinke plakken van 't smakelijkste vleisch. (Uit: Dēventer vrogger en noe, door H.J. van Beek. Spelling van de schrijver).

Zie: **bo'tram**.

sloddermiechel, *zn.*, sloddervos.

sloEKE, *zn.*, slokdarm; strot; keel.

'k Hebbe al 'n dag of wat piene in de sloe-ke.

sloEKERD, *zn.*, gulzigaard.

sloERIG, *bw.*, niet lekker, ziekjes.

'k Veule mien vandage wat sloerig in de botten, 'k denke da'k de griep kriege.

slöF, *bn.*, *bw.*, koud en nattig; rul; week.

't Is vandage knap slöf weer. Iej hebt 't trummeken vergēten dichte te doon, noe bint oe de keukskes ook slöf ewodden. Goeie reetsuker mot slöf wēzen, ze mot lopen.

slöK, *bn.*, *bw.*, slap.

'k Binne wel weer wat bèter, möör 'k veule mien toch nog wat slök. Wat is dee jonge slök in 't kruus = Wat is die jongen lenig. Het elastiek van zijn broekband is slap.

sloK, *zn.*, slok, teug.

Drink möör is 'n slok water, da's gezond!

slömp(e), *zn.*, grote hoeveelheid.

Veurige maand stond mien döör in twee dagen opens 'n slömp(e) water in den Iesselt. Dee man hef altied 'n slömp geld in huus; hee kon 't bèter op de banke zetten.

slöNDE, *zn.*, werkboezelaar van blauw of wit linnen.

slörPEN, *ww.*, **slörPTEN**, **eslörPT**, slurpen.

slukskes, *zn.*, *mv.*, slokjes.

Hein dronk zien boddeltjen met kleine slukskes op.

Zie: **slok.**

sluze, *zn.*, sluis.

smak, *zn.*, grote hoeveelheid.

Ze zekt, dat dee man 'n smak geld hef verdeend, möör hee lêëft d'r neet noa.

smakkerd, *zn.*, smeerlap, slecht mens, onbetrouwbare kerel; kus. Volgens Dr. W.H. Staverman in een artikel in het Deventer Dagblad van mei 1937, is het verschil tussen een *smakkerd* en een *smiesterd* niet eenvoudig uit te leggen. Maar een collega-leraar heeft hem dat toch duidelijk gemaakt. De laatste at eens in een Deventer hotel. Twee 'heren' vielen het welgevormde dienstmeisje lastig. Zij werd tenslotte kwaad en zei tegen de één: '*Iej bint 'n smakkerd, möör dent da's 'n smiesterd*'.

N.B.: De eerste gast deed het kennelijk openlijk en de andere stiekem.

Zie: **smiesterd.**

smaksen, *ww.*, **smaksten**, **esmakst**, smijten, hard neergooien.

Hee smaksten dee zak eerpels zoo möör in de hook.

smaldoat, *zn.*, schertsend voor soldaat (verouderd).

smeërfôtse, *zn.*, vuilak (gezegd van meisje of vrouw).

smeerkanis, *zn.*, smeerpoets.

Zie: **kanis.**

smeichelen, *ww.*, **smeichelden**, **esmeicheld**, vleien, flikflooien.

Duits: schmeicheln.

smèlen, *ww.*, **smèèlden**, **esmèèld**, smalen.

smerig, *bn.*, *bw.*, vet; lucratief.

Knollen met eerpels is best èten, möör dat mot wel smerig wèzen. 'n Smerig baantjen.

smeu, *bn.*, *bw.*, mals, sappig, week, zacht.

Duits: geschmeidig. Middelned.: smedich, geschmiedich = snijdbaar, zacht.

Zie: **sam.**

smidsneuze, *zn.*, schuif of klink op een deur.

smiechel, *zn.*, slimmerd; smeerlap.

Zie: **smiek.**

smiek, *zn.*, smeerlap; goochemer.

Zie: **smiechel.**

smiesterd, *zn.*, vuilak.

Angelsaks.: smitan = met vet besmeren.

Smiesterd is dus verwant met het Twentse *ww.* besmiten = met roet besmetten. Vroeger, toen men nog op een fornuis of kachel kookte, kwam er roet onder aan de kookpan of ketel. Dit roet heette *kachelsmit* of *potsmit*.

Zie: **kachelsmit**, **potsmit**, **smakkerd.**

smieten, *ww.*, **smeet**, **esmeten**, smijten.

Oudeng.: smitan.

smikkelderieje, *zn.*, allerlei soorten lekkers.

smoandes, *bw.*, op maandag.

smödde, *zn.*, oud model koffiepotje; neuswartertje (= kort pijpje).

smöddelig, *bn.*, *bw.*, morsig, vuil, smoezelig.

smoesterig, *bn.*, *bw.*, vuil, goor.

Iej hebt oe vanmàrgen vaste neet ewassen; iej zeet d'r zoo smoesterig uut.

Zie: **pödde**, **pödderig**, **verpödden.**

smoezehökskes, *zn.*, *mv.*, soort prieseltjes.

Vroeger bij Spieker op de Worp (nu IJsselhotel) en bij Van Enk in Diepenveen. Hierin zonderden zich 's avonds jongelui af om daar te vrijen. Af en toe kwam er een kelner met een lantaarn om een bestelling op te nemen.

Zie: **smoezen.**

smoezen, *ww.*, **smoesden**, **esmoesd**, vrijen.

Zie: **smoezehökskes.**

smök, *zn.*, zoen, kus, pakkerd.

Mien neuze jeukt, dat betekent vandage wisse 'n slök of 'n smök.

smöksen, *ww.*, **smökssten**, **esmökst**, sjokken.

Smöks toch neet zoo deur dee mödder hen, jonges!

smökspoten, *zn.*, *mv.*, olifantsbenen.

Zie: **versmöksen.**

smolt, *zn.*, uitgesmolten varkensvet.

snaai, *zn.*

In de uitdrukking: *Hei'j 'n goeie snaai eemaakt?* = Heb je goede zaken gedaan?

snaaien, *ww.*, **snaaiden**, **esnaaid**, winnen; snoepen; gappen.

Wee snaait ze jonges? = Wie wint jonges? Wat zit iej döör lekker te snaaien. = Wat zit jij daar lekker te snoepen. Dat nàre jonk hef noe al veur de dārde keer bie mien appels uut de bomen esnaaid; 't wödt heug tied dat 'k hem trappere.

Zie: **sneujen.**

snàrre, *zn.*, klein, bijdehand meisje; bakvis.

snärs, zn., zier.

'k Geleuve d'r gien snärs van.

Zie ook: **snärts.**

snärts, zn., zier.

Zie ook: **snärs.**

snee, zn., sneeuw; snede.

Oudsaks.: snêo. Oudeng.: snaw.

Zie: **bieje.**

sneeklöksken, zn., sneeuwkllokje.

Zie ook: **nakendeersken.**

snees, zn., bundel van twintig vissen, met een twijgje aan elkaar geregen.

sneesleppe, zn., sneeuwploeg.

sneujen, ww., sneujden, esneujd, snoeien; snoepen (van spijzen).

Zie: **snaaien.**

sniebone, zn., snijboon.

Snijbonen worden, evenals sperciebonen, andijvie en witte kool, ook nu nog ingemaakt in Keulse potten. Met een *sniebonenmölle* worden de bonen in dunne plakjes gesneden, deze worden laagsgewijze met zout ingemaakt en tenslotte verzwaard met een steen. Op Nieuwjaarsdag werd vaak stampot snijbonen met rookworst gegeten.

sniejen, ww., sneej, esnejen, snijden.

De radio zei dat 't vandage nog zal sniejen. An dat schärpe mes kön iej oe nog wel is gauw sniejen. Sniejen = sneuwen (verouderd).

sniesteren, ww., sniesterden, esniesterd, pruttelen van gebraad.

snippelen, ww., snippelden, esnippeld, snippen.

Wat hebt iejluu weer zitten snippelen met dee olde krante. Alle snipsels eerst oprapen veur iej nöör bedde goat. Het woord zit in de straatnaam Snipperlingsdijk. Volgens Moerman, in zijn: 'Veldnamen in Nederland', behoort het bij: 'snippen, snijden'; een smalle strook grond die na een uitgraving overblijft. In dit licht gezien lijkt de na-oorlogse spelling 'Snipperlingsdijk' discutabel.

Zie: **snipsel.**

snippers, zn., mv., geconfijte en gehakte oranjeschillen die o.a. in Deventerkoek worden verwerkt.

snipsel, zn., (papier)snipper.

Zie: **snippelen.**

snipsnoardrieje(n), zn., kleingoed, aardige hebbedingen van weinig waarde.

snitser, zn., koosjere slager.

snoete, zn., snuit.

As bie de geboorte van 'n kalf d'r op 't eerste gezichte gien lèven in zit, dan mo'j hem de snoete met zolt in vrieven. As hee dan niest, dan redt hee het meistens wel.

snoeven, ww., snoaf, esnoaven, snuiven.

Wat snoef iej toch, bin iej verkolden?

snook, zn., snoek.

Mien oldeste jonge is pas vieve, möör hee zwemt al as 'n snook.

snöre, zn., snaar.

snörken, ww., snörkten, esnörkt, snurken.

Mien vader kan zoo allebastend snörken.

snorreböt, zn., bepaald botje van een varkenspoot, waardoor een dubbel touw is gehaald. Zwaait men het botje aan het touw in de rondte, dan ontstaat een snorrend geluid.

snorren, ww., snorden, esnord, spinnen van katten.

snotköker, zn., onhebbelijke vent; snotneus.

Zie ook: **snottebelle, snotterneuze.**

snottebelle, zn., snotneus.

Dat zon snottebelle hier de bek ook nog lös dörf't te doon, begrip gien mense.

Zie ook: **snotköker, snotterneuze.**

snotteren, ww., snotterden, esnotterd, schreien, grienen, huilen.

Kind, lig toch neet zoo te snotteren, dee piene is zoo oaver.

Zie ook: **grienen.**

snotterig, bn., bw., kleingeestig. *Dat zol ik neet doon as ik oe was; 't steet zoo snotterig.*

snotterneuze, zn., snotneus.

Zie ook: **snotköker, snottebelle.**

snuusteriejen, zn., mv., snuusterijen.

soaj, bn., bw., saai, niet interessant.

Wat 'n soaje meid is mien dee Derkjen toch.

soaj, zn., soort satinet, een gekeperde wollen stof.

Fr.: saye. Lat.: sagum = soldatenmantel.

Mien grootmoder hef 't altied kold. Dee dreg somers en swinters soajen rokken.

soaters, bw., op zaterdag.

Soaters is d'r ook märkt op de Brink.

soesterd, zn., klap.

'k Gaf dat rotjonk 'n soesterd dat hee tolden.

soeze, zn., slaperd.

Too, soeze, goa is op zied. = Toe slaperd, ga eens op zij. In de uitdrukking: Hee wärkt in ene soeze deur. = Hij werkt aan één stuk (of onnadenkend) door.

Zie: **soezen.**

soezebolle, zn., sufferd.

soezen, ww., soesden, esoesd, suizen; suffen.
De wind soesden deur de bomen. Wat zit iej döör toch weer te soezen. Ik dank oe dat 't zoo soest. = Hardstikke bedankt.

Zie: **soeze.**

Zie ook: **zoesen.**

soldaat maken, ww., maakten, emaaht, opmaken; opdrinken.

'k Zal vanoavend op de kärmse mien laatste tientjen möör soldaat maken. Wat zit iej döör nog met 'n vol glèesken. Too maak hem is soldaat!

söppen, ww., söpten, esöpt, morsen.

Kinder likt toch neet zoo te söppen met oew èten. Betekent ook nat voedsel aan varkens of kalveren geven. Bv. gekookte aardappels met roggemeel en karnemelk. Dit vormt dan een 'feine söppe' voor deze dieren.

Spaans, bn., bw., Spaans, typisch; rumoerig.
Dee met dat velleken derumme bint Spaanse sinaasappels. Wat löp dee keerl toch Spaans op zien benen. Bie dee mensen geet 't d'r soms slim Spaans too.

spalken, ww., spalkten, espalkt, met heel kleine stukjes tegelijk bv. van een reep chocola genieten.

spannen, ww., spanden, espond.

in de uitdrukking: *Nöör 'n meisjes spannen = Naar een meisje proberen te flirten.*

spanderen, ww., spandeerden, espandeerd, spenderen, besteden.

spatsen, zn., mv., gekke dingen, flauwe kul.
Duits: Spass = grap; pret.

Noe mo'j mien gien spatsen maken = Nu moet je geen gekke dingen gaan doen.

spattels, zn., mv., spatten.

Iej hebt allemoale spattels op de roeten.

spee, bw., te kijk.

Zet toch 'n höddeken (horretje) veur 't glas tegen de inkiek. Wie zit hier zoo spee.

Zie: **hodde.**

speek, zn., spaak (van een wiel).

spiegel, zn., spiegel.

Dee jonge meid van hiernoast kik zoo vake in de spegel dat zee zich ieder jöör 'n niejen mot kopen.

spek, zn., spek.

In de uitdrukking: *De noalde in 't spek stèken = Ophouden met het werk.*

spekken, zn., vrij van school hebben.

Jonges, wie hebt vandage spekken, want de meester is zEEK.

spelde, zn., speld.

spichte, zn., lang en mager meisje.

spichtig, bn., bw., schraal, dun.

De rogge steet d'r dit jöör merakels spichtig bie.

spie, zn., geer in een kledingstuk; speeksel, spuug.

Zie: **spieje.**

spieje, zn., speeksel, spuug.

In het raadseltje (in de echoput): *Wee poetst zien schonen met spieje? Ieje!*

Zie: **spie.**

spiejen, ww., speej, espejen, spuwen; braken; minachten.

Oudsaks.: spīwan.

Dee proemtabak gebruikt mot vake spiejen! 'k Veule mien neet lekker, 'k geleuve da'k mot spiejen. Noe, ventjen, spiej möör neet zoo op oew èten; d'r kon nog wel is 'n tied kommen da'j d'r nöör snakt.

spieker, zn., spijker, draadnagel; voorraadschuur voor koren; stenen landhuis.

Middelned.: spiker. Lat.: spicarium (spica = korenaar). Hoogd.: Speicher.

Hee hef spiekers zat = Hij heeft veel geld. Wöör sloeg Adam 't eerste spiekers op? Op de kop!

spiekerbroek, zn., spijkerbroek.

spiekervet, bn., bw., mager.

spiele, zn., spijl; stok, lat.

spienazie, zn., spinazie.

Dat is ook spienazie van de tweede snee. = Aanduiding voor een meisje dat de eerste jeugd al achter de rug heeft en nog niet getrouwd is.

spiere, zn., spier, pees.

'k Hebbe piene in de rugge, 'k geleuve da'k 'n spiere verrekt hebbe.

spierken, zn., klein beetje; spiertje.

Wi'k oe d'r nog 'n brandewientjen in doon? Noe joa, 'n spierken dan. Hei'j nog 'n spierken tabak veur mien?

spierlink, zn., spiering, kleine zeevis.

'n Magere spierlink = Een mager mens. *Spierlinkbujen*, werd gezegd van maartse buien, waarin de Noordwester regen-, sneeuw- of hagelbuien aanvoert. In maart trok de spiering de IJssel op om te paaien.

spiet, zn., spijt, wroeging; hennep- of vlasvezel.

Veur 'n grote zak spiet gef Noach nog gien stuver. De firma Noach is een oud Deventer handelsbedrijf, vroeger in lompen, metalen en dierevellen. *Spiet* werd gebruikt om de lassen tussen gas- en waterleidingbuizen te dichteren. Na de komst van het aardgas verdween *spiet* omdat het slechts goed afdicht als het gas een bepaald vochtigheidsgehalte heeft. Stadsgas had dit wel, aardgas niet.

spiezen, in de -, *zn.*, *mv.*, in de gaten, in het oog.

A'k oe in de spiezen kriege, dan za'k oe. 'k Hebbe oe al lange in de spiezen ehad.

spinne, zn., spin.

Zie ook: **spinnekop**.

spinneken, zn., versteviging in een vrouwenhemd.

Ook: *spinnetje*.

spinnekop, zn., spin. *Dat mèken is 'n spinnekop* = Dat meisje is een katekop.

Zie ook: **spinne**.

spinnekopsnöst, zn., spinneweb, spinrag.

Blooit oew vinger? Mo'j d'r gauw 'n spinnekopsnöst opleggen. (Ouderwets huismiddeltje om het bloeden te stelpen.)

Zie ook: **spinnerachels**.

spinnerachels, zn., *mv.*, spinneweb.

Zie ook: **spinnekopsnöst**.

spint, zn., inhouds- en vlaktemaat.

'n Spint land = 1/40 hectare. *'n Spint zoad* = 6¼ liter.

spöchte, zn., bastaardduif.

spöllegoed, zn., speelgoed.

spöllen, ww., **spölden, espöld**, spelen.

spöls, bn., *bw.*, speels.

Kiek noe toch is, wat is dat katjen toch spöls.

spölschole, zn., kleuterschool.

Zie ook: **köttelschole**.

spören, ww., **spöörden, espöörd**, sparen.

As de mensen vroger wat kopen wollen, spöörden ze eerst 't geld bie mekäre, a'j 't neet hadden. En as iej subiet iets neudig hadden, ko'j altied in Dèventer bie de Hulpanke terecht. Ofbetaling was d'r nog neet zoo völle bie, möör iej konden soms wel op de latte kopen, as zee oe goed kenden.

sporen, zn., *mv.*, dakspanten, daksparren.

spreu, bn., *bw.*, ruw en droog door de kou.

's Winters he'k vake last van spreue lippen.

sprikke, zn., dun takje; mager mens.

Met *sprikken* kan men bv., de kolenkachel of open haard aanmaken. *Dee Riekie is mien ook 'n sprikke.*

sprintel, zn., splinter.

sproa, zn., spreeuw (verouderd).

spruutjes, zn., *mv.*, spruitjes.

Hei'j wel is emerkt dat de lucht van spruutjes veur 't èten heel anders is as noa 't èten?

spuite, zn., spuit; glazenspuit; brandspuit.

Alle spuiten wazzen bie de brand. Spuit elf gef ook modder = Gezegd tegen iemand die probeert met de grote mensen mee te praten.

spuitwagen, zn., sproeiwagen.

Met de *spuitwagen* werden vroeger in de zomer de straten besproeid om het opwaaien van stof tegen te gaan.

spul, zn., bezittingen; moeilijkheid.

Jan geet met vakantie; hee hef zien spulles al inepakt. 't Is mien 'n spul dat dee jonge van mien neet kan leren. Of 't spul zoo sprak = Alsof het zo moest zijn.

staldeure, zn., staldeur.

Doo oew staldeure is too = Doe je guld eens dicht.

standjen, zn., berisping.

Jantjen hef vandage 'n standjen van de meester ehad umdat hee vake te late kump.

Zie ook: **stankjen**.

stange, zn., stang; gevlochten stuk pruimtabak.

stankjen, zn., standje.

Zie ook: **standjen**.

stā(r)t, zn., staart.

Oudeng.: steort.

'k Kan d'r gien stā(r)t of stelle an vaste maken = Ik kan er geen hoogte van krijgen. *Dèventer röödseltjen: Vief hātten, vief stāt-*

ten en 'n prik in 't gat. *Roa, roa, wat is dat?*
(*'n mispel, vijf pitten, vijf schutblajen en 'n gaatjen*).

Stee gj es, de — , *zn., mv.*, Spijkerboorsteeg.

In de uitdrukking: *As 't mot geet de Brink deur de Stee gj es*. Volgens de overlevering is dit gezegde afkomstig van de Deventer huisarts Dr. P. van Delden (overl. 1914), die met deze woorden een jonge vrouw wilde geruststellen die tegen haar eerste bevaling opzag.

Zie: **Brink, stege**.

steek, *zn.*, gestreept kussentje (snoepgoed).

steen, *zn.*, steen; harde pit van een vrucht.

Oudsaks.: stēn.

Steenmotte, *zn.*, keldermot; pissebed.

Steenmotten was de bijnaam van de werknemers bij de vroegere steenfabriek van Stegeman.

Zie: **lezermotte**.

Zie ook: **keldermotte**.

steensekäs, *zn.*, Oostindische kers.

Steffendag, St. — , *zn.*, St. Stephanusdag, 26 december.

Op deze dag gaat men op het platteland *Sint Steffen riej en*. Men rijdt dan te paard door de buurt. Deze handeling herinnert aan een heidens ritueel ter bevordering van de vruchtbaarheid van het land.

stege, *zn.*, steeg, smalle straat of weg.

In Deventer o.a. de Spijkerboorsteeg, de Kranensteeg, de Bruijnssteeg.

Oudhoogd.: stega = trap. Verwant met het Germ.: stigō, welk woord weer samenhangt met het Ned.: stijgen. Betekent ook: smalle landweg, meestal aan beide kanten met struikgewas begroeid. Voorbeeld: Oxersteeg.

Zie: **de Stee gj es**.

steggelen, *ww.*, **steggelden**, **esteggeld**, **twisten**.

Zie: **heggelen**.

steil, *bw.*, heel erg.

'k Bin d'r nog steil druk mee um dee kamer vandage nog behangen te kriegen. 'k Was 't steil vergèten dee man zien geld te brengen.

Zie: **stik**.

stek, *zn.*, licht aangestoken appels of peren.

stèken, *ww.*, **stak**, **estoaken**, steken; er op aan komen; rooien; kwalijk nemen.

Oudsaks.: stekan.

Biej en wepsen könt gemeen stèken. 't Stek hem neet op 'n paer dagen. Märgen beginne 'k met de vrögge eerpels te stèken. 't Stek hem ärg dat hee neet mee mag nöör 't feest. De vingers stèekt mien = Mijn vingers tintelen van de kou. Ene an de grepe stèken = Iemand zwaar beledigen.

stèken, *zn.*, stadje.

In ieder stèken 'n ander mèken = In ieder stadje een ander schatje.

stekkelvårken, *zn.*, egel.

(Ook: **stèkelvårken**).

Mensen weet iej hoo stekkelvårkens paert? Noe, heel veurzichtig!

stèlen, *ww.*, **stal**, **estoalen**, stelen.

Oudsaks.: stelan.

In de Tien Gebojen steet ook da'j neet meugt stèlen. Stèlen met de ogen mag = Men mag wel naar iets kijken, maar er niet aankomen.

stelle, *zn.*, steel.

Oudeng.: stela.

'k Mot mien neudig 'n nije bessemstelle kopen. Moo, mag ik geld um op de kårmse 'n zoerstelle te kopen?

stempel, *zn.*, sport van een stoel; steun in de bouwnijverheid.

Jonge zit toch neet altied met oew voten op de stempels.

Zie: **stutte**.

stengels, *zn., mv.*, raapstelen.

stentels, *zn., mv.*, stelten, loopstokken.

sterk, *bn., bw.*, ranzig.

Dee botter is mien stårk ewodden; dee hef te lange estoan.

sterkenkalf, *zn.*, vaars, jonge koe die nog niet heeft gekalfd.

steuren, *ww.*, **steurden**, **esteurd**, storen.

As va soavens de krante les mo'j hem neet steuren.

steutjen, *zn.*, poosje.

Kom blief nog 'n steutjen en nemt nog 'n neutjen.

Zie: **stoot**.

stief, *bn., bw.*, stijf; ruim.

'k Bin vandage zoo stief as 'n planke. Depenveen is met de fietse 'n stief ketier riejen. Old en stief en nog gien wief; old en stram en nog gien man.

stiefelen, *ww.*, **stiefelden**, **estiefeld**, haastig of

opvallend lopen.
 Vgl.: Duitse Stiefel = laars.
Döör stiefelden hee hen = Daar liep hij op een draf heen.

stieperen, *ww.*, **stieperden**, **estieperd**, pruttelen, mokken; huiveren, rillen. *En 't endekukentjen zat te stieperen in 'n heuksken.* (Uit: 't Lelijke endekuken.)

stiessel, *zn.*, stijfjel.

stiesseloavend, *zn.*, woensdagavond, toen vroeger de meeste dienstboden hun vrije avond hadden en uitgingen in stijfgesteven katoenen jurken en schorten, al dan niet onder (mannelijke) geleide.

stieven, *ww.*, **steef**, **esteven**, met stijfjel bewerken; sterken.

stik, *bw.*, steil; helemaal.
Dat was ik stik vergèten. De ledder steet zo vòls te stik, iej valt d'r nog mee achteroaver.
 Zie: **steil**.

stik, gebiedende wijs van stikken, val dood; je kunt mij nog meer vertellen.
Iej mot zörgen da'j tegen de besten stik könt zeggen = Je moet er voor zorgen dat je iedereen recht in de ogen kunt kijken.
 Ook: dat je jezelf kunt redden.

stikvol, *bw.*, boordevol.
Zutphense mik zit stikvol reziënen.

stinkbulsink, *zn.*, bunzing; vervuild mens.
 Zie ook: **ulk**.

stip, *zn.*, regen; jus.
'k Bin bange dat wie vandage nog stip kriegt; döör kump al 'n schip met zoere appels an, zo'k zeggen. Eerpels zonder stip krig gien mense deur den hals.
 Zie: **stippen**.

stip en sprong, *op* — , *bw.*, meteen, op stel en sprong.
Onze hond kump op stip en sprong as 'k hem rope. 'k Kan möör neet zoo op stip en sprong met oe meegoan.

stippen, *ww.*, **stipten**, **estipt**, dopen, soppen. In de slachttijd was het vroeger de gewoonte om familie en kennissen uit te nodigen te komen 'stippen'. Die kregen dan een 'boerroggen' die in de ketel werd gedoopt waarin rolpens, hoofdkaas enz. was gekookt.
 Zie: **stip**.

stoa, *bw.*, (in verbinding met het *ww.* **zeggen**),

iets groots of stevigs.
'n Stuk vleis dat stoa zeg = Een groot stuk vlees. *'n Boddel dee stoa zeg* = Een flinke borrel. *'n Blok holt dat stoa zeg* = Een blok hout dat moeilijk te zagen of te hakken is of dat lang kan branden.

stoadig, *bw.*, gestadig.
 Zie ook: **gestoadig**.

stoaken, *ww.*, **stoakten**, **estoakt**, stoken.
In dee kolde oorlogswinter hebbe wie zo-wat de hele veurkamer opestoakt.

stoan, *ww.*, **stond** (**stin**), **estoan**, staan; borg staan; schuldig zijn.
Veur de voetbalwedstried kon'k allenig nog möör 'n stoanplaatse kriegen. Iej könt 't gerust woagen, ik stoa de helfte. D'r steet nog vieftien gulden van oe bie de bakker.

stoandebeens, *bw.*, staande.
Wie mossen onze bo'tram stoandebeens opèten.

stoave, *zn.*, stoof.

stoaven, *ww.*, **stoafden**, **estoafd**, gaar stoven.
Märgen geet mien moder peertjes stoaven. Völle soorten vis kui'j umgeliëks bakken of stoaven. In de uitdrukking: *Ik stoave hem niks* = Ik vertrouw hem niet.

stoeken, *ww.*, **stoekten**, **estoekt**, blijven steken, niet verder kunnen.
De inbrèker wol deur 't w.c.-rèëmken nöör binnen, möör toen bleef hee stoeken en hebt ze hem egrepen.

stoepe, *zn.*, stoep; stuip.
 Oudsaks.: stōpo.
Ze lieten mien gewoon op de stoepe stoan; binnenkommen was d'r neet bie. De stoepe is döör glad = De meisjes uit dat huis komen grif aan de man. *Hee hef de stoepe kapot* = Men durft daar niet meer te komen. (Ook: *Dee hef hier 'n hōnd zeen lopen.*)

stoete, *zn.*, wittebrood.
As mien grova jörig was kregte wie altied stoete met botter en suker d'r op.

stoeven, *ww.*, **stoaf**, **estoaven**, stuiven; verdwijnen. *De kinder hadden zon hoast dat ze de kamer binnen stoaven. Wat stuf 't hier* = Hier snijdt iemand geweldig op.

stokvärve, *zn.*, stopverf; stampot van aardappels en bruine bonen.

stokvärvertjen, *zn.*, minderwaardige, van klei gebakken knikker.

Zie ook: **pottebakker**.
stokvis, *zn.*, in Noorwegen gedroogde kabeljouw; bijnaam van een geboren Deventenaar.
stolderen, *ww.*, **stoldeerden**, **estoldeerd**, **soldeeren**.
stölten, *ww.*, **stöltten**, **estölt**, **stollen**.
stòm, *tw.*, inderdaad; wat je zegt; wel verbaasd!
Bin 'k stòm.
stomp, *bw.*, helemaal, glad.
Dat heb 'k noe stòm vergèten te doon!
stònnen, *ww.*, **stònden**, **estònd**, steunen, zuchten, kreunen.
 Oudeng.: *stunian*. Gron.: poesten en stènen.
Wat zit iej dōör toch te stònnen? Wat stekt oe? Bin iej nog familie van Stònnenberg?
stoel, *zn.*, stoel.
 Oudsaks.: *stōl*.
stoot, *zn.*, poos.
Dat is al 'n hele stoot elejen dat 'k oe veur de leste keer ezeen hebbe.
 Zie: **steutjen**.
stoppe, *zn.*, stop (van een wastafel of een bad).
stotregen, *zn.*, stortregen.
stottekōre, *zn.*, stortkar, tweewielig voertuig om zand, mest enz. te vervoeren.
strabant, *bn., bw.*, brutaal, bijdehand, fors optredend.
Dee keerl dee achter ons woont is zoo strabant.
strank, *zn.*, kwajongen.
Dat rotjonk van de buren is mien ook 'n strank.
streek, **op** — , *bw.*, in gewone doen; normaal.
Hee raakt zoo zeutjes an weer aerdig op streek. Bi'j al op streek? = De vraag die men stelt aan iemand die net is verhuisd.
streng(e), *zn.*, snoer.
Toen mien olders viefentwintig jōör etrouwd wāren kreeg mien moder van mien vader 'n strenge bloodkrallen.
streujen, *ww.*, **streujden**, **estreujd**, strooien.
 Oudsaks.: *strōian*.
streujoavond, *zn.*, Sinterklaasavond, 5 december.
streupen, *ww.*, **streupten**, **estreupt**, stropen; afstropen, villen.
 Oudeng.: *bestriepan*.

Op de Volle Hand mot ze vannacht weer aerdig an 't streupen ewest wèzen. De jager streupten hendig de haze 't vel of.
streupstuver, *zn.*, strijkgeld, plok. Dit is het bedrag dat iemand bij verkoop van onroerend goed opstrijkt als hij door meebieden de prijs opdrijft, zonder de bedoeling te hebben het object te kopen. Wordt er echter niet hoger meer geboden, dan wordt men via zijn laatste bod eigenaar en moet betalen. *Hee wol an dat huus 'n streupstuver verdienen, möör hee hef lelijk de bōk erejen*, of: *'t liep op slag*, of: *hee kreeg 't an de brook*, of: *hee kreeg 't an de kōnte*.
striejen, *ww.*, **streej**, **estriejen**, redetwisten.
 Zie: **ofstriejen**.
striejbliksem, *zn.*, iemand die vaak redetwist en altijd gelijk wil hebben.
striekebolte, *zn.*, strijkijzer, strijkbout.
striekeband, *zn.*, gebreide band, die mutsdragende vrouwen om het haar doen. Het was meestal het eerste werkstuk van jonge breisters.
strieken, *ww.*, **streek**, **estreken**, strijken.
Mien vrouwe mot mǎrgen de wasse nog strieken. Wat goedkoopte betreft geet dee winkel d'r mee strieken. Hee streek 't geld op zonder mien te bedanken.
strieker, *zn.*, magnetiseur.
strijkplanke, *zn.*, strijkplank; een lang plat mager vrouwspersoon.
Dee jongste dochter van Janssen is mien ook 'n striekplanke.
strijkzied, **op** — .
 In de uitdrukking: *'k Goa op striekzied liggen* = Ik ga slapen.
strijkzwèvel, *zn.*, zwavelstok, lucifer.
strieps, *zn.*, klappen, slaag (verouderd).
Wat kreeg Teuntjen 'n strieps van de boavenmeister. (Met een Spaans rietje.)
stroale, *zn.*, straal.
 Oudsaks.: *strāla*.
Hee kwam te dichte bie de brand en toen kreeg hee 'n stroale bluswater in de nekke. Wat gaf dat meziek-korps 'n mooie stroale meziek weg = Wat speelde dat muziekkorps een mooi stuk muziek.
stroatemaker, *zn.*, stratemaker; klein vloerbroodje, in de lengte doorgesneden en bv. met kaas belegd.

strônke, zn., stronk.

Wat 'n eerpels zit d'r an disse strônke. 'n Strônke boerenkool.

strônt, zn., uitwerpselen.

Strônt, wee hef oe escheten? Kottel, wöör kom iej vandan? Wat verbeeld iej oe wel?
= Gezegd van iemand die zich deftig voor-
doet, maar van twijfelachtige afkomst is.

strotte, zn., strot, keel.

'k Hebbe pien in de strotte. Dat hangt (henk) mien mooi de strotte uut. Hee hef 'n strotte as 'n looien piepe = Hij drinkt zijn koffie gloeiend heet.

struke, zn., struik.

strukelen, ww., **strukelden, estrukeld, struikelen.**

strullen, zn., **strulden, estruld**, wateren.

Middelned.: streule = urine. Verwant aan het Ned.: straal, stralen.

struns, bn., **bw.**, nors; stuurs.

stutte, zn., steun, stut.

Iej mot gauw 'n stutte onder dee takke zetten, anders brek hee oe.

Zie: **stempel**.

stuupkes, zn., **mv.**, stuipjes; stoepjes, trottoir, soms bestaand uit natuursteen, marmer of klinkers. Kinderen kregen de waarschuwing te horen: *Op de stuupkes blijven heur!*

Zie: **klinkertjes**.

stuutjen, zn., stuitje, staartbeentje.

stuver, zn., stuiver.

Vroeger rekende men meestal in stuivers en niet in centen, dubbeltjes, of kwartjes. Kostte iets bv. negentig cent, dan was dat achttien *stuffers*. 'n *Heitjen* is vijf stuivers. 'Hei' is de vijfde letter van het Hebreeuwse alfabet. *Döör zit ook nog veur gien dree stuver* = Dat is daar ook niet veel soeps.

sufesant, bw., beslist, zeker, waarachtig.

Fr.: suffisant.

't Is sufesant wöör wa'k zegge.

Zie: **siefesant**.

sukertitte, zn., zoetekouw.

sundag, zn., zondag.

Ze mossen de sundag zoo heilig maken dat iej dree dagen d'r veur en dree dagen d'r noa vrie hadden.

Sunderkloas, zn., Sinterklaas.

Sunderklööskes, zn., **mv.**, speculaasjes.

sundes, bn., **bw.**, op zondag.

swoenzes, bw., op woensdag.

Swoenzes is d'r altied feest bie Stoffels. (Deventer zagerij en houthandel, vroeger aan de IJssel). *Wat doot ze dan? Dan zaagt ze döör de wêke deur.*

Zie: **zagemölle**.

T

taaien, ww., **taaiden, etaaid**.

In de uitdrukking: *Wie èt vanmiddag stokvis, dan zölle wie hem is taaien* = Wij eten vanmiddag stokvis, dan zullen wij hem eens raken.

tachtig, telw., tachtig. Analogie van zeventig en negentig.

taerte, zn., taart.

Dat is mien ook 'n rare taerte = Dat is ook een zonderling.

talen, ww., **taalden, etaald**, verlangen.

Dee Kees taalt neet meer nöör drank, hee is d'r helemoale van of.

tamee, bw., zo meteen, direct.

Wacht nog even, ik komme tamee.

Zie ook: **tamekes, temee**.

tamekes, bw., direct, straks.

Zie ook: **tamee, temee**.

tamper, bw., rins, fris zuurachtig.

Middelned.: damper = wrang, bitterzuur. *Zoer bint dee appels neet, möör wel 'n bet-jent tamper.*

Zie ook: **tampig**.

tampig, bw., rins, fris zuurachtig.

Zie ook: **tamper**.

tandenpörker, zn., tandestoker; schertswoord voor tandarts.

tandentärgerieje, zn., tantaluskwelling.

As 'k neet meer pudding kriege, holdt dee dan möör. Dat is niks as tandentärgerieje.

tange, zn., tang.

Oudsaks.: tanga. Oudeng.: tong.

tärnen, *ww.*, **tärnden**, **etärnd**, tornen.

Zie ook: **tornen**.

tärnmesken, *zn.*, tornmesje.

tebréken, *ww.*, **tebrak**, **tebroaken**, breken (verouderd).

Iej zollen de nekke tebreken.

tee, *zn.*, teen.

Middelned.: *tê*. Oudeng.: *tâ*.

teem, *zn.*, sterk verlangen.

Hee zeurt altied weer van achteren of an,

hee kan dee teem möör neet kwietraken.

Teem betekent letterlijk: stelling, gevoelen, opvatting.

Lat.: thema.

Zie: **tèmen**.

tèemse, *zn.*, zeef.

Zie ook: **zieje**.

tegen, *bw.*, tegen; tegemoet.

Zie: **integen**.

tegenswoordig, *bw.*, tegenwoordig.

Tegenswoordig mo'j op de stoepe goed uitkieken veur fietsers dee d'r neet heurt.

Tellegeist, *zn.*, H. Geestgasthuis.

Hee wärkt op Tellegeist = Hij wordt op zijn werk ontzien omdat hij minder valide is.

tellen, *ww.*, **telden**, **eteld**, tellen; kosten.

Hoovölle telt disse eier? = Wat kosten deze eieren. (Ook: *Wat doot disse eier?*)

temee, *bw.*, meteen, direct, straks.

Zie ook: **tamee**, **tamekes**.

tèmen, *ww.*, **tèemden**, **etèemd**, zeuren; hevig verlangen.

Zie: **teem**.

tente, *zn.*, tent.

As Abraham binnen kump mot Sara in de tente wèzen = Als vader thuis komt moet moeder er altijd zijn.

tepiet, *zn.*, tapijt, vloerkleed.

De in Deventer vervaardigde Smyrnatapijten waren, zowel wat kwaliteit als desins betreft, wereldberoemd. De eerste fabriek, de latere N.V. Kon. Deventer Tapijtfabriek, stond op de plaats waar nu het Postkantoor in de Nieuwstraat staat. Men verhuisde daarna naar de Smyrnastraat. Er werden ook tapijten gerestaureerd en schoongemaakt, door ze over een dwarsbalk te hangen en met een karwats te bewerken. Op de Snipperling was een derge-

lijke 'klopperij', waar het stof uit voornamelijk tapijten van klanten van de vroegere firma Cohen uit de Lange Bisschopstraat werd geklopt.

terechte, *bw.*, op orde.

Mien huus is noe 'n troep, möör 'k make 't wel terechte.

terpenteinzeikerd, *zn.*, onuitstaanbare zeurkous.

tèter, *zn.*, klap, optater.

tèterd, *zn.*, hoofd.

Fr.: *tête*.

'k Zal oe is 'n tèter op oew tèterd gèven.

teum, *zn.*, toom, span.

Zie: **liende**.

teumig, *bw.*, zonder bezigheid.

In de Polstraat was vroeger de 'Grootte Sociëteit' gevestigd. Later werd het een dansschool die in 1984 werd afgebroken ten behoeve van een flatgebouw. De achterkant aan de Welle, droeg een zwarte plaat met gouden letters de volgende Latijnse spreuk: *Liber non est qui non aliquando nihil agit*. Dr. M.E. Houck, de eerste directeur van het museum 'De Waag', heeft hiervan de volgende vertaling in het Deventers gemaakt:

Wee is d'r wöörlijk vrie en frank

Dee nooit is hef zien teumiggank.

Zie ook: **tumig**.

teunebanke, *zn.*, toonbank.

teunen, *ww.*, **teunden**, **eteund**, tonen, bewijzen; opscheppen.

Teunt dan is da'j bèter op wilt passen. Wat

'n teunbaas is dee Lowietjen toch. Dat teunt neet = Dat staat niet.

teunkamer, *zn.*, toonkamer, showroom.

teve, *zn.*, teef, vrouwtjeshond.

Oudeng.: *tife*.

Vanmiddag was'k bie ene in Diepenveen um mien teve te loaten dekken. Möör ze keken amper nöör mekäre. Alles wat ze samen dejen was stukskes worst èten.

teveuren, **van** — , *bw.*, van te voren, vooraf.

tied, *zn.*, tijd.

tikkeltjen, *bw.*, zeer kleine hoeveelheid.

Wil iej nog wat melk in oew thee? Ja graag, möör dan wel 'n tikkeltjen.

tikken, *ww.*, **tikten**, **etikt**, tikken van eieren.

Wee wil d'r met mien tikken?

timmerazie, *zn.*, iets wat men zelf, zonder hulp, getimmerd of gemaakt heeft.

Noe, iej hebt döör 'n mooie timmerazie emaaft.

tippe, *zn.*, driehoekig stukje grond of textiel.
titte, *zn.*, tiet, borst; grapjas.

Dee Jan is mien toch zon titte. 't Löp as 'n titte = Het loopt vlot.

tjietjapper, *zn.*, bewoner van de voormalige Rielerwijk.

tjoeke, *zn.*, oude vrouw.

Zie ook: **toeke**.

toaj, *bn., bw.*, taai.

Oudeng.: tōh.

Dat vleis is zoo toaj da'j 't neet könt èten. Dee olde Battus is 'n toaje keerl. 'k Bin wel old, möör 'k goa nog neet dood. 'k Hebbe 'n toaj vel veur de könte.

toaterd, *zn.*, sloom persoon.

Zie ook: **toatolf**.

toaterig, *bn., bw.*, vergeetachtig.

toatolf, *zn.*, iemand waar niet veel bij zit. (Wordt vaker van een man dan van een vrouw gezegd.)

Zie ook: **toaterd**.

toazen en bellen, *zn., mv.*, afval uit de slagerij.

Zie: **bellen**, **todde**.

todde, *zn.*, tod, vod, lor; taai vlees.

Wat zit d'r 'n todden en bellen an oew brook = Wat heb jij een gerafelde broek.

Zie: **bellen**, **toazen en bellen**.

töddeken, *zn.*, koosnaam voor een klein kind.

todden, *ww.*, **todden**, **etod**, wegslepen.

Mieneken loat de boel toch is liggen, iej todt mien alles vòt.

todderig, *bn., bw.*, slordig, haveloos.

toef(te), *zn.*, kuif.

Hee hef zon wilde toefte höör, dee hebt ze achtereers deur 'n dorenhegge etrokken.

toeke, *zn.*, oude vrouw.

Als men minachtend tegen een oude vrouw zegt: *Hallo olde toeke*, dan kan zij terug zeggen: *Dan mo'j oe jong loaten hangen, dan wo'j neet old.*

Zie ook: **tjoeke**.

toesjoer, *bw.*, altijd.

Fr.: toujours.

In de uitdruktingsvariant:

Jan toelesjoer

Met de beentjes

Met de beentjes

Jan toelesjoer

Met de beentjes van de vloer.

toetmem, *bw.*, geheel het zelfde.

Fr.: tout de même.

't Is mien allemoale één toetmem.

toetsebolle, *zn.*, koosnaampje voor een kind.

token, *bn.*, aanstaande, volgende.

(Mogelijke verbastering van *tookommen-de*.) *'k Komme token wèke bie oe langes.*

tokken, *ww.*, **tokten**, **etokt**, lokken; afhandig maken; aftroggelen; meetronen.

De rottenvanger van Hameln tokten alle kinder mee.

Zie ook: **oftokkelen**, **oftokken**, **oftroggelen**.

tokkerd, *zn.*, soort knikker; kale kop.

tolle, *zn.*, prik- of zweeptol.

tònge, *zn.*, tong.

Oudsaks.: tunga. Oudeng.: tunge.

Hee is bange dat hee zien tònge eerder verslit as zien gat., gezegd van een stil iemand.

tonneken, *ww.*, **tonnekten**, **etonnekt**, slordig aan elkaar naaien (verouderd).

too, *tw.*, toe, toedan.

Too, goat is wat op zied. Too aap. Too òn-doch.

too, *bn., bw.*, toe; dicht.

Noa 't èten kregè wie pudding too. Doot mien de deure möör too. Hee kwam veur 'n too deure.

toogoan, *ww.*, **tooging**, **too'egoan**, gebeuren; herrie maken.

Nöör 't geschreeuw te oordelen mot 't döör slim toogoan.

tooleggen, *ww.*, **toolegden**, **too'elegd**, aansturen.

Hee wil't d'r op tooleggen dat'k later zien huus kan kopen.

toomaken, *ww.*, **toomaakten**, **too'emaakt**, vuil maken.

Kind toch, wat hei'j mien de kamer weer too'emaakt.

toonègel, *zn.*, velpuntje bij een nagel.

toostoppen, *ww.*, **-stopten**, **-estopt**, heimelijk iets ten geschenke geven; onderdekken.

Noe en dan stop 'k dee arme mensen wel is wat too. Goa noe möör lekker sloapen kind, moo zal oe is lekker toostoppen.

tööt, *bw.*, dronken, aangeschoten.

Hee was noa twee boddels al aerdig tööt.
tootast, *bn.*, licht, gemakkelijk; gauw gedaan.
Ach man, 't is möör 'n tootast wärk.

toovedan, *bw.*, langzamerhand, allengs, voortaan.
Hold dee keerl möör goed in de gaten.
Toovedan zui'j wel gewaer wodden dat hee neet deugt.

top(pe), *zn.*, struik groente, bv. andijvie of boerenkool.

töpkes, *zn.*, *mv.*, topjes.
Zee èt döör de töpkes van de gärven = Zij hebben daar een best leventje. Volksliedje: En de knienen hebt mien de töpkes van de boerenkool egèten, falderalderiere, falderalderiere!

törf, *zn.*, turf; kleine jongen.
 Oudsaks. en Oudeng.: turf.
Wat 'n kleine törf is dee Pietjen toch. Joa, iej bent al 'n hele keerl, as iej op 'n törf stoat dan kui'j oaver 'n eerpel hen kieken.
Hee weet nog hoo of 'n törfvuur ruk = Hij weet nog hoe een turfvuur ruikt, m.a.w., hij heeft de tijd nog meegemaakt dat turf als brandstof werd gebruikt.

törfmot, *zn.*, turfmolm.

törnen, *ww.*, **törnden**, **etörnd**, tornen.
 Zie ook: **tärnen**.

törven, *ww.*, **törfden**, **etörfd**, turf opslaan.
Wat zee'j d'r uut, iej bint zoo zwät of iej an 't törven bint ewest.

tösken, *zn.*, bosje.
Doo de sikke möör 'n tösken grös.

tötelen, *ww.*, **tötelden**, **etöteld**, babbelen, kletsen.
 Middelned.: tatelen.

totteldoeve, *zn.*, tortelduif.

trad, *zn.*, schrede, pas.
 Zie ook: **tred**.

traliën, *ww.*, **traliëden**, **etralied**, langzaam lopen, drentelen.
Iej bint mien ook 'n traliëgat = Jij blijft ook altijd achter bij het wandelen.

trapperen, *ww.*, **trappeerden**, **etrappeerd**, overvallen, betrappen.
 Fr.: attraper.
Hee kon de winkeldeef nog net trapperen.
 Zie ook: **attrapperen**.

treater, *zn.*, theater, schouwburg.
Treaters heetten ook de tafels waarop de

bakkers op Sinterklaasavond in de winkel hun Sinterklaaspecialiteiten uitstalden.
 Zie ook: **triatr**.

tred, *zn.*, schrede, pas.
'n Tred of wat wieder woont 'n nève van mien. Met Dreekoningen bint de dagen al weer 'n hanetred langer.
 Zie ook: **trad**.

trekkebekken, *ww.*, **bekten**, **ebekt**, voorspel bij de paring van duiven.

trekkebekkers, *zn.*, *mv.*, bessen van de sleedoorn.

trekken, *ww.*, **trok**, **etrokken**, tand of kies trekken.
As de tandendokter soms ene 'n kies trok met 'n zwöre wottel, ging der mangs 'n stuksken van de kake mee en dan kreeg iej döör 'n gaatjen in. Dee mensen kwamen al-tied weerumme. Nee, piene hadden ze neet meer, möör ze konden de piepe neet an holden (valse lucht).

trekwagen, *zn.*, trekkar, handwagen.

trëner, *zn.*, trainer, oefenmeester.

trëteren, *ww.*, **trëterden**, **etrëterd**, treiteren.

triatr, *zn.*, theater, schouwburg.
 Zie ook: **treatr**.

triefel, *zn.*, spul van inferieure kwaliteit.

troan, *zn.*, traan (oogvocht); walvistraan.
 Oudsaks.: trahan.
De troanen liepen haer oaver de wangen. 'n Trööntjen koffie = Een kopje koffie.

tröter, *zn.*, trompet; toeter; claxon.

tröteren, *ww.*, **tröterden**, **etröterd**, spelen op een blaasinstrument, toeteren, claxoneren.
't Verkeer in de stad zat vaste en de auto's möör tröteren.

tugazie, *zn.*, tuigage (van een schip).

tugen, *ww.*, **tuugden**, **etuugd**, opbrengen; kunnen betalen; over zich verkrijgen. Meestal negatief gebruikt.
 Eng.: I cannot afford it.
 A. tot B.: 'Geef mien dat boek veur disse passerdeuze.'
 B.: 'Nee, dat kan'k neet tugen.'
 A.: 'Möör as'k d'r dan disse liniaal bie doo?'
 B.: 'Joa, dan kan'k net èven tugen.'
Dee winkelier kon 't nog neet tugen mien 'n kokkieje of pèpermuntjen too te gèven. 'n Nieje jasse heb ik broodneudig, möör ik

kan 't op 't moment neet tugen. 't Is 'n dure tied. Dee man dut niks as wärken en vreuten: hee gunt zich gien tied, hee kan 't neet tugen um te èten of te drinken.
Meestal betekent het: dat kan Bruin op dit moment niet trekken.

Zie: **optugen**.

tuitelig, *bw.*, wankel, onvast.

Wat steet disse vase tuitelig op de toafel.

Zie ook: **tuitert**, **tuitertig**.

tuitert, *zn.*, iets dat onvast staat of zit.

'n Tuitert van 'n hood of 'n stool.

Zie: **tuitelig**, **tuitertig**.

tuitertig, *bw.*, wankel, onvast.

Zie ook: **tuitelig**, **tuitert**.

tuiwken springen, *ww.*, **sprong**, **esprongen**, touwtje springen.

tukken, *ww.*, **tukten**, **etukt**, dralen, talmen; even bijten van een vis.

Tuk noe neet langer of iej komt nog te late.

tukker, *zn.*, benaming voor putter en kneu (vogel); Twentenaar.

tukkerd, *zn.*, scheldnaam.

Lelijke rooie tukkerd. Hee is geboren in 'n vochtige bedstee = Hij heeft rood haar.

tumig, *bw.*, zonder bezigheid.

Zie ook: **teumig**.

tundel, *zn.*, tunnel.

In de Vèènweg is 'n tundel wöör de treinen oaverhen riedt.

tunen, *ww.*, **tuunden**, **etuund**, vlechtwerk maken van tenen.

Zie: **tuun**, **tuunhamer**.

tunteldeuze, *zn.*, tondeldoos.

N.B.: Het woord **tuntel** of **tönder** is verwant met het Duitse: zünden.

turen, *ww.*, **tuurden**, **etuurd**, vastbinden van dieren om te grazen.

tusken, *zn.*, bosje.

Kui'j noagoan wat ze zeien toen Garrit Mieken 'n tusken blomen in de hand douwden.

tute, *zn.*, tuit; kip; papieren puntzak; klein kind.

tuug, *zn.*, (paarde)tuig; slecht volk.

tuun, *zn.*, heg of afscheiding van vlechtwerk.

N.B.: **tuun** = een heg of een afscheiding van vlechtwerk, gevlochten om een 'tuin'. Het oude woord 'hof' is verdrongen door 'tuin' = een omheind stuk grond. Tuin is verwant met het Engelse 'town' en met het Duitse Zaun = omheining.

Zie: **tunen**, **tuunhamer**.

tuunhamer, *zn.*, zware houten hamer waarmee palen van afrastering in de grond worden geslagen.

Zie: **tunen**, **tuun**.

tweeblanksten, *zn.*, iemand die meer wil zijn dan hem toekomt.

tweecentsmöötjen, *zn.*, inhoudsmaat waarin voor twee cent melk ging.

tweedonkeren, *zn.*, avondschemering.

Zie ook: **tweeduuster**.

tweeduuster, *zn.*, avondschemering.

Zie ook: **tweedonkeren**.

tweelichten, *zn.*, ochtendschemering.

twieg, *zn.*, rijshout.

twiege, *zn.*, tak, twijg.

U

ukken, *vrg. vnw.*

In de uitdrukking: *Ukken wol iej hebben?*
Antwoord: *zukken*. Welk soort wil je hebben? Dat soort.

ulk, *zn.*, bunzing (ook: *bulzing*).

Zie ook: **stinkbulzink**.

umloop, *zn.*, ontstoken nagelriem.

um en noabie, *bw.*, ongeveer.

Zoo um en noabie vier uur was hee bie mien.

umhanden, *bw.*, te doen hebben.

Zeg Henne, a'j niks umhanden hebt, wil iej mien dan helpen de hegge te sneujen?

umme, *bw.*, om.

Driekusman, Driekusman,

Dreit oe is umme en kiek mien is an.

Dee hef hem ook aerdig umme = Die is behoorlijk aangeschoten.

ummedoan, *ww.*, **deej umme**, **umme'edoan**, omdoen; foppen, bedriegen.

- 't Er ene ummedoon. Noe geleuf'k da'j d'r mien umme wilt doon.*
- ummegank**, zn., omgang.
Nee, met dee luu heb ik gien ummegank.
- ummegoan**, ww., **ging**, **egoan**, omgaan; gebeuren; omzetten.
In dee snoopwinkel geet heel wat umme.
- umme hen**, bw., er om heen; achterom.
Krieg iej gien geheur? Goat d'r möör umme hen, zee zölt wel in de tuin zitten.
- ummes**, bw., immers.
Dat zeg hee ummes altied; dan zal't wel wöör wèzen.
- ummesloan**, ww., **sloeg umme**, **umme'eslagen**, omslaan, veranderen.
In april kan 't weer in de ko(r)tste keren ummesloan.
- ummestebeurten**, bw., om de beurt.
Kinder, a'j noe ummestebeurten 'n sneupken uut dat trummeken nemt, dan krig iederene èvenvölle.
- ummetrekken**, ww., **-trok**, **-etrokken**, verkleiden.
Duits: umzien.
- umsgeliek**, bw., gauw; ongeveer, nagenoeg.
Dee meid liet al umsgeliek blieken dat zee van dee keerl niks mos hebben. 't Is noe umsgeliek dree wèken elejen dat mien va estorven is. Iej wilt toch umsgeliek neet alles hebben?
- umslag**, zn., omslag, kافت van een boek.
- um toch**, daarom; zo maar (klemtoon op toch).
Als antwoord op een vraag waarop men geen antwoord wil of kan geven of wanneer de reden voor de hand ligt. *Wöörumme doo'j dat neet? Um toch!*
- umtrent**, bw., bijna; nagenoeg.
Mien ome is umtrent negentig jöör old ewodden. Hee is slim zeek ewest, möör noe is hee umtrent weer bëter.
- unskan**, zn., onse, verkleinwoord van ons (100 gram).
Doo mien möör 'n unskan belègen keze.
- unzelig**, bn., bw., vuil, walgelijk.
't Is 'n unzelige vent, möör iej könt mangs wel met hem lachen. Wat is 't toch unzelig van oe hem zon kladde tabaksnat op de vloere te spiejen. Dat dink (de kwispedoor) steet d'r neet veur niks.
- upperen**, ww., **upperden**, **e'upperd**, opperen, een voorstel doen; aandragen van stenen, metselspecie bij het metselen, het werk van een opperman doen.
Zie: **upperman**.
- upperman**, zn., opperman.
Zie: **upperen**.
- usken**, rijmwoord op **busken** in het rijmpje:
*Usken, busken, stroo,
Wee stinkt hier zoo?
Dat dut dee olde grieze man,
Dee zoo hättelijk stinken kan.*
- utenbal**, tw., uitroep bij sommige kinderspelen om aan te geven dat men zich een ogenblik aan het spel onttrekt tot men weer roept: **Innebal!**
Zie: **innebal**.
- utentuut**, bw., uit, afgelopen, ten einde.
Utentuut, noe is mien vertelseltjen uut!
- uteren**, ww., **uterden**, **e'uterd**, uiten, uitspreken (ook: **uten**).
Dat mense is best aerdig, möör zee utert zich neet zo gauw.
- uterweerd**, zn., uiterwaard, tussendijks land.
Uterweerden bint de weidens en akkers langs den Iesselt.
Zie: **weerd**.
- uutbeieren**, ww., **beierden uut**, **uutebeierd**, verstommen van klokgelui.
- uutbestejen**, ww., **bestejen uut**, **uutbesteed**, uitbesteden.
Vroeger werden arme mensen door de diaconie bij boeren in de omtrek onder dak gebracht. De beloning voor hun werk was kost en inwoning. Ze waren dan **uutbesteed**.
- uutboezeroenen**, ww., **boezeroenden**, **eboezeroend**, uitvlakken, niet te gering over denken.
Dat geval mo'j neet voort uutboezeroenen.
- uutbonsjoeren**, ww., **-bonsjoerden**, **-ebonsjoerd**, uitsmijten.
Fr.: bonjour = adieu.
A'j oew gezichte neet holdt zal'k oe d'r uutbonsjoeren.
- uutdujen**, ww., **duujden uut**, **uuteduujd**, uitleggen.
Noe zal'k is preberen oe dee kwestie uut te dujen.
- uuthuzig**, bn., bw., uithuizig.

uutlopen, ww., -liep, -elopen, uitlopen; ontkiemen; ontluiken.
uutschöttelen, ww., -schöttelden, -eschötteld, uitschieten; zuiveren.
'k Wil dee eigenheimers wel van oe kopen, möör dan mo'j de kleintjes d'r uutschöttelen.
uutsloan, ww., sloeg uut, uuteslagen, uitslaan; uitslag krijgen door vocht of schimmel.
Mien beste schonen bint in dee vochtige kaste hä(r)dstikke greun uuteslagen.
 Zie ook: **verspöchten**.
uutstukken, ww., stukten, estukt, uitschelden; kleren verstellen.
Zee hef dat kind zoo merakels uutestukt dat de honden d'r gien vleis van zollen vrèten. 'k Zal oe dee brook mårgen wel èven uutstukken.
uuttekiek, bw., uitstekend, zeer goed.

Mien jongste jonge hef eerste klas härsens mee'ekregen. Alles wat hee leert kent hee in 'n ummezeen uuttekiek.
uuttrekken, ww., trok, etrokken, uitkleden. Duits: ausziehen.
'k Zal mien möör is goan uuttrekken, dan lig ik is bietieds bie Betje in de Lakenstroate.
uutvensteren, ww., vensterden, evensterd, uiveteren, een standje geven, uitschelden; de kast of mantel uitvegen.
uutvigeliëren, ww., -vigeliëerden, -evigeliëerd, overdenken; overleggen; uitvorsen.
 Lat.: vigilare = wakker zijn, waken.
 Vgl.: de spreuk op de Grote Toren.
 Zie: **viegeliëren**.
uutvrèten, ww., vrat, evrèten, uithalen, kwaad bedrijven.
De pliesie hef dingen noe al weer opepakt, wat zol hee noe weer uutevrèten hebben?

V

vaalt, zn., mestvaalt, mestkuil achter de stallen.
 Oudsaks.: faled = koeiestal.
vake, bw., vaak, dikwijls.
Henneman mag ik graag; hee kump vake bie mien.
val, zn., val; snit.
An dat pak zit gien slot of val = Dat pak zit niet goed, het 'sluit' en 'valt' niet goed.
valle, zn., val, klem.
D'r bint ook moezen in de kelder; 'k zal de moezenvalle möör is zetten.
vandage, bw., vandaag, heden.
 Afgeleid van 'dag', waarvan de oerbetekenis 'brandend licht, schitterend' is.
vandan, bw., vandaan.
Bliksemse aap, wöör kom iej zoo late vandan?
vaneigens, bw., vanzelf.
Is Cobie noe vaneigens nöör schole egoan? Mien nieje fietse löp hoaste vaneigens.
 Zie ook: **eigens**.
 Zie: **zelfs**.
vären, ww., vaerden, evaerd, varen; rijden.

De kleine meid vaerden met de poppewagen.
vårken, zn., varken.
 Zie: **motte**.
vaste, bn., bw., vast, stevig.
Hee hef 'n vaste hand. Dee hönd zit goed vaste.
 Vgl.: **veste**, **vöste**.
vèderkeszalve, zn.. Als een kind zich pijn had gedaan, kwam vader er bij en wreef dan zachtjes over de pijnlijke plek. Hij zei dan:
'k Zal oe d'r wat vèderkeszalve op doen'.
vèèn, zn., veen.
 Oudsaks.: feni.
 Wat nu de Rivierenwijk heet, heette vroeger de **Vènen**. Daar lagen destijds meerdere akkers bouwland en er was ook een woonwagencamp.
vègen, ww., vèègden, evèègd, vegen.
'k Zal vandage ook de stoepe is (an)vègen. Wie konden d'r noa vègen = We kwamen er niet aan te pas.
venster, zn., venster, raam.
Iej zit hier gien boer in 't venster = Je zit

hier niemand in de weg.
veraltereerd, *bn.*, *bw.*, verbouwereerd, ont-
hust, van streek, verslagen.
Fr.: altération = verandering.
*Toen 'k heurden dat mien buurman deur 'n
auto was oaverrejen, was 'k d'r veraltereerd
van.*
verbiesterd, *bn.*, *bw.*, verbijsterd; in de war.
verblikken, *ww.*, **verblikten**, **verblikt**, verble-
ken.
*Iej könt mien nog meer ellende andragen,
'k verblikke d'r neet van.*
verbötteren, *ww.*, **verbötterden**, **verbötterd**,
schelen.
*'t Kan mien niks verbötteren dat iej veur
oew examen ezakt bint: iej hebt d'r met de
pette nöör esmeten.*
verbreujd, *bn.*, *bw.*, onbevrucht (van een ei).
Zie: **schier**.
verdenen, *ww.*, **verdeenden**, **verdeend**, verdie-
nen.
N.B.: Het woord verdienen wordt echter
uitgesproken zoals in het Nederlands.
verdoon, *ww.*, **verdeej**, **verdoan**, verteren, uit-
geven.
*Noe mo'j neet voort al oew geld an vuur-
wark verdoon. Mos iej veur dee reize völle
(geld) verdoon?*
verdrag, *zn.*, gemak.
*Hee kwam d'r op zien dooie verdrag anlo-
pen.*
verdreid, *bw.*, stellig, inderdaad.
*Iej könt mien op mien woord geleuven;
wat 'k oe zegge is verdreid wöör.*
Zie ook: **verduld**.
verduld, *bw.*, *tw.*, stellig, inderdaad.
Zie ook: **verdreid**.
vere, *zn.*, veerpont.
*Den Iesselt is noe zoo ewassen dat 't vere
bie Wieje neet meer vaert.*
verel, *zn.*, *tw.*, vierel; een vierde el; een vierde
deel.
*'k Krege van mien grootmoder met niejöör
altied 'n verel Dèventer kruudkoke. Oaver
Twelle nöör Terwolde? Dat is de weg op
vief verels = Dat is een omweg. 't Nuchtere
vereljöör is veurbie = Wordt gezegd van
een baby die drie maanden is geworden.*
vergangen, *bn.*, verleden.
Vergangen wêke was hee nog bie mien en

*noe is hee al begraven. Kui'j oe dat
veurstellen?*
vergangtiedschriever, *zn.*, geschiedschrijver,
historicus.
vergank, *zn.*, stroomverval, stroomsnelheid.
*Disse zomer zit d'r neet völle vergank in
den Iesselt.*
vergeëts, *bw.*, vergeetachtig.
vergis, *zn.*, vergissing, abuis.
*Dat heb 'k bie vergis edoan. Eerlijk, geleuf
mien noe, 't was 'n vergis.*
verhetsen, *ww.*, **verhetsten**, **verhetst**, zich een
ernstige verkoudheid op de hals halen door
het gebruik van te veel koude drank.
Zie: **hetsig**.
verkieken, *ww.*, **verkeek**, **verkeken**, (zich) ver-
kijken.
*Waert oe veur dee man, döör verkiek iej oe
op.*
verklören, *ww.*, **verklöörd**, **verklöörd**, ver-
klaren, ophelderen.
*Dat is 'n mooi verhaaltjen, möör verklöört
mien dat is noader. Verklöört oew ogen is
zegt men tegen een jongen als het meisje
waarmee hij geplaagd wordt voorbij komt.
(Zijn ogen beginnen nl. te schitteren.)*
verknuppen, *ww.*, **verknupten**, **verknupt**, wei-
geren.
*'k Verknup 't nog langer bie dee rotzak te
warken. Hee hef zich verknupt = Hij
knoopte zijn jas verkeerd dicht.*
verknupt, *tw.*, inderdaad; drommels.
*'t Is verknupt wöör wa 'k oe zegge. Wel ver-
knupt, 'k geleuve da 'j geliek hebt.*
verkolden, *bn.*, *bw.*, verkouden.
verkommen, *ww.*, **verkomden**, **verkomd**, ver-
kommeren.
Dee ärme stumperds verkomt van ellende.
verkrummelen, *ww.*, **verkrummelden**, **ver-
krummeld**, verkruiemelen.
verlet, *zn.*, behoefte.
Ik hebbe d'r voort gien verlet umme.
vernègeld, *bw.*, verzaligd.
*Hee keek mien toch zoo vernègeld an
toen 'k hem noa zien zeekte op kwam zeu-
ken.*
vernemmen, *ww.*, **vernemden**, **vernommen**, be-
merken.
In 1938 vroeg een klant in spé op de auto-
markt in Apeldoorn of die wagen veel olie

- gebruikte. Het antwoord was: 'Döör vernem iej niks van'. Dat klopte, want het Fordje had geen motor (historisch).
- vernemst halen**, *ww.*, **-haalden**, **-ehaald**, zich op de hoogte stellen.
- vernemstig**, *bn.*, *bw.*, schrande; leergierig; pienter.
Iej bint 'n vernemstig keertljen.
Vgl.: **slim**.
- vernikkelen**, *ww.*, **vernikkelden**, **vernikkeld**, kleumen; beduvelen.
Doo de kachel is an, 'k vernikkele van de kolde. Zee hebt Jan met dee tweedehands auto ook aerdig vernikkeld.
- veroddeneren**, *ww.*, **veroddeneerden**, **verodde-neerd**, bevelen.
Fr.: ordonner.
- verpodden**, *ww.*, **verpodden**, **verpod**, vervuilen, versmeren.
Dee luu hebt 't huus noe al weer verpod.
Zie: **podde**, **podderig**, **smoesterig**.
- verrinneweren**, *ww.*, **verrinneweerden**, **verrinneweerd**, vernielen; ruïneren.
Fr.: ruiner.
- verroest**, *tw.*, verwensing.
Verroest, met 'n blik an 't gat. Dan kui'j rammelen.
- verrukt**, *bw.*, verrekt (van een lichaamsdeel).
- verschèlen**, *ww.*, **verschèelden**, **verschèeld**, deren, schelen.
't Kan mien niks verschèlen wat zee oaver mien zekt.
- verschreujen**, *ww.*, **verschreujden**, **verschreujd**, verschroeien.
- versiezen**, *ww.*, **versiezden**, **versiezd**, verkroppen.
'k Kan 't möör neet versiezen dat hee mien zoo hef bedroagen.
- versjanzeren**, *ww.*, **versjanzeerden**, **versjanzeerd**, verwisselen.
Fr.: changer.
Kom, loate wie de meubels in de veurkamer is versjanzeren.
- verslungelen**, *ww.*, **verslungelden**, **verslungeld**, verwaarlozen.
- versmieten**, *ww.*, **versmeet**, **versmeten**, verslingeren, vergooien.
Hannes hef zich lelijk an dee meid versmeten. Hee hef zich slim versmeten = Hij heeft zich door zijn slecht gedrag verachte-
- lijk gemaakt.*
- versmòksen**, *ww.*, **versmòksten**, **versmòkst**, vertrappen, bederven.
Jonges iejluu mot dat gròs neet zoo versmòksen. Dan pakt de gròsmeijer 't mårgen neet op.
Zie: **smòkspoten**.
- verspòchten**, *ww.*, **verspòchtten**, **verspòcht**, vergaan of uitslaan door vochtigheid.
Zie ook: **uutsloan**.
- verspòllen**, *ww.*, **verspòlden**, **verspòld**, verliezen, verspelen. *'k Hebbe de laatste dree wedstrieden verspòld. Met al dat geproat hebbe wie vòls te vòlle tied verspòld. 'k Heb 'n boel an Jan verspòld = Jan ziet er veel slechter uit dan de laatste keer dat ik hem zag.*
- verstòpperken**, *zn.*, verstoppertje (kinderspel). De kinderen die aan het eind van het spel niet waren gevonden, werden met het volgende rijmpje verzocht naar voren te komen:
*Kom möör uut, tuut, tuut,
Wie scheidt d'r mee uut.*
- vertestewieren**, *ww.*, **vertestewierden**, **vertestewierd**, vernielen.
Fr.: détruire, destruction. Middelned.: verdestrueren = verwoesten.
- vertikt**, *bn.*, *tw.*, uitroep van verbazing of ontkenning.
Wel vertikt! Hei'j ooit van oew lèven zoo iets ezeen? 't Is vertikt as 't wöör is = Dat is vast niet waar.
- verwield**, *bn.*, *bw.*, verward, slordig.
Oew höör zit ook verwield, haal d'r is 'n kamme deurhen. Loop toch neet zoo verwield, iej loopt alles 't understeboaven. Eerst 'n stuksken èten veur de verwierde honger = Om de eerste honger te stillen.
Vgl.: **in de wierde**.
- verzoepen**, *ww.*, **verzoap**, **verzoapen**, verzuipen, verdrinken.
Wat zwemt dee keerl döör bie dee kribben raer, hee verzup ons toch neet? Zunig wèzen en 't geld verzoepen = Gezegd bij een onverantwoorde uitgaaf.
- verzeuk**, *zn.*, verzoek.
- verzeuken**, *ww.*, **verzocht**, **verzocht**, verzoecken.
- verzeuten**, *ww.*, **verzeutten**, **verzeut**, verzachte-

ten.
Geld verzeut alles.
veste, *bw.*, langzamerhand; vast.
Kom loate wie möör veste veuruut gaan.
 Zie ook: **vöste**.
 Vgl.: **vaste**.
vet priesen, *ww.*, **prees**, **eprezen**, vet prijzen, iemand bezoeken die net geslacht heeft, gaat meestal gepaard met het drinken van een borrel.
 Zie: **peren**.
veulen, *ww.*, **veulden**, **eveuld**, voelen.
veuren, *bw.*, vooraf, van te voren; te vroeg.
Andere wèke hebbe wie völle repetities; 'k zal möör wat in 't veuren wärken. Mien wärk veur donderdag ha'k al of; 'k was dus 'n dag in 't veuren. Hee weet van veuren neet dat hee van achteren lèëft.
veurhollen, *ww.*, **hield**, **eholden**, moeite kosten; erom spannen.
't Zal d'r veurhollen of dat huus op tied klöör kump.
veurhuus, *zn.*, voorhuis; soort halletje in oude huizen. Veel in het Noordenbergkwartier.
veurige, *bn.*, vorige.
Veurige wèke wären wie nog in Amsterdam.
veurjöö, *zn.*, voorjaar.
Van 't veurjöö = Dit voorjaar.
veurkind, *zn.*, voorkind, kind uit een eerder huwelijk of voor iemands huwelijk geboren.
't Eerste kind kan kommen as 't wil, 't tweede duurt negen moand.
veurkoper, *zn.*, opkoper, iemand die bij de boeren vruchten op stam koopt en die dan in de stad in het klein verkoopt.
veurland, *zn.*, voorland, bestemming.
veur mekäre, *bw.*, voor elkaar, in orde.
Hè, hè, dat hebbe wie noe eindelijk is veur mekäre.
veurnaam, *bn.*, *bw.*, voornaam, deftig.
veurname, *zn.*, voornaam.
'k Kanne dee veurname van Derksen toch möör neet ontholden.
veurnemmen, *zn.*, voornemen, plan.
Wie hebt 't veurnemmen andere wèke nöör mien nève in Ärnhem te gaan.
veurof, *bw.*, vooraf.
Wie kregen veurof wat te drinken.

veurschrieven, *ww.*, **schreef-**, **-eschreven**, voorschrijven.
'k Loate mien deur oe de wet neet veurschrieven.
veurspooksel, *zn.*, voorteken.
 In een soort schemertoestand van te voren zien, dat iets zal gaan gebeuren.
veurspreken, *ww.*, **sprak-**, **-esproaken**, voorspreken, in iemands voordeel spreken.
viefkop, *zn.*, oude inhoudsmaat.
 Een *viefkop* was een komvormige ijzeren maat die van buiten groen (soms bruin) en van binnen rood was geschilderd. Om de maat heen lag een koperen band. *Kind, haal mien èven 'n viefkop eerpels.*
viege, *zn.*, vijg (vrucht); vijg (uitwerpsel).
'Ieder zien meug', zei de boer en toen vrat hee peerdeviegen.
viegeliere, *ww.*, **viegelierten**, **eviegeliert**, denken, prakkezeren.
 De spreuk op de Grote Toren luidt: Fide Deo, Vigila, Consule, Fortis Age.
 Vrij vertaald:
 Op God de Heer vertrouwen,
 Uit wakkere ogen schouwen,
 Bezinnen voor beginnen,
 En kloeke daden minnen.
 Zie: **uutviegeliere**.
viele, *zn.*, vijl.
 Oudsaks.: *fīla*. Oudeng.: *feol*, *fīl*.
vierduit, *zn.*, 2½ centstuk.
 Vroeger hadden veel woningen een gasmeter die pas gas gaf nadat men er een vierduit in had gedaan.
vierentwintig, *telw.*, vier-en-twintig.
 Ook oude naam 'de Vierentwintig' voor een rij huizen tegenover de Rijks Hogere Landbouwschool aan de Brinkgreverweg.
viesee, *zn.*, soort vuurwerk, voetzoeker.
 Fr.: *fusée*.
vieultjen, *zn.*, viooltje.
vieve nemmen, *ww.*, **nam -**, **-enommen**, even pauzeren gedurende het werk; een kort middagdutje doen.
vimme, *zn.*, oude maat.
 Oudnederduits: *fimba*. Middelned.: *vimme* = korenhoop.
'n Vimme rogge = honderd vier bos.
vindjen, *zn.*, middeltje; oplossing (verouderd).
Hee hef op alles wel 'n vindjen. Hoo doo'j

dat toch? Noe döör heb ik 'n vindjen op.
vinger, *zn.*, vinger.
 In het Deventer vingerrimpje:
Dumelingsken hef 'n värkentjen ekocht,
Flikflak hef de centen ebrocht,
Lankman hef hem estoaken,
Fiedelevink hef de wost emaaft
En dat kleine duveltjen hef alles ope-
maakt.
 Variant: *Pink- goldenrink- lange ledder,*
biertapper, luzeknapper.
vingerkold, *bw.*, frisjes, koud.
't Is mien vandage behoerlijk vingerkold.
vinne, *zn.*, puist.
vinnig, *bw.*, erg, bar.
visteve, *zn.*, viswijf, ordinair wijf.
Zee geet an as 'n visteve = Zij gaat tekeer
als een viswijf.
vlechte, *zn.*, vlecht.
 Oudsaks.: *ww.*, flehtan.
vlechten, *ww.*, **vlocht**, **evlochten**, hard en wild
 lopen.
Zeet dee jonges is langes de stroate vlech-
ten. Döör kump Bartus ook an vlechten.
vleegop, *zn.*, ammoniak.
vleegop met boomölje, *zn.*, ouderwets mid-
 deltje tegen spierverrekkingen. Het bestond
 uit een mengsel van ammoniak en een
 plantaardige olie.
vleermoes, *zn.*, vleermuis.
 Het was ook de naam van een gaslichtbran-
 der zonder kousje. Zij werden toegepast in
 ruimten waarin men voor korte tijd licht
 wenste. Het gaf een blauw licht met gele
 punten.
vlege, *zn.*, vlieg.
vlegerd, *zn.*, vlieger; iemand die haast heeft.
De vlegerd opstèken = De vlieger oplaten.
Mien vlegerd stond keizer = Mijn vlieger
stond het hoogst van allemaal. Dent is mien
toch ook zon vlegerd = Die heeft altijd
haast.
vleis, *zn.*, vlees, tegenwoordig ook *vlees*.
vleuk, *zn.*, vloek.
Hee dut alles in 'n vleuk en 'n zucht = Hij
is met alles snel klaar.
vleuken, *ww.*, **vleukten**, **evleukt**, vloeken.
 Oudsaks.: *flôkan*. Oudeng.: *flôcan*.
vleute, *zn.*, ondiep kuipje met melk, dat in de
 kelder staat om de room boven te laten ko-

men.
vleutemelk, *zn.*, afgeroomde melk.
vliejen, *ww.*, **vliejden**, **evliejd**, neervlijen; op-
 stapelen.
Iej mot dat brandholt noe is netjes vliejen.
vloo, *zn.*, ondiep.
't Is hier ärg vloo, d'r steet hier nog gien
halve voot water. Zoo zui'j niks vangen, iej
vist te vloo. Vloo bouwen = Ondiep ploeg-
gen.
vluus, *zn.*, vlies.
't Hef vannacht goed ebakken (= gevoren-
ren), d'r ligt 'n vluus op de grefte. 'n Wind-
ei hef gien baste möör 'n vluus.
voel, *bn.*, *bw.*, lui; vuil; oneerlijk.
 Duits: *faul = lui.*
De voelste wieven zet de lekkerste koffje.
Noe kump de aap uut de mouwe, 'k hadde
hem allang voel eschouwd = Nu blijkt het
dus, ik had hem allang voor oneerlijk ge-
houden. Ene voel op 't buis wèzen = Een
hekel aan iemand hebben, wrok tegen hem
koesteren. 'n Voele stinkerd. 'n Voele Fan-
nie.
voelak, *zn.*, vuilak.
 Zie ook: **voelijk**.
voelbomenholt, *zn.*
 Gekscherend antwoord als iemand de naam
 van een houtsoort wil weten. Vraag: *'Wat*
is dat veur holt?' Antwoord: *'Das voelbo-*
menholt, a'j d'r op poept dan stinkt 't en
a'j d'r op poest dan blinkt 't.
 Zie ook: **foepbomenholt**.
voelijk, *zn.*, vuilak.
 Zie ook: **voelak**.
voerkisjen, *zn.*, bakje op de wagen, waar de
 voerman op zit.
 Zie: **kisjen**.
voest(e), *zn.*, vuist.
Hee sloeg met de voest op toafel, zoo hellig
was hee. Hee pröt zoo veur de voest weg. 'k
Wol dat ik dat ook kon.
voesten, *ww.*, **voestten**, **evoest**, elkaar de hand
 geven.
 Als men elkaar lang niet heeft gezien, dan
 zegt men wel: *'Kom, loawe is voesten'*.
voesterd, *zn.*, scheet.
 Middelned.: *veest*.
 Zie ook: **foesterd**.
voesterd, *zn.*, zacht gomballetje in tumtum.

voesthandsen, zn., mv., wanten; vingerloze handschoenen.

volde, zn., vouw.

A'j weten wilt wöör iej in oew boek ebleven bint leg d'r dan astoebleef gien volde in, möör gebruik 'n snipsel papier.

volden, ww., **voldden**, **evolden**, vouwen.

Iej mot dee plate neet volden. Dee volde krieg iej d'r nooit meer uut.

völderweggens, bw., op veel plaatsen.

volk, zn., eigen familie; werkgeversfamilie.

Märgen goa'k nöör mien volk = Morgen ga ik naar huis, naar mijn familie. Mien volk is de stad uut en noe goa'k met kostgeld. As de mensen vrogger 'n winkel bin-nenstapten en gien mensen zagen um te helpen, dan riepen zee: 'Volluk'.

völle, bn., bw., veel.

Dee winkel verköch zoo völle keze dat iej hoaste neet meer weet wat iej nemmen mot. Wat iej mien pos veur dee pos(t)doeve egèven hebt is völs te völle.

volsten, ten - **kommen**, ww., **kwam** (-),

-ekommen, bijstand, ondersteuning verlenen.

A'j zelf neet alles könt betalen, dan zal ik oe wel ten volsten kommen (verouderd).

vönke, zn., vonk.

Middeleng.: funke.

voort, bw., straks, dadelijk.

voos, bn., bw., voos.

Dee knollen bint allenig nog goed veur de beesten, zee bint allemoale voos. 'n Voos keertjen = Een zwak ventje.

voot, zn., voet.

Oudsaks. en Oudeng.: fôt.

Iej mot de grote eerpels d'r neet uutzeuken, iej mot ze veur de voot wegnemmen.

vörke, zn., vork.

Zeezoo, noe weet iej hoo de vörke an (in) de stelle zit.

vörm, zn., vorm.

Mien oldste zuster hef 'n verzameling van olde puddingvörm. De mooisten is d'r ene met 'n haze d'r in.

vo(r)st, zn., vorst, vriesweer; nokvorst.

Germ.: frusta. Eng.: frost.

De vo(r)st zal nog wel èven anhollen, zekt ze. 'k Hebbe de vo(r)st in mien voten = Ik heb wintervoeten.

vöste, bw., vast.

Zie ook: veste.

Vgl.: vaste.

vôt, bn., bw., weg, verdwenen; gelijk aan.

Goa toch vôt, ieje! Doo dee olde brook möör vôt. Proat neet oaver oewzelf, dat doo wie wel a'j vôt bint. Dat manteltjen hef völle van 'n vestjen vôt. Pas möör op da'j 't neet vôt kriegt op 't water = Pas op dat je geen kou vat.

votenwisse, zn., voetveeg.

'k Zal mien deur hem as votenwisse loaten gebruiken! Zoo gek bin'k neet, wat dach iej?

(Ook: vootwisse)

vratte, zn., wrat.

Oudsaks.: warte. Oudeng.: wearte.

Mien opoe had een vratte midden op de neuze. Dan bleef eur brille mooi vaste zitten.

vrèten, ww., **vrat**, **evrèten**, vreten.

Iej mot de beesten is wat bievoeren. Deur de dreugte hebt ze zowat niks meer te vrèten.

vrèten, zn., voer; eigengereid mens.

Dat jonk van hiernoast is mien toch zon stuk vrèten.

vrèterd, zn., veelvraat.

Vrèterds wodt neet geboren, möör emaaft.

vreuten, ww., **vreutten**, **evreut**, wroeten; hard werken (soms met een ongunstige betekenis).

Dee mensen hebt d'r van eur lèven wat of evreut. Dee man dut niks anders as vreuten. 't Is 'n echte vreuter. Wat helpt oe al dat gevreut?

vrezzen, ww., **vroor**, **evroren**, vriezen.

Oudeng.: freosan.

't Vrös vannacht tussen de torenwachter en zien vrouwe = Het zal vannacht hard vriezen.

vriedag, zn., vrijdag (dag van Freia).

vriedes, bn., op vrijdag.

Vriedes goa'k altied nöör de märkt op de Brink. Vriedesweer is sundesweer = Het weer op vrijdag krijg je ook de zondag daarop.

vrieje, zn., voetwreef.

Middelned.: wřie.

vriejigheid, zn., vrijheid.

vriejen, ww., vreej, evrejen, vrijen.
vriejer, zn., vrijer.
vriejster, zn., vrijster.
vrieven, ww., vreef, evreven, wrijven.
 Middelned.: wrīven.
Hei'j dooie vingers, mien junksken? Dan zal moo ze is wärm vrieven.
vroagen, ww., vroeg (vrieg), evroagd, vragen.

Vroagen steet vrie en legen d'r bie.
vrog, bn., bw., vroeg.
'k Komme vanoavend vrog. 'k Komme mǎrgenvrog = Ik kom morgenochtend.
vrogte, zn., vroegte; vroege morgen.
't Was al in de vrogte dat hee eindelijk thuus kwam.
vul, zn., veulen. (meervoud: vullens).

W

wachten, ww., wachtten, ewacht, tijd hebben voor iets.
Hee kon 't gister neet wachten um te kommen.
waernemen, ww., nam-, -enommen, iets kunnen volbrengen.
Vergèet neet opoe de groeten te doon! 'k Hoape 't waer te nemmen.
walnötte, zn., walnoot.
wange, zn., wang.
 Oudsaks.: wanga. Oudeng.: wonge.
want, zn..
 In de uitdrukking: *Hee zit goed in zien want* = Hij zit er warmpjes bij.
 N.B.: Het woord betekent letterlijk: stof; laken. Vgl.: de woorden: lijnwant en want-snijdersgilde.
wären, ww., waerden, ewaerd, oppassen, uitkijken, in acht nemen.
Veur dee man mo'j oe wel wären. Waert oe petriesken! = Pas op patrijsje! Betekent in het algemeen: 'Pas op! Uit de weg! Kijk uit!
wärk, zn., werk.
 Van iemand die door ziekte of ouderdom niet meer kan werken, zei men vroeger wel: *Sinds 'n jöör et hee 't genadebrood, 't wärk is d'r of.*
wärkoare, zn..
 In de uitdrukking: *De wärkoare is hem espröngen* = Hij is een aartsluaiaard.
wärre, zn., war.
De katte hef met mien breiwolle espöld en noe zit 't spul knap in de wärre.
 Zie ook: **wiere**.
wasliende, zn., waslijn.

In de leste oorlog werden geregeld lakens van de wasliende egapt.
wasseldook, zn., vaatdoek.
water, zn., water.
Hee hef water in de kelder = Hij is failliet.
wee, zn., wilgenteen.
 Zie: **wimme**.
wèèk, zn., woerd, mannetjeseend.
weekzerig, bn., bw., kleinzerig; gevoelig.
Dee Teusken is mien toch zoo weekzerig. As zee nārigheid zut of heurt begint zee metene te lippen.
wèelde, zn., weelde, overdaad.
't Bint stärke benen dee de wèelde verdragen könt.
weer, bw., terug.
Wanneer kom iej weer?
weerd, zn., waard (uiterwaard); herbergier.
 Zie: **uterweerd**.
weerd, bw., waard.
Wat is oe disse olde klokke weerd?
weerde, zn., waarde; erf, terrein.
Iej meugt neet op mien weerde kommen, heur iej dat?
weerglas, zn., barometer.
Bie ons steet 't weerglas op kwärt veur; 'k denke dat wie storm kriegt.
weerkennen, ww., kenden-, -ekend, herkennen.
Ik zal oe hoast neet weerkennen, noa al die tied!
weerskanten, zn., mv., aan beide zijden.
An weerskanten van de weg lig 'n fietspad.
 Zie: **zied**.
weerumme kommen, ww., kwam-, -ekommen, terugkomen.

- Kom iej gauw weerumme?*
- wege**, zn., wieg.
Oudsaks.: waga.
't Kindjen lei met de doem in 't mundjen in de wege te sloopen. Too, stoot nog is an de wege! = Toe, drink nog eens wat van je borreltje! *Bèter de rok an de wege escheurd, as 'n old wief in bedde ebeurd* = Men kan beter jong trouwen dan op latere leeftijd.
- N.B.: *wege* betekent ook een opening (ruimte) van ongeveer een voet tussen twee huizen in. Zoals bv. tussen twee gebouwen van de Stads- of Atheneumbibliotheek in de Noordenbergstraat.
- wège**, (**wegge**), zn., datief van weg.
Jonges, goat èven buten spöllen, iejluu loopt mien hier in de wège.
- wegge**, zn., boerenstoet; grof wittebrood.
Met Poasen bakt mien moder altied 'n krentewegge.
- weggescheet**, zn., strontje, zweertje aan ooglid.
- wegniefelen**, ww., **niefelden**, **eniefeld**, stiekem afpakken, wegkapen.
Zie ook: **ofniefelen**.
- weidegreve**, zn., weidegraaf, beheerder van de stadswelden, nl. van de Marsch en de Teugde, resp. de Stads- en de Bergweide.
Vgl. Ned.: watergraaf.
- weite**, zn., tarwe.
- Weitenhekke**, 't — , zn., daar waar vroeger een tramstation aan het Pothoofd stond en later het Deventer Overslagbedrijf, werd tevens de tarwe uit de schepen gelost bestemd voor de meelfabriek. Toevallig lag die plaats vlak bij het oude hek van de Bergweide.
- wèke**, zn., week, zeven dagen.
Disse wèke kan'k jammer genog neet kommen. Op de wèke = Afbetaling in wekelijkse termijnen.
- welbalken(s)**, zn., mv., zware eiken balken die als leuning langs de Welle aan de rivierzijde dienst deden.
- Welle**, zn., kade langs de IJssel; bron, wel.
Oudeng.: wille.
Deur de dreugte zit d'r neet völle water meer in de welle, zodat iej de pòmpe neet te vake gebruiken mot.
- wenne**, zn., uitwas; vlees- of vetknobbel.
De dierendokter hef bie onze hond 'n grote wenne wegehaald.
- wepeldoorn**, zn., hoge wilde rozestam, waarop geoculeerd wordt.
- wepse**, zn., wesp.
Oudsaks.: waspa. Oudeng.: woeps.
Zie: **gepse**.
- wèteren**, ww., **wèterden**, **ewèterd**, vloeibaar voedsel geven aan dieren.
- wezeboom**, zn., lange paal, om een voer hooi of koren bijeen te houden tijdens de rit. Daartoe werd de *wezeboom* voor en achter door een touw strak getrokken.
N.B.: *Weze* = hooi. Mogelijk houden de namen *Wezenveld* (bij het Schol), *Wezenkolk* en *Wezenland* hier verband mee.
- wibbelen**, ww., **wibbelden**, **ewibbeld**, heen en weer bewegen, wiebelen.
Disse toafel wibbeld altied. Kui'j de poten neet is liek maken of zol't an de vloere liggen? Zit döör toch neet eeuwig met oew benen te wibbelen.
- wied**, bn., bw., wijd.
Disse jas(se) is mien völs te wied ewodden noe'k ofemagerd binne.
- wiedlopig**, bn., bw., breedsprakig.
- wiedwagen**, bw., heel ver weg; wagenwijd.
De deure stond wiedwagen lös.
Aftelrijmpje:
Wee weet wöör Willem Waanders woont? Willem Waanders woont wiedwagen weg, òt, böt, vòt.
- wief**, zn., vrouw, wijf.
As de wieven koppelt kriege wie règen = Als een groepje vrouwen bij elkaar staat komt er regen.
- wierde**, in de -, zn., in de war.
Vgl.: **verwierd**.
- wiere**, zn., war.
Zie ook: **wärre**.
- wierig**, bn., beweeglijk; levendig.
Dee kleinen van oe lik mien ärg wierig. Dee olde baas van tachtig is nog aerdig wierig.
- wiesheid**, zn., wijsheid; ernst; menens.
Alle gekheid op 'n stöksken, noe is wiesheid eproat. Schei toch uut met dat gedauwel, tamee wödt 't nog wiesheid.
- wiesterwasterig**, bw., rommelig, slordig.

'Eigentlek un betjen wiesterwasterig was dee bloemhof'. Uit: 'Zomer', een verhaal van Herman Korteling.

wieze, zn., wijs, melodie; wijze, manier; wijs mens.

De Wiezen komt uut 't Oosten. Iej könt dat ook best op 'n andere wieze doen.

wiezen, ww., wees, ewezen, wijzen.

'k Mosse hem d'r goed op wiezen dat hee 't anders mos doen.

wiezer, zn., wijzer van een klok.

De grote wiezer van mien klokke dreit neet met.

wiezer, bw., verstandiger, wijzer. *'k Wol oe toch wiezer hebben* = Ik dacht dat je verstandiger was.

wilge, zn., wilg, knotwilg.

Oudsaks.: wilgia.

wille, zn., wil; plezier, schik.

'Wöör 'n wille is, is 'n weg', zei Jansen tegen zien eigen toen hee zich 'n boddel inschonk. Hee hef merakels völle wille van dat book.

wimme, zn., plaats aan de zoldering, naast de schoorsteen, waar in de boerderij worsten, zijden spek en rookvlees (*nêgelholt*) worden opgehangen.

Wimme is een samentrekking van 'wiedeme' = van 'wiede' = (van) een strop van taaie twijgen om iets aan op te hangen. Betekende vroeger ook galg, nl.: des Konings wijmen.

Zie: wee.

wind, zn., wind; scheet.

In het raadseltje:

*Tussen twee hoge dieken,
Kwam 'n menneken strieken.
Zonder höör of wölle,
Hee kon schreeuwen as 'n bölle.*

windbule, zn., opschepper, windbuil.

winnen, ww., won, ewonnen, winnen; verwin-
nen, op het spel zetten.

Zee wonnen bie 't kaerten èventjes viefdig gulden. 'k Heb an oe ewonnen = Je ziet er veel beter uit.

wippelewap, zn., wip, wiplank. Bij het op- en neergaan zongen de kinderen:

*Jan Wippelewap,
Hoo koak iej oew pap?
Van boekweitemèèl,*

Hoo kiek iej zoo schèèl?

wipse, zn., meisje.

'n Fiene wipse = Een klein tener meisje.

Zie ook: **wipsken**.

wipsken, zn., klein tener meisje.

Zie ook: **wipse**.

wisse, zn., zekerheid, gewisheid.

't Wisse veur 't onwisse nemmen.

wisse, bw., gewis, zeker, beslist.

Kom iej mårgen ook? Joa, wisse.

woafel, zn., wafel.

woage, zn., waag, weegplaats.

In Deventer is het Gemeentemuseum gevestigd in het voormalig Waaggebouw (*de Woage*), Anno 1528, op de Brink.

woagen, ww., woagden, ewoagd, wagen, dur-
ven.

De jonges woagt zich noe al op 't ies, hoo dörfst ze? Rijmpjes: Dee woagt, dee wint. Dee scheid, dee stinkt, en: Dee woagt, dee wint. Dee verspölt, dee grint.

woapen, zn., wapen, strijdmiddel; blazoen.

*Het Iesselhotel op de Wörp heetten vroeger: 't Wapen van Deventer'. Iej könt 't nog in de gevel zeen. 't Is 'n zwä(r)t(t)e oa-
rend op 'n golden veld.*

wölle, zn., wol.

wönde, zn., wond.

Oudeng.: wund. Oudsaks.: wunda.

wönder en geweld, tw., een heleboel.

't Was met de kårmse veural op de Brink 'n drukte van wönder en geweld.

wöör, bw., waar; waar (de waarheid).

Wöör heb iej gisteroavend ezèten? Is 't wöör dat Jan zien been hefebroaken? Joa, dat is vaste wöör.

wörm, zn., worm, wurm, pier; klein kind.

Zee dat arme zeke wörm d'r noe is bie ligen.

Wörp, zn., Deventer straat en park aan de overkant van de IJssel.

wo(r)st, zn., worst.

Oudsaks.: worst.

*Hönderd mensen, hönderd zinnen,
Hönderd wo(r)sten, hönderd pinnen.
Onze Leve Heer weet alles, behalve wat in de wo(r)st zit. Alles hef'n ende etc.!*

N.B.: Vroeger werden de uiteinden van eiegemaakte worst niet met een touw of een loodje aan elkaar gebonden, maar door

er een lange doorn van een sleebes door te prikken. Zo'n doorn heette: *wostepinne*.

wottel, *zn.*, planten-, struik-, of boomwortel; wortel, peen.

wottelboer, *zn.*, wortelboer.

Deventer naam voor boeren die hun boerderij in de stad, maar hun akkers en weiden buiten de stad hebben.

wrak, *bn.*, *bw.*, gammel, ondeugdelijk; onzuiver; slechte kwaliteit.

'k Heb eheurd dat dee oaverbuurman van

mien d'r ook neet zoo goed veursteet; 'k hebbe hem al lange wrak beschouwd. 'n Wrakke ladder = Een gammele ladder. Wrakke klömpen = Klompen met een noest in het hout.

N.B.: Vroeger werd door een vleeswarenfabriek in diens winkels z.g. *'wrakke ham'* verkocht. De kwaliteit hiervan was prima, maar het was ham die voor export niet deugde omdat zij van het normale model afweek.

Z

zage, *zn.*, zaag.

Oudeng.: *sagu*.

zaddoek, *zn.*, zakdoek.

zagemölle, *zn.*, houtzaagmolen.

Als laatste in Deventer nu nog de Bolwerksmolen. Ongeveer 1850 werd de molen van Stoffel aan de Lagestraat gesticht.

Zie: **swoenzes**.

zak, *zn.*, zak.

De koppen in ene zak hebben = Onder één hoedje spelen.

zalve, *zn.*, zalf.

Oudsaks.: *salva*. Oudeng.: *sealf*.

'Wat zei de dokter?' 'Zalve.' = Antwoord van iemand die de uitslag van zijn bezoek aan de dokter niet kwijt wil.

zalverig, *bn.*, *bw.*, verlept.

Disse sload is ärg zalverig, dee hebt ze vaste gisteren al esnejen.

zandhappertjen, *zn.*, jongensspel.

Zie ook: **landverovertjen**.

zat, *bn.*, *bw.*, verzadigd; dronken.

Wil iej nog wat sjuu hebben? Nee danke, 'k hebbe zat. Manke Frans was gister weer is zat. Twee pitten mosten hem oaverende holden toen hee nöör 't buro mos.

zeegrös, *zn.*, zeegras.

Een soort wier dat veel werd gebruikt voor het vullen van matrassen.

zeekte, *zn.*, ziekte.

Dee mensen hebt al völle te kampen ehad met zeekten en zuchten = Die mensen hebben al heel wat narigheid meegemaakt.

zeer, *bn.*, *bw.*, pijn.

Oaver honderd jöör doot ons de tanden neet meer zeer. Scheidt toch is uut met oew gedauwel, iej doot mien zeer.

zeerte, *zn.*, pijn (verouderd).

Nog in gebruik bij de woorden: *heufdzeerte*, *boekzeerte*, *liefzeerte*.

zeggen, *bw.*

In de uitdrukking: *Neet nöör zeggen heuren* = ongezeggelijk zijn.

zeien, *ww.*, **zeiden**, **ezeid**, zaaien.

Oudsaks.: *sāian*. Oudeng.: *sāwan*.

zeikzak, *zn.*, servelend iemand.

Zie ook: **lamzak**.

zeiver, *zn.*, zever, kwijlbaar; wauwelaar.

zeiverböörd, *zn.*, kwijlerd; zanikerd.

zeiveren, *ww.*, **zeiverden**, **ezeiverd**, zeveren, kwijlen; wauwelen.

zekenvonniss, *zn.*, ziekenfonds.

Zie: **busse**.

zekers, *bw.*, zeker.

Is 't zekers wöör wat iejluu zekt? Joa, wel zekers.

zelfs, *bw.*, zelf.

Zie: **van eigens**.

zelve, *zn.*, salie. (*Salvis officinalis* L.)

zepe, *zn.*, zeep.

Oudeng.: *sāpe*.

zeperd, *zn.*, nederlaag; standje; strop.

De Eagles kregen mien gister ook 'n zeperd. Tone kreeg vandage 'n zeperd van de meester. An dat huus heb ik mien 'n zeperd ekocht.

zeperieje, zn., zeepziederij.
zetjen, zn., duwtje, zetje, stootje.
As iej allenig neet oaver dee mure könt kommen zal 'k oe wel 'n zetjen geven.
zeuken, ww., zocht, ezocht, zoeken.
Maakt da'j weg komt, iejhoo hebt döör niks te zeuken. Wat lig dee keerl toch op de grond te kroepen. O, dee zöch zien brille.
zeume, zn., zoom.
Oudeng.: seam.
zeumen, ww., zeumden, ezeumd, zomen.
Moder, is mien jas al klöör? Nee kind, moo mot hem allenig nog ofzeumen.
zeute, bn., bw., zoet, braaf.
'k Lusse gien taertjes, dat spul is mien völs te zeute.
zeuten, 'n -, zn., goedzak, sul.
Ook wel: 'n Zeut breudjen.
zeutholt, zn., zoethout.
zeutjen, zn., zootje (vis); zootje (bende, troep).
Iej hebt döör 'n mooi zeutjen vis. Bie die nije huurders noast ons is 't 'n zeutjen.
Zeuvengesternte, zn., sterrebeeld de Pleiaden, Zevengesternte.
Raadsel:
*Tussen Dèventer en Rome
Döör stoat zeuven hoge bomen,
't Bint gien iepen, 't bint gien essen,
Iej zölt 't neet weten, al bi'j met oew zes-
sen.*
Oplössing: 't Zeuvengesternte.
zichte, zn., zicht, sikkell om koren te maaien.
zied, zn., zij, linker- of rechterzijde van het lichaam.
'k Hebbe piene in mien zied.
Zie: weerskanten.
zied, op -, bw., opzij, uit de weg.
Wil iej èven op zied gaan?
ziegezage, zn., trekzaag, zaag met breed blad en aan weerszijden een handvat; zware snurken.
ziezegagen, ww., -zaagden, -ezaagd, zwaar snurken; krassen op een strijkinstrument, langdurig praten (vgl.: doorzagen en wiebelen).
Duits: zihen.
zije, zn., natuurzijde, afkomstig van de zijderups; zijde (spek); zeef.
De vrouwe van de börgemeister droeg 'n hele mooie bloese van zijeje. Met 'n wost

nöör 'n zijeje spek gooien. 'n Ziejen tijten = een slijmerd.
Zie ook: tèemse.
ziende, zn., zijne.
*Ieder 't ziende en de kwoajeman niemen-
dal.*
zilverfasant, zn., zilverfasant; iemand met zilvergrijs haar.
zinnig, bn., bw., mak, tam (vooral voor paarden en honden gebruikt).
zinnigheid, zn., lust, trek, zin.
'k Hebbe niks gien zinnigheid um d'r hen te gaan; 'k kenne döör amper ene.
zoad, zn., zaad.
Oudsaks.: sād.
zoajen en broajen, ww., zoajden en broajden, ezoajd en ebroajd, kokkerellen.
zoale, zn., voetzool, schoenzool.
'k Hebbe 'n zoale op mien tonge = Ik heb een beslagen tong.
zöddeken, zn., dik restje, overblijfsel; laagje; aangebrande korst.
D'r zit nog 'n zöddeken koffiedik in dat köpken.
zödderen, ww., zödderden, ezödderd, sudderen, langzaam koken of braden.
Hoo lange hef dat vlees noe al op 't vuur stoan te zödderen?
zoegen, ww., zoag, ezoagen, zuigen.
Oudsaks. en Oudeng.: sügan.
Opa zug wel zoo noe en dan an zien piepe, möör anholden kan hee hem neet zoo best.
zoepen, ww., zoap, ezoapen, zuipen.
Oudeng.: süpan.
zoeptodde, zn., zuiplap.
Dee kastelein is mien toch 'n zoeptodde.
zoer, bn., bw., zuur.
Oudeng.: sūr.
Hoo kan disse melk noe al zoer wèzen? Gister ekocht en achter mekäre in de ieskaste ezet. Döör kump ook 'n schip met zoere appels an = Daar komt een zware regenbui aan. 'n Zoer kliksken = Een zuurpruim.
zoerkool, zn., zuurkool.
O, dat was in dat jöör dat de zoerkool zoo zoer was = Opmerking tegen iemand die niet op een jaartal kan komen. 'n Räre hap zoerkool = Iemand met een hangsnor.
zoese, zn., slome vent.

zoesen, ww., **zoeden**, **ezoed**, suizen.
Jan zien boemerang zoeden deur de lucht.
 Zie ook: **soezen**.

zogedistel, zn., paardebloem.
 N.B.: Wordt nog wel gestoken als konijn-voer.

zok, bn., bw., zacht, slap; lek.
Mien fiets steet met 'n zokke band.
 Vgl.: **zokke**.

zokke, zn., sok. *Mien auto steet op zokken* = Mijn auto heeft te slappe banden. *'n Zokke van 'n vent* = Een trage, slome of onbeholpen vent.
 Vgl.: **zok**.

zokkebroajer, zn., onnozele hals; klungel.

zokkestopper, zn., onbenullige vent.

zolt, zn., zout; bn., bw., zout (van smaak).
 Oudsaks.: salt. Oudeng.: sealt.
Bah, disse soep is neet te vrèten, ze is zoo zolt as brem. (*brem* = brijn = pek.) *Zoo zolt heb ik 't nog nooit egèten* = Zo'n sterk verhaal heb ik nog nooit gehoord.

zomersproetsels, zn., mv., zomersproeten.
Zomersproetsels bint de verroeste uutenden van stoalen zenuwen.

zòmpe, zn., lang platbodem zeilschip, vroeger vooral op de smalle Overijsselse stromen, zoals Schipbeek, Regge en Dinkel in gebruik.
 N.B.: Een *botterzòmpe* was zo'n boot, die uit Twente, via Deventer, boter naar Amsterdam vervoerde.

zònne, zn., zoon.
 Oudsaks. en Oudeng.: sunu.

zønnend, *aanw.vnw.*, zulke (in 't enkelvoud gebruikt).
 Zie: **zukkend**.

zònt, *aanw.vnw.*, zo'n iemand.

zowat, bw., haast, ongeveer, bijna.
't Is zowat zes uur. Binne wie d'r gauw? Joa, wie bint d'r zowat.

zujen, zn., zuiden.
De zonne steet al in 't zujen = De zon staat al in 't zuiden, (dus is het ongeveer twaalf uur 's middags).

zukke, *aanw.vnw.*, zulke, dergelijke.
Zukke appels he'k nog nooit ezeen; wöör heb iej dee vandan?

zukkend, *aanw.vnw.*, zulke, dergelijke, zodanige.

N.B.: Nooit gevolgd door een substantief.
Hee hef acht vissen evangen. Hukkend? Zukkend!
 Zie: **hukkend**, **zønnend**.

zundaer, zn., zondaar.
D'r is in de hemel meer wille oaver ene zundaer as oaver tien rechtveerdigen.

zunde, zn., zonde.
 Uit de Talmoed: *A'j 'n zunde twee keer doot liekt oe dat neet langer zunde too* = Niet langs slinkke wegen het doel willen bereiken, want op het laatst weet men niet beter of het hoort zo.

zunig, bn., zuinig, spaarzaam.
D'r is 'n groot verschil tussen 'n zunig mense en 'n gierigaerd. (Horatius.)

zunne, zn., zon.
 Oudsaks.: sunna. Oudeng.: sunne.
De zunne schient lekker vandage; iej könt goed weten dat 't veurjöö d'r ankump.
 In het rijmpje:
As de zunne steet in 't westen,
Wärkt de luiaerd op zien besten.

zunnig, bn., zonnig.

zurink, zn., zuring.

Zutfent, zn., Zutphen (= Zuidveen).

zuugpapier, zn., vloeipapier; zeer dun pakpapier.
Umdat 'k 'n tiene had veur rèkenen, kreeg 'k van de juffrouw 'n schrift met 'n zuugpapierken.
 N.B.: *Zuug* of *zuugpapier* wordt o.a. gebruikt voor het maken van vliegers en kijkdozen.
 Zie: **kiekdeuze**.

zwans, zn., scheldwoord.

zwalm, zn., walm, roetuitstoot.
Dreit dee peterölielampe is rap leger, zee'j neet dat de hele kamer vol zwalm steet?

zwalmen, ww., **zwalmden**, **ezwalmd**, walmen.

zwaluw, zn., zwaluw.
Vleegt de zwaluwen lege, dan kump d'r règen. Vleegt ze hoge dan is 't de andere dag mooi weer.
 N.B.: *Zwaluwenstā(r)t* is een bepaalde houtverbinding. *Dee kiste zit zwaluwensteerts in mekäre.*

zwane, zn., zwaan.
 Oudsaks.: swan. Oudeng.: swon.

zwā(r)t, bn., bw., zwart.

Ene zwärt maken = Van iemand kwaad spreken.

zweerd, zn., zwaard.

Oudsaks.: swerd. Oudeng.: sword.

In de hal van 't stadhuus hangt nog heel olde zweerden. Döör hakten ze vrogger boeven de kop mee of. A'j geluk hadden lukten 't in ene klap.

zweinjak, zn., liederlijk mens.

Dee zweinjak hef ons al drie keer bedonderd.

zweg, zn., kinderspel (verouderd).

De groep kinderen stond op de stoep en de *tikker* midden op straat. Als de *tikker*: 'zweg' riep moesten de kinderen proberen aan de overkant te komen zonder getikt te worden. Lukte dat niet, dan moesten ze meehelpen om te tikken.

zwiet sloan, ww., sloeg, eslagen, geur maken, pronken; zich op iets laten voorstaan, opscheppen.

Hee hef (of: slöt) te völle zwiet = Hij is een opschepper.

zweerderieje, zn., ontsteking; zweer.

'k Hebbe last van zweerderieje an mien doem. Dan mo'j hem in heit sodawater holden.

zweppe, zn., zweep.

Oudeng.: swipu.

'n Olde voerman luustert nog graag nöör 't klappen van de zweppe.

Zie ook: **pietse**.

zweptolle, zn., zweeptol.

Zie ook: **drieffolle**.

zwiemelen, ww., zwiemelden, ezwiemeld, zwijmelen; wankelen.

Kiek, hee zwiemelt op zien benen, zoo zat is hee.

zwik, bw..

In de uitdrukking: *zwikvol* = stikvol.

zwiksken, zn., verlengstuk aan een vishengel b v. een takje van een hazelnootstruik.

zwil, zn., eelt; pees, zeen.

Dee man hef zwil in zien handen van 't zwöre wärk. D'r zit zwil in dat vlees.

zwoare, zn., zwoerd, spekszwoerd.

zwöör, bn., bw., zwaar; erg; zwanger.

Hoo zwöör weg dat värken? Wat weg hee? Dat hee veur de derde keer dronkend in zien auto hef ezèten, zal hem wel zwöör wodden an'ererèkend. D'r was vannacht zon zwöör onweer boaven Dèventer, dat wie de kinder bie ons in bedde hebt enoamen.

Verklaring van de spelling, ongewijzigd overgenomen uit de tweede druk.

a	in gesloten lettergrepen uit te spreken als Ned. a in dag.
aa en a	(in open lettergr.) uit te spreken als Ned. aa in daags.
ao	uit te spreken als Eng. a in war.
āo	„ „ „ „ Fransch oeu in coeur.
b	„ „ „ „ Ned. b
d	„ „ „ „ „ d
e	„ „ „ „ „ e in bed of toonloos.
è	„ „ „ „ Fransche è in grève.
é	„ „ „ „ Ned. e in schepen.
ee	„ „ „ „ „ ee doch meer aangehouden.
īee	„ „ „ „ „ ee met voorslag van i, als in Ned. keer.
ei	„ „ „ „ „ ei (niet als in Holland waar de ei meer naar ai zweemt).
f	„ „ „ „ „ f.
g en h	„ „ „ „ „ g en h.
i	„ „ „ „ „ i in pit.
ī	„ „ „ „ „ ie in tien.
ie	„ „ „ „ „ ie in dier.
j, k, l, m, n	uit te spreken als in het Ned.
o	uit te spreken als Ned. o in dom.
ò	„ „ „ „ „ o „ bod, pot.
ó	„ „ „ „ „ o „ loven.
oo	„ „ „ „ „ oo „ loopen.
ô	is een gerekte ó, eenigszins zweemende naar Ned. oe, als in Ned. door.
ö	uit te spreken als Hoogd. ö in Köln.
ö	als Ned. eu in deur.
ö	uit te spreken als Ned. eu in beul.
p, r	„ „ „ „ „ p, r.
s	staande voor Ned. sch is niet geheel Ned. s, maar meer keel-s.
ch, s, t, w, z	uit te spreken als in het Ned.
u	uit te spreken als Ned. öe in moed.
ū	„ „ „ „ „ oe in voer, Hoogd. u in gut.
ui	„ „ „ „ „ ui in huis.
ü	„ „ „ „ „ u in kunnen.
ū	„ „ „ „ „ uu in uur. (Voor een anderen medeklinker dan r eenigszins verkort.)

Hoog gedrukte letters worden bijna niet gehoord.

aa^fd, in de uitdrukking: *schik en aard*
abbedudas, zie nu: **labbedoedas**
achem, aanstellerige vent
achtendél, botervat
Achte^lland, Twente en de Graafschap
achte^{ste} pooten, achterpoten
affère(n), zaak, affaire
afgestampt, bijzonder
afgront^eeren, affronteren
albestel, albedil, albeschik
allebaste^t, knikker van albast
amen, al maar door: *van eeuwigheid tüt amen*
appel(en)pent, appelmoes
arremuien, kibbelen
astertô, als der toe
avega, schertswerktuig

balkhaze, kat
bambus, kwiebus
bankrôt, bankroet
bemaken, maken
berzi, rommel
bestaat, zie nu: **uutbestejen**
bestig, heel goed
betuterd, betoeterd, gek
bèzebos, bessenstruik
bierdrager, bierdrager
bïster, bijster
blanketsel, schutting van planken
blavôren zie nu: **blageuren**
blaok, walm
bokken, bukken
boksch, tochtige geit
bomhôd, grote hoed
bónengarde, bonestok
bonge, draaibare bus
bórendvol, boordevol
börgerije, burgerij
bösselen, lopen, benen maken
bóter-melk-kaas, kinderspel
botten, stoten, stuiten
brandgat, bijt in het ijs
brikken, kinderen
broodwagen, in de uitdrukking: *Den kump bie de broodwagen*
brunen, bruine rotting
bugligger, overslagschip
buis, in de uitdrukking: *'t buis ütvegen*
Bükkinksgank, Bokkingshang
büntjen, bont gemarmerd papier

büten^bleens, buitenwaarts over rijden op schaatsen

dag, zie nu: de dagen van de week
da^füntjen, netjes gewassen en gekleed
de, zie nu: desbetreffende woorden
deijen, klappen
deil zie nu: **dèle**
doddei, dood
dómen^eer, dominee
dommen^eeren, vloeken
doodgemuder^eerd, kalmweg
doodvlecke, moedervlek
doodwagen, lijkwagen
doofkaole, dove kool
dracht, te leen
drem, haast
dritert, bangeschijter
dronkend, dronken
dübbeltjesmande, mand van ± 20 l inhoud
dûpo, depot
dûrabel, duur
dûrak, lichtekooi
dus, dof, slaperig

ebbedink, zie nu: **hebbedink**
Ebbert, Egbert
eerappel, zie nu: **eerpel**
eeuwigheid, *van eeuwigheid tüt amen*
effentjes, zie nu: **effen**
eigenste, zelfde
eindelek, eigenlijk
eiselek, ijselijk
ekster, vogel
elks, elk
elsem, els
en, ontkenning
en, voor een weekdag
epsepötjen, kniestukje van een varken
èvenwels, evenwel
ève^fdasse, hagedis
eweg, weg

falⁿ, pak slaag
feitel, servet
fenint, venijn
fikken, vingers
fikse, zie nu: **fèekse**
fladders, waardeloze dingen
flappen, jongensspel

flink!, uitroep bij 't knikkeren
flodder, opgedirkt meisje
flûs, zie nu: **vluus**
foos, zie nu: **voos**
frikedillen, onbekend gerecht
frommes, vrouwmens
fûtsken, zie nu: **fôtse**

Gaapgerit, mond
gaddarri, bastaardvloek
garfkamer, consistoriekamer
Garrit, Gerrit
gebraoken, iemand met een breuk
gedommeinde, stevig
geiselpaole, boom zonder takken
geld, geld
gèle zucht, geelzucht
gelik an, gelijk in
gendach, goedendag
genne, gene
gésem, bleek en pafferig
getûg, tuigage
gewichten, stelen van aciaciabladen
géze, dom meisje
gezaojen, gezoden
glazewippe^rtjen, dunne drijftol
gleitand, snijtang van een rund
ghve, gleuf
glôierendig, gloeiend
glôria, dove kool
glûppe, gulp
gòdganselek, godgans
gòdsbarmelek, erg
gommenikkend, gossiemeine
gaonde, op de been
grammiterig, kittelorig
gravelig, gruwelijk
grens, hekel
gruwel, zie nu: **griezels**
grobbedegrabbel, te grabbel
grôjen, zich verheugen
grommen, zie nu: **grummeken**
grommen, brommen
grond, grond
gronderig, grondig
grônen, politeagent buiten de poort
groot van nôden, groot nodig
grootte, erg
grootvader, bepaalde uitdrukking.
graopen, schrapen

guchel, gekheid maken
gud, woordspeling
günst, vruchtbaarheid van grond
günst!, lieve tijd!

hals, hals, nek
hanse zie nu: **handse**
Hansje-m'n-knecht, kinderspel
ha^rden zie nu: **hâ^r(r)den**
ha^rdstikken, zie nu: **hâ^r(r)dstikke**
harfst, herfst
harmeltjen, hermelijntje
harpen, koren zeven
havinge, haven
hech!, hè!
heidebessem, bezem
heiläover, ooievaar
hekken, te kort op elkaar glijden
heksel, zie nu: **haksel**
helleba^ddier, straatveger
hemel, lomperd
hémeltjen, zie nu: **hiemeltjen**
hⁱet, heide
hⁱeten, heten
hⁱptem, jongensspel
hittepetit (zie I), klein persoon
hòddeken, zie nu: **hodde**
haor, takken op een knotwilg
hòlten, zie nu: **holt**
hommels, onenigheid
hond, zie nu: **kommederen**
hònderd^eleef, kippendief
hò^rtjen, poosje
huilen, richten
hümmel, klein kind
hürjager, huurkoetsier
hütjen en mütjen, de hele boel

leenmaol, éénmaal
is^der, zie nu: **iezer**
imeltjen, zie nu: **hiemeltjen**
imenstal, bijenstal
impan, bep, uitdrukking
implicieren, gebruiken
ingaal, egaal
inkoorn, kinkhoorn
inlusteren, influisteren
inpennen, stijf rijgen
inrêkelen, oprakelen van vuur
interessant, egoïstisch

ipe, zie nu: **hiepe**
isf es, expres
ievers, ergens
ivezé, bep. uitdrukking

jak, buis
jandósmín, jandorie
Jannao, Johanna
januári, bep. uitdrukking
jennekesmark^t, oud gebruik.
jonk, geboren
juíst, juist

kabel, gelijk (in een spel)
kakkeba, poep
kaks, verbeelding
kamerbessem, kamerbezem; lang varken
kanalí, kanarie
kankerblad, plumpeblad
kantjesboord, op 't kantje af; boordevol
kapraol, brandspuit-opzichter
karmsdrie, laatste kermis-zondag
kasgenade, zie nu: **kaskenade**
kastentúg, beste pak
katvechten, twisten
kazzebónen, uitsmijten
kégelen, vallen
kégels, benen
kèkelmóje, babbelaarster
keméí, comédie
kemmen, kammen
ketsen, vuur slaan
kinenspiul, kienspel
klaboutermenneken, kabouter
kladde, waardeloos papier
klamare, bep. uitdrukking
klassen, klissen
klepdoriüs, zie nu: **klepkonte**
kletslüllen, kletsen
klikken, etensresten
klipkouwe, vogelknip
klitse, lichtekooi
kloft, zie nu: **klofte**
klöppenbarger, grove kous van sajét
klouster, kwalster
kluit, troep
knak, beledigd
knappen, klappen
kniezen, zie nu: **kniezen**
knüchen, kuchen

Kobüs, dom mens
kaojen, zie nu: **kööntjes**
kökkerellen, koken, braden
kölbeitel, koudbeitel
kölden, tabakspruim
kölléra, cholera
kön, moedig
kóninksrad, conisch rad
köntjen, zie nu: **keu**
kórens, korrels
kó^rt, zie nu: **haksel**
Körtenhörst, bep. uitdrukking
kó^rtens, onlangs
kraankind, kraanknecht
kranewagen, vatenwagen
krasgat, split in een japon
krèmer, kramer
krets, bep. uitdrukking
kribbekatten, zie nu: **kribbekatte**
krimmellatin, geheimtaal
krispel, rommel
kröte, achterste
krüderig, netjes
krus, flink; netjes
küllen, foppen
kültjenknik, zie nu: **kulekenknik**
küpedöken, lieveheersbeestje (cupidootje)
küzemichel, zie nu: **koeze**
kwah, zeurkous
kwap, klap
kwastelórüm, kwasterige vent
kwekku, zie nu: **kwekkoo**
kwaoje geest, nota, rekening

labbekak, lafbek; larie, etc
laf, zwoel; flauw
lampt^leerén, zie nu: **lanteern(e)**
langes, langs
lanter, landheer
lengé, hijstouw
lessend, onlangs
likdoorn, likdoorn
lîro!, uitroep bij jongensspel
looien, blijven plakken, bomen
löpekesve^rstöppeken, zie nu: **verstöpperken**
lös, lis
löte, leut
löven, geloven
luder, loeder
lukes, leuk

lulleman, zie nu: **lulla**
lûre, wollen luier
lurman, friese kaas
lûsteren, influisteren

maken, bij testament vermaken
malengeren, slenteren
manges, zie nu: **mangs**
markaole, zie nu: **meerkòle**
ma^fse, bep. uitdrukking
mat, bep. uitdrukking
medalli, medaille
meiworm, zie nu: **meikever**
meizömken, zie nu: **meizeuntjen**
mengel, vochtmaat voor melk
menschenschiw, mensenschuw
menütjen, bep. uitdrukking
méstpa^ft, meestal
middel, zie nu: **middendeur**
middelste, zie nu: **ende**
m^leeere, merrie
mirakel, scheldwoord
misschins, zie nu: **meschiens**
modderschûte, baggermolen
moggelen, peuteren
môilek, zie nu: **meujte**
mok, zie nu: **smok**
möllenvlögel, molenwiek
móste^fdjonge, jongen, die als palfrenier dienst deed
muite, zie nu: **meujte**
muken, knoeien
mûzik, muziek

nacht-nach, bep. uitdrukking
né, nee
négene, spelletje
négenwèkers, aardappelras
netten, luize-eieren
nî, nieuw
nî dôn, benieuwen
nikkelen, nekken, ombrengen
nikken, knikken
nikkôppen, met het hoofd 'ja'-knikken
nîmelk, zie nu: **niemelks**
nîpken, tipje, randje
nîren, bep. uitdrukking
nîts, driftig
nîvers, nergens
nao, naar

nüchterenb(l)è, nuchter kalfsvlees
nûren, drachtig zijn

òfgedeksels, zie nu: **ofestamp**
òfgaon, zie nu: **ofgoan**
òfkav^leerren, zie nu: **ofkârreveren**
òftenpa^ft, aandeel
ògenbekökelder^reje, zie nu: **ogenkeukelder^reje**
âolikrappen zie nu: **ôliekrabben**
onbehòlden, onbehouden
oneffen, zie nu: **onèven**
onve^fschillig, verschillend
oor, bep. uitdrukking
oortjen, oortje
op-entégen, op tegen
opflikkeren, opflikken, opknappen
ophalen, weghalen; afhalen
opnöker, opstopper
oprammelen, rammelen met centen, enz.
opredderen, opruimen
optrekken, optellen
aoren, zie nu: **oaveroaren**
aornd, zie nu: **oarend**
aoverensig, overtollig
aoverhoopt, overhoop
ózewòlt, taai

pakkelde stöltjen, meisjesspel
pòl staon, jongensspel
panne, bep. uitdrukking
park, bep. uitdrukking
parkement, kaft
pennefokse, duitendief
penninksvrind, schrapper
pé op de sta^ft, pin op de neus
pester, passer
petistèken, ringen steken, enz.
pias, soort stro
p^leerren, winnen
pik in het donkeren, pikdonker
pikant, najverig
pîleman, enz., penis
pîlo, de dood van, bleek en mager persoon
pingelen, afdingen
pipken, bep. uitdrukking
pipzak, soort peer
pisancaore, dronken (Fr.: pis encore)
pisbrandjen, klein brandje
pisvûrken, vuurwerk
plaswarker, sjouwer

platvot, bep. uitdrukking
plé, w.c.
pluis, zie nu: **pluushof**
pochten, pochen
pof, kletspraat
poffen, in de as braden
pofkôke, poffert
pôlkahaor, mannenkapsel
pôlkamütse, gladde muts
pôllegaste, zie nu: **pellegaste**
pompen, knickerspel
pôrk, zie nu: **pook**
pôrré, zie nu: **pook**
pôt éten, rare sijs
pötjen, vochtmaat
pötjenbal, jongensspel
pötjenbönink, gerecht
pötjenstrüf, stip - in 't - kuultjen
pôtkaoker, zie nu: **pottekieker**
potsig, grappig
pôttekips, vrouw, die met mand op 't hoofd
met potten vent
pôtstamper, klein, dik mannetje
prengel, scheldnaam voor boer
primelnakend, spiernaakt
pruikemaker, bep. uitdrukking
prülderije, prullen
prumen, zie: **pompe**
prusten, proesten
prütsen, knoeien
pudelen, wassen
pümpelen, pimpelen
püngeltid, slachttijd
pünte, veerpont
pupst'eeren, zie nu: **poepsteer(t)**
pütbaas, ploegbaas

rad, knickerspel
ravé, kinderspel
rein, schoon
réte, kier
rijen, rijgen
ristenbrî is al ve^rbi, kinderspel
roffel, uitbrander
rôfäolie, raapolie
rôjlappe, roeispaan
röllebölle, soort tombola
rondeman, openlijk
röte, zie nu: **roat**
rózig, zie nu: **roezig**

rûmes, bep. uitdrukking
rüt, maling
rûter, wild meisje
rûzi, bep. uitdrukking

saldaot maken, zie nu: **soldoat maken**
sas, schik
schaassenlôpen, schaatsenrijden
schap, achtervoegsel
schelhaze, **schelha^rst**, varkensribbetjes
schilder^hannes, bep. uitdrukking
schim, schaduw
schimmeltjentrapp, spelletje
schitgèl, schijtgeel
schiw, vogelverschrikker
schäore, zie nu: **scheuren**
schörf, schurft
schrobb^eering, uitbrander
schröt, klein grut
schünlèpel, zie nu: **schuumlèpel**
séje, wijf
sijet, zie nu: **sejet**
sjandarm, roodharige
sjappose, politieagent
sjas, berisping
sjeu, zie nu: **sju**
sjîle, knikkerterm
slé, kinderspel
slendemakròl, slordig vrouwmens
slimgast, zie nu: **sliemerd**
slinger, draai
slinge^rslé, soort slee
slîpeken, kinderspel
slödderbokse, zie nu: **slodderfòkse**
slokken, slikken
smachlappe, erge smeerlap
sm^eeerròtse, zie nu: **smeerfòtse**
smikkelen, smullen
smîten, in hoger beroep gaan
smögel, olijkerd
smòlprume, oude vrouw
smul, smoel
smûzen, smoezen
snats, zie nu: **snärs**
sneeg, vlug
snik, hik
snikke, soort bijl
snaor, bep. uitdrukking
snaore, **snorre**, prul
snòrre, soort diligence

snòtte^rdòp, snotneus
snüffen, snuffelen
spanas, werktuig
spannen, knikkerterm
spa^rtelen, sprenkelen
spir, spierwit
spontòrf, korte harde turf
stal, op slag kopen
stapelierend, stapel
steiloor, eigenwijze jongen
stender, dik
stenderkaste, soort windmolen
stès, bep. uitdr. bij een onwillig paard
stifbögel, stijgbeugel
stik, zie nu: stek
stik, stekje van een plant
stik, geheel
stikz^eeende, bijziende
stip-in-'t-kültjen, zie: pötjenstrüf
stobbe, voet van een boom
stòset^eeren, solliciteren
stòltens, zie nu: stentels
stomboot, stoomboot
staonders, enz., bikkelstanden
stórm, stormachtig
strek, afstand tussen straatklinkers
strompstampen, valbeweging
strübbeling, onenigheid
strünke braojen, bep. uitdrukking
stüts, zie nu: stuutjen
süke^rbotram, boterham met suiker
sükerei (cichorei), zie nu: kniep of
sükerjennekes, soort beschuitjes
supbóre, 'support' voor een draaibank

teeuwis of meeuw^{is}, bep. uitdrukking
te hi òf te zwⁱ, zie nu: hiet
te mensen, tenminste
tète, zie nu: tèterd
tevrène, tevreden
t^eeren, jaarfeest vierden
t^eerenachtig, teringachtig
tikketakketòge, uitdrukking bij meisjesspel
timmeren, zie nu: timmerazie
timpe, zie nu: tippe
t^relielier, zie: tikketakketòge
tjuk, bep. uitroep
tnegentig, negentig
tòbrengen, toedrinken
tòkemwèke, zie nu: token

traktieren, tracteren
trankil, onbevreesd
tramp, trap met de voet, schop
triul, zie nu: rioel
trommen, lopen
trompetter, trompet en -blazer
tròp, troep
träoten, zie nu: tróter en tróteren
trufel, troffel
tu, toen
tüntelpòt, tondeldoos
tur, zie nu: bietoeren
tütjen, zie nu: tute

ule, gekheid
ulevlücht, ogenblik
ümmebollen, bep. uitdrukking
ure, ijzeroer
üt^dütsen, zie nu: uutdujen
uterdekut, haastig
üt^lüchten, zie nu: luchten
üt^ponden, uitponden
üt^reyden, zie nu: reidekamme
üt^vegen, uitgeven

van-waor-bi-mⁱn, duchtig
v^eeere, ver
veldhòn, patrijs
verabstükken, verhapstukken
verastrand^eeren, assureren, verzekeren
ve^rbèteren, bep. uitdrukking
ve^rdozaam, verkwistend
ve^rgank, langskomen van mensen, passeren
ve^rkwaken, verbabbelen
ve^rlèjen, geleden
ve^rlòf, bep. uitdrukking
ve^rloop, het weglopen
ve^rluizen, weigeren
ve^rnüft, vernuftig
ve^rwégen, bewegen
ve^rzòren, verdorren
vestenisse, hypotheek
vlesse, zie nu: flesse
vlòtjen, soort dobber
von^ds, bep. uitdrukking
vòrstaon, voortrekken
vrend, vriend
vròlik, vrolijk
vrouwl^üvleis, vrouwenvlees

vur, voering

wal^lee?, wat blief?

watjekou, klap, oorvijs

wechens, zie nu: **eenderweggens**

weg, straatweg

wegfommelen, verstoppen

wékz^leerig, kleinzerig

wét, weet

wikken, bep. uitdrukking

willig, koopwaar, waar vraag naar is

windemölle, windmolen

windaos, windas

windrúve, wijndruif

winnen, winden

wip, bep. uitdrukking

wolle wé wé wé, soort verstoppertje

wonnen, wonen

wonseldag, woensdag

zaalverig, zie nu: **zalverig**

zam, zie nu: **sam**

zattert, zie nu: **zat**

zauwelen, sabbelen

zeikert, licht geraakt mens

zich, bep. uitdrukking

zöbberig, te wijd van kleding

züchten, zie nu: **zeekte**

züg, zie nu: **zuugpapier**

zwak, lenig

zwakjen, buigzaam gedeelte van een Duitse

pijp

zwaleve, zie nu: **zwaluw**

zwallegat, zinkput

zwil^haor, geel haar